

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ВО СКОПЈЕ

Б И Л Т Е Н
НА
УНИВЕРЗИТЕТОТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ВО СКОПЈЕ

Број 1063
Скопје, 15 октомври 2013 година

Издание на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје

ПРВИОТ БРОЈ НА БИЛТЕНОТ Е ОБЈАВЕН ВО МАЈ 1957 ГОДИН

Уредник: Томислав БАШЕВСКИ

Лектор: Весна Илиевска-Цветановска

Бр. _____
 5.8. 2013
 Скопје

Предмет: Материјали за Билтенот за објавување на веб-страницата на УКИМ

Согласно член 132, став 5 од Законот за високото образование („Сл. весник на РМ“ бр. 35/2008, 103/2008, 26/2009, 83/2009, 115/2010, 17/2011, 51/2011 и 123/2012), на веб-страницата на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, од бројот 1059 од 15 август 2013 година, ќе се објавуваат рефератите за избор во наставно-научни, научни и соработнички звања, рецензиите за подобност на темата и оспособеноста на кандидатот за вршење научна работа, прегледите на одобрените докторски дисертации, прифатените магистерски и специјалистички теми, рецензиите на учебници и учебни помагала, како и рефератите за доделување на звањето почесен професор и титулата почесен доктор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. По објавување на материјалите на веб-страницата, факултетите и институтите за своите потреби, истите треба да ги отпечатат во материјална форма за да можат да ги достават на членовите на наставно-научниот, односно научниот совет. Поради тоа, потребно е сите материјали што се предвидени за објавување во Билтенот на Универзитетот, благовремено да ги доставувате во **електронска форма**.

Поради усогласеност и униформност на текстовите потребно е материјалите за објавување да се доставуваат како Microsoft Word 2003 документи во кои исклучиво ќе се користи системскиот фонт **Georgia**. Овој фонт содржи богато множество на кирилични (македонски, српски, руски), латинични (со различни видови на наредени знаци), грчки и други знаци. Варијанта на овој фонт со корегирани знаци во италик формата за македонските букви ‘**џ**’, ‘**п**’, ‘**т**’, ‘**з**’ може да се добие во компјутерскиот центар на УКИМ на барање на факултетот. Исто така, таму може да се добие софтверско решение со кое може да се испрограмира тастатурата на персонален сметач кога работи под Windows XP оперативниот систем при притискање на копчето ‘`’ во македонска поддршка да се добие знакот ‘ѐ’, а при притискање на копчето ‘~’ во македонска поддршка да се добие знакот ‘ѝ’.

Поради запазување на роковите за објавување на материјалите во Билтенот, но и на веб-страницата, ве молиме, рефератите откако ќе бидат лекторирани, да ја доставите оригиналната верзија (лекторирана со потписите), а електронската верзија да ја доставите на e-mail адресата: t.basevski@ukim.edu.mk (so mali bukvi).

Неблаговремено доставените материјали и оние кои нема да бидат напишани согласно упатството нема да бидат објавени во тој број, туку ќе бидат поместени за објавување во наредниот број од Билтенот, односно откако ќе ја добиеме бараната верзија.

Ви благодариме за соработката.

Со почит,

Проректор
Проф. д-р Коле Василевски

Изготвил:Т.Б.
 Одобрил:К.М.

Содржина на Билтен број 1063 од 15 октомври 2013 година

ЕКОНОМСКИ УНСТИТУТ

1. Рецензија на докторската дисертација **Улогата на претприемничкиот менаџмент врз растот и развојот на малите и средните препријатија во Република Македонија**, Изработена од м-р Лидија Гошевска, поднесена на Економскиот институт во Скопје.....8-14
2. Исправка на Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Економскиот институт во Скопје (**м-р Неџип Шехоли**).....15

ИНСТИТУТ ЗА МАКЕДОНСКА ЛИТЕРАТУРА

1. Реферат за избор на еден истражувач во сите научни звања во Одделението за македонско-балкански книжевноисториски врски при Институтот за македонска литература во Скопје (**д-р Гоце Смилевски**).....16-22
2. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Институтот за македонска литература во Скопје (**Лела Петрова, Каролина Петковска, Драгица Панова, Гена Теодосиевска**).....23
3. Преглед на прифатени теми за изработка на докторска дисертација на Институтот за македонска литература во Скопје (**м-р Тихомир Стојановски**).....24

ФАКУЛТЕТ ЗА ФИЗИЧКА КУЛТУРА

1. Реферат за избор на наставник во насловно звање во научната област фундаментална кинезиологија по предметот биомеханика, на Факултетот за физичка култура во Скопје (**д-р Александар Апески**).....25-45

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје (**Климентина Илијевски, Стефан Николиќ, Игор Индов**).....46
2. Исправка на Прегледот на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје (**Елена Наумова**).....47

ФАКУЛТЕТ ЗА ДИЗАЈН И ТЕХНОЛОГИИ НА МЕБЕЛ И ЕНТЕРИЕР

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер во Скопје (**Марија Илиевска, Ивана Антоvsка**).....48

МАШИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Машинскиот факултет во Скопје (**Миле Пеливанов, Марјан Стојковски, Зоран Лазороски, Гоан Бабушку**).....49

ФАКУЛТЕТ ЗА ДРАМСКИ УМЕТНОСТИ

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Факултетот за ликовни уметности во Скопје (**Билге Тунџер, Димитрија Доксевски, Нела Витошевиќ, Душан Кардалевски**).....50

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на докторската дисертација **Претстави на оружје и орудија на надгробните антички споменици на Балканот (крај на 6 в.ст.е.-4 в.н.е.)**, изработена од м-р Роберт Петковски, пријавена на Филозофскиот факултет во Скопје.....51-53

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“

1. Реферат за избор во звањето редовен професор по предметите: теорија на книжевност 1, (дисциплини и теорија на драма), теорија на книжевност 2 (теорија на проза и поезија) и група предмети од втор изборен модул: реторика и стилистика, реторика во односи со јавност, херменевтика и семиологија, семиологија во односи со јавност, метафори 1 и метафори 2 на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје (**д-р Кристина Николовска, д-р Благица Хаџи Јовановска**).....54-84

МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Медицинскиот факултет во Скопје (**м-р д-р Маргарита Пенева, м-р д-р Марија Јовановски Срцева, м-р д-р Александра Гавриловска Брзанов, м-р д-р Ермир Рамадани, м-р д-р Блерим Чупи**).....85

МАШИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на соработник-асистент во наставно-научната област што ја покрива Институтот за механика на Машинскиот факултет во Скопје (**м-р Јована Јованова**).....86-90
2. Реферат за избор на соработник-асистент во научната област што ја покрива Институтот за производно инженерство и менаџмент на Машинскиот факултет во Скопје (**м-р Бојан Јованоски**).....91-98

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на докторската дисертација **Влијанието на билатералните спорови на државите од Западен Балкан врз реформите и исполнувањето на критериумите за членство во НАТО и ЕУ**, изработена од **м-р Беким Максuti**, пријавена на Филозофскиот факултет во Скопје.....99-105

ФАКУЛТЕТ ЗА ФИЗИЧКА КУЛТУРА

1. Реферат за избор на наставник во насловно звање во научната област применета кинезиологија по предметот спортска гимнастика, на Факултетот за физичка култура во Скопје (**д-р Катерина Спасовска**).....106-118

ИНСТИТУТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ ИСТРАЖУВАЊА

1. Рецензија на докторската дисертација **Влијанието на евро интегративните процеси врз правните системи на земјите-аспиранти: случајот на Република Македонија и Република Словенија** од кандидатот **м-р Тамара Радовановиќ**, пријавена на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје.....119-125

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на докторската дисертација под наслов **Изучување на псевдополиморфизмот и стабилноста во цврста состојба на некои опијатни алкалоиди со вибрациона спектроскопија и со термичка анализа**, поднесена од **м-р Ѓорѓи Петрушевски**, пријавена на Природно-математичкиот факултет во Скопје.....126-133
2. Реферат за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања по група предмети од областа на теориска физика и општа физика на Институтот за физика при Природно-математичкиот факултет во Скопје (**д-р Наце Стојанов**).....134-150

ФАКУЛТЕТ ЗА ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА

1. Реферат за оцена на докторската дисертација **Влијание на парентералната апликација на инсулин врз степенот на липомобилизација кај кравите во транзицискиот период**, од **м-р Ирена Целеска**, пријавена на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје.....151-158

ФАКУЛТЕТ ЗА ЛИКОВНИ УМЕТНОСТИ

1. Реферат за избор на наставник, во насловно звање, по предметот конзервација и реставрација – иконопис и маслено сликарство (прв и втор циклус) на Факултетот за ликовни уметности во Скопје (**м-р Невенка Величковска, д-р Ангелина Поповска, Билјана Цветковска**).....159-168
2. Реферат за избор на еден наставник, во насловно звање, по предметот хемија од областа конзервација и реставрација (втор циклус) на Факултетот за ликовни уметности во Скопје (**Лидија Робева Чуковска**).....169-184
3. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Факултетот за ликовни уметности во Скопје (**Есад Јашаревиќ**).....185

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“

1. Рецензија на докторската дисертација **Уставносудска контрола на уставноста и на законитоста** од кандидатката **м-р Јелена Трајковска-Христовска**, пријавена на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.....186-193
2. Рецензија на докторската дисертација **Уставноправниот статус на религиите и на слободата на вероисповест (компаративна анализа со посебен осврт на Република Македонија** од кандидатот **м-р Александар Спасеновски**, пријавена на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.....194-199

ГРАДЕЖЕН ФАКУЛТЕТ

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Градежниот факултет во Скопје (**Боре Еркечов, Садредин Елезоски, Сапо Димески**).....200

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“

1. Рецензија на докторската дисертација **Влијанието на римските реални договори на современото македонско право** од кандидатот **м-р Башким Селмани**, пријавена на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.....201-204

ФАКУЛТЕТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (**Марјан Приестел, Стефче Петров, Ана Марија Спасовска, Весна Будиноска, Сапо Урумов, Данчо Костов, Билјана Андревска Јандреоска, Зоран Анастасовски, Сапо Милевски, Сандра Ивановска, Емилија Ангеловска, Томислав Дамјанов**).....205-206

СТОМАТОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на учебникот **Ортодонција I и II** од авторот **проф. д-р Марија Зужелова**, пријавен на Стоматолошкиот факултет во Скопје.....207-215

ФАКУЛТЕТ ЗА ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА

1. Реферат за избор во соработничко звање-асистент во научната област хигиена и технологија на производи и сировини од животинско потекло на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје (**м-р Сандра Мојсова, Јадранка Тасевска Аврамовска, м-р Марија Кочовска**).....216-224

ФАКУЛТЕТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ

1. Рецензија на докторската дисертација **Управувачко пресметувачка синергија на фази-превклучувачки и фази-невронски нелинеарни системи**, изработена од **м-р Весна Ојлеска**, пријавена на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје.....225-237

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“

1. Рецензија на докторската дисертација **Криминал на злоупотреба на власта** поднесена од **м-р Васко Стамевски**, пријавена на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.....238-245

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“

1. Рецензија на докторската дисертација **Сегашен перфект (прост и траен) во англискиот и неговите еквиваленти во македонскиот јазик** од **м-р Љубица Кардалеска**, пријавена на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.....246-253

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на еден редовен професор од областа на физиката на кондензираната материја и општата физика на Институтот за физика при Природно-математичкиот факултет во Скопје (**д-р Атанас Танушевски**).....254-269

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“

1. Рецензија на учебникот **Корпоративно управување** од авторите **д-р Тито Беличанец, д-р Александар Климовски, м-р Тимчо Муцунски**, пријавен на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.....270-275

РЕЦЕНЗИЈА
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
УЛОГАТА И ВЛИЈАНИЕТО НА ПРЕТПРИЕМАЧКИОТ МЕНАџМЕНТ
ВРЗ РАСТОТ И РАЗВОЈОТ НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА
ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р ЛИДИЈА ЃОШЕВСКА,
ПОДНЕСЕНА ДО ЕКОНОМСКИОТ ИНСТИТУТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 241 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а во врска со поднесената докторска дисертација од кандидатката м-р Лидија Ѓошевска со наслов **„Улогата и влијанието на претприемачкиот менаџмент врз растот и развојот на малите и средните претпријатија во Република Македонија“**, Научниот совет на Економскиот институт во Скопје, на својата 94-та седница одржана на 3. 7. 2013 година, донесе одлука бр. 02-1331/2 од 8. 7. 2013 година за формирање на Комисија за оцена на докторската дисертација во состав:

1. д-р Васил Поповски
2. д-р Дејан Пендев
3. д-р Климентина Попоска
4. д-р Билјана Ангелова
5. д-р Зоран Јаневски.

Членовите на Комисијата со посебно внимание ја прочитаа и ја проучија поднесената докторска дисертација и по усогласувањето на мислењата до Научниот совет на Економскиот институт го доставуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Општи согледувања

Докторската дисертација од кандидатката м-р Лидија Ѓошевска со наслов *Улогата и влијанието на претприемачкиот менаџмент врз растот и развојот на малите и средните претпријатија во Република Македонија*, според низа релевантни индикатори од теориско - методолошки аспект укажува на нагласената улога и влијание на претприемачкиот менаџмент за зголемување на растот и развојот на малите и средните претпријатија во Република Македонија

Во Република Македонија речиси и да не постојат фундаментални теориски истражувања, ниту системски и продлабочени емпириски истражувања поврзани со проблематиката на претприемачкиот менаџмент, како и неговото влијание врз организациските перформанси во функција на поддржување на развојот на деловните субјекти. Докторската дисертација *Улогата и влијанието на претприемачкиот менаџмент врз растот и развојот на малите и средните претпријатија во Република Македонија* од кандидатката м-р Лидија Ѓошевска, преку систем на рационални, функционални, логички и технички компоненти ги верификува, ги проверува, ги проширува и ги продлабочува постојните и стекнува нови научни сознанија во оваа област. Притоа, основна задача е да се воспостави врска меѓу теоријата и практиката во доменот на претприемачкиот менаџмент и малите и средните претпријатија, со осврт на Република Македонија.

Согласно со претходното, дисертацијата го потенцира значењето на претприемачкиот менаџмент за малите и средните претпријатија, давајќи насоки за зголемување на нивниот раст и развој. Практичното значење на докторската дисертација е во можноста понудените концептуални модели на претприемачкиот менаџмент да

овозможат раст и развој на претпријатијата и да се изврши целосно искористување од нивна страна, како пример за иницирање и воведување на стратегиски промени од аспект на зголемување на продуктивноста, ефективноста во работењето и нивната конкурентска способност и предност.

Претпоставката од која се поаѓа во докторската дисертација е дека претприемачкиот менаџмент при континуиран процес на трансформација претставува значаен фактор за развој и придонесува во одржување на конкурентноста и ефикасното работење на претпријатието. Денес голем број на мали и средни претпријатија во светски рамки ги употребуваат моделите на претприемничкиот менаџмент за подобрување на нивното работење и создавање на услови за напредок и подобрување на работата. Меѓутоа, овој труд насочува чекор натаму и дава можност за реплицирање и примена на бенефитот од претприемачкиот менаџмент во претпријатијата и во други земји, преку модификација на истражуваните компоненти, што придонесува и кон легитимно проширување на теоретските перспективи.

2. Содржина на дисертацијата

Теоретското елаборирање и анализата во докторската дисертација *Улогата и влијанието на претприемачкиот менаџмент врз растот и развојот на малите и средните претпријатија во Република Македонија*, поднесена од кандидатката *м-р Гошеска Лидија*, е содржана на 355 страници текст, секоја тема е покриена со посебни согледувања, со голем број на шематски прикази, табели, графикони и илустрации, поткрепено со најнови сознанија од оваа област, кои кандидатката ги црпи пред се од странската литература - книги и научни трудови, поврзани со предметот и целите на истражувањето.

Глобалната структура на докторската дисертација е разработена во два дела. Првиот дел е составен од вовед и теориски дел во седум глави. Вториот дел е, всушност, емпириски дел, а потоа следуваат заклучни согледувања, прилози и користена литература. Теорискиот дел опфаќа 228 страници, емпирискиот дел 103 страници, а прилозите се опфатени на 10 страници. Користената литература е наведена на 9 страници и содржи 134 релевантни библиографски единици, периодични списанија и интернет - страници.

Во **воведниот дел** на докторската дисертација, кандидатката, во согласност со основните теориско - епистемолошки принципи на истражувањето, доследно го развива концептот на своето истражување, со прецизно дефинирање на проблемите, предметот и целта на истражувањето, актуелноста на проблематиката, како и методолошкиот приод што ќе се користи при истражувањето.

Во **првата глава** од теорискиот дел, *Улогата и значењето на претприемничкиот менаџмент*, кандидатката укажува на фундаменталните поими и дефиниции на претприемачкиот менаџмент, потребата од претприемачкиот менаџмент, кога тој треба да се имплементира во рамките на претпријатието, како и кои чекори треба да се преземат. Во рамките на оваа глава обработени се функциите и задачите на претприемачкиот менаџмент како и значењето на вештините.

Во **втората глава: Претприемачкиот менаџмент и економскиот развој**, кандидатката укажува на претприемаштвото како иновативна и динамична активност на креативно изградени личности, мошне интересна и атрактивна за современата економија. Претприемаштвото претставува афирмативен и докажан фактор на економскиот развој, кој е застапен во сите негови сфери. Основната негова карактеристика е работење во услови на брзи промени, несигурност и ризик, што бара и нов пристап во бизнисот, нови работни организации и стратегии. Најголеми ефекти и резултати во такви услови

постигнуваат претприемачите во малите и средните деловни субјекти кои го негуваат претприемачкиот менаџмент.

Во **третата глава: Развојот на претприемачкиот менаџмент и неговото значење за деловните субјекти**, кандидатката го потенцира значењето на заложбите на развиените земји, земјите во развој, земјите во транзиција, за поттикнување на развојот на претприемаштвото, примена на претприемачка култура во секојдневието, не само во бизнисот, туку и во сите сфери од општествениот живот. Присутноста на претприемаштвото е во сите развојни фази на животниот циклус на деловните субјекти, новите идеи, знаења секогаш се потребни, а влегувањето во ризик кој може да донесе успех или неуспех е карактеристика на претприемаштвото како процес. Од превземените статистички извештаи се донесуваат заклучоци за квалитативна динамика на развојот на малите и средните деловни субјекти кои придонесуваат и за економскиот развој на државата. Улогата на малите и средни претпријатија е евидентна во секојдневната практика. Како индикатори на тоа служат остварените позитивни резултати кај поголем број на мали и средни претпријатија кои го помагаат стопанскиот развој на поголем број на држави, како и нашата, која е земја во транзиционен период на раст и развој. Сопствениците на малите и средните претпријатија воведуваат иновации со што придонесуваат нивниот бизнис да биде подиферентен од постојната конкуренција, преземаат ризик и ги применуваат принципите на функционирање и остварување на поволни финансиски резултати.

Во **четвртата глава: Претприемаштвото и претприемачкиот менаџмент**, кандидатката ги анализира улогата и значењето на претприемничкиот менаџмент при превземањето на претприемничкиот потфат. Сите влади му посветуваат посебно внимание во креирањето на претприемачки менаџмент во сопствените земји, со воведување на посебни услови за развој на мали претпријатија со давање на поволни кредити, со што би се зголемила и вработеноста како и економијата во поширок обем. Поволните околности би довеле и до привлекување на странски инвестиции, со што би се овозможило влез на странски брендови, поголема конкуренција, селекција помеѓу добри и лоши фирми и претприемачи, како и зголемување на ефикасноста на работењето, одржување на виталност и флексибилност. Секогаш присутните претприемачки идеи доведуваат до создавање на поволна бизнисклима како и развој на претприемачкиот менаџмент. Презентираните искуства од одредени земји укажува на примената на претприемничкиот бизнис кој дава брза заработувачка. Современите текови укажуваат и на примената на претприемаштвото во јавниот сектор кој во последниве години рапидно се модернизира и ги применува современите начини на стопанисување, со имплементација на современите технички промени и предизвици кои ги носи бизнисот.

Во **петтата глава: Финансирање на малите и средните претпријатија**, кандидатката се осврнува на финансирањето на бизнисот, изворите на финансирање на деловните субјекти како најзначајни фактори за раст, развој, опстанок, особено ако се има фактот дека малите бизниси се далеку поризични за потенцијалните инвеститори. Денес воочливите разлики можат едни претприемачи да ги направат поконкурентни од други, со правилно и навремено финансирање на своите деловни активности. Претприемачите треба да поседуваат посебна претприемачка способност како да дојдат до изворите на финансирање и каков начин на финансирање да применат во вистинско време и место и како најефикасно и најефективно да ги искористат. Со предходно споменатото би се остварил и поголем профит од конкурентите, со што би се потврдила и успешноста од примената на соодветниот начин на финансирање со интерните извори на финансирање, екстерните-финансирањето преку банкарскиот сектор, стимулативните и ограничувачки елементи на финансирањето со кредити.

Во **шестата глава**: *Нови влогови и предизвици на финансирање*, кандидатката го изложува ризикот што е присутен при финансирањето како и појавата на трошокот на капитал, неговото намалување кои се специфични и со нивното објаснување се дава една целосна слика. Менаџирањето со кредитите и готовината, соработката помеѓу инвеститорите и давателите на заеми ќе бидат целосни со примената на стратегиите и тактиките на задржувањето на инвеститорите.

Во **седмата глава**: *Улогата на претприемачкиот менаџмент на малите и средните претпријатија во Република Македонија*, кандидатката се осврнува на анализата на финансирањето на малите и средните претпријатија во Република Македонија како и улогата на претприемачкиот менаџмент. Нашата земја прави напори за поттикнување на развојот на претприемачките мали претпријатија преку кои се гледа излезот од невработеноста и локален и економски развој на државата. Оттука произлегува и поврзаноста на претприемаштвото со економскиот развој на Република Македонија и му се дава големо значење. Во овој дел од трудот, кандидатката ја анализира улогата и значењето на претприемачкиот менаџментот, односно неговиот придонес и значење при остварувањето на претприемачките идеи и цели во Република Македонија. За да се добие една целосна слика за претходно споменатото, таа се осврнува на тековите и состојбите на Македонската економија, развојот на малите и средните претпријатија како економска сила, значењето на досегашните институционални мерки за развој на претприемаштвото како и идните приоритети за развојот на претприемаштвото опфатени преку изградба на поволна инвестициона клима, зголемување на капацитетот на дејствување на институциите, зајакнување на улогата на локалните влади. Финансирањето на претприемачката деловна активност е претставена како постојан проблем на претприемаштвото, како и улогата и значењето на претприемачкиот менаџмент врз растот и развојот на МСП.

Во **вториот дел** од трудот кандидатката ги претставува емпириските истражувања и согледувања.

Во овој исклучително значаен дел, кандидатката укажува на теоретските и методолошки аспекти на растот и развојот на МСП, дава анализа и проценка на долгорочните ефекти и нивната примена во прогнозирањето на идните очекувања што би биле постигнати со овој докторски труд. Кандидатката ги потенцира согледувањата и искуствата за улогата и влијанието на претприемачкиот менаџмент врз растот и развојот на малите и средните претпријатија.

Направена е и анализа на примерокот на истражувањето, како и на резултатите од емпириското истражување со примена на статистички методи. На крајот кандидатката дава и заклучни согледувања врз основа на претходните истражувања.

Во **заклучокот** од трудот се сумирани клучните резултати од истражувањето на влијанието и улогата на претприемачкиот менаџмент на растот и развојот на малите и средните претпријатија. Воедно преку анализата на претходно потенцираното ќе се дадат насоки за идно дејствување, ќе бидат изведени насоки и препораки кои би можеле да се применат на растот и развојот на малите и средните претпријатија како и претприемаштвото во Република Македонија.

3. Оцена и предлог

Имајќи ги предвид претходните согледувања, Комисијата е на мислење дека кандидатката м-р Лидија Ѓошевска, фокусирајќи го својот истражувачки интерес на една така суптилна и комплексна проблематика како што е: *Улогата и влијанието на претприемачкиот менаџмент врз растот и развојот на малите и средните претпријатија во Република Македонија*, во својата докторска дисертација дава значаен научен придонес во областа на претприемаштвото и менаџментот. Трудот претставува самостоен, оригинален и научно високо стручен труд од мултидисциплинарен карактер, изработен е врз база на обемен научен материјал, со спроведување на комплексно истражување на терен, и има извонредно значаен придонес во областа на анализираната проблематика.

Комисијата цени дека тоа е научен труд, кој по својот пристап, начинот на изработка и добиените резултати во секој поглед ги задоволува формалните и суштинските услови кои се потребни за една докторска дисертација од аспект на содржина, обем и постигнато ниво на квалитет. Имено, докторскиот труд на кандидатката м-р Лидија Ѓошевска се разликува од постојната економска и менаџментска литература во три основни претпоставки.

Прво, за разлика од постојната економска и менаџментска литература, дисертацијата дава уникатна концептуална рамка за соодносот помеѓу претприемачкиот менаџмент и растот и развојот на малите и средните претпријатија не само како предлог, туку и како развиен емпириски оценет концепт. Поткрепена со широк преглед на референтна литература, теоретската рамка ги обработува не само дефинициите, туку и практичните аспекти на темата, со што дава повеќедимензионална формулација за целосното управување со квалитет.

Второ, значителна разлика претставува предложената матрица која развива валиден и релевантен инструмент за операционализација на хипотезите, како и проширениот аналитички опсег во однос на претходните студии. Показателите кои ја потврдуваат или отфрлаат хипотетската рамка се базирани врз примерок од деловните субјекти во Република Македонија.

Трето, трудот обезбедува развивање на широка истражувачка рамка која опфаќа скала составена од критичните компоненти на ориентацијата на целосен квалитет, пазарната ориентација и организациските перформанси. Сите компоненти поединечно се испитани преку одредени варијабли и се оценети со ординални скали преку одговорите на прашањата од анкетниот прашалник. Модифицираниот инструмент со тоа станува валиден и релевантен, особено затоа што може да даде висок степен на предвидливи вредности. Конечно, модифицираниот инструмент употребен во оваа дисертација дава легитимни проширувања за теоретскиот развој на претприемничкиот менаџмент. Во елаборацијата на трудот, кандидатката, низ осмислен интерактивен пристап, користи мошне езактен јазик и стил на изразување, продлабочена анализа на содржината на секој поим, споредување, спротивставување и корелација на сите поими, со цел да се добијат сознанија кои се систематизирани според нивното потекло и значење.

Докторската дисертација, *Улогата и влијанието на претприемачкиот менаџмент врз растот и развојот на малите и средните претпријатија во Република Македонија*, поднесена од кандидатката м-р Ѓошевска Лидија, се одликува со коректен методолошки приод. Мноштвото податоци се логички подредени, прецизно

формулирани и јасно прикажани, односно се темелат врз јасна структурна операционализација на предметот на истражување. Кандидатката покажува дека е способна да го обедини теорискиот, истражувачкиот и апликативниот приод и да направи концептиски и емпириски солидно изработен самостоен труд. Целта на истражувањето е успешно остварена преку развивање на хипотетска рамка, составена од проширена скала на критични компоненти, која го утврдува нивото на имплементација на улогата и влијанието на претприемничкиот менаџмент врз растот и развојот на малите и средните претпријатија во Република Македонија.

Дисертацијата претставува значаен придонес во афирмација на економската наука - како на полето на научното третирање на проблематиката на претприемничкиот менаџмент. Докторантката има солидно познавање и добро владее со методологијата на научноистражувачката работа, како во конципирање на појдовната теориско - методолошка рамка, така и во формулирањето на добиените резултати од истражувањето, што се тремели врз доследна примена на основните епистемолошки начела: сеопфатност, систематичност, постепеност, аналитичност, објективност, логичност и способност за воопштување.

Од содржината, методологијата и начинот на изработка на дисертацијата, како и од прикажаните резултати од истражувањето, преку успешниот спој на области, се потенцира креативноста на кандидатката и нејзиното детално познавање на предметот на истражување, нејзиниот студиозен и темелен пристап и владеење со презентираниот проблематика. Резултатите од истражувањето во дисертацијата можат да најдат непосредна примена во практиката, а едновременно отвораат можност за понатамошни истражувања во споменатите области.

Докторската дисертација заслужува посебен респект поради интегралниот, целисходниот и темелен пристап и според обемноста на обработениот стручен материјал. Текстот на дисертацијата е пишуван согласно со современите концепти прифатени при изработка на докторски дисертации.

Комисијата беше едногласна во констатацијата дека кандидатката м-р Лидија Ѓошевска во својата докторска дисертација целосно успеала да одговори на предизвиците што ги поставила при дефинирањето на предметот на истражување. Тезите што ги поставува мошне успешно ги развива со поткрепени и аргументирани ставови и заклучоци. Постигнатата научна егзактност и вредност на докторската дисертација се целосно прифатени и заслужуваат висока оценка.

Имајќи го предвид изнесеното мислење и оценка на докторската дисертација, нејзината актуелност и научен пристап, Комисијата му предлага на Научниот совет на Економскиот институт во Скопје:

1. да го прифати извештајот со позитивна оценка за поднесената докторска дисертација **УЛОГАТА И ВЛИЈАНИЕТО НА ПРЕТПРИЕМАЧКИОТ МЕНАЏМЕНТ ВРЗ РАСТОТ И РАЗВОЈОТ НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**,

2. да формира Комисија за одбрана на докторската дисертација,

3. на кандидатката м-р Лидија Ѓошевска да и одобри јавна одбрана на докторската дисертација

Скопје, 17.9.2013 година

Комисија за оцена на
докторската дисертација

1. Д-р Васил Поповски, с.р.
2. Д-р Дејан Пендев, с.р.
3. Д-р Климентина Попоска, с.р.
4. Д-р Биљана Ангелова, с.р.
5. Д-р Зоран Јаневски, с.р.

ИСПРАВКА
на одобрена тема за изработка на докторска дисертација на
Економскиот институт во Скопје

	<i>Име на кандидат</i>	<i>Наслов на прифатена тема на докторска дисертација</i>	<i>Комисија за оценка на подобност на темата и кандидатот</i>
1.	М-р Неџип Шехоли	"Финансискиот менаџмент во функција на подобрување на ефикасноста и ефективноста на здравствените установи во Косово"	Д-р Биљана Ангелова Д-р Дејан Пендев Д-р Неда Петроска-Ангеловска

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН ИСТРАЖУВАЧ ВО СИТЕ НАУЧНИ ЗВАЊА ВО ОДДЕЛЕНИЕТО ЗА МАКЕДОНСКО-БАЛКАНСКИ КНИЖЕВНОИСТОРИСКИ ВРСКИ ПРИ ИНСТИТУТОТ ЗА МАКЕДОНСКА ЛИТЕРАТУРА ВО СКОПЈЕ

Советот на Институтот за македонска литература во Скопје, на својата 105. редовна седница одржана на 8.7.2013 година, донесе одлука за формирање Рецензентска комисија во состав: д-р Јасмина Мојсиева-Гушева, научен советник, д-р Соња Стојменска-Елзесер, научен советник и д-р Валентина Миронска-Христовска, научен советник во врска со конкурсот објавен во дневните весници „Дневник“ од 26.6.2013 и „Коха“ од 27.6.2013, за избор на еден истражувач во сите научни звања во Одделението за македонско-балкански книжевноисториски врски при Институтот за македонска литература во Скопје.

Рецензентската комисија ги разгледа материјалите пристигнати на конкурсот и на Советот на Институтот му го поднесува следниов писмен

ИЗВЕШТАЈ

На распишаниот конкурсот за избор на еден истражувач во сите научни звања во Одделението за македонско-балкански книжевноисториски врски се пријави еден кандидат - д-р Гоце Смилески. Кон својата пријава за избор во повисоко звање, кандидатот во прилог достави кратка биографија, пополнет образец кон извештајот за избор во научно звање, потврда од Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје за одбранет докторат и прилог со копии од поважни трудови.

Биографски податоци

Кандидатот Гоце Смилевски (1975, Скопје) е асистент - истражувач во Одделението за македонско-балкански книжевноисториски врски во Институтот за македонска литература во Скопје. Во 1999 година дипломирал на Катедрата за општа и компаративна книжевност на Филолошкиот факултет, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, со просечен успех 9,51. Во 2002 година магистрирал на Катедрата за родови и културолошки студии при Централноевропскиот универзитет во Будимпешта, со магистерскиот труд „Abjection and melancholia in the novels *The Joke* and *The Unbearable Lightness of Being* by Milan Kundera“. Во 2006 година магистрирал на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, со магистерскиот труд „Телото во романите на Милан Кундера“. Во 2013 година докторирал на Филолошкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, со докторскиот труд „Егзилот и уметноста на преместувањето во опусите на Дубравка Угрешиќ и Горан Стефановски“.

Од 2000 до 2001 година бил ангажиран во МАНУ како соработник на проектот „Модернизмот во македонската книжевност“. Во 2007 година на Филмската академија ЕСРА бил предавач по предметот уметноста на филмската

адаптација. Од 2007 до 2008 година бил ангажиран како предавач по предметот телото, културата и општеството при Институтот за родови и културолошки студии Евро-Балкан, Скопје. Од 2008 година, Гоце Смилевски е вработен во Институтот за македонска литература, Скопје, во Одделението за македонско-балкански книжевни историски врски, како асистент - истражувач.

Член е на книжевните асоцијации Македонски ПЕН Центар и Друштво на компаративна книжевност на Македонија.

За својата богата книжевна дејност, добитник е на наградите: Роман на годината на Утрински весник, 2002; награда на Австрискиот ПЕН Центар за драмски текст, 2006; Награда на Централноевропската иницијатива за европски автор до 35 години, 2006; European Union Prize for Literature, 2010; награда на театарскиот фестивал „Војдан Чернодрински“ за драмски текст, 2011; Premio per la Cultura Mediterranea, 2012.

Научноистражувачка дејност

Гоце Смилевски од 2009 година е ангажиран во рамките на научно-истражувачкиот проект на Институтот за македонска литература *Интеркултурна историја на македонската книжевност*, раководен од д-р Јасмина Мојсиева - Гушева, каде што работи на одредниците кои се однесуваат на македонско-бугарските, македонско-српските и македонско-хрватските книжевни релации, со кои се опфатени автори, преведувачи, истражувачи, списанија и здруженија од првата половина на дваесеттиот век, а воедно го напиша и воведниот текст кој се однесува на овие книжевни релации во споменатиот период. Тој, исто така, учествува во рабатата на Меѓународниот научен проект „Филолошки студии“ со свој прилог од областа на родовата проблематика.

На крајот на месец мај 2013 година ја одбранува својата докторска дисертација со наслов „Егзилот и уметноста на преместувањето во опусите на Дубравка Угрешиќ и Горан Стефановски“. Предмет на овој труд беа токму оние дела од опусите на Дубравка Угрешиќ и на Горан Стефановски, кои ги тематизираат егзилот, живеењето и творењето во други културни средини, со особен акцент на оние аспекти преку кои тие ги претставуваат културите низ нивната интеракција, како средба и судир, како дијалог на взаемно разбирање и недоразбирање.

Гоце Смилевски се јавува и како коавтор и автор на предговорите на повеќе монографски изданија посветени на авторите: Горан Стефановски, Роберт Музил, Благоја Иванов, Ристо Лазаров, Атанас Ботев, Никола Маџиров и Ирена Цветковиќ, како и теориските текстови од областа на имагологијата, поетиката на егзилот и интеркултурниот дијалог,

Во последниве пет години објавил четиринаесет научни трудови во периодиката во земјата и во странство, меѓу кои, ќе ги споменеме прилозите во реномираните научни списанија: „Спектар“, „Филолошки студии“, „Книжевен контекст“, „Културолошки студии“, „Review of Contemporary Fiction“ и други.

Учествувал на повеќе меѓународни научни конференции: 1999, Скопје: организатор и учесник на конференцијата „Творештвото на Хулио Кортасар во компаративен контекст“, Друштво за компаративна книжевност, Скопје; 2000, Охрид: конференција „Род и политика“, Евро-Балкан Институт; 2011, Охрид: Меѓународен научен конгрес „Книжевни дислокации“. Институт за македонска

литература/ENCLS/ICLA; 2011, Скопје: Меѓународен научен симпозиум Македонскиот идентитет: литература, јазик, историја и култура, 30 години Институт за македонска литература, Скопје.

Наставна дејност: Гоце Смилевски во своето портфолио бележи богата наставна дејност започнувајќи од 2007 година како предавач по предметот уметноста на филмската адаптација на Филмската академија ЕСРА, и во учебната 2007/2008 бил предавач по предметот телото, културата и општеството при Институтот за родови и културолошки студии Евро-Балкан. Во рамките на постдипломските културолошки студии во книжевноста, кои се одвиваат на Институтот за македонска литература, Гоце Смилевски од 2008 година до денес е ангажиран како асистент за изборниот наставен предмет интеркултурна комуникација. Исто така, во текот на 2008 година на покана од Универзитетот од Амстердам одржал две предавања посветени на авторите Горан Стефановски, Милан Кундера и Дубравка Угрешиќ.

З а к л у ч о к

Од приложеното можеме да констатираме дека кандидатот д-р Гоце Смилевски пројавува научноистражувачка дејност од повеќе разновидни тематски подрачја: балканистиката, македонистиката, компаративната литература и родовите студии, при што остварува забележителни научни остварувања презентирани во бројни студии како делови од научни монографии, научни списанија или презентации на научи собири. Забележителни се и неговите ангажмани во наставната дејност на Институтот, учеството во стручни комисии, организациски одбори како и бројните домашни и меѓународни награди за неговата успешна книжевна кариера. Тој во овој период се стекна и со титулата доктор на филолошки науки. Врз основа на сето ова, Рецензентската комисија му предлага на Советот на Институтот за македонска литература, д-р Гоце Смилевски да биде избран во звањето научен соработник во Одделението за македонско-балкански книжевноисториски врски во Институтот за македонска литература во Скопје.

Рецензентска комисија

проф. д-р Јасмина Мојсиева-Гушева, научен советник, с.р.

проф. д-р Соња Стојменска-Елзесер, научен советник, с.р.

проф. д-р Валентина Миронска-Христовска,
научен советник, с.р.

ОБРАЗЕЦ КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: **Гоце Веле Смилевски**

Институција: Институт за македонска литература во Скопје

Научна област: македонска книжевност, современи балкански книжевности, историја на книжевност

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА И НАСТАВНО-НАУЧНА ДЕЈНОСТ		
Ред. бр.	Назив на активноста	Поеени
	Дел од монографија / научна книга	
1.	“Goran Stefanovski: A Playwright in the Tower of Babel.” <i>Shoreless Bridges: South East European Writing in Diaspora</i> . (Ed. Agnoston, E.). Editions Rodopi, New York, 2010, pp. 117-123.	6
2.	“Vor Robert Musils Wohnung.” <i>Grenzverkehr</i> . (Hrsg. Annemarie Turk). Drava Verlag, Klagenfurt, 2010, pp. 159-163.	6
3.	“Sehnsucht, die Vorbedingung von Liebe”. <i>Freiheit</i> . (Hrsg. Wolfgang Klein). Verlag Dr. Koster, Berlin, 2009.	6
4.	„Белиот јоргован.“ Во: <i>Белиот јоргован</i> , Елзесер, Хајди. Култура, Скопје, 2012. Стр. 91-96.	4
5.	„Толкување на другоста во срцето.“ Во: Ангеловска, Деспина. <i>Драматургијата на децентрирањето: Бернар-Мари Колтес, патување кон рабовите</i> . Аз-буки, Скопје, 2010, стр. 346-356.	4
6.	„Машините и нивните желби: интермедијалните аспекти на творештвото на Атанас Ботев.“ Во: Ботев, Атанас. <i>Deus Ex Machina</i> . Музеј на град Скопје, Скопје, 2010, стр. 110-116.	4
7.	„Roman savrsenih trenutaka.“ Vo: <i>Album savrsenih trenutaka</i> , Akademski pecat, Skopje, 2010, str. 156-164.	4
8.	„Вечната сегашност на песната.“ Во: Старделов, Георги (уредник). Толкувања: поетскиот свет на Ристо Лазаров. Дијалог, Скопје, 2009, стр. 356-360.	4
9.	“Afterword”. In: Madzirov, Nikola. <i>Relocated Stone</i> . Struga Poetry Evenings, Struga, 2009, pp. 61-66.	4
10.	„Просторот и времето на поетскиот свет на Никола Маџириров.“ Во: Маџириров, Никола. <i>Начин на постоење</i> . Микена, Битола, 2008, стр. 5-	4

	13	
11.	„Поговор“. Во: Цветковиќ, Ирена. <i>Оргазмични писма</i> . Ѓурѓа, Скопје, 2008.	4
12.	„Во потрага по загубените зборови“. Во: Иванов, Благоја. <i>Зборови од старо сеќавање</i> . Дијалог, Скопје, 2008, стр. 108-118.	4
	Трудови со оригинални научни резултати, објавени на еден од светските јазици во научно списание со меѓународно значење	
13.	“ <u>The Department for Macedonian - Balkan Literary-historical Relations and its Role in the Intercultural Dialogue of the Balkan Literatures</u> ”. Balcanistic Forum, 1/2012, Blagoevgrad, pp. 205-208.	6
14.	„Pirey by Petre M. Andreevski.” In: The Review of Contemporary Fiction. Volume XXIX/2, 2009, Champaign, pp. 356-357.	6
	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно списание опфатено во СЦИ/ЦА/останати или објавен во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор¹	
15.	„Поимањето на ергзилот“, Спектар, 60/2012, стр. 92-98.	6
	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание	
16.	„Некои аспекти на претставувањето на телото и телесноста во романот `Книга на смеата и заборавот` од Милан Кундера“. Филолошки студии, ИМЛ, Скопје, 7/2009, стр. 51-64.	4
17.	„Интермедијалните аспекти на песната `Обратната перспектива на Хиеронимус Бош` од Јован Павловски“. Во: Книжевен контекст, број 7, 2009, ИМЛ, Скопје, стр. 57-61.	4
18.	„Современата Електра: едно можно читање на ликот на Тереза од Неподносливата леснотија на постоењето на Милан Кундера,“ Спектар, 51/2008, ИМЛ, Скопје, стр. 93-107.	4
	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно популарно списание	
19.	<u>A Quest Within</u> , Shine/Blesok, Skopje, 71-73/2010.	3
20.	Digging out What is Live in Poetry, Shine, Blesok, Skopje, <u>67-68/2009</u> .	3

¹ Меѓународен уредувачки одбор е одбор во кој учествуваат експерти од соодветната научна област од најмалку 5 земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува 40% од вкупниот број членови

21.	„Utripanje stvarnosti v ustvarjanju Lidije Dimkovske,” Apokalipsa, Ljubljana, 136-138/2009, str. 275-286.	2
	Труд со оригинални научни резултати во зборник на трудови од научен/стручен собир	
22.	„Dislocation and the Contrapunctal Vision of Culture.“ In: <i>Literary Dislocations</i> . Ed.: Stojmenska-Elzeser, Sonja; Martinovski, Vladimir. Institute for Macedonian Literature, Skopje, 2012. Pp. 199-204.	3
	Прегледни написи во научно списание	
23.	„Književne horde u eri visokog tehnološkog razvoja“. Sarajevske Sveske, Sarajevo, br. 39-40, 2012. Str. 250-255.	3
24.	„Идентитетот и другоста во романот „Скриена камера“ од Лидија Димковска”. Спектар, Скопје, бр.58/книга 2, 2011, стр.516-521.	3
25.	„Толкување на современите културолошки феномени (Јасмина Мојсиева-Гушева: `Симбиотички стратегии`“). Во: Спектар, број 53, 2009, Скопје, стр. 119-123.	2
26.	„Современите аспекти на компаративната книжевност (Соња Стојменска - Елзесер: `Еквилибриум`“). Во: Спектар, број 54, 2009, Скопје, стр. 87-91.	2
	Одржани предавања по покана од научна институција /универзитет	
27.	„Меморијата и заборавот во драмското творештво на Горан Стефановски,“ University of Amsterdam, 2008.	3
28.	„Мотивот на егзилот во делата на Милан Кундера и Дубравка Угрешиќ,“ University of Amsterdam, 2008.	3
	Учество на научен/стручен собир со реферат	
29.	Dislocation and the Contrapunctal Vision of Culture in <i>Hotel Europe</i> and <i>EuroAlien</i> by Goran Stefanovski, на Меѓународен научен конгрес „Книжевни дислокации“. ИМЛ/ENCLS/ICLA, 1-4 септември, 2011, Охрид, Македонија.	1,5
30.	<i>Идентитетот и другоста во романот „Скриена камера“ од Лидија Димковска</i> , на Меѓународен научен симпозиум Македонскиот идентитет: литература, јазик, историја и култура, 30 години ИМЛ, Скопје, 7-8 ноември, 2011.	1,5
	Одбранета докторска дисертација	
31.	„Егзилот и уметноста на пртеместувањето во творечките опуси на Дубравка Угрешиќ и Горан Стефановски,“ одбранета на 28.5.2013, на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“, Универзитет „Св. Кирил и	8

	Методиј“, Скопје.	
	Учесник во научен проект	
32.	<i>Интеркултурна историја на македонската книжевност</i> , Одделение за македонско-балкански книжевноисториски врски, Институт за македонска литература, Скопје.	2
	Вкупно	124

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА И ОРГАНИЗАЦИОНО-РАЗВОЈНА ДЕЈНОСТ		
Ред. бр.	Назив на активността	Поени
	Член на меѓународна жири-комисија	
33.	Меѓународен филмски фестивал „Браќа Манаки“, Битола, 2011.	2
	Член на организационен одбор на научен/стручен собир	
34.	Меѓународен научен конгрес „Книжевни дислокации“. ИМЛ/ENCLS/ICLA, 1-4 септември 2011. Охрид, Македонија.	2
	Награди/признанија за научни постигнувања	
35.	Premio per la Cultura Mediterranea	10
	Член на институтска комисија	
36.	Член на пописна комисија	0,5
37.	Член на комисија за набавки	0,5
	Вкупно	15

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА И НАСТАВНО-НАУЧНА ДЕЈНОСТ	124
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА И ОРГАНИЗАЦИОНО-РАЗВОЈНА ДЕЈНОСТ	15
Вкупно	139

Рецензентска комисија

проф. д-р Јасмина Мојсиева-Гушева, научен советник, с.р.

проф. д-р Соња Стојменска-Елзесер, научен советник, с.р.

проф. д-р Валентина Миронска-Христовска,
научен советник, с.р.

Република Македонија
Универзитет
„Св. Кирил и Методиј“
Скопје

ЈНУ Институт за
македонска литература
Скопје

ПРЕГЛЕД

на прифатени теми за изработка на магистерски труд на
ЈНУ Институт за македонска литература - Скопје

Студиска програма
Културолошки студии во книжевноста

Ред. Бр.	Кандидат	Тема	Ментор
1.	Лела Петрова	Развој на музејската дејност во Кратово Development of the Museum Activity in Kratovo	проф. д-р Марко Китевски
2.	Каролина Петковска	Фолклорните фестивали во Република Македонија како културен феномен Folk festivals in the Republic of Macedonia as the Cultural Phenomenon	проф. д-р Марко Китевски
3.	Драгица Панова	Самовилите во македонската народна култура The Fairies in Macedonian Folk Culture	проф. д-р Марко Китевски
4.	Гена Теодосиевска	Медиумот телевизија и антиципацијата на видео уметноста Television Media and Video Art Anticipation	проф. д-р Лорета Георгиевска-Јаковлева

Република Македонија
Универзитет
„Св. Кирил и Методиј“
Скопје

ЈНУ Институт за
македонска литература
Скопје

ПРЕГЛЕД

на прифатена тема за изработка на докторска дисертација на
 ЈНУ Институт за македонска литература - Скопје

Студиска програма: културологија
Потпрограма: културолошки студии

Ред. Бр.	Кандидат	Тема	Комисија
1.	м-р Тихомир Стојановски	Од обред до театар – процес на премин од религија и народна култура до современа уметност и театар	проф. д-р Александар Прокопиев проф. д-р Лорета Георгиевска-Јаковлева проф. д-р Наташа Аврамовска

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ ВО НАУЧНАТА ОБЛАСТ ФУНДАМЕНТАЛНА КИНЕЗИОЛОГИЈА ПО ПРЕДМЕТОТ БИОМЕХАНИКА, НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ФИЗИЧКА КУЛТУРА ВО СКОПЈЕ

Со Одлука бр.0201-1174/7 година, донесена на седницата на Наставно-научниот совет на Факултетот за физичка култура, формирана е комисија во состав:

1. редовен професор д-р Александар Туфекчиевски – претседател
2. редовен професор д-р Јован Јовановски – член и
3. редовен професор д-р Илија Клинчаров – член,

за избор на наставник во насловно звање во научната област фундаментална кинезиологија по предметот биомеханика, на Факултетот за физичка култура во Скопје при Универзитетот “Св. Кирил и Методиј”.

Конкурсот за овој избор беше објавен во дневните весници “Нова Македонија” и “Лајм” од 13.7.2013 г. и во предвидениот рок се пријави кандидатот д-р Александар Ацески, асистент на Факултетот за физичка култура во Скопје при Универзитетот “Св. Кирил и Методиј”. Врз основа на анализата од приложената документација, на Наставно-научниот совет на Факултет за физичка култура во Скопје при Универзитетот “Св. Кирил и Методиј”, го приложува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Александар Ацески е роден во Скопје 1977 г. каде завршува основно образование во ОУ “Ацо Шопов” во Скопје, а средно образование во ДУФК “Методи Митевски – Брицо во Скопје”. На Факултетот за физичка култура во Скопје дипломирал во 2002 година со среден успех 9,14. Магистерски студии завршил на Факултетот за физичка култура во Скопје, со среден успех 9,67, на 15.6.2009 година на тема “Биомеханички статус на основните моторни манифестации застапени во курикулумите по физичко и здравствено образование за деца од три до десет години”, под менторство на проф. д-р Александар Туфекчиевски. Докторирал на истиот Факултет на 22.5.2013 година на тема “Биомеханички статус и нивото на развој на основните моторни вештини кај деца од 7 до 10 години”, под менторство на проф. д-р Александар Туфекчиевски. На Факултетот за физичка култура во Скопје е вработен од 2008 година, како асистент по предметот Биомеханика.

Стручно-апликативна и општествена дејност

Кандидатот д-р Александар Ацески уште од најмала возраст пројавува интерес кон спортот и спортските активности, најпрво како спортист, а потоа и како тренер во ЖКК Вардар и ОК Работнички. Тој е ангажиран како фитнес и бодибилдинг – тренер во работата со спортисти и рекреативци.

Активно е вклучен во организациските активности на Федерацијата на училиштен спорт на Македонија, преку непосредно организирање и реализирање на најразлични спортски манифестации.

За време на неговиот професионален ангажман на Факултетот за физичка култура во Скопје, покрај реализирањето на наставата по предметот биомеханика, активно бил вклучен и во креирањето и подготовката на изборните предмети биомеханичка анализа и училиштен спорт. Еден е од основачите на “Мобилната биомеханичко спортска лабораторија” во рамките на Факултетот за физичка култура во Скопје.

Кандидатот се јавува и како член во комисија за одбрана на повеќе дипломски работи.

Научноистражувачка дејност

Кандидатот д-р Александар Ацески бил ангажиран како предавач на повеќе семинари и работилници од областа на спортот и физичката култура. Учествовал во повеќе научни и стручни проекти. Коавтор е на еден учебник и автор на еден прирачник. Активно учествувал на меѓународни и домашни конференции. Има објавено преку 50 стручни и научни трудови во домашни и меѓународни списанија, и тоа:

Ric, A., Torrents, C., Hristovski, R., **Aceski, A.** (2013). Emerging creative behaviours under ecological constraints in contact improvisation dance. Abstract. European College of Sport Science. Barcelona.

Aceski, A., Tufekchievski, A. (2012). [Assessing the development level of basic motor skill overhand throw in children aged 7 to 10 years.](#) *International Journal od Scientific Issues in Physical Education, Sport and Health (PESH)* 1(2012) 2: 9-13.

Tufekchievski, A., **Aceski, A.** & Hristovski, R. Determining the biomechanical status of the basic motor skills. *International Journal od Scientific Issues in Physical Education (PESH) Sport and Health (PESH)* 1(2012) 2: 115-130.

Tufekchievski, A., **Aceski, A.** (2012). Organizational structure, representation, suggestions for development of school sports in Macedonia. *International Journal od Scientific Issues in Physical Education, Sport and Health (PESH)* 1/2012, Vol.1, No.1 June, 2012.

Aceski, A., Tufekchievski, A. (2012). [Analysis of the presence of developmental sequences for running in school boys using component body approach.](#) *International Journal od Scientific Issues in Physical Education, Sport and Health.* 1/2012, Vol.1, No.1 June, 2012.

Aceski, A., Klinčarov, I., Stojnović, N & Stojanović, T. (2012). Criteria representation

which defined development level of fundamental movement skill overarm throwing with analytical approach. *International Scientific Conference, Anthropological Aspects of Sports, Physical Education and Recreation*, Vol. 3, pp. 52-59.

Klinčarov, I., **Aceski, A.**, & Stojanović, T. (2011). [Basic anthropometric and motor differences in 14 old male pupils with different cardio respiratory endurance level](#). *International Scientific Conference, Anthropological Aspects of Sports, Physical Education and Recreation*. Vol. 2, pp. 56-64.

Aceski, A. (2011). [Determining the presence of developmental sequences for running using the body component approach](#). Научна Конференция - Русе, Република България. Том 50, Серия 8.2.

Hristov, G., **Aceski, A.**, Nedelkovski, V. (2011). [The structure of specific motor abilities on youth female volleyball players](#). Научна Конференция - Русе, Република България. Том 50, Серия 8.2.

Туфекчиевски, А., Боглев, Г., Христов, Г., **Ацески, А.** (2011). Унапредување на спортот преку имплементација на единствен систем на натпревари кај младите категории во некои спортови во Република Македонија. Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер 2011.

Туфекчиевски, А., **Ацески, А.** (2011). Рефлексно олеснување и рефлексно отежнување во моторното учење. Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер 2011.

Ацески, А., Туфекчиевски А. (2011). Примената на спротскиот радар во тренингот. Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер 2011.

Андреевски, Б., **Ацески, А.**, Туфекчиевски, А., Клинчаров, И. (2011). Биомеханичка структура на карате елементи од шотокан мајсторската ката Сочин и нејзината оптимална методска поставеност. Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер 2011.

Христов, Г., **Ацески, А.** (2011).

Меѓународен

стручно-научен собир, Пелистер 2011.

Туфекчиевски, А., Клинчаров, И., Андреевски, Б., **Ацески, А.** (2011). Биомеханичка структура на карате елементи од шотокан мајсторската ката Унсу и нејзината оптимална методска поставеност. Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер 2011.

Андреевски, Б., Клинчаров, И., Туфекчиевски, А., **Ацески, А.** (2011). Биомеханичка структура на карате елементи од шотокан мајсторската ката Гоџушихо-Даи и нејзината оптимална методска поставеност. Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер 2011.

Ацески, А., Туфекчиевски, А. (2011). Визуелен речник по биомеханика. Факултет за физичка култура – Скопје. (Учебно помагало).

Klinčarov, I., Nikovski, G., **Aceski, A.** (2010). *Influence of programmed sport-recreational activities on morphological characteristics and motor abilities in forth grade primary school female students*. *International Scientific Conference*. Beograd.

Nikovski, G., Proković, D., **Aceski, A.** (2010). *Gender differences in attitudes and beliefs on leisure time and sports recreation among employees on the territory of municipality Aerodrom*. *International Scientific Conference*. Beograd.

Aceski, A., Tufekchievski, A., Klincharov, I., Nikovski, G. (2010). Biomechanical

characteristics of fundamental motor skills of manipulative type. International Scientific Conference, Beograd 2010.

Aceski, A. (2010). Criteria representation which define development level of fundamental movement skill overarm throwing with synththetic approuch. Научна Конференция - Русе, Република България. Том 49, Серия 8.2.

Tufekchievski, A., **Aceski, A.**, Mitrevski, V. (2010). Biomehanical establishment of optimal program models for practice of elements in soccer. Научна Конференция - Русе, Република България. Том 49, Серия 8.2.

Ацески, А. (2009). Проценка на нивото на развој на основната моторна вештина од локомоторен вид трчање преку синтетички пристап. Наука & Спорт, год. 1, бр. 1.

Ацески, А., Туфкчиевски, А. (2009). Утврдување на биомеханичките карактеристики на овносните моторни вештини. Наука & Спорт, год. 1, бр. 1.

Ацески, А. (2009). Биомеханички статус на основните моторни манифестации застапени во курикулумите по физичко и здравствено образование за деца од три до десет години. Магистерски труд. Факултет за физичка култура – Скопје.

Туфкчиевски, А., **Ацески, А.** (2009). Биомеханика, второ проширено и дополнето издание. Факултет за физичка култура – Скопје. (Учебник)

Ацески, А., Туфкчиевски, А., Митревски, В. (2009). Биомеханичка структура на основните моторни вештини. Наука & Спорт, год. 1, бр. 1.

Иванов. Л., Митревски, В., **Ацески, А.** (2009). Разлики во моторичките способности кај учениците од машки пол во зависност од условите во кои се изведувала наставата по предметот спорт и спортски активности. Наука & Спорт, год. 1, бр. 1.

Туфкчиевски, А., Клиначаров, И., **Ацески, А.** (2008). Номинални варијбли за дефинирање биомеханички статус на моторни манифестации со квалитативна анализа. Стручно-научен собир, Пелистер 2008.

Поповски, Т. З., Димитријевска, Б., Порчу, К., Туфкчиевски, А., **Ацески, А.**, Боглев, Г. (2008). Преглед на влијанието на наследните фактори врз спортските перформанси. Стручно-научен собир, Пелистер 2008.

Ацески, А., Туфкчиевски, А. (2008). Потебата од примена на програми за биомеханичка анализа на движењата во спортот и физичките активности. Стручно-научен собир, Пелистер 2008.

Ацески, А., Туфкчиевски, А. (2008). Утврдување на биомеханичките карактеристики и структура на основните моторни манифестации од локомоторен вид. Стручно-научен собир, Пелистер 2008.

Аргироски, А., **Ацески, А.**, Туфкчиевски, А. (2008). Биомеханичка оптималност на методиката на учење на елементи од "А" тежина на вратило. Стручно-научен собир, Пелистер 2008.

Туфкчиевски, А., Андреевски, Б., Костовски, Ж., Клиначаров, И., **Ацески, А.** (2008). Биомеханичка структура на карате елементи од најактуелните шотокан мајсторски кати (емпи, сочин, гоцушихо-шо, канку-шо, ницушихошо, унсу и гоцушихо-даи) и нивната оптимална методска поставеност. Стручно-научен собир, Пелистер 2008.

Кајчевски, А., Андреевски, Б., Туфкчиевски, А., Клиначаров, И., **Ацески, А.**, Симеонов, А. (2008). Биомеханичка структура на карате елементи од шотокан мајсторската ката Емпи и нејзината оптимална методска

поставеност. Стручно-научен собир, Пелистер 2008.

Стојановић, Т., Јоксимовић, А. и **Ацески, А.** (2007). *Компарација различитих модела за учење паралелног завоја у алпском скијању*. Гласник Антрополошког друштва Југославије, (42), 285-298.

Ацески, А. (2007). Проценка на нивото на владеење со фундаменталните движечки вештини. Стручно-научен собир, “Пелистер”.

Ацески, А., Туфекчиевски, А. (2007). Примена на современи инструменти во биомеханиката. Стручно-научен собир, “Пелистер”.

Aceski, A., Tufekcievski, A., Klincarov, A. (2007). Establishment of optimal program models for practice of elements of football according to biomechanical resemblance. Четврта меѓународна научна конференција. Катедра Футбол, Тенис. Софија.

Туфекчиевски, А., Боглев, Г., **Ацески, А.**, Ангелковски, А. (2007). Државни училишни спортски лиги. Стручно-научен собир “Пелистер 2007”.

Ацески, А., Туфекчиевски, А. (2007). Веб страна на Федерацијата на училишен спорт на Македонија <http://www.fusmak.org.mk>. Стручно-научен собир “Пелистер 2007”.

Ацески, А., Туфекчиевски, А. (2006). *Утврдување на оптимални модели за обучување на елементите од кошарка, одбојка, фудбал и ракомет според биомеханичката сличност*. Стручно-научен собир “Пелистер 2006”.

Рајчиноски, Г., **Ацески, А.**, Митревски, В., (2006). *Влијание на одредени антропометриски карактеристики врз репетитивната сила на рацете и раменскиот појас кај ученици на 14 годишна возраст*. Физичка култура бр. 1.

Сиљанов, М., Андреевски, Б., **Ацески, А.** (2006). *Структура на некои биомоторни тестови применети кај млади ракометари*. Стручно-научен собир “Пелистер 2006”.

Алексовска-Величковска, Л., **Ацески, А.**, (2006). *Компаративна анализа на некои психолошки варијабли за проценка на општата интелигенција кај студентите на Факултетот за физичка култура*. Стручно-научен собир “Пелистер 2006”.

Рајчиноски, Г., **Ацески, А.**, Митревски, В. (2006). *Влијание на одредени антропометриски карактеристики врз резултатите на тестот згиб на вратило кај ученици на 14 годишна возраст*. Стручно-научен собир “Пелистер 2006”.

Митревски, В., **Ацески, А.**, Рајчиноски, Г. (2006). *Утврдување на оптимален модел за редослед на учење на елементите во боксот за совладување на техниката*. Стручно-научен собир “Пелистер 2006”.

Митревски, В., Рајчиноски, Г., **Ацески, А.** (2006). *Застапеност на алкохолот кај учениците од ДСУ “Крсте П. Мисирков” - Демир Хисар*. Стручно-научен собир “Пелистер 2006”.

Ацески, А., Клиначаров, И., Аргироски, А. (2006). *Застапеност и ставовите на средношколската младина кон пушењето*. Стручно-научен собир “Пелистер 2006”.

Ацески, А., Наумовски, М., Петров, Л. (2005). *Утврѓување на оптимален модел за обучување на техничките елементи од спортната игра баскетбол*. Спорт&Наука. Варна. Извонредни броеви 4/2005.

Клиначаров, И., Христовски, Р., **Ацески, А.** (2005). *Влијание на висината*

тежината на телото, трицепс кожениот набор и бодимас индексот врз успешноста во манифестација на одредени моторички квалитети кај ученици на 12 годишна возраст. Физичка култура бр. 2.

Во продолжение е даден краток осврт на научните и стручните трудовите објавени по претходниот избор.

Aceski, A., Tufekchievski, A. (2012). [Assessing the development level of basic motor skill overhand throw in children aged 7 to 10 years.](#) *International Journal od Scientific Issues in Physical Education, Sport and Health (PESH)* 1(2012) 2: 9-13.

Во истражувањето била опфатена проценката на нивото на развој на основната моторна вештина од манипулативен вид фрлање на топче над рамо кај деца на возраст од 7 до 10 години. Притоа утврдено било дека сите групи на испитаници статистички значајно се разликуваат меѓу себе освен испитаниците на 9 и 10 - годишна возраст. Присутен бил монотоното ратечки тренд во просечниот скор на вештината и процентуалната застапеност на првиот критериум. Кај испитаниците не била забележана константност според возраста во однос на најтешкиот и најлесниот критериум за манифестирање.

Tufekchievski, A., **Aceski, A.** & Hristovski, R. Determining the biomechanical status of the basic motor skills. *nternational Journal od Scientific Issues in Physical Education (PESH) Sport and Health (PESH)* 1(2012) 2: 115-130.

Целта на истражувањето била да се утврди биомеханичкиот статус на основните моторни вештини. Резултатите покажуваат најголема биомеханичка сличност помеѓу вештините трчање и прескокнување, а најмала помеѓу трчање и фаќање на топка, како и помеѓу трчање и водење на топка со рака во место. Најголема сила на биомеханичка поврзаност со сите останати вештини е присутна кај потскокнување со една нога. Вештините опфатени со истражувањето покажале хетерогена биомеханичка структура.

Tufekchievski, A., **Aceski, A.** (2012). Organizational structure, representation, suggestions for development of school sports in Macedonia. *International Journal od Scientific Issues in Physical Education, Sport and Health (PESH)* 1/2012, Vol.1, No.1 June, 2012.

Трудот ја прикажува организациската поставеност, застапеност како и препораки за развојот на училишниот спорт во Република Македонија. Авторите нагласуваат дека основните предуслови за успешно функционирање на училишниот спорт се стручниот кадар, спортските објекти во училиштата, интересот на учениците за спортување и организирањето на воннаставните активности. Федерацијата на училиштен спорт на Македонија вклучува активности на

најразлични нивоа кои придонесуваат за развој на спортот во Република Македонија. Вклученоста на учениците во спортските активности упатува на тоа дека е потребно да се направат уште поголеми напори за нивна поголема застапеност во спортските активности.

Aceski, A., Tufekchievski, A. (2012). [Analysis of the presence of developmental sequenes for running in school boys using component body approach.](#) *International Journal od Scientific Issues in Physical Education, Sport and Health*. 1/2012, Vol.1, No.1 June, 2012.

Основните моторни вештини се воведни шаблони кон други поспецијализирани и покомплексни шаблони на движење кои се присутни во спортот и физичките активности. Целта на истражувањето била да се одреди процентот на застапеност на компонентите од телото кои го дефинираат нивото на развој на основната моторна вештина од локомоторен вид трчање, преку компонентен приод нивниот развој. Присутни биле две компоненти кои вклучуваат чекори нивото на развој. Примерокот на испитаници го сочинувале 460 деца од машки пол на возраст од 3 до 10 години. Сите деца манифестирале три последователни трчања. Тие биле анализирани со квалитативна анализа, а потоа е утврден процентот на застапеност на чекорите во нивоата на развој за двете компоненти на телото. Највисокиот чекор од развојните секвенци кој е најмалку регистриран претставува најтежок за манифестирање, а тој што бил најмногу присутен како најлесен за манифестирање. Според добиените резултати, најтежок за манифестирање кај 3 - годишните се двете компоненти од телото кои воопшто не биле манифестирани. Најтешка за испитаниците од 4 до 10 годишна возраст била компонентата која го дефинира движењето на раката (4,92%, 13,84%, 29,63%, 32,2%, 40,38%, 41,36%, 56,86%). Резултатите од истражувањето покажувале дека постои позитивно растечки тренд во процентот на застапеност на двата највисоки чекори кои ги дефинираат компонентите на телото.

Aceski, A., Klinčarov, I., Stojnović, N & Stojanović, T. (2012). Criteria representation which defined development level of fundamental movement skill overarm throwing with analytical approach. *International Scientific Conference, Anthropical Aspects of Sports, Physical Education and Recreation*, Vol. 3, pp. 52-59.

Истражувањето било спроведено за да се утврди процентуалната застапеност на критериумите преку кои се дефинира нивото на развој на основната моторна вештина од манипулативен вид фрлање на топче над рамо, со примена на аналитички пристап. Вкупно биле анализирани 460 испитаници на возраст од 3 до 10 години. Од добиените резултати, констатирано било дека најмала процентуална застапеност 2,32%, односно најтежок за манифестација бил оној критериум кој го дефинира ротирањето на трупот, а најголема процентуална застапеност 18,62%, односно најлесен е оној што го дефинира движењето на стапалото.

Klinčarov, I., **Aceski, A.**, & Stojanović, T. (2011). [Basic anthropometric and motor differences in 14 old male pupils with different cardio respiratory endurance level.](#) International Scientific Conference, Anthropological Aspects of Sports, Physical Education and Recreation. Vol. 2, pp. 56-64.

Во истражувањето било опфатено утврдувањето на разликите во кардиореспираторната издржливост, како и основните антропометриски и моторички разлики кај ученици на возраст од 14 години. Предикцијата на кардиореспираторната издржливост била утврдена со примена на тестот повеќестепено прогресивно трчање на 20 метри (20CPT). Врз основа на успехот во тестот, користејќи K-Means методот за таксономизација, утврдени биле три максимално различни групи кои имаат ниско (52/-1.112), просечно (66/.126) и високо (38/1.304) ниво на кардиореспираторна издржливост. Во истражувањето биле користени антропометриските мерки кожен набор на трицепс, телесна висина, телесна маса и боди мас индекс (БМИ), како и 5 моторички тестови од батеријата ЕУРОФИТ за деца (издржливост во згиб, подигнување на трупот, скок во далечина, трчање 10x5 метри и динамометрија на шака). Меѓутрупните разлики биле утврдени со примена на анализа на варијанса АНОВА. Добиените резултати покажале постоење на меѓутрупни разлики $ШФ(дф,2)=2,174$; $p<0.05$ во сите анализирани варијабли, освен во варијаблиите телесна висина и динамометрија на шака

Aceski, A. (2011). [Determining the presence of developmental sequences for running using the body component approach.](#) Научна Конференција - Русе, Република Бугарија. Том 50, Серија 8.2.

Во истражувањето било опфатено утврдувањето на процентуалната застапеност на компонентите кои го дефинираат трчањето како основна моторна вештина од локомоторен вид користејќи го синтетичкиот природ. Од анализата на 460 деца на возраст од 3 до 10 години забележано било дека кај 3 годишните двете компоненти кои до дефинираат трчањето на највисоко (мастер) ниво не се регистрирани воопшто. Најтежок критериум за манифестирање кај испитаниците од 4 до 10 години бил критериумот кој до дефинира движењето на раката. Монононо растечки тренд бил присутен во двата критериуми кои го дефинираат трчањето на највисоко ниво.

Hristov, G., **Aceski, A.**, Nedelkovski, V. (2011). [The structure of specific motor abilities on youth female volleyball players.](#) Научна Конференција - Русе, Република Бугарија. Том 50, Серија 8.2.

Истражувањето било спроведено со цел да се утврди факторската структура на специфично-моторичките тестови кај 72 одбојкарки на возраст од 14 и 15

години. По извршената компонентна факторска анализа добиени се 4 латентни фактори и тоа: 1 - фактор на агилност, 2 - фактор на експлозивна сила на екстремитетите, 3- фактор на фреквентна брзина на рацете, и 4 - фактор на репетитивна сила на телото и рацете.

Туфекчиевски, А., Боглев, Г., Христов, Г., **Ацески, А.** (2011). *Унапредување на спортот преку имплементација на единствен систем на натпревари кај младите категории во некои спортови во Република Македонија*. Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер, 2011.

Во трудот се елаборирани актуелните прашања во спортот кои се однесуваат на унапредувањето на спортот преку имплементирање на единствен систем на натпревари кај младите категории. Авторите истакнале дека примената на ваквиот модел на опстојување на спортот кај младите категории преку образовниот систем е неопходен и со своите придобивки е во функција на врвниот спорт и образованието, и би овозможил негово подигнување на едно повисоко ниво.

Туфекчиевски, А., **Ацески, А.** (2011). *Рефлексно олеснување и рефлексно отежнување во моторното учење*. Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер, 2011.

Рефлексните механизми се од особена важност во процесот на моторно учење на динамичките стереотипови. Во трудот бил направен осврт кон овие механизми кои можат да бидат во функција на рефлексно олеснување или рефлексно отежнување од екстероцептивниот и проприоцептивниот информациски систем. Овие механизми посебно треба да се имаат предвид во процесот на учење на новите движења бидејќи тие можат да бидат во функција на олеснување или на отежнување во изведбата на движењето.

Ацески, А., Туфекчиевски А. (2011). *Примената на спротскиот радар во тренингот*. Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер, 2011.

Примената на современи инструменти за регистрирање на спортските перформанси е составен дел на современиот приод во спротскиот тренинг. Трудот ги истакнува придобивките на спортскиот радар, како и неопходноста од неговата примена со кој може успешно и точно да се регистрира брзината на предметите особено во спортовите со топка каде што брзината е од примарно значење за постигнување на добар спротски резултат.

Андреевски, Б., **Ацески, А.**, Туфекчиевски, А., Клинчаров, И. (2011). *Биомеханичка структура на карате елементи од шотокан мајсторската ката Сочин и нејзината оптимална методска поставеност*. Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер, 2011.

Во трудот била анализирана оптималната методска поставеност и биомеханичката структура на елементи од карате - спортот од шотокан мајсторската ката Сочин. Со примена на методот на квалитативна биомеханичка анализа, анализирани биле 44 динамички стереотипови со 131 биомеханичка варијабла. Авторите го користеле алгоритмот АЛПРОБИ и притоа утврдени се коефициентот на интерсличност помеѓу динамичките стереотипови, коефициентот на целосна биомеханичка сличност, коефициентот на соседна биомеханичка сличност и силата на биомеханичка поврзаност. По примената на компонентна факторска анализа дефинирани биле седум различни структурални групи на елементи.

Христов, Г., **Ацески, А.** (2011).

Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер, 2011.

На примерок од 168 одбојкарки на возраст од 14 до 17 години утврдено било влијанието на латентните специфично-моторни фактори врз варијаблите за проценка на ситуационо-моторното знаење одбивање на топка со прсти. Авторите утврдиле статистички значајно влијание на латентните фактори врз успешноста на одбивање на топка со прсти.

Туфекчиевски, А., Клинчаров, И., Андреевски, Б., **Ацески, А.** (2011). *Биомеханичка структура на карате елементи од шотокан мајсторската ката Унсу и нејзината оптимална методска поставеност*. Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер, 2011.

Во трудот била утврдена оптималната методска поставеност и биомеханичката структура на 64 карате - елементи претставени преку 196 биомеханички варијабли. Со примена на алгоритмот АЛПРОБИ утврдени биле коефициентот на интерсличност помеѓу динамичките стереотипови, коефициентот на целосна биомеханичка сличност, коефициентот на соседна биомеханичка сличност и силата на биомеханичка поврзаност. Авторите со примената на компонентна факторска анализа добиле единаесет различни структурални групи на елементи.

Андреевски, Б., Клинчаров, И., Туфекчиевски, А., **Ацески, А.** (2011). *Биомеханичка структура на карате елементи од шотокан мајсторската ката Гоџушихо-Даи и нејзината оптимална методска поставеност*. Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер, 2011.

Авторите во трудот ја утврдиле оптималната методска поставеност и биомеханичката структура на 74 карате - елементи дефинирани со 174 биомеханички варијабли. Преку примена на алгоритмот АЛПРОБИ утврдени биле коефициентот на интерсличност помеѓу динамичките стереотипови, коефициентот на целосна биомеханичка сличност, коефициентот на соседна биомеханичка сличност и силата на биомеханичка поврзаност. По спроведената компонентна факторска анализа добиени биле единаесет различни структурални групи на елементи.

Ацески, А., Туфекчиевски, А. (2011). *Визуелен речник по биомеханика*. Факултет за физичка култура – Скопје, (учебно помагало).

Стручната терминологија во секоја област изобилува со термини и поими. Нивното поимно и суштинско разграничување е од големо значење за развојот на секоја научна дисциплина. Во визуелниот речник по биомеханика биле опфатени 637 термини, односно поими кои во најголем дел од се прикажани преку слики, дијаграми, графикони и сл., а со цел нивно попрецизно дефинирање и објаснување.

Klincharov, I., Nikovski, G., **Aceski, A.** (2010). *Influence of programmed sport-recreational activities on morphological characteristics and motor abilities in fourth grade primary school female students*. International Scientific Conference. Beograd.

Во трудот било истражувано влијанието на програмираните спортско-рекреативни активности врз морфолошките карактеристики и моторичките способности кај деца од женски пол на возраст од 10 години. Добиените резултати покажале дека применетата експериментална програма немала позитивно влијание врз морфолошките карактеристики, додека применетите спортско-рекреативни активности имале статистички значајно влијание врз подобрувањето на кардиореспираторната издржливост, експлозивната сила на долните екстремитети и експлозивната сила на рацете и раменскиот појас. Резултатите укажале на позитивно влијание на експерименталната програма во споредба со регуларните часови по физичко воспитание.

Nikovski, G., Prokovič, D., **Aceski, A.** (2010). *Gender differences in attitudes and beliefs on leisure time and sports recreation among employees on the territory of municipality Aerodrom*. International Scientific Conference. Beograd.

Целта на истражувањето била да се утврдат разликите во ставовите во однос на спортско рекреативните активности помеѓу машките и женските лица кај вработените во општината Аеродром од Скопје. Притоа биле анкетирани 32 женски и 45 машки испитаници кои пополниле анкетен прашалник. Според

добиените резултати констатирано било дека ставовите на двете групи на испитаници се многу слични, како и тоа дека тие немаат доволно слободно време и дека не се многу вклучени во спортско рекреативни активности.

Aceski, A., Tufekchievski, A., Klincharov, I., Nikovski, G. (2010). Biomechanical characteristics of fundamental motor skills of manipulative type. International Scientific Conference, Beograd 2010.

На примерок од 8 моторни вештини од манипулативен вид биле утврдени нивните биомеханичките карактеристики дефинирани преку 68 биомеханички варијабли. Бил применет алгоритмот АЛПРОБИ со цел да се утврди коефициентот на интерсличност помеѓу динамичките стереотипови, коефициентот на целосна биомеханичка сличност, коефициентот на соседна биомеханичка сличност и силата на биомеханичка поврзаност. Притоа била утврдена хетерогена биомеханичка структура по однос на дефинираните биомеханички варијабли. Најголема биомеханичка сличност била присутна помеѓу вештините шут на топка од под и шут на топка со потфрлање (.886), а најмала помеѓу форхенд удар и шут на топка со потфрлање (.164). Најголема сила на биомеханичка поврзаност на една вештина со сите останати била присутна кај тркалање на топче (.429) и шут на топка од под (.430).

Aceski, A. (2010). [*Criteria representation which define development level of fundamental movement skill overarm throwing with synththetic approuch.*](#) Научна Конференция - Русе, Република Българија. Том 49, Серия 8.2.

Во трудот биле утврдено нивото на развој и застапеноста на критериумите кои ја дефинираат основната моторна вештина од манипулативен вид фрлање на топче над рамо. Анализирани биле 460 испитаници на возраст од 3 до 10 години. Врз основа на добиените резултати било заклучено дека е присутен монотон растечки тренд во процентуалната застапеност кај три од четирите критериуми. Најмала процентуална застапеност односно најтежок за манифестирање бил критериумот кој се однесувал на замавот со рацете (19,86%) а критериум со најголема процентуална застапеност и воедно најлесен за манифестирање бил тој што ја дефинирал ротацијата на колковите и рамениците (78,19%).

Tufekchievski, A., **Aceski, A.,** Mitrevski, V. (2010). [*Biomechanical establishment of optimal program models for practice of elements in soccer.*](#) Научна Конференция Русе, Република Българија. Том 49, Серия 8.2.

Утврдувањето на оптималните модели за обучување на елементите од спортската игра била основна цел во истражувањето. Авторите предложиле 3 модели на обучување кои вклучиле 21 елемент од фудбалот и истите биле дефинирани со 82 биомеханички варијабли. Најоптимален модел за обучување бил првиот предложен редослед а системот на елементи покажал ниска хомогеност по однос на дефинираните биомеханички карактеристики. Најголема биомеханичка сличност била присутна помеѓу елементите шут со горниот дел од

стапалото и волеј удар во сагитална рамнина (1.00) а најмала сличност помеѓу шут со горниот дел од стапалото и фаќање на високи топки (.10) и волеј удар во сагитална рамнина и фаќање на високи топки (.10). Најголема сила на биомеханичка поврзаност била присутна кај елементот удар со врвот на стапалото (.56).

Проекти:

РЕАЛИЗИРАН ПРОЕКТ			
Наслов	Период	Финансиран	Улога
Училишен спортски камп со талентирани ученици спортисти	2013	Влада на Република Македонија, Агенција за млади и спорт	Координатор
Нелинеарна педагогија: Кон еден модел и примена на интердисциплинарните врски помеѓу спортот и физичкото образование со останатите области на академски знаења базиран на концептите од теоријата на сложени системи	2012	Универзитет "Св. Кирил и Методиј" - Скопје	Истражувач
Училишен спортски камп со талентирани ученици спортисти	2012	Влада на Република Македонија, Агенција за млади и спорт	Координатор
Училишен спортски камп со талентирани ученици спортисти	2011	Влада на Република Македонија, Агенција за млади и спорт	Координатор
Училишен спортски камп со талентирани ученици спортисти	2010	Влада на Република Македонија, Агенција за млади и спорт	Координатор
Забавен училишен спорт со ученици од одделенска настава	2008	Министерство за образование и наука	Координатор

Педагошко искуство:

Имајќи ја предвид повеќегодишната професионална активност на кандидатот, може да се констатира дека тој се одликува со способност за успешно организирање и реализирање на наставните содржини и активности. Ова, како и

претходно наведеното и дава на Комисијата право да констатира дека кандидатот поседува богато педагошко искуство, за работното место за кое конкурира.

Вештини и знаења:

Работа со компјутери:

- Microsoft Office
- веб дизајн
- програмирање
- работа со повеќе апликативни програми и програми за статистичка обработка на податоци;
- работа со системи за анализа на движењата.

Познавање на јазици:

англиски, српски, хрватски, бугарски.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на анализата од приложените документи на горенаведениот кандидат и оцената за неговата досегашна работа, а имајќи ја предвид неговата наставно-педагошка, научна и спортско-стручна дејност, како и афинитетот за понатамошна научноистражувачка и наставна дејност во областа на кинезиологијата, согласно со одредбите од Законот за високото образование, Статутот на Универзитетот “Св. Кирил и Методиј” во Скопје, Правилникот за критериуми и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на “Св. Кирил и Методиј” во Скопје, Комисијата има чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за физичка култура да го избере

д-р Александар Ацески во насловно звање – насловен доцент во научната област фундаментална кинезиологија по предметот биомеханика.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Александар Туфекчиевски –
претседател с.р.

Проф. д-р Јован Јовановски – член с.р.

Проф. д-р Илија Клиначаров – член с.р.

ОБРАЗЕЦ
 КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО,
 НАУЧНО И НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат:

Александар, Љубен Ацески
 (име, татково име и презиме)

Институција:

Факултет за физичка култура - Скопје
 (назив на факултетот/институцијата)

Научна област:

Кинезиологија-Фундаментална кинезиологија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ		
Ред. бр.	Назив на активност	Поени
1	Одржување на настава од прв циклус на студии ($4 \cdot 15 \cdot 0.04$)*10 семестри	24
2	Консултации со студенти ($120 \cdot 0.002$)*10 семестри	2.4
3	Подготовка на 2 нови предмета (вежби) ($0.5 \cdot 2$)	1
4	Позитивно рецензиран универзитетски учебник (коавтор)	6
5	Член на 5 комисии за дипломска работа ($5 \cdot 0.01$)	0.5
	ВКУПНО	33.9

НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ		
Ред. бр.	Назив на активност	Поени
1	Апстракт објавен во зборник на конференција Ric, A., Torrents, C., Hristovski, R., Aceski, A. (2013). Emerging creative behaviours under ecological constraints in contact improvisation dance. Abstract. European College of Sport Science. Barcelona.	1
2	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание Aceski, A. , Tufekchievski, A. (2012). Assessing the development level of basic motor skill overhand throw in children aged 7 to 10 years. <i>International Journal od Scientific Issues in Physical Education, Sport and Health (PESH)</i> 1(2012) 2: 9-13.	3.6
3	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание Tufekchievski, A., Aceski, A. & Hristovski, R. Determining the biomechanical status of the basic motor skills. <i>International Journal od Scientific Issues in Physical Education, Sport and Health (PESH)</i> , 1(2012) 2: 115-130.	3.2

4	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание Tufekchievski, A., Aceski, A. (2012). Organizational structure, representation, suggestions for development of school sports in Macedonia. <i>International Journal od Scientific Issues in Physical Education, Sport and Health (PESH)</i> 1/2012, Vol.1, No.1 June, 2012.	3.6
5	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание Aceski, A. , Tufekchievski, A. (2012). Analysis of the presence of developmental sequenes for running in school boys using component body approach. <i>International Journal od Scientific Issues in Physical Education, Sport and Health.</i> 1/2012, Vol.1, No.1 June, 2012.	3.6
6	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор Aceski, A., Klinčarov, I., Stojnović, N & Stojanović, T. (2012). Criteria representation which defined development level of fundamental movement skill overarm throwing with analytical approach. <i>International Scientific Conference, Anthropolical Aspects of Sports, Physical Education and Recreation, Vol. 3, pp. 52-59.</i>	1.8
7	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор Klinčarov, I., Aceski, A. , & Stojanović, T. (2011). Basic anthropometric and motor differences in 14 old male pupils with different cardio respiratory endurance level. <i>International Scientific Conference, Anthropological Aspects of Sports, Physical Education and Recreation. Vol. 2, pp. 56-64.</i>	2.4
8	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Aceski, A. (2011). Determining the presence of developmental sequences for running using the body component approach. Научна Конференција - Русе, Република Българија. Том 50, Серия 8.2.	2
9	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание Hristov, G., Aceski, A. , Nedelkovski, V. (2011). The structure of specific motor abilities on youth female volleyball players. Научна Конференција - Русе, Република Българија. Том 50, Серия 8.2.	1.6
10	Trud so originalni nau~ni rezultati, objaven vo nau~no/stru~no spisanie objaven vo zbornik na trudovi od nau~en/stru~en sobir Туфекчиевски, А., Боглев, Г., Христов, Г., Ацески, А. (2011). <i>Унапредување на спортот преку имплементација на единствен систем на натпревари кај младите категории во некои спортови во Република Македонија.</i> Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер 2011.	1.2
11	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Туфекчиевски, А., Ацески, А. (2011). Рефлексно олеснување и рефлексно отежнување во моторното учење. Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер 2011.	1.8
12	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Ацески, А. , Туфекчиевски А. (2011). Примената на спротскиот радар во тренингот. Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер 2011.	1.8
13	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир	1.2

	Андреевски, Б., Ацески, А. , Туфекчиевски, А., Клинчаров, И. (2011). <i>Биомеханичка структура на карате елементи од шотокан мајсторската ката Сочин и нејзината оптимална методска поставеност</i> . Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер 2011.	
14	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Христов, Г., Ацески, А. (2011). Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер 2011.	1.8
15	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Туфекчиевски, А., Клинчаров, И., Андреевски, Б., Ацески, А. (2011). <i>Биомеханичка структура на карате елементи од шотокан мајсторската ката Унсу и нејзината оптимална методска поставеност</i> . Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер 2011.	1.2
16	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Андреевски, Б., Клинчаров, И., Туфекчиевски, А., Ацески, А. (2011). <i>Биомеханичка структура на карате елементи од шотокан мајсторската ката Гоџушихо-Даи и нејзината оптимална методска поставеност</i> . Меѓународен стручно-научен собир, Пелистер 2011.	1.2
17	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор Klincharov, I., Nikovski, G., Aceski, A. (2010). <i>Influence of programmed sport-recreational activities on morphological characteristics and motor abilities in forth grade primary school female students</i> . International Scientific Conference. Beograd.	2.4
18	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор Nikovski, G., Proković, D., Aceski, A. (2010). <i>Gender differences in attitudes and beliefs on leisure time and sports recreation among employees on the teritory of manicipality Aerodrom</i> . International Scientific Conference. Beograd.	2.4
19	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор Aceski, A. , Tufekchievski, A., Klincharov, I., Nikovski, G. (2010). <i>Biomechanical characteristics of fundamental motor skills of manipulative type</i> . InternationalScientific Conference, Beograd 2010.	2.4
20	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Aceski, A. (2010). <i>Criteria representation which define development level of fundamental movement skil overarm throwing with synththetic approach</i> . Научна Конференција - Русе, Република Българија. Том 49, Серия 8.2.	2
21	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Tufekchievski, A., Aceski, A. , Mitrevski, V. (2010). <i>Biomechanical establishment of optimal program models for practice of elements in soccer</i> . Научна Конференција - Русе, Република Българија. Том 49, Серия 8.2.	1.6

22	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Ацески, А. (2009). <u>Проценка на нивото на развој на основната моторна вештина од локомоторен вид трчање преку синтетички пристап</u> . Наука & Спорт, год. 1, бр. 1.	2
23	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Ацески, А., Туфкчиевски, А. (2009). <u>Утврдување на биомеханичките карактеристики на овноските моторни вештини</u> . Наука & Спорт, год. 1, бр. 1.	1.8
24	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Ацески, А., Туфекчиевски, А., Митревски, В. (2009). <u>Биомеханичка структура на основните моторни вештини</u> . Наука & Спорт, год. 1, бр. 1.	1.6
25	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Иванов, Л., Митревски, В., Ацески, А. (2009). <u>Разлики во моторичките способности кај учениците од машки пол во зависност од условите во кои се изведувала наставата по предметот спорт и спортски активности</u> . Наука & Спорт, год. 1, бр. 1.	1.6
26	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Туфекчиевски, А., Клинчаров, И., Ацески, А. (2008). <u>Номинални варијабли за дефинирање биомеханички статус на моторни манифестации со квалитативна анализа</u> . Стручно-научен собир, Пелистер 2008.	1.6
27	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Поповски, Т. З., Димитријевска, Б., Порчу, К., Туфекчиевски, А., Ацески, А., Боглев, Г. (2008). <u>Преглед на влијанието на наследните фактори врз спортските перформанси</u> . Стручно-научен собир, Пелистер 2008.	1.2
28	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Ацески, А., Туфекчиевски, А. (2008). <u>Потебата од примена на програми за биомеханичка анализа на движењата во спортот и физичките активности</u> . Стручно-научен собир, Пелистер 2008.	1.8
29	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Ацески, А., Туфекчиевски, А. (2008). <u>Утврдување на биомеханичките карактеристики и структура на основните моторни манифестации од локомоторен вид</u> . Стручно-научен собир, Пелистер 2008.	1.8
30	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Аргироски, А., Ацески, А., Туфекчиевски, А. (2008). <u>Биомеханичка оптималност на методиката на учење на елементи од "А" тежина на вратило</u> . Стручно-научен собир, Пелистер 2008.	1.6
31	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Туфекчиевски, А., Андреевски, Б., Костовски, Ж., Клинчаров, И., Ацески, А. (2008). <u>Биомеханичка структура на карате елементи од најактуелните шотокан мајсторски кати (емпи, сочин, гоцушихо-шо,</u>	1.2

	<u>канку-шо, ницушихошо, унсу и гоцушихо-даи) и нивната оптимална методска поставеност.</u> Стручно-научен собир, Пелистер 2008.	
32	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Кајчевски, А., Андреевски, Б., Туфекчиевски, А., Клинчаров, И., Ацески, А. , Симеонов, А. (2008). <u>Биомеханичка структура на карате елементи од шотокан мајсторската ката Емпи и нејзината оптимална методска поставеност.</u> Стручно-научен собир, Пелистер 2008.	1.2
33	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор Стојановић, Т., Јоксимовић, А. и Ацески, А. (2007). <i>Компарација различних модела за учење паралелног завоја у алпском скијању.</i> Гласник Антрополошког друштва Југославије, (42), 285-298.	2.4
34	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Ацески, А. (2007). <u>Проценка на нивото на владеење со фундаменталните движечки вештини.</u> Стручно-научен собир, “Пелистер“.	2
35	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Ацески, А. , Туфекчиевски, А. (2007). <u>Примена на современи инструменти во биомеханиката.</u> Стручно-научен собир, “Пелистер“.	1.8
36	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Aciski, A. , Tufekcievski, A., Klinarov, A. (2007). <u>Establishment of optimal program models for practice of elements of football according to biomechanical resemblance.</u> Четврта меѓународна научна конференција. Катедра Футбол, Тенис. Софија.	1.6
37	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Туфекчиевски, А., Боглев, Г., Ацески, А. , Ангелковски, А. (2007). <u>Државни училишни спортски лиги.</u> Стручно-научен собир “Пелистер 2007“.	1.2
38	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Ацески, А. , Туфекчиевски, А. (2007). <u>Веб страна на Федерацијата на училишен спорт на Македонија http://www.fusmak.org.mk.</u> Стручно-научен собир “Пелистер 2007“.	1.8
39	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Ацески, А. , Туфекчиевски, А. (2006). <i>Утврдување на оптимални модели за обучување на елементите од кошарка, одбојка, фудбал и ракомет според биомеханичката сличност.</i> Стручно-научен собир “Пелистер 2006“.	1.8
40	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Рајчиноски, Г., Ацески, А. , Митревски, В., (2006). <i>Влијание на одредени антропометриски карактеристики врз репетитивната сила на рацете и раменскиот појас кај ученици на 14 годишна возраст.</i> Физичка култура бр. 1.	1.6
41	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир	1.6

	Сиљанов, М., Андреевски, Б., Ацески, А. (2006). <i>Структура на некои биомоторни тестови применети кај млади ракометари</i> . Стручно-научен собир “Пелистер 2006”.	
42	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Алексовска-Величковска, Л., Ацески, А. , (2006). <i>Компаративна анализа на некои психолошки варијабли за проценка на општата интелигенција кај студентите на Факултетот за физичка култура</i> . Стручно-научен собир “Пелистер 2006”.	1.8
43	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Рајчиноски, Г., Ацески, А., Митревски, В. (2006). <i>Влијание на одредени антропометриски карактеристики врз резултатите на тестот згиб на вратило кај ученици на 14 годишна возраст</i> . Стручно-научен собир “Пелистер 2006”.	1.6
44	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Митревски, В., Ацески, А., Рајчиноски, Г. (2006). <i>Утврдување на оптимален модел за редослед на учење на елементите во боксот за совладување на техниката</i> . Стручно-научен собир “Пелистер 2006”.	1.6
45	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Митревски, В., Рајчиноски, Г., Ацески, А. (2006). <i>Застапеност на алкохолот кај учениците од ДСУ “Крсте П. Мисирков” - Демир Хисар</i> . Стручно-научен собир “Пелистер 2006”.	1.6
46	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Ацески, А., Клинчаров, И., Аргироски, А. (2006). <i>Застапеност и ставовите на средношколската младина кон пушењето</i> . Стручно-научен собир “Пелистер 2006”.	1.6
47	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Ацески, А., Наумовски, М., Петров, Л. (2005). <i>Утврѓување на оптимален модел за обучаване на техничките елементи од спортната игра баскетбол</i> . Спорт&Наука. Варна. Извнредни брои 4/2005.	1.6
48	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир Клинчаров, И., Христовски, Р., Ацески, А. (2005). <i>Влијание на висината тежината на телото, трицепс кожениот набор и бодимас индексот врз успешноста во манифестација на одредени моторички квалитети кај ученици на 12 годишна возраст</i> . Физичка култура бр. 2.	1.6
49	Учесник во национален научен проект □ <i>Нелинеарна педагогија: Кон еден модел и примена на интердисциплинарните врски помеѓу спортот и физичкото образование со останатите области на академски знаења базиран на концептите од теоријата на сложени системи</i> , 2012 год Скопје.	3
50	Одржано предавање на семинар за потребите на домашни спортски здруженија и федерации Предавање за Федерацијата на училишен спорт на Македонија (4*0.5)	2

51	Одржано предавање на семинар за потребите на домашни спортски здруженија и федерации Предавање за Карате федерацијата на Македонија	0.5
	ВКУПНО	93.9

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ		
Ред. бр.	Назив на активността	Поени
1	Дизајн и изработка на информациски систем: Веб страница на предметот Биомеханика	1
2	Дизајн и изработка на информациски систем: Веб страница на Федерацијата на училишен спорт на Македонија	1
3	Дизајн и изработка на информациски систем: Веб страница на Општинската организација на училишен спорт на средни училишта на град Скопје	1
4	Дизајн и изработка на информациски систем: Веб страница на Факултетот за физичка култура во Скопје	1
5	Дизајн и изработка на информациски систем: Веб страница на Аеробик клубот Микс аеробик – Скопје	1
6	Учество во промотивни активности на факултетот (0.5*2)	1
7	Учество во работата на комисији за државни натпревари	1
8	Речник или стручна енциклопедија (речник – автор)	6
СПОРТСКА ДЕЈНОСТ		
1	Тренер во ОК Работнички – Скопје	1
2	Тренер во ЖКК Вардар – Скопје	1
3	Тренер во Боди билдинг и Фитнес клубот Будо – Скопје	1
4	Тренер во Аеробик клубот Микс Аеробок – Скопје	1
	ВКУПНО	17

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	ПОЕНИ
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	33.9
НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	93.9
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	17
ВКУПНО	144.8

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Александар Туфекчиевски – претседател с.р.
 Проф. д-р Јован Јовановски – член с.р.
 Проф. д-р Илија Клиначаров – член с.р.

ПРЕГЛЕД
на прифатени теми за изработка на магистерски трудови на Правниот факултет
„Јустинијан Први,, во Скопје

Кандидат	Тема	Ментор
Климентина Илијевски	Етичките предизвици во одржливоста на уличните списанија	Доц. д-р Дејан Донеv
Стефан Николиќ	Член 5 од ЕКЧП – Заштита на слободата и сигурноста на човекот	Проф. д-р Рената Дескоска
Игор Индов	Македонските Евреи и холокаустот	Доц. д-р Иванка Додовска

ИСПРАВКА
на прегледот
на прифатени теми за изработка на магистерски трудови на Правниот факултет
„Јустинијан Први,, во Скопје

Кандидат	Тема	Ментор
Елена Наумова	Осигурување од професионална одговорност според правото на Република Македонија и меѓународните извори на правото	проф. д-р Горан Коевски

ПРЕГЛЕД

на пријавени теми за изработка на магистерски труд,
прифатени од Наставно-научниот совет на Факултетот
за дизајн и технологии на мебел и ентериер – Скопје,
на седницата одржана на 26.9.2013 година

Кандидат	Тема	Ментор
1. дипл инж. Марија Илиевска	„Одредување на јакоста на свиткување на крајни аголни состави изработени од плочи од ориентиран иверки за конструиран корпусен производ“.	Проф. д-р Нацко Симакоски, редовен професор на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер – Скопје.
2. дипл. инж.Ивана Антоvsка	„Одредување на јакоста на свиткување на аголни врски за конструиран корпусен мебел од облагородени плочи од дрвни иверки“.	Проф. д-р Нацко Симакоски, редовен професор на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер – Скопје.

ПРЕГЛЕД
на теми за изработка на магистерски труд прифатени од
Наставно-научниот совет на Машински факултет во Скопје
на седницата одржана на 26.09.2013 година

Кандидат	Тема	Ментор
Миле Пеливанов	<i>Термичко сечење со плазмен лак на метални материјали</i>	Проф. д-р Добре Рунчев
Марјан Стојковски	<i>Примена на современите методи и техники за оптимизација во работењето за менаџирање на проектните ризици во функција на зголемување на профитабилноста</i>	Проф. д-р Радмил Поленаковиќ
Зоран Лазороски	<i>Користење на математички методи за економично планирање и оптимизирање на логистичките процеси во меѓународниот транспорт</i>	Проф. д-р Валентина Гечевска
Горан Бабушку	<i>Компаративна анализа на системите на менаџмент на односите со клиентите и корисниците во јавниот и приватниот сектор</i>	Проф. д-р Радмил Поленаковиќ

ПРЕГЛЕД
На прифатени теми за изработка на магистерски труд на
Факултетот за драмски уметности во Скопје

Кандидат	Тема	Ментор
Билге Тунџер	„Камен – претстава“ (ослободување на идентитетот преку разрешување на семејниот мит)	Проф. Слободан Унковски
Димитрија Доксевски	„Аудиенција – претстава – режисерско читање“	Проф. Слободан Унковски
Нела Витошевиќ	„F1RM4 – претстава (Третманот на категоријата време во претставата F1RM4 виден преку „Ајнштајнови соништа“ на Ален Лајтман	Проф. Слободан Унковски
Душан Кардалевски	„Филмска фотографија во стилот на седумдесеттите – Епизодист – краток игран филм“	Проф. Апостол Трпески

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ПРЕТСТАВИ НА ОРУЖЈЕ И ОРУДИЈА НА НАДГРОБНИТЕ АНТИЧКИ СПОМЕНИЦИ НА БАЛКАНОТ (КРАЈ НА 6 В. СТ.Е.-4 В. Н.Е.)“, ОД М-Р РОБЕРТ ПЕТКОВСКИ, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

На 40. редовна седница на Филозофскиот факултет во Скопје, одржана на 2.VII 2013 година, формирана е Комисија за изработка на извештај и давање на оцена за докторската дисертација од кандидатот м-р Роберт Петковски со наслов “ПРЕТСТАВИ НА ОРУЖЈЕ И ОРУДИЈА НА НАДГРОБНИТЕ АНТИЧКИ СПОМЕНИЦИ НА БАЛКАНОТ (крај на 6 в.ст.е.- 4 в.н.е.)”, во состав на проф. Вера Битракова Грозданова, проф. Виктор Лилчиќ, проф. Елица Манева, проф. Драги Митревски и доц. Марјан Јованов. Комисијата има чест да го поднесе следниов

ИЗВЕШТАЈ

Со овај труд на м-р Роберт Петковски се опфатени бројните надгробни споменици од широкиот простор на Балканот на кои се претставени во релјефна форма ликовни претстави на лица -покојни, кои се проследени со илустрација на оружје, или оружје, или пак на спомениците се илустрирани предмети кои ја претставуваат нивната животна преокупација. Авторот на трудот се обидел да ги регистрира овие споменици на античката култура кои се обелоденети и достапни преку литературата од територијата на Грција -како тој ја именува Хелада, со тоа издвојувајќи ја античка Македонија, потоа Пајонија, Тракија, Илирија. Сето тоа има своја одредена цел во издвојувањето на културните идентитети кои на некој начин се чувствуваат и во изборот на предметите и оружјето, особено што се однесува на спецификите на етничките групации.

Студирањето на спомениците е изведено по хронолошки пат поради големата дихронологија која ја содржи темата. И не само поради таа причина. Имено, станува збор и за многу новини кои се внесуваат во сепулкралниот ритуал од различните етничкостите и во раноантичкиот период и подоцна со доаѓањето на Римјаните и особено со донесувањето на богатото и разновидно римско оружје. Во римско доба, кога непостојат граници во формираните провинции, интенциите на прифаќањето на новото оружје се некаде поинтензивни, а некаде е забележана присутноста на традиционалното, вообичаеното и во оружјето и во орудието. Со продлабочувањето во истражувањата, м-р Петковски навлегува и во културното значење на предметите кои ги следат фигуралните претстави. За да дојде до одредени резултати и заклучоци, релевантниот материјал го става секако и во врска со одредените популации, нивните специфики или ритуали кои некогаш остануваат да се држат до своите веќе стари обичаи, или пак по нешто попримаат од другите, соседите, или прифаќаат сосема ново.

Трудот содржи 306 страници, од кои релевантниот текст е претставен на 277, а останатото содржи, статистички табели, географски карти со означени локалитети кои одговараат на историските периоди, ктатенки и опширна литература.

Преку првата глава, **ВОВЕД и ИСТОРИЈА НА ИСТРАЖУВАЊАТА**, авторот нè воведува во темата, односно ја објаснува преземената задача, ја дефинира територијата од која се избрани спомениците студирани во трудот. Потоа прави преглед на опширната литература која претходела на досегашните негови истражувања од различен аспект, но се граѓа за предложената теза или поретко трудовите во кои инцидентно се разработувани одредени теми, блиски на зададената задача од авторот.

Во втората глава, **НАДГРОБНИТЕ СПОМЕНИЦИ ВО РАНОАНТИЧКИОТ ПЕРИОД**, се претставени примерите на надгробни споменици од крајот на 6 до 1 век пр.н.е. групирани прво според оружјето како напаѓачко или одбранбено, со повеќе врсти на копја меч, лак и стрели и тоболец или лагоболон, исто така и шлемови, штитови, оклопи, кнемиди. Во овој контекст, издвоено е оружјето на македонската, спартанската, атинската, бојотската, тесалската, илирската и критската војска и тоа главно се однесува на јужните делови на Балканот, каде што постои обичај на подигнување на камени споменици како сепулкрално обележје во некрополите.

На надгробните споменици од истата епоха третирали се предмети за секојдневна употреба или оние што го означуваат занимањето во текот на животот на покојникот или симболизираат одредена култна манифестација. Тука се истакнува улогата на стригилисот, вагон-кочија, чунот, музичките инструменти и др.

Во следната глава насловена **СПОМЕНИЦИТЕ ОД РИМСКИОТ ПЕРИОД** каде авторот имал можност за поголем избор на примери на сепулкрум кој опфаќа поширока територија на Балканот, секако поради ширењето на Римската Империја, почнувајќи од 2 век пр.н.е. па до крајот на 4 век, во кое време имало можност да се внесе постепено многу новини од римската војска која војувала од италијанското тло до Блискиот Исток и Африка.

По истиот систем од претходната епоха, Петковски го презентира прво напаѓачкото, а потоа одбранбеното оружје, секако издвојувајќи ги предметите за секојдневната употреба кои се сега помногубројни и даваат можност за нивна интерпретација. Особено се посочува во која мера навлегува во употреба новото оружје, а во која мера се задржува старото кое го имаат војниците кои потекнуваат од јужниот Балкан со силна војничка традиција. Но, посочено е присуството и на мешано потекло на оружјето.

Што се однесува, пак, до предметите за секојдневна употреба се посочува во која мера се внесуваат многу повеќе нови предмети од претставите во пораната епоха.

Во римската епоха се забележува илустрирање на предмети со култно-симболично значење, или со одредување на статусот на лицата во текот на животот. Забележлива е и појавата на илустрирање на предмети за заслуги на покојните добиени во текот на животот.

Но како што често се случува во антиката и божествата се присутни на надгробните споменици, кога религијата ќе најде свое место и во фунерарниот ритуал. И за оваа проблематика авторот на тезата дава одредена слика значајна за

заокружување на широкиот избор на ликовно обликување на последната кука која ја населува човекот.

Преку главата ЗАВРШНИ РАЗГЛЕДУВАЊА, кандидатот ги резимира сите свои истражувања вршени врз база на античкиот надгробен споменик, кои јавно ќе ги презентира.

Студијата е проследена со опширен КАТАЛОГ, придружуван со соодветна литература и илустрација и, секако, опис на споменикот, исто така, изведен по хронолошки ред.

Сметаме дека кандидатот м-р Роберт Петковски ја синтетизирал оваа сложена тема која се однесува на еден многу значаен сегмент од античката култура на Балканот, каде што во централен круг се наоѓа и Македонија и се објаснува и нејзиното минато. Трудот содржи многу значајни новини и толкувања, кои се врзани и за историските случувања на поширок простор. Така, комуникациите на Балканот во различните периоди се посочуваат во сферата на војувањето, на освојувањето, но и во прифаќањето на културните добра. Досегашните сознанија кандидатот успеал да ги надогради и да ни даде една нова слика во оваа сфера на античкиот свет. Поради сето она што е изнесено, Комисијата предлага на кандидатот да му се дозволи јавна одбрана на докторската дисертација.

Комисија

Проф. Вера Битракова Грозданова, с.р.

Проф. Виктор Лилчиќ, с.р.

Проф. Елица Манева, с.р.

Проф. Драги Митревски, с.р.

Доц. Марјан Јованов, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕТО **РЕДОВЕН ПРОФЕСОР** ПО ПРЕДМЕТИТЕ: *ТЕОРИЈА НА КНИЖЕВНОСТ 1 (ДИСЦИПЛИНИ И ТЕОРИЈА НА ДРАМА)*, *ТЕОРИЈА НА КНИЖЕВНОСТ 2 (ТЕОРИЈА НА ПРОЗА И ПОЕЗИЈА)* И ГРУПА ПРЕДМЕТИ ОД ВТОР ИЗБОРЕН МОДУЛ: *РЕТОРИКА И СТИЛИСТИКА*, *РЕТОРИКА ВО ОДНОСИ СО ЈАВНОСТ*, *ХЕРМЕНЕВТИКА И СЕМИОЛОГИЈА*, *СЕМИОЛОГИЈА ВО ОДНОСИ СО ЈАВНОСТ*, *МЕТАФОРИКА 1 И МЕТАФОРИКА 2* НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ

На својата триесет и осма редовна седница, одржана на 11.9.2013 година, Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје не избра за членови на Рецензентската комисија, во врска со пријавите на д-р Кристина Николовска и на д-р Благица Хаџи Јовановска, на конкурсот за избор во звањето редовен професор по предметите:

- **Теорија на книжевност 1 (дисциплини и теорија на драма);**
- **Теорија на книжевност 2 (теорија на проза и поезија).**

И група предмети од втор изборен модул:

- **Реторика и стилистика;**
- **Реторика во односи со јавност;**
- **Херменевтика и семиологија;**
- **Семиологија во односи со јавност;**
- **Метафорика 1;**
- **Метафорика 2.**

Заблагодарувајќи се за укажаната доверба, чест ни е на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје да му го доставиме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На конкурсот распишан во весникот „Дневник“ (6.7.2013 год.), за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања по предметите: *теорија на книжевност 1 (дисциплини и теорија на драма)*, *теорија на книжевност 2 (теорија на проза и поезија)*, и група предмети од втор изборен модул: *реторика и стилистика*, *реторика во односи со јавност*, *херменевтика и семиологија*, *семиологија во односи со јавност*, *метафорика 1 и метафорика 2* – се пријавија д-р Кристина Николовска, вонреден професор по предметот теорија на книжевност при Катедрата за македонска книжевност и јужнословенски книжевности на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, и д-р Благица Хаџи Јовановска, професор по македонски јазик и литература во ОЕМУЦ „Св. Наум Охридски“ во Охрид.

Благица Хаџи Јовановска е родена на 24.3.1954 година во Штип. Дипломирала на Филолошкиот факултет во Скопје, каде што се стекнала со звањето *професор по историја на книжевностите на народите на СФРЈ*. На истиот Факултет, на 11.1.2008 година го одбрала магистерскиот труд „Семиотичко-миметичка анализа на поезијата на Гане Тодоровски“, а на Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ во Скопје се стекнала со

звањето *доктор на фолклористика*, со одбрана на докторската дисертација под наслов „Религиозните мотиви во македонската народна поезија“, на 2.7.2012 година. Од 15.9.1977 година до денес работи како професор по македонски јазик и литература во ОЕМУЦ „Св. Наум Охридски“ во Охрид. Носител е на дипломата „Истакнат педагошки работник“ од Републичкиот педагошки совет (22.4.1994 година). Во моментот е студент на првата година на Теолошкиот факултет во Скопје.

Кон овие основни биографски податоци, кандидатката приложува и фотокопии на сертификати кои ги стекнала: сертификат за англиски јазик под покровителство на Ортодоксната црква „Свети Ѓорѓија“ од Охрид и Католичката црква „Свети Кирил и Методиј“ од Охрид, уверение за учество на обука за примена на стандардите на учениците, сертификат за завршена обука за основни знаења од информациската и комуникациската технологија (20 часа) од „Е-школото на Агенцијата на САД за меѓународен развој (УСАИД) во соработка со Министерството за образование и наука на Република Македонија“, сертификат за успешно завршена обука реализирана во рамките на Проектот за модернизација на образованието, издадена од Бирото за развој на образованието, уште еден сертификат од Е-школото со доста спецификација “for successful completion of training for Secondary School Teachers in “Integration of ICT into the Curriculum”, сертификат за учество на натпреварот за импровизиран говор (македонски јазик), уште еден сертификат за учество на натпревар по јавно говорење – импровизиран говор (и двата сертификата се издадени од УСАИД и МАССУМ – Младинска асоцијација на средните стручни училишта во Македонија) и едно уверение од ФОН-универзитетот „за учество на обука во рамките на професионалното усовршување на наставниците во средните училишта во Република Македонија, на тема „Примена на ЕДУБУНТУ образовниот софтвер во наставата“. Кандидатката наведува и десетина благодарници до неа и до нејзини ученици кои како членови на аматерски драмски секции и здруженија, под нејзино водство, ги добиле на повеќе настапи и аматерски фестивали, што не е релевантно за звањето за кое се јавува.

Кандидатката, исто така, наведува дека има објавено три книги (од кои еден роман), дека има во ракопис 11 романи, 3 „митолошки легенди“, 1 поема и 2 драми.

Од стручни трудови наведува шест објавени труда („рецензии“), и тоа:

1. „Јона и полжавот од Трајче Крстевски“, „Стремеж“, 3.4.2002 година;
2. „Гласот против егзекуцијата на заборавот кон поезијата на Трајко Дурчовски“ (нема референци каде е објавен текстот, а од приложената фотокопија не може да се установи изворот);
3. рецензија на „Пехар за воинот на зборот и мислата“ од Вангелко Лозаноски (нема референци за објавување);
4. „Варијации, поетски напливи и вибрации низ ‘Сведоци на милениумите’ од Милан Ј. Јовчески“, 2008 година (фотокопија од предговор на книга, веројатно самостојно издание);
5. „Визуелна слика на ‘Беломорска болка’ од Милан Ј. Јовчевски“, 2009 година (без референци); и
6. „Рецензија за ‘Македонски непокор’ од Милан Ј. Јовчевски“, 2010 година (без референци за објавувањето).

Интересно е дека текстовите на трите фотокопии од овие трудови што се приложени – под реден број 1, 2 и 4, се потпишани со псевдоним – Бела Узелова.

Кон својата пријава и кон сите овие документи, кандидатката не приложува ОБРАЗЕЦ 1, во кој би го покажала бројот на поени потребни за избор во наставно-научно звање од наставно-научна област.

Ако се има предвид дека според член 13, „За редовен професор може да биде избрано лице кое има научен степен доктор на науки *од научната област за која се избира*, објавени научни трудови одделно или во научни публикации кои *имаат значајно влијание врз развојот на науката и практиката*, кое раководело со *научноистражувачки проект* и има придонес во *оспособувањето на соработници и помлади наставници* и кое покажало способност за *изведување на сите видови високообразовна дејност*, тогаш може да се заклучи дека кандидатката Благица Хаџи Јовановска НЕ ЗАДОВОЛУВА НИТУ ЕДЕН ОД ПРОПИШАНИТЕ КРИТЕРИУМИ. Нејзиниот докторат не е од потесната област на теоријата на литературата (туку од фолклористиката и теологијата), нема ниту допирни точки со групата предмети за кои се бара наставник (метафорика, семиотика, реторика, стилистика, херменевтика), нејзините научни трудови немаат „значајно влијание врз развојот на науката и практиката“, а, како што веќе се кажа, нема ниту образец со којшто би се видело дека кандидатката го исполнува последниот услов од членот 13 – минималниот број поени за избор во звањето *редовен професор*.

Кристина Николовска е родена на 17.5.1969 година во Скопје, каде што завршила основно училиште и две средни училишта. Средно образование завршила за три години и на 17-годишна возраст се запишала на факултет. Дипломирала, магистрирала и докторирала на Филолошкиот факултет “Блаже Конески”.

Живее во Скопје и работи на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ на Катедрата за македонска книжевност и јужнословенски книжевности како вонреден професор по предметот *теорија на литературата*.

Автор е на *единаесет* книги од областа на теоријата на литературата, литературната критика и есеистиката, филозофски разговори, монографии за македонски автори, приредувач е на избори поезија и на антологии, автор на важни ТВ-проекти, а и самата се пројавува како поет.

Николовска дипломирала на групата Историја на книжевностите на народите на СФРЈ (научна насока), во рекорден рок, во јуни 1990, со штотуку наполнета 21-на година. Постдипломски студии завршила на истиот Факултет, на групата *македонска книжевност*. Во 1995 г. магистрирала со трудот *Анализа на метафората на припадност во современата македонска поезија*. Докторирала на истиот Факултет во Скопје во 2002 г., со дисертацијата *Глаголската метафора во современата македонска поезија*.

Посочените податоци укажуваат на заклучок дека академското усовршување на д-р Николовска созревало низ сите академски етапи на матичната институција.

Вистински настан во науката беа одбраната на магистерскиот и докторскиот труд на Николовска, кои беа оценети како највисоки стандарди во филологијата. За квалитетите на оваа литературна наука, која се води од минуциозни и акрибични микрочитања, поопширно известуваме во делот за објавени книги.

Николовска се вработила на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ на 13.10.1995 година. За асистент е избрана на 29.11.1995, за доцент на 26.2.2003, а за вонреден професор на 26.12.2007.

1. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ (во периодот 1995-2013)

Во матичната институција д-р Николовска работи веќе 18 години.

Наставната дејност која д-р Кристина Николовска во моментот ја изведува на *Катедрата за македонска книжевност и јужнословенски книжевности*, како и за сите групи од Филолошкиот факултет во Скопје, ја опфаќа наставата од: **прв циклус студии** (додипломски студии), **втор циклус студии** (постдипломски) и **трет циклус студии** (докторски студии).

Согласно со актуелните модули на **додипломската настава**, Кристина Николовска ја изведува наставата по предметите:

- *теорија на книжевност 1 (дисциплини и теорија на драма)*
 - *теорија на книжевност 2 (теорија на проза и поезија),*
- и група предмети од втор изборен модул:
- *реторика и стилистика*
 - *реторика во односи со јавност*
 - *херменевтика и семиологија*
 - *семиологија во односи со јавност.*

Според најновите модули, кои треба понатаму да стапат на сила, Николовска ги има предложено и предметите:

- *метафорика 1*
- *метафорика 2.*

На **постдипломската настава** (настава во вториот циклус студии), Николовска ги предава предметите:

- *теорија на книжевност, и*
- *теорија на книжевност – Ars Poetica херменевтика,*

Во рамките на наставата од **третиот циклус на студии**, Николовска е застапена со предметите:

- *теорија на книжевност: (теорија на текстот: проза, драма, поезија)*
- *теорија на книжевност – филозофија на теориите*
- *креативна: реторика, стилистика, херменевтика, семиологија.*

На сите три степени, Николовска одржува настава: предавања, вежби и консултации со студентите.

Пред да се вработи на Филолошкиот факултет, во учебната 1994/1995 одржувала вежби по предметот *реторика и стилистика* за групата интердисциплинарни студии по новинарство.

На Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ се вработила како **асистент** на 13.10.1995 година, од кога одржувала вежби по *теорија на книжевност*, работејќи со речиси сите студиски групи на Факултетот: *македонска книжевност, македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, италијански јазик, руски јазик, албански јазик, турски јазик, Катедра за преведување и толкување...* Николовска работела со сите запишани студенти, бидејќи одржувала настава за **задолжителен предмет – теорија на книжевноста**.

Од 1995 до денес, Николовска, работи со огромен број студенти (од 280 до 750 студенти во една учебна година), бидејќи предметот *теорија на книжевност* пред воведувањето на ЕКТС беше задолжителен за сите групи на Факултетот. Со таа енормно

голема бројка студенти, Николовска и како асистент и како предавач, редовно одржува и консултации.

Како асистент, одржувала и вежби по *реторика и стилистика* за научната насока на матичната Катедра.

Како **доцент**, работела од 26.2.2003 година, од кога ги предавала предметите:

- *теорија на книжевност 1 (дисциплини и теорија на драма)*
- *теорија на книжевност 2 (теорија на проза и поезија)*
- *теорија на книжевност 3 (подготовка на нов предмет)*
- *теорија на книжевност 4 (подготовка на нов предмет)*
- *методологија на проучување на литературата 1*
- *методологија на проучување на литературата 2*
- *основни теориски поими 1 (подготовка на нов предмет)*
- *основни теориски поими 2 (подготовка на нов предмет)*
- *теорија на жанри 1 (подготовка на нов предмет)*
- *теорија на жанри 2 (подготовка на нов предмет)*
- *критика на македонската критика 1 (подготовка на нов предмет)*
- *критика на македонската критика 2, (подготовка на нов предмет).*

Како **вонреден професор**, продолжила да ги предава овие предмети, но и подготвила нови предмети, согласно со ЕКТС:

- *реторика и стилистика (подготовка на нов предмет);*
- *реторика во односи со јавност (подготовка на нов предмет);*
- *херменевтика и семиологија (подготовка на нов предмет);*
- *семиологија во односи со јавност (подготовка на нов предмет).*

На **вториот степен**, освен актуелните предмети, ги предавала и предметите:

- *теорија на книжевност;*
- *теорија на книжевност – Ars Poetica херменевтика (подготовка на нов предмет);*
- *метафорика (подготовка на нов предмет);*
- *интерпретација на литературен текст (Херменевтика) - подготовка на нов предмет).*

Како Рецензентска комисија оценуваме дека актуелната и претходната наставно-образовна дејност на д-р Кристина Николовска е импресивно богата, базична (според тежината и значењето на предметите), комплексна. Богатата палета предмети се развива и во длабочина и во широчина. Продлабочувањето е најсуштинско и најпотребно кај стожерниот предмет *теорија на книжевноста*, кој Николовска го предава на сите три степени, а кој на првиот степен извесен период беше застапен и во четири семестри. Како предавач, Николовска внесе квалитативни и суштински новитети во приодот кон предметната материја и сосем успешно ја усогласи со најновите стандарди на ЕКТС.

Програмските содржини на предметите се комплексни, продлабочени и богати. Мора да се истакне значењето на предметот *теорија на книжевност*, кој е базичен предмет во филологијата, и кој до неодамна, заедно со предметот *лингвистика*, беше задолжителен за сите студиски групи. Николовска е достоин претставник на факултетската вертикала на овој предмет, кој на сите студенти им донесува базични

знаења од областа *наука за книжевност*. Секако и изборните предмети, кои се сосем нови програмски содржини, се големо збогатување на нашиот наставно-образовен процес.

Како наставник, Николовска е омилена меѓу студентите како праведна, посветена, оригинална, принципелна и исполнителна. Кон ова, за пофалба е и нејзиниот коректен, колегијален однос и со колегите, со кои извонредно успешно соработува.

Николовска има голем удел во внесувањето иновации во новите наставни програми, што се гледа од податокот дека за првиот циклус студии, досега подготвила дури **единаесет нови предмети**, што навистина е завидна бројка, а за вториот циклус студии – три нови предмети. За третиот циклус студии, пријавила два нови предмета. Кон квантитетот, го потенцираме и квалитетот на новите наставни содржини, кои во голема мера го покачуваат нивото на наставно-образовната дејност и ја збогатуваат понудата за студентите.

Покрај редовниот основен работен ангажман на матичната институција, Николовска одржувала настава и на друг универзитет, на Филолошкиот факултет на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип (во учебната 2009/2010), што е предност не само за студентите, туку и за наставникот: тој стекнува ново работно искуство, во нов професионален контекст, со нови студенти. Николовска несебично помогна и во формирањето нов наставен кадар (подмладокот во Штип и во Скопје).

Како предавач, Николовска **одржува и настава во школи и работилници** (одржува *Курс по македонска литература* на Семинарот за македонски јазик, литература и култура во Охрид: 2002, 2003, 2004, 2005 и 2013). Со елан, енергија и иновативна желба, на своја иницијатива, Николовска одржувала и т.н. „теренска настава“ на локалитетите во древниот Охрид (Плаошник, куќата на Прличев, античкиот театар, итн.). Досегашната петгодишна вграденост на Николовска во Семинарот е крупна мисија за македонската традиција, култура и книжевност. Курсевите по македонска книжевност на Николовска секогаш предизвикувале големо внимание и интерес кај странските слависти и македонисти.

Николовска била и учесник на Загребската славистичка школа на Хрватскиот семинар за странски слависти во Дубровник, август 2004, Хрватска. Ваквите учества се значајни, оти се придонес кон запознавање со традиционалните и иновативни вредности на овој тип едукација, афирмација и пласман на културите и литературите.

Освен тоа, Николовска е член на бројни комисии за оцена или одбрана на докторат, магистратура или дипломска работа. Тој работен опус, би рекле, е завидно искуство, кое Николовска ја прави уште поизграден наставно-образовен кадар.

2. НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ (во периодот 1995-2013)

Менторства

Од наведената библиографија, која ја доставува кандидатката во прилог на пријавата на конкурсот, како и од податоците во Образецот, кој е во прилог на рецензентскиот Извештај, може да се забележи дека д-р Кристина Николовска мошне рано успеала да подготви и да реализира завиден број менторства. Таа е **ментор на 2 докторски дисертации и на 10 магистерски работи**. Како ментор, Николовска е омилена меѓу постдипломците и докторандите, секогаш отворена за соработка. Докторските и магистерските студии на кои Николовска е ментор се кавилитетни трудови,

кои служат за пример, и веќе се неодмиллив дел од релевантната млада македонска литературна наука.

Наставно-образовни и научни проекти

Николовска била и **раководител на меѓународен наставно-образовен и научен проект** (меѓууниверзитетски проект во кој учествуваше нашиот Универзитет, Марибор 2005), а била и **учесник во национален научен проект**, како и **учесник во меѓународен наставно-образовен и научен проект**. Овие проекти сведочат дека Николовска беспрекорно умее да води и најсложени проекти од меѓународен карактер, далекусежни проекти со визија. Организаторските способности на Николовска наполно дојдоа до израз во сите овие проекти, а нејзиниот формат се збогати со меѓународно искуство.

Објавени научни трудови

Николовска е активна во стручната периодика и има завиден број **објавени трудови во домашни и странски научно-стручни списанија и зборници**. Тоа творештво на кандидатката е репрезентативен опус на нашата зрела литературна наука, која е на највисоко, светско ниво. Николовска е постојано присутна во литературните списанија, зборници и стручна периодика, преку авторитетни студии, критики, рецензии, есеи итн. Голем дел од трудовите се објавени и во најугледни странски списанија и зборници (на странски универзитети или на ценети издавачи), некои се објавени и во интернет-списанија и претставуваат важен дел од нашиот литературен и културен живот.

Од големо значење е и меѓународното искуство на Николовска како предавач на странски универзитет преку *одржани предавања по покана на универзитет*. Таквите работни задача, Николовска ги исполнува со несекојдневен успех и видливи резултати. На пример, таа беше визитинг професор со предавања по теорија на литературата и македонската книжевност на Универзитетот во Марибор, Словенија, во ноември и декември 2005.

Научни/стручни собири

Николовска има завиден, дури рекорден број на *учества на научни/стручни собири со реферат*. Во само една учебна година (2012 година), на пример, таа учествувала на дури 12 научни собири, конференции и симпозиуми! Тоа е навистина импозантно темпо на работа, при што квалитетот на учествата е на највисоко ниво.

Како Рецензентска комисија, која имала можност да се запознае и со оваа актива на кандидатката, си дозволуваме да заклучиме дека навистина се ретки и драгоцените ваквите појави како Николовска, кои во литературната наука постигнале највисоко ниво. А преку учествата на овие собири во науката, кои се меѓународни, кандидатката Николовска постапно и етапно созреваше како научник, чии резултати беа сосем видливи, благотворни и применливи.

3. СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ:

Творечка дејност

Кристина Николовска е автор на **единаесет книги**: две збирки **поезија**, две од областа на **теоријата на литературата**, три книги **литературна критика** и **есеистика**, една книга **есеистичко-културолошки дијалози**, три **монографии** за писатели.

Составувач е на **два тематски избори** на современата македонска поезија и на **два авторски поетски избори**. Нејзината полиграфска дејност е фасцинантна и разнородна. Особено оригинална и свежа е во новиот, свој тип литературна критика, чиј пристап е „поетизиран“, високо стилизиран и есеизиран. Николовска е автентична, своја и невообичаена - нејзината впечатлива појава како беседник и како јавен промотор – е неверојатно драгоцена, уникатна и неповторлива. Тој пристап е авторски, поинаков од сите други. Тој пристап не се плаши да ужива во есеизацијата и поетизацијата на критиката, па дури и на теоријата на литературата, оти преку науката – стигнува до уметност.

Објавени книги поезија

Николовска е автор на две збирки поезија:

1. *Десимфонија*. – Скопје, *Книжевна младина на Македонија*, 1988. (Награда „Млада Струга 1988“).
2. *Мугроносна*. – Скопје, *Книжевна младина на Македонија*, 1989.

Како поетеса, Николовска блесна многу рано и доживеа успех со првата стихозбирка, *добивајќи ја престижната (тогаш југословенска) награда „Млада Струга 88“* на меѓународната манифестација „Струшки вечери на поезијата“.

Како поет е застапена во две антологии на македонската поезија: *Излазак из сенке* – Скопје и Кикинда, „Разглед“ и „Књижевна заједница Кикинде“ 1989, приредена од Венко Андоновски и Недељко Радловиќ, и во *Градба и разградба*. – Скопје, „Книжевна младина на Македонија“ 1993 (избор и предговор Венко Андоновски). Смела, автентична, луцидна и необично зрела беше младата поезија на Николовска. Како таква и го привлече вниманието на критиката и на јавноста.

ТВ-проекти

Николовска има телевизиско водителско искуство уште од 1988 година. За време на студиите (1988-1989) хонорарно работела како новинар во емисијата „Пулсирања“ на МТВ (со прилози од образовната и културната редакција, со рецензии за култура, уметност, литература, театар, и слично).

Николовска е автор на значајни ТВ-проекти од национален интерес. Николовска е автор, сценарист и водител на ТВ-проектот „Разговорница“ (серијал од шест ТВ-емисии), кој промотивно беше емитиран во 2007 на МТВ, а потоа репризиран и на други медиуми. Тоа беа стручни, луцидни и живи разговори со: академик Гане Тодоровски, проф. д-р Ферид Мухиќ, проф. д-р Јордан Плевнеш, академик Горан Стефановски, проф. д-р Борис Трајанов и проф. д-р Венко Андоновски.

Гледачите покажаа отворен интерес за овој серијал, кој успеа да ги конзервира трајните вредности на македонската култура и уметност. Таа е и автор на сценариото, продуцент и извршен продуцент на краткиот документарен филм „Бесконечни перспективи на остварен сон на една визија“ (преимерно емитиран на „Самитот за климатски промени“ во Копенхаген, декември, 2009, копродукција на МРТ и на Граѓанското здружение „Ден на дрвото – засади ја својата иднина“).

Освен тоа, Николовска е постојано присутна во медиумите и во јавниот живот како литературен критичар, промотор, оратор, хуманист и јавна личност од сферата на културата.

Антологии (тематски избори)

Николовска е приредувач на два тематски избори на современата македонска поезија, препеани и објавени на англиски јазик.

1. *Тишината меѓу два збора. (Ars Poetica)* – Струга, *Струшки вечери на поезијата*, 2005. (Тематски избор од современата македонска поезија, избор, приредувач и предговор Кристина Николовска).

Silence between two words (Ars Poetica) – Struga, *Struga poetry evenings*, 2005. (A Thematic Selection of Contemporary Macedonian poetry, selected and edited by Kristina Nikolovska).

2. *Песната меѓу две лета.* – Струга, 2008. (Избор, приредувач на избор од македонската поезија и предговор: Кристина Николовска).

Poem between two summers – Struga, *Struga poetry evenings*, 2008. (Editing, Selection of Macedonian Authors and Preface by: Kristina Nikolovska).

Приредувач на избори и предговори (препеани или преведени и на англиски јазик):

1. *Живеј песно!* – Битола, *Микена*, 2008. (Избор и предговор на поезијата на Гане Тодоровски).

2. *Поле. Бојно поле.* – Битола, *Микена*, 2008. (Избор и предговор на поезијата на Славе Ѓорѓо Димоски).

3. *Папокот на светот.* – Битола, *Микена*, 2008. (Предговор на романот на Венко Андоновски).

Учество на меѓународни литературни манифестации

Како поет имала настапи во повеќе земји од светот како: Кина, Шведска, Хрватска, Словенија, Србија, Израел итн. како претставник на Македонија.

Учесник е на повеќе меѓународни поетски манифестации како: „Струшки вечери на поезијата“, „Радинови средби“, „Goranovo proljeće“ (Zagreb 1989), „Меѓународни фестивал поезије – Смедеревска песничка јесен“ (2003), „Београдски меѓународни сусрет писаца“ (25.09. – 3.10.2003), „Međunarodni pjesnički festival“ (Zagreb 2006, 2008, 2012.), „Nissan-international festival of poetry in Maghar, Izrael, 2010“ (3-6.04.2010.) итн.

Стручни монографии и книги разговори:

Николовска е и автор на книги филозофски разговори со значајни македонски писатели, уметници и научници:

Харизма. – Скопје, *Зојдер*, 2006. (Разговори со македонски уметници, творци и научници).

Книгата *Харизма* содржи филозофски разговори со македонски уметници, творци и научници: Гане Тодоровски, Матеја Матевски, Томе Серафимовски, Паско Кузман, Славе Ѓорѓо Димоски, Венко Андоновски и Стефан Плескоњиќ.

Автор е и на три монографии за македонски писатели:

Опус-великан. – Охрид, *Macedonia Prima*, 2009. (Книга за Гане Тодоровски: разговори, студии, есеи и критики).

Поезија-небо. – Скопје, *Македонска реч*, 2012. (Книга за поезијата на Славе Ѓорѓо Димоски: разговори, студии, есеи и критики).

Златото на литературата. – Скопје, *Македонска реч*, 2013. (Книга за творештвото на Венко Андоновски: критики, есеи, студии и херменевтички разговори).

Од овие три книги ја издвојуваме книгата *Опус-великан*, како монументален зафат, монографија понесена од творечкиот универзум на великанот Гане Тодоровски.

Книги од областа на теоријата на литература, критиката и есеистиката:

Метафора на припадност. - Скопје, *Зојдер*, 1999. (теорија на литература, магистерски труд).

Организација на тишината. – Скопје, *Зојдер*, 2000. (литературна критика).

Глаголска метафора. – Скопје, *Зојдер*, 2004. (теорија на литературата, докторска дисертација).

Филозофемски мрежи. – Скопје, *Зојдер*, 2004. (литературна критика).

Внатрешен молк. – Скопје, *Зојдер*, 2006. (литературна критика и есеистика).

Ни се чини, како Рецензентска комисија, особено важно да потенцираме дека со овие книги д-р Кристина Николовска *се наметна* како врвен теоретичар на книжевноста кај нас. Нејзината методологија е извонредно успешен спој меѓу строгиот научен пристап кој го сочинува цела палета иманентни пристапи кон книжевниот текст, негови стилски, семиотички и херменевтички „микрочитања“ и способноста за есеизација на резултатите добиени од строгата научна дескрипција на состојбата на текстот. Така, од *Метафора на припадност* до *Внатрешен молк*, следиме една лична методолошка еволуција која остварува мост меѓу филолошката и културолошките интерпретации на поединечни книжевни текстови. Тоа, впрочем, е и светски тренд во науките посветени на уметностите и семиотиките на културите.

Николовска е автор на многу предговори и поговори во книги, од кои ги издвојуваме следните:

Кристина Николовска: „...“ предговор на збирката поезија *Трите точки* од Драган Спасески Охридски, август 2008. (*забелешка: Насловот на предговорот е „три точки“, како интерпункциски знак)

Кристина Николовска: „За делото ‘Постмодернистички стапици во драмите на Горан Стефановски’ од Александра Димитрова“, предговор во книгата *Постмодернистички стапици во драмите на Горан Стефановски.* – Скопје, Блесок, 2012.

Се јавува и како член или претседател на жири-комисии за избор на проза и поезија: наградата „Григор Прличев“, „Роман на годината“ на „Утрински весник“, „Димитар Митрев“ и други.

4. ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Од дејностите од поширок интерес, издвојуваме само неколку: Николовска е член на Меѓународниот редакциски одбор на „Свеске“, списание за книжевност, уметност, култура, Панчево, Р. Србија. Била уредник на *Блесок критика* на првото македонско интернет-списание „Блесок“, Македонија.

Николовска е член на Друштвото на писателите на Македонија од 1992 год., а од 2004 до 2006 година и секретар за меѓународна соработка на ДПМ. Во тој период, Николовска организираше меѓународни активности во земјава и во странство.

Член е на Македонскиот славистички комитет од 2011.

ЗАКЛУЧОК

Во изминатиот период (од 1995 до 2013 година), д-р Кристина Николовска пројавува импресивна, богата, сеопфатна и исцрпна: наставно-образовна, научноистражувачка, стручно-уметничка, и стручно-апликативна дејност. Таа полифона дејност е вистински репрезент на највисок професионализам, постигнати натпросечни работни успеси, но и завидни достигнувања од поширок, јавен интерес. Станува збор за филолошка, литературна, културна и јавна појава со која можат да се гордеат и светски универзитетски средини.

ПРЕДЛОГ

Од сето што досега го изложивме, произлегува дека кандидатката д-р Кристина Николовска е *единствениот кандидат* на овој конкурс кој ги исполнува условите, со оглед на тоа што вториот пријавен кандидат, д-р Благица Хаџи Јовановска, не исполнува *ниту еден* критериум од членот 13 од Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Тоа значи:

1. д-р Кристина Николовска има „научен степен доктор на науки од научната област за која се избира“, додека противкандидатката нема;
2. д-р Кристина Николовска има „објавени научни трудови одделно или во научни публикации кои имаат значајно влијание врз развојот на науката и практиката“, додека противкандидатката нема;
3. д-р Кристина Николовска е лице „кое раководело со научноистражувачки проект и има придонес во оспособувањето на соработници и помлади наставници“, додека противкандидатката не е;
4. д-р Кристина Николовска е лице „кое покажало способност за изведување на сите видови високообразовна дејност“, додека противкандидатката, за жал, не го исполнува ни овој услов;
5. д-р Кристина Николовска го исполнува и петтиот критериум од членот 13, и тоа на рекорден начин: 890,96 поени, додека противкандидатката нема ниту приложено таков образец.

Согласно со *Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“* во Скопје, Комисијата има ретка чест и особено задоволство да ја предложи д-р Кристина Николска да биде избрана во звањето **редовен професор** по предметите: *теорија на книжевност 1 (дисциплини и теорија на драма), теорија на книжевност 2 (теорија на проза и поезија)*, и група предмети од вториот изборен модул: *реторика и стилистика, реторика во односи со јавност, херменевтика и семиологија и семиологија во односи со јавност* - при Катедрата за македонска книжевност и јужнословенски книжевности на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Скопје,
30.9.2013г.

Членови на Рецензентската комисија

1. Д-р Венко Андоновски, редовен професор, с.р.
2. Д-р Виолета Тасевска-Пирузе, редовен професор, с.р.
3. Д-р Весна Мојсова-Чепишевска, редовен професор, с.р.

ОБРАЗЕЦ 1
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО,
НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: **КРИСТИНА ДРАГОЉУБ НИКОЛОВСКА**

Институција: Филолошки факултет „Блаже Конески,, – Скопје

Научна област: книжевност – македонска и јужнословенски книжевности

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
	Одржување на настава	
	Одржување настава од прв циклус студии	
1.	Теорија на книжевност 1 (2+0), зимски 2004/2005 (три групи)	3,6
2.	Основни теориски поими 1 (2+0), зимски 2004/2005 (*подготовка на нов предмет)	30*
3.	Теорија на жанри 1 (2+0), зимски 2004/2005 (*подготовка на нов предмет)	30*
4.	Методологија на книжевно-теориски проучувања 1 (2+0), зимски 2004/2005	1,2
5.	Критика за македонската критика 1 (2+0), летен 2004/2005 (*подготовка на нов предмет)	30*
6.	Теорија на книжевност 2 (2+0), летен 2004/2005 (три групи)	3,6
7.	Основни теориски поими 2 (2+0), летен 2004/2005 (*подготовка на нов предмет)	30*
8.	Теорија на жанри 2 (2+0), летен 2004/2005 (*подготовка на нов предмет)	30*
9.	Методологија на книжевно-теориски проучувања 2 (2+0), летен 2004/2005	1,2
10.	Критика за македонската критика 2 (2+0), летен 2004/2005 (*подготовка на нов предмет)	30*
11.	Теорија на книжевност 1 (2+0), зимски 2005/2006 (три групи)	3,6
12.	Основни теориски поими 1 (2+0), зимски 2005/2006	1,2
13.	Теорија на жанри 1 (2+0), зимски 2005/2006	1,2
14.	Методологија на книжевно-теориски проучувања 1 (2+0), зимски 2005/2006	1,2
15.	Критика за македонската критика 2 (2+0), летен 2005/2006	1,2
16.	Теорија на книжевност 2 (2+0), летен 2005/2006 (три групи)	3,6
17.	Основни теориски поими 2 (2+0), летен 2005/2006	1,2
18.	Теорија на жанри 2 (2+0), летен 2005/2006	1,2

19.	Методологија на книжевно-теориски проучувања 2 (2+0), летен 2005/2006	1,2
20.	Критика за македонската критика 2 (2+0), летен 2005/2006	1,2
21.	Теорија на книжевност 1 (2+0), зимски 2006/2007 (три групи)	3,6
22.	Основни теориски поими 1 (2+0), зимски 2006/2007	1,2
23.	Теорија на жанри 1 (2+0), зимски 2006/2007	1,2
24.	Методологија на книжевно-теориски проучувања 1 (2+0), зимски 2006/2007	1,2
25.	Критика за македонската критика 2 (2+0), летен 2006/2007	1,2
26.	Теорија на книжевност 2 (2+0), летен 2006/2007 (три групи)	3,6
27.	Основни теориски поими 2 (2+0), летен 2006/2007	1,2
28.	Теорија на жанри 2 (2+0), летен 2006/2007	1,2
29.	Методологија на книжевно-теориски проучувања 2 (2+0), летен 2006/2007	1,2
30.	Критика за македонската критика 2 (2+0), летен 2006/2007	1,2
31.	Теорија на книжевност 1 (2+0), зимски 2007/2008	1,2
32.	Теорија на книжевност 3 (2+0), зимски 2007/2008 (*подготовка на нов предмет)	30*
33.	Основни теориски поими 1 (2+0), зимски 2007/2008	1,2
34.	Теорија на жанри 1 (2+0), зимски 2007/2008	1,2
35.	Методологија на книжевно-теориски проучувања 1 (2+0), зимски 2007/2008	1,2
36.	Критика за македонската критика 1 (2+0), зимски 2007/2008	1,2
37.	Теорија на книжевност 2 (2+0), летен 2007/2008	1,2
38.	Теорија на книжевност 4 (2+0), зимски 2007/2008 (*подготовка на нов предмет)	30*
39.	Основни теориски поими 2 (2+0), летен 2007/2008	1,2
40.	Теорија на жанри 2 (2+0), летен 2007/2008	1,2
41.	Методологија на книжевно-теориски проучувања 2 (2+0), летен 2007/2008	1,2
42.	Критика за македонската критика 2 (2+0), летен 2007/2008	1,2
43.	Теорија на книжевност 1 (2+0), зимски 2008/2009	1,2
44.	Теорија на книжевност 3 (2+0), зимски 2008/2009	1,2
45.	Основни теориски поими 1 (2+0), зимски 2008/2009	1,2
46.	Теорија на жанри 1 (2+0), зимски 2008/2009	1,2
47.	Методологија на книжевно-теориски проучувања 1 (2+0), зимски 2008/2009	1,2
48.	Теорија на книжевноста 2 (2+0), летен 2008/2009	1,2
49.	Теорија на книжевност 4 (2+0), летен 2008/2009	1,2
50.	Основни теориски поими 2 (2+0), летен 2008/2009	1,2
51.	Теорија на жанри 1 (2+0), зимски 2008/2019	1,2
52.	Методологија на книжевно-теориски проучувања 2 (2+0), летен 2008/2009	1,2
53.	Теорија на книжевност 1 (2+0), зимски 2011/2012	1,2
54.	Реторика и стилистика (2+0), зимски 2011/2012	1,2

55.	Реторика во односи со јавност (2+0), зимски 2011/2012 (*подготовка на нов предмет)	30*
56.	Методологија на книжевно-теориски проучувања 1 (2+0), зимски 2011/2012	1,2
57.	Теорија на книжевноста 2 (2+0), летен 2011/2012	1,2
58.	Херменевтика и семиологија (2+0), летен 2011/2012 (*подготовка на нов предмет)	30*
59.	Семиологија во односи со јавност (2+0), летен 2011/2012 (*подготовка на нов предмет)	30*
60.	Методологија на книжевно-теориски проучувања 2 (2+0), летен 2011/2012	1,2
61.	Теорија на книжевноста 1 (2+0), зимски 2012/2013	1,2
62.	Реторика и стилистика (2+0), зимски 2012/2013	1,2
63.	Реторика во односи со јавност (2+0), зимски 2012/2013	1,2
64.	Теорија на книжевноста 2 (2+0), летен 2012/2013	1,2
65.	Херменевтика и семиологија (2+0), летен 2012/2013	1,2
66.	Семиологија во односи со јавност (2+0), летен 2012/2013	1,2
	Вкупно:	380,3
	Одржување настава од прв степен на друг универзитет:	
1.	Теорија на книжевност 1 (2+0) зимски 2009/2010 (Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип)	1,2
2.	Теорија на книжевност 2 (2+0) летен 2009/2010 (Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, во Штип)	1,2
	Вкупно:	2,4
	Одржување настава од втор циклус студии	
1.	2004/2005 – студии од втор циклус од научната област македонска книжевност, Филолошки факултет „Блаже Конески“: - Теорија на книжевност (24 часа) - Метафорика (6 часа) (*Подготовка на нов предмет)	1,2 6,0
2.	2006/2007 – студии од втор циклус од научната област Македонска книжевност, Филолошки факултет „Блаже Конески“: - Теорија на книжевност (10 часа) - Интерпретација на литературен текст (Херменевтика) (6 часа) (*Подготовка на нов предмет) - Метафорика (6 часа)	0,5 6,0 0,3
3.	2007/2008 – студии од втор циклус од научната област македонска книжевност, Филолошки факултет „Блаже Конески“: - Теорија на книжевност (10 часа) - Интерпретација на литературен текст (Херменевтика) (6 часа) - Метафорика (6 часа)	0,5 6,0 0,3
4.	2008/2009 – студии од втор циклус од научната област македонска книжевност, Филолошки факултет „Блаже Конески“: - Теорија на книжевност (10 часа) - Интерпретација на литературен текст (Херменевтика) (6 часа) - Метафорика (6 часа)	0,5 0,3 0,3

5.	2009/2010 – студии од втор циклус од научната област македонска книжевност, Филолошки факултет „Блаже Конески“ - Теорија на книжевност (10 часа) - Интерпретација на литературен текст (Херменевтика) (6 часа) - Теорија на книжевност - <i>Ars Poetica</i> херменевтика (6 часа) (*Подготовка на нов предмет)	0,5 0,3 6,0
6.	2011/2012 – студии од втор циклус од научната област македонска книжевност, Филолошки факултет „Блаже Конески“ - Теорија на книжевност (10 часа) - Теорија на книжевност - <i>Ars Poetica</i> херменевтика (6 часа)	0,5 0,3
7.	2012/2013 – студии од втор циклус од научната област македонска книжевност, Филолошки факултет „Блаже Конески“ - Теорија на книжевност (10 часа) - Теорија на книжевност - <i>Ars Poetica</i> херменевтика (6 часа)	0,5 0,3
	Вкупно:	30,3
	Настава во школи и работилници:	
1.	Предавач на Курс по македонска литература - Предавања на Летна школа на „Семинарот за македонски јазик, литература и култура,, (Охрид, 5-13 август 2002).	1,5
2.	Предавач на Курс по македонска литература - Предавања на Летна школа на „Семинарот за македонски јазик, литература и култура,, (Охрид, август 2003).	1,5
3.	Предавач на Курс по македонска литература - Предавања на Летна школа на „Семинарот за македонски јазик, литература и култура,, (Охрид, август 2004).	1,5
4.	Предавач на Курс по македонска литература - Предавања на Летна школа на „Семинарот за македонски јазик, литература и култура,, (Охрид, август 2005).	1,5
5.	Предавач на Курс по македонска литература - Предавања на Летна школа на Семинарот за македонски јазик, литература и култура (Охрид, јуни 2013).	1,5
	Вкупно:	7,5
	Учесник во летна школа:	
1.	“Zagrebačka slavistička škola - “32. Hrvatski seminar za strane slaviste”, Dubrovnik, kolovoz 2004, Hrvatska.	1
	Вкупно:	1
	Одржување на вежби од прв циклус студии:	
1.	Теорија на книжевност (0+1), 1995/1996 (шест групи)	5,4
2.	Реторика и стилистика (0+1)	0,3
3.	Теорија на книжевност (0+1), 1996/1997 (шест групи)	5,4
4.	Реторика и стилистика (0+1)	0,3
5.	Теорија на книжевност (0+1), 1997/1998 (четири групи)	3,6
6.	Реторика и стилистика (0+1)	0,3
7.	Теорија на книжевност (0+1), 1998/1999 (четири групи)	3,6
8.	Реторика и стилистика (0+1)	0,3
9.	Теорија на книжевност (0+1), 1999/2000 (четири групи)	3,6

10.	Реторика и стилистика (0+1)	0,3
11.	Теорија на книжевност (0+1), 2000/2001 (четири групи)	3,6
12.	Реторика и стилистика (0+1)	0,3
13.	Теорија на книжевност (0+1), 2001/2002 (четири групи)	3,6
14.	Реторика и стилистика (0+1)	0,3
15.	Теорија на книжевност (0+1), 2002/2003 (четири групи)	3,6
16.	Реторика и стилистика (0+1)	0,3
17.	Теорија на книжевност (0+1), 2003/2004 (четири групи)	3,6
18.	Реторика и стилистика (0+1)	0,3
19.	Теорија на книжевност 1 (0+2), зимски 2004/2005 (две групи)	0,6
20.	Реторика и стилистика (0+1) зимски 2004/2005	0,45
21.	Теорија на книжевност 2 (0+2), летен 2004/2005 (две групи)	0,6
22.	Реторика и стилистика (0+1) летен 2004/2005	0,45
23.	Теорија на книжевност 1 (0+2), зимски 2005/2006 (две групи)	1,8
24.	Теорија на книжевност 2 (0+2), летен 2005/2006 (две групи)	1,8
25.	Теорија на книжевност 1 (0+2), зимски 2006/2007 (две групи)	1,8
26.	Теорија на книжевност 2 (0+2), летен 2006/2007 (две групи)	1,8
27.	Теорија на книжевност 1 (0+2), зимски 2007/2008	0,9
28.	Теорија на книжевност 3 (0+2), зимски 2007/2008 (*Подготовка на нов предмет)	15
29.	Теорија на книжевност 2 (0+2), летен 2007/2008	0,9
30.	Теорија на книжевност 4 (0+2), зимски 2007/2008 (*Подготовка на нов предмет)	15
31.	Теорија на книжевност 1 (0+2), зимски 2008/2009	0,9
32.	Теорија на книжевност 3 (0+2), зимски 2008/2009	0,9
33.	Теорија на книжевноста 2 (0+2), летен 2008/2009	0,9
34.	Теорија на книжевност 4 (0+2), летен 2008/2009	0,9
35.	Теорија на книжевност 1 (0+2), зимски 2011/2012	0,9
36.	Реторика и стилистика (0+2), зимски 2011/2012	0,9
37.	Реторика во односи со јавност (0+2), зимски 2011/2012 (*Подготовка на нов предмет)	15
38.	Теорија на книжевноста 2 (0+2), летен 2011/2012	0,9
39.	Херменевтика и семиологија (0+2), летен 2011/2012 (*Подготовка на нов предмет)	0,9
40.	Семиологија во односи со јавност (0+2), летен 2011/2012 (*Подготовка на нов предмет)	0,9
41.	Теорија на книжевноста 1 (0+2), зимски 2012/2013	0,9
42.	Реторика и стилистика (0+2), зимски 2012/2013	0,9
43.	Реторика во односи со јавност (0+2), зимски 2012/2013	0,9
44.	Теорија на книжевноста 2 (0+2), летен 2012/2013	0,9
45.	Херменевтика и семиологија (0+2), летен 2012/2013	0,9
46.	Семиологија во односи со јавност (0+2), летен 2012/2013	0,9
	Вкупно:	54,2
	Одржување вежби на друг универзитет:	
47.	Теорија на книжевност 1 (0+2) зимски 2009/2010 (Филолошки	0,9

	факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип)	
48.	Теорија на книжевност 2 (0+2) летен 2009/2010 (Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип)	0,9
	Вкупно:	1,8
	Подготовка на нов предмет:	
	Подготовка на нов предмет од прв циклус студии:	
1.	Основни теориски поими 1 (2+0)	
2.	Основни теориски поими 2 (2+0)	
3.	Теорија на жанри 1 (2+0)	
4.	Теорија на жанри 2 (2+0)	
5.	Критика на македонската критика 1 (2+0)	
6.	Критика на македонската критика 2 (2+0)	
7.	Теорија на книжевност 3 (2+2), зимски	
8.	Теорија на книжевност 4 (2+2), летен	
9.	Реторика во односи со јавност (2+2)	
10.	Херменевтика и семиологија (2+2)	
11.	Семиологија во односи со јавност (2+2)	
	Подготовка на нов предмет од втор циклус студии:	
1.	Интерпретација на литературен текст (Херменевтика)	
2.	Теорија на книжевност - <i>Ars Poetica</i> херменевтика	
3.	Метафорика	
	Вкупно:	бодовите се внесени по хронологија
	Консултации со студенти	
1.	1995/1996 (750 студенти)	3
2.	1996/1997 (750 студенти)	3
3.	1997/1998 (750 студенти)	3
4.	1998/1999 (750 студенти)	3
5.	1999/2000 (750 студенти)	3
6.	2000/2001 (750 студенти)	3
7.	2001/2002 (750 студенти)	3
8.	2002/2003 (750 студенти)	3
9.	2003/2004 (750 студенти)	3
10.	2004/2005 (750 студенти)	3
11.	2005/2006 (380 студенти)	1,52
12.	2006/2007 (380 студенти)	1,52
13.	2007/2008 (280 студенти)	1,12
14.	2008/2009 (280 студенти)	1,12
15.	2009/2010 (280 студенти)	1,12
16.	2011/2012 (280 студенти)	1,12
17.	2012/2013 (280 студенти)	1,12
	Вкупно:	38,74
	Член на комисија за оцена или одбрана на докторат	
1.	Член на Комисијата за оцена на докторската дисертација на	0,5

	Јованка Денкова	
2.	Член на Комисијата за одбрана на докторската дисертација на Јованка Денкова (одбранета на 2.7.2008)	0,5
3.	Член на Комисијата за оцена на докторската дисертација на Елизабета Петрушева	0,5
4.	Член на Комисијата за одбрана на докторската дисертација на Елизабета Петрушева одбранета на (4.7.2008)	0,5
	Член на Комисијата за одбрана на докторската дисертација на Елизабета Петрушева одбранета на (4.7.2008)	0,5
5.	Член на Комисијата за одбрана на докторската дисертација на Татјана Б. Ефтимоска: <i>Палимпсестите по текот на „Папокот на светот“ од Венко Андоновски</i> (ННС, 1.7.2009.)	0,5
6.	Член на Комисијата за оценка на докторска дисертација на Тамара Купева: <i>Воспитно-образовниот процес во наставата по литература-методи за развој на критичкото и креативно мислење</i> (ННС, 9.12.2009)	0,5
7.	Член на Комисијата за одбрана на докторската дисертација на Тамара Купева: <i>Воспитно-образовниот процес во наставата по литература-методи за развој на критичкото и креативно мислење</i> (одбранета на 16.2.2010)	0,5
8.	Член на Комисијата за оцена на докторската дисертација на Ивица Максимоски	0,5
9.	Член на Комисијата за одбрана на докторската дисертација на Ивица Максимоски (одбранета на 29.11.2011)	0,5
	Вкупно:	4,5
	Член на комисија за оцена или одбрана на магистратура	
1.	Член на Комисијата за одбрана на магистерскиот труд на Татјана Б. Ефтимова: <i>Есејот како книжевен жанр (македонско искуство)</i> (29.4.2009.)	0,3
2.	Член на Комисијата за одбрана на магистерскиот труд на Елена Георгиевска: <i>Субјектите на дискурсот и концептот на желбата во македонскиот постмодерен роман</i> (21.9.2012-датум на одбрана)	0,3
	Вкупно:	0,6
	Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа:	
1.	Член на Комисија за оцена или одбрана на дипломска работа на Билјана Атанасовска: <i>Ацо Караманов – Рембоовска младост и Бодлерова зрелост</i> (24.11.2009.)	0,1
2.	Член на Комисија за оцена или одбрана на дипломска работа на Патриција Костовска: <i>Аристотеловите принципи со примери од „Медеја“ – Еврипид</i> (4.03.2010.)	0,1
3.	Член на Комисија за оцена или одбрана на дипломски труд на Катерина Апостолоска: <i>Медитеранските компоненти во драмата „Чест“ од Васил Ѓљоски</i> (14.9.2010.)	0,1
4.	Член на Комисија за оцена или одбрана на дипломска работа на	0,1

	Катерина Диманова: <i>Фактот и фикцијата во расказите на Драги Михаловски</i> (пријавена на 29.11.2012., одбранета на 13.12.2011.)	
5.	Член на Комисија за оцена или одбрана на дипломска работа на Маријана Јакимовска <i>Функциите на ликовите во „Клетници“ од Виктор Иго</i> (пријавена 9.4.2013.)	0,1
6.	Член на Комисија за оцена или одбрана на дипломска работа на Соња Мегленова <i>Драмата како ишаканица („Позитивно мислење“ и „Супермаркет“)</i> (27.2.2013 одбранета на 24.4.2013.)	0,1
7.	Член на Комисија за оцена или одбрана на дипломска работа на Јована Денесовска: <i>Психолошкиот реализам во делата на Ф. М. Достоевски („Злосторство и казна“ и „Браќа Карамазови“)</i> (30.4.2013.)	0,1
8.	Член на Комисија за оцена или одбрана на дипломска работа на Ивана Денесовска: <i>Психолошки реализам во романите на Фјодор Михалович Достоевски</i> (пријавена на 27.2.2013., одбранета на 30.4.2013.)	0,1
9.	Член на Комисија за оцена или одбрана на дипломска работа на Маја Ташковска <i>Драмите на Антон Павлович Чехов</i> (пријавила 21.5.2013.)	0,1
10.	Член на Комисија за оцена или одбрана на дипломска работа на Ана Гаврилова: <i>Драмите на Вилијам Шекспир</i> (21.5.2013.)	0,1
11.	Член на Комисија за оцена или одбрана на дипломска работа на Бибовска Ивана: <i>Ремитологизација на ‘Митот за Сизиф’ во ‘Странецот’ од Албер Ками</i> (пријавена на 12.03.2013., одбранета на 4.6.2013.)	0,1
12.	Член на Комисија за оцена или одбрана на дипломска работа на Ивана Бибовска: <i>Ремитологизација на Митот за Сизиф во „Странецот“ од Албер Ками</i> (7.6.2013.)	0,1
	Вкупно:	1,2
	Севкупно	522,54

НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активностa:	Поени
	Ментор на докторска дисертација	
1.	Атина Кичева, <i>Херменевтика на поезијата на Анте Поповски</i>	3
2.	Александра Димитрова, <i>Аспекти на комичното (хумористичното) во македонската нова драма</i> (пријавена на 23.11.2011).	3
	Вкупно	6
	Ментор на магистерска работа	
1.	Валентина Божиновска, <i>Стилот на говорот и на изговорот</i>	1
2.	Лилјана Пандева, <i>Поетските фигури (на формата) во македонската поезија меѓу традицијата и иновацијата</i> (11.2.2010.)	1

3.	Александра Димитрова, <i>Постмодернистички стации во драмите на Горан Стефановски</i> (28.4.2011.)	
4.	Атина Кичева, <i>Фигуративен интензитет на ниво на содржината во поезијата на: Гане Тодоровски, Матеј Матевски, Анте Поповски, Ацо Шопов и Петре М. Андреевски</i> (23.6.2011.)	1
5.	Ивана Рилкова, <i>Херменевтика на романот „Азбука на непослушните,, и расказите „Фрески и гротески“ од Венко Андоновски</i> (14.12.2011.)	1
6.	Татјана Пеливанова, <i>Литературата на фактот во романите на Петре Наковски</i> (ННС, 17.12.2012.)	
7.	Благица Котовчевска, <i>Метафората при преведувањето и толкувањето</i> (14.5.2013.)	1
8.	Маја Филиповиќ, <i>Иронијата во драмите на Венко Андоновски</i> (6.2.2013.)	1
9.	Софија Тренчовска, <i>Митопоетиката во раните драми на Јордан Плевнеш</i>	1
10.	Горан Тренчовски, <i>Кинестетичните раскази на Солев и Чинго (низ филмските адаптации на Русомир Богдановски)</i>	1
	Вкупно:	10
	Раководител на меѓународен наставно-образовен и научен проект	
1.	Координатор на меѓууниверзитетски проект: „Размена на студенти и гостување на професори на ‘Универзитетот во Марибор‘“, Марибор, Словенија, ноември – декември 2005.	9
	Вкупно:	9
	Учесник во национален научен проект:	
1.	Модератор на Конференција за долгорочна програма за пошумување на Република Македонија, организатор: „Ден на дрвото – засади ја својата иднина!“, МАНУ, Скопје, 9-10 јуни 2009.	3
	Вкупно:	3
	Учесник во меѓународен наставно-образовен и научен проект:	
1.	Координатор за меѓународна соработка од Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Меѓународен проект во високото образование меѓу универзитетите од: Марибор, Тузла ,Крагуевац и Скопје. (Работна посета во Тузла, 1.-4.4.2004. и во Марибор 14-17.4.2004.)	5
	Вкупно:	5
	Објавени трудови во домашни и странски научно/стручни списанија и зборници:	
1.	„Виталноста на метафората на припадност како дискурсивен агенс“, во: “Lettre internationale” 3. – Скопје, јуни 1996, стр. 119-125.	3
2.	„Оптимални преформанси на критиката,, во <i>Лик</i> , „Нова	2

	Македонија,, Скопје, 26.03.1997., година XI, број 419, стр. 17.	
3.	„Парадигматски стратегии во поезијата на Блаже Конески,, во зборникот <i>Придонесот на Блаже Конески за македонската култура</i> , Скопје, Филолошки факултет “Блаже Конески“, 1999, стр. 269.	3
4.	„Во територијата на поезијата“, во <i>Разгледи</i> , Скопје, 1999, бр. 5-6 мај-јуни, стр. 444.	2
5.	„Улаз у заткулисну хемију“, во <i>Свеске</i> , Панчево, септембар 2002, бр. 65-66, стр. 56.	3
6.	„Виталност метафоре припадности као дискурсивни агенс у савременој македонској поезији,, во <i>Свеске</i> , Панчево, септембар 2002, бр. 65-66, стр. 93.	3
7.	„Невидливи метафорички експанзии,, во <i>Стожер</i> , Скопје, октомври – декември 2002, бр. 57-59, стр. 30.	2
8.	„Надреалистички знаци,, во <i>Стожер</i> , Скопје, јаунари-март 2003, бр. 60-62, стр. 14.	2
9.	„Глаголската метафора во рафинирана метафоричка мрежа,, во <i>Стожер</i> , Скопје, април-јуни 2003, бр. 63-65, стр. 32.	2
10.	„Заднината на папокот на светот,, во <i>Стожер</i> , Скопје, јули-септември 2003, бр. 66-68, стр. 16.	2
11.	„Подземни метафорички процеси (во поезијата на Блаже Конески),,, во <i>Стожер</i> Скопје, октомври-декември 2003, бр. 69-71, стр. 14.	2
12.	„Рекурентноста како продуктивен дискурсивен механизам или прашање на идентитет,, во Зборник за Даница Ручигај <i>Сребрени ноќни игри / Заробеници на ветрот</i> - Скопје, „Делфина,, 2003, стр.198-205.	2
13.	„Глаголската метафора – организатор на семантичката стратегема“, во Зборник за Даница Ручигај <i>Сребрени ноќни игри / Заробеници на ветрот</i> - Скопје, „Делфина,, 2003, стр. 206-208.	2
14.	„Љубовна ‘игра’ во самиот ‘свет’, на текстот (Даница, повторно),,, во Зборник за Даница Ручигај <i>Сребрени ноќни игри / Заробеници на ветрот</i> - Скопје, „Делфина,, 2003, стр. 242-247.	2
15.	„Творечкиот, креативниот, интелектуалниот и духовен ‘имот’ на Гане Тодоровски, во <i>Современост</i> , Скопје, год. 52., бр. 3 јуни 2004.	2
16.	“Moj dozhivljaj stvaranja poezije”, „Republika,, (Mjesecnik za knjizevnost, umetnost i drushtvo) Zagreb, br. 12, prosinac 2006 (str. 38-39) ISSN 0350 1337	3
17.	„Ново поетско небо,, (за поезијата на Братислав Ташковски), Списание за книжевност и култура „Акт,, година III, број 20, Скопје, 19.12.2006.	2
18.	„Најсвечено разденување од поезија,, (за поезијата на Славе Горго Димоски) (Списание за книжевност и култура „Акт,, бр. 25 / 26, 28.03.2008. г. Скопје).	2
19.	„Маестрално Венко!,, „Блесок,, (меѓународно интернет	3

	списание) број 59, март-април 2008, (стр. 1-9).	
20.	„Каде после последната поезија на Анте?“, „Блесок“, (меѓународно интернет списание) број 60, мај-јуни 2008, (стр. 1-9).	3
21.	“Citati život, a živjeti price” (Memorija: život – književnost) / Reading life, living stories (Memory: life – literature) “Suvremena književnost i sjećanje / jContemporary literature and memory” 29 Zagrebacki književni razgovori / 29th Zagreb Literary Talks. Zagreb, 9 – 12 listopada 2008. / Zagreb, 9 – 12 October 2008. Društvo hrvatskih književnika / Croatian Writers Association, Str. 177-188. ISBN 978-953-278-023-9	3
22.	„Славеење, (Беседа за поезијата на Славе Ѓорго Димоски) Списание „Поетска ноќ во Велестово,“, год. IX, бр. 10, 14 15.VII.2009.	2
23.	“Ars Poetica есеистика на Конески, Меѓународен научен симпозиум <i>Блаже Конески и македонскиот јазик, литература и култура</i> , Скопје, 15 и 16 декември 2011. (стр. 513) ISBN – 978-608-234-016-6	3
24.	„Игра фикције и приватног живота у роману „Вештица, македонског писца Венка Андоновског,“, „Филологија и универзитет“ Зборник радова Научни скуп <i>Наука и савремени универзитет 1</i> , 2012. Универзитет у Нишу, Филозофски факултет. (стр. 308 -316) ISBN – 978-86-7973-263-7	3
25.	“Времето во поезијата на Љубомир Левчев” (лауреат на „Струшките вечери на поезијата,“, 2010), Единадесетите национални славистични четениа, Софиски универзитет „Св. Климент Охридски,“, Софија, 19-22 април 2012.	3
26.	„Догађај у македонској књижевној науци“ часопис „Свеске“ (књижевност, уметност, култура), година двадесет трећа број 105, септембар 2012. (стр. 132) YU ISSN 1451 – 9976	3
27.	“The reception of Slavko Mihalic’s poetry and poetics in Macedonia“, “Most / The Bridge” (Chasopis za međunarodne književne veze / Croatian journal of international literary relations 4, 2012 (page 71) ISSN 0351 – 0611 33 rd Zagreb Literary Talks “Literature in another language” Collected papers Publisher “Croatian writers’ association”	3
	Вкупно:	67
	Одржани предавања по покана на универзитет:	
1.	Визитинг професор - Предавања по Теорија на литература и Македонска книжевност („Универза у Марибору,“, Марибор, Словенија, ноември - декември 2005). (2+2)	0,72
	Вкупно:	0,72
	Учество на научен/стручен собир со реферат:	

1.	Научен собир на манифестацијата „Дојрански ракувања“, јули, 1995.	1
2.	Меѓународен симпозиум на „Струшки вечери на поезијата“, Струга, август 1996.	1
3.	Меѓународен симпозиум на „Струшки вечери на поезијата“, Струга, август 1997.	1
4.	Меѓународен научен собир <i>Придонесот на Блаже Конески за македонската култура</i> , Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје, 17 и 18 декември 1998.	1
5.	Научен симпозиум <i>Творештвото на Гане Тодоровски</i> , „Филолошки факултет „Блаже Конески,, – Скопје, 1999.	1
6.	НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА на XXXII на „Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура“, Охрид, август 1999.	1
7.	<i>Трета македонско-руска научна славистичка конференција</i> , на XXXIV меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид, август 2001.	1
8.	XXVIII Научна конференција на XXXIV „Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура,, Охрид, август 2001.	1
9.	„Прва македонско-српска научна конференција,, Охрид, 16-18 август, 2002.	1
10.	XXIX НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА на „Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура,, Охрид, 19-20 август 2002.	1
11.	Научен симпозиум <i>50 години македонски роман</i> . – Скопје, Институт за македонска литература – Скопје. 28 и 29 ноември 2002.	1
12.	XXX НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА на „XXXVI Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура,, Охрид, август 2003.	1
13.	XXXI НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА на „XXXVII Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура,, Охрид, август 2004.	1
14.	VII. <i>Medjunardni kroatistichki znanstveni skup</i> . Pechuh, 9-11.12.2004. (Republika Madjarska)	1
15.	Координатор на литературна секција и учесник на XXXIII НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА на „Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура,, Охрид, 28-29 август 2006.	2
16.	“Zagrebacki knjizevni razgovori / Zagreb Literary Talks” Zagreb, listopad 2006. / Zagreb, October 2006. Drushtvo hrvatskih knjizevnika / Croatian Writers Association.	1
17.	<i>Трета македонско-словенечка научна конференција</i> на тема: <i>Македонско-словенечки јазични, книжевни и културни врски</i> , Охрид, 12-15.9.2007.	1
18.	Раководител и учесник на Научен симпозиум на „45-те Рацинови	2

	средби“, Велес, 12 јуни 2008.	
19.	Меѓународен симпозиум <i>Јазикот, поезијата, идентитетот</i> во рамки на „47-те Струшки вечери на поезијата 2008“, Струга 22 август 2008.	1
20.	XXXV НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид, 25-26 август 2008.	1
21.	“29 Zagrebacki knjizevni razgovori / 29 th Zagreb Literary Talks” Zagreb, 9 – 12 listopada 2008. / Zagreb, 9 – 12 October 2008. Drushtvo hrvatskih knjizevnika / Croatian Writers Association.	1
22.	XXXVI НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура, Охрид, 24-25 август 2009.	1
23.	Меѓународен научен собир посветен на проф. д-р Атанас Вангелов, Филолошки факултет <i>Блаже Конески</i> , Скопје, 15-16 декември 2009.	1
24.	XXXVI научна конференција на „Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура“, Охрид, 24-25 август 2009.	1
25.	Меѓународен симпозиум <i>Поезија и музика</i> во рамки на „48-те Струшки вечери на поезијата 2009“, Струга, 21 август 2009.	1
26.	ДЕСЕТИ НАЦИОНАЛНИ СЛАВИСТИЧНИ ЧЕТЕНИЯ ТЕМА: „ИСТИНА, МИСТИФИКАЦИЈА, ЛЃЖА В СЛАВЈАНСКИТЕ ЕЗИЦИ, ЛИТЕРАТУРИ И КУЛТУРИ“, Софиски универзитет „Св. Климент Охридски,, Софија, 22-24. 04. 2010.	1
27.	Меѓународен научен симпозиум „Историското наследство перспектива или хендикеп,, Меѓународна манифестација „Гоцеви денови,, – Скопје. 18-19 јуни 2010 Скопје.	1
28.	Научни скуп са меѓународним учешћем <i>Наука и савремени универзитет</i> , Филозофски факултет у Нишу, Ниш, 10 и 11 новембар 2011.	1
29.	Меѓународен научен симпозиум <i>Блаже Конески и македонскиот јазик, литература и култура</i> , Скопје, 15 и 16 декември 2011.	1
30.	Единадесетите национални славистични четения, Софиски универзитет „Св. Климент Охридски,, 19-22 април 2012, Софија.	1
31.	V Македонско – чешка научна конференција, Филолошки факултет „Блаже Конески,, УКИМ – Скопје, 17 и 18 мај 2012.	1
32.	Научен симпозиум на „49-ти Рацинови средби,, Велес, 15 јуни 2012.	1
33.	V Македонско – руска научна конференција, Филолошки факултет „Блаже Конески,, УКИМ – Скопје. Охрид 17-19 јуни 2012.	1
34.	Координатор на литературна секција и учесник на Меѓународна научна конференција при „Семинарот за македонски јазик, литература и култура,, Охрид, 17-19 јуни 2012.	2

35.	VIII Македонско – северноамериканска конференција, Филолошки факултет „Блаже Конески,, УКИМ – Скопје. Охрид, 7-8 јули 2012.	1
36.	Модератор и учесник на Меѓународен симпозиум <i>Новите медиуми – перспектива или закана за поезијата</i> во рамки на „Струшки вечери на поезијата 2012,, Струга 24 август 2012.	2
37.	33 Zagrebacki knjizhevni razgovori, “Drushtvo hrvatskih knjizhevnik”, 4-7 listopad 2012.	1
38.	Научни скуп <i>Наука и савремени универзитет 2</i> , Филозофски факултет у Нишу, Ниш, 16 и 17 новембар 2012.	1
39.	XL меѓународна научна конференција при Семинарот за македонски јазик, литература и култура, Охрид, 29-30 јуни 2013.	1
	Вкупно:	44
	Севкупно	143,72

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
	Објавени книги поезија:	
1.	<i>Десимфонија.</i> - Скопје, <i>Книжевна младина на Македонија</i> , 1988. (поезија)	3
2.	<i>Мугроносна.</i> – Скопје, <i>Книжевна младина на Македонија</i> , 1989 (поезија)	3
	Вкупно:	6
	Автор на аудиовизуелни дела од голем формат: (проекти од национален интерес)	
	ТВ-серијал <i>Разговорница.</i> – Скопје, Продукција „Јехона“, 2007. автор, сценарист и водител на ТВ-серијал од областа на културата, уметноста и науката <i>Разговорница</i> од шест ТВ-емисии (филозофски разговори). Проектот е поддржан од Советот за радиодифузија на РМ:	
1.	<i>Разговорница.</i> – Скопје, продукција „Јехона“, 2007. (ТВ-емисија со академик Гане Тодоровски) Проект поддржан од Советот за радио-дифузија на РМ	8
2.	<i>Разговорница.</i> – Скопје, Продукција „Јехона“, 2007. (ТВ-емисија со проф. д-р Ферид Мухиќ) Проект поддржан од Советот за радиодифузија на РМ	8
3.	<i>Разговорница.</i> – Скопје, Продукција „Јехона“, 2007. (ТВ-емисија со проф. д-р Јордан Плевнеш) Проект поддржан од Советот за радиодифузија на РМ	8
4.	<i>Разговорница.</i> – Скопје, Продукција „Јехона“, 2007. (ТВ-емисија со академик Горан Стефановски) Проект поддржан од Советот за радиодифузија на РМ	8
5.	<i>Разговорница.</i> – Скопје, Продукција „Јехона“, 2007. (ТВ-емисија со проф. д-р Борис Трајанов) Проект поддржан од Советот за радиодифузија на РМ	8

6.	<i>Разговорница</i> . – Скопје, Продукција „Јехона“, 2007. (ТВ-емисија со проф. д-р Венко Андоновски) Проект поддржан од Советот за радиодифузија на РМ	8
	Вкупно:	48
	Автор на сценарио за документарен филм и извршен продуцент:	
1.	Автор на сценарио, продуцент и извршен продуцент на краток документарен филм „Бесконечни перспективи на остварен сон на една визија,, (преимерно емитуван на „Самитот за климатски промени „ во Копенхаген, декември, 2009). Копродукција: „МРТ“ и Граѓанското здружение „Ден на дрвото – засади ја својата иднина!,,	3
	Вкупно:	3
	Антологии (тематски избори):	
1.	<i>Тишината меѓу два збора. (Ars Poetica)</i> – Струга, <i>Струшки вечери на поезијата</i> , 2005. (Тематски избор од современата македонска поезија), (Избор, приредувач и предговор Кристина Николовска). <i>Silence between two words (Ars Poetica)</i> – Struga, <i>Struga poetry evenings</i> , 2005. (A Thematic Selection of Contemporary Macedonian poetry). (Selected and edited by Kristina Nikolovska).	3
2.	<i>Песната меѓу две лета</i> ”. – Струга, 2008. (Избор, приредувач на избор од македонската поезија и предговор: Кристина Николовска). <i>Poem between two summers</i> – Struga, <i>Struga poetry evenings</i> , 2008. (Editing, Selection of Macedonian Authors and Preface by: Kristina Nikolovska).	3
	Вкупно:	6
	Автор на приредени избори со предговор:	
1.	„Великанско стихородство,, (Предговор на „Живеј песно!,, избор поезија на Гане Тодоровски). Избор и предговор: Кристина Николовска. Микена, Битола, 2008, стр. 234. ISBN 978-9989-55-069-0 (Предговор 5-25) ISBN 978-9989-55-025-6	3
2.	“Live poem!” / Gane Todorovski ; translation from Macedonian Marija Ančevska. Selected by Kristina Nikolovska ISBN 978-9989-55-069-0 Skopje : St. Clement of Ohrid, National and university library, 2011 ISBN 978-608-232-099-1	3
3.	„Чудна, та најчудна поезија,, (предговор „Поле. Бојно поле,, избор поезија на Славе Ѓорго Димоски). Избор и предговор: Кристина Николовска Микена, Битола, 2008, стр. 218. ISBN 978-9989-55-108-6 (Предговор стр. 5-20) ISBN 978-9989-55-025-025-6	3
4.	“Field. Battle field?” / Slave Gjorgo Dimoski ; translation from Macedonian Gorjan Kostovski. Selected by Kristina Nikolovska Skopje : St. Clement of Ohrid, National and university library, 2011 ISBN 978-608-232-026-7	3

5.	„Златото на македонската литература,, (предговор на „Папокот на светот,, роман на Венко Андоновски). Микена, Битола, 2008, стр 331. ISBN 978-9989-55-063-8 (Предговор 5-20 стр.) ISBN 978-9989-55-025-6	3
6.	“The navel of the world” / Venko Andonovski ; translation from Macedonian Zoran Anchevski "The background" of the navel of the world / Kristina Nikolovska: стр. 7-17 Skopje : St. Clement of Ohrid, National and university library, 2011 ISBN 978-608-232-011-3	3
	Вкупно:	18
	Учество на меѓународни литературни манифестации:	
1.	Учесник на “Београдски меѓународни сусрет писаца” (Београд, Србија, 25.9.-3.10.2003).	1
2.	Учесник на манифестацијата: Меѓународен собир на поезијата "Смедеревска поетска есен" во Смедерево, Р. Србија, 2003.	1
3.	Член на македонска делегација на Друштвото на писателите на Македонија во работна посета на Република Кина (Пекинг, Шангај, Ксиан, 1-9.06.2005).	1
4.	Учесник на традиционалната манифестација „Ден на македонската поезија“ во Шведска (на 8.4.2006. во Борос, близу Гетеборг).	1
5.	“Cetvrti meĝunarodni pjesnicki festival”, Zagreb, 2006. “Zagrebachki knjizhevni razgovori”, Zagreb, Hrvatska, listopad, 2006.	1
6.	“Megjunarodni pjesnicki festival”, Zagreb, 2008. “Zagrebachki knjizhevni razgovori”, Zagreb, Hrvatska, 9-13 listopad, 2008.	1
7.	Член на македонска делегација на “Nissan-internasional festival od poetry in Maghar, Izrael, 2010”. (3-6.04.2010.)	1
8.	“Megjunarodni pjesnicki festival”, Zagreb, 2012. “Zagrebachki knjizhevni razgovori”, Zagreb, Hrvatska, listopad, 2012.	1
	Вкупно:	8
	Севкупно:	89

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
	Стручни монографии:	
1.	<i>Харизма.</i> – Скопје, <i>Зојдер</i> , 2006. (Книга филозофски разговори со македонски уметници и писатели)	8
2.	<i>Опус-великан.</i> – Охрид, <i>Macedonia Prima</i> , 2009. (Книга за Гане Тодоровски: разговори, критики и есеи)	8
3.	<i>Поезија-небо.</i> – Скопје, <i>Македонска реч</i> , 2012. (Книга за поезијата на Славе Ѓорго Димоски: критики, есеи, студии, филозофски разговори)	8
4.	<i>Златото на литературата.</i> – Скопје, <i>Македонска реч</i> , 2013. (Книга за	8

	творештвото на Венко Андоновски: критики, есеи, студии и херменевтички разговори)	
	Вкупно:	32
	Автор на книги од стручна област:	
1.	<i>Метафора на припадност.</i> - Скопје, Зојдер, 1999 (теорија на литература)	8
2.	<i>Организација на тишината.</i> – Скопје, Зојдер, 2000 (литературна критика)	8
3.	<i>Глаголска метафора.</i> – Скопје, Зојдер, 2004 (теорија на литература)	8
4.	<i>Филозофемски мрежи.</i> – Скопје, Зојдер, 2004 (литературна критика)	8
5.	<i>Внатрешен молк.</i> – Скопје, Зојдер, 2006 (литературна критика и есеистика)	8
	Вкупно:	40
	Предговор во книга:	
1.	Кристина Николовска: „...“, предговор на збирката поезија <i>Трите точки</i> од Драган Спасески Охридски, август 2008. (*забелешка: Насловот на предговорот е „три точки“, како интерпункциски знак)	3
2.	Кристина Николовска: „За делото „Постмодернистички стапици во драмите на Горан Стефановски“ од Александра Димитрова, предговор во книгата <i>Постмодернистички стапици во драмите на Горан Стефановски.</i> – Скопје, Блесок, 2012.	3
	Вкупно:	6
	Учество во промотивни активности:	
1.	Промоција на зборник (литературна секција) од Меѓународна научна конференција при „Семинарот за македонски јазик, литература и култура“, Охрид, 29-30 јуни 2012. (промоција: Охрид, 29 јуни 2013.)	0,5
	Вкупно:	0,5
	Член на национална жири-комисија	
1.	Член на жири-комисија за доделување на наградата за најдобра необјавена поема „Григор Прличев 2006“ на традиционалниот конкурс распишан од издавачката куќа „Детска радост“, од Скопје и Центарот за култура <i>Григор Прличев</i> од Охрид (4-5.2.2006).	1
2.	Член на жири-комисија на „Утрински весник“, за наградата „Роман на годината“ за 2008.	1
3.	Член на жири-комисија на „Друштвото на писателите на Македонија“ за наградата „Димитар Митрев“ за 2009.	1
4.	Член на жири-комисија на „Друштвото на писателите на Македонија“ за наградата „Димитар Митрев“ за 2013.	1
	Вкупно	4
	ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС:	
	Член на уредувачки одбор на меѓународно научно / стручно списание:	
1.	Член на Меѓународен редакциски одбор на „Свеске“, списание за книжевност, уметност, култура. Панчево, Р. Србија.	1
2.	Била уредник на <i>Блесок критика</i> на првото македонско интернет-	1

	списание „Блесок“.	
	Вкупно:	2
	Уредник на зборник на трудови на високообразовна и научна институција:	
1.	Претседател на Редакциски одбор на Годишен зборник на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ за 2013 и 2014.	2
	Вкупно:	2
	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен / стручен собир:	
1.	„Конференција за дологочна програма за пошумување на Република Македонија, организатор: „Ден на дрвото – засади ја својата иднина!“, МАНУ, Скопје, јуни, 2009.	0,5
	Вкупно:	0,5
	Член на организационен или програмски одбор на научен / стручен собир:	
1.	Меѓународен научен собир <i>Придонесот на Блаже Конески за македонската култура</i> , Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје, 17 и 18 декември 1998.	1
2.	Научен собир на <i>Творештвото на Гане Тодоровски</i> . – Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“ на УКИМ во Скопје, 2003.	1
3.	Член на Организационен одбор на Културната манифестација „Рацинови средби, 2008.	1
4.	Член на Организационен одбор на Културната манифестација „Рацинови средби, 2009.	1
5.	„Конференција за дологочна програма за пошумување на Република Македонија, организатор: „Ден на дрвото – засади ја својата иднина!“, МАНУ, Скопје, јуни, 2009.	1
	Вкупно:	5
	Член на уредувачки одбор за Зборник:	
1.	Меѓународен научен собир <i>Придонесот на Блаже Конески за македонската култура</i> , Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје, 17 и 18 декември 1998.	1
2.	<i>Зборник на трудови во чест на Гане Тодоровски</i> , Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје, 2003.	1
3.	Претседател на Редакциски одбор за Годишен зборник на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ – Скопје, (2012/2013 и 2013-2014).	1
	Вкупно:	3
	Награди и благодарници за научни достигнувања од струкова организација:	
1.	Меѓународна награда „Млада Струга 88“ (награда за најдобра поетска збирка меѓу две Струги од млад автор дебитант) за стихозбирката „Десимфонија“. – Скопје, „Книжевна младина на Македонија“, 1987.	3
2.	Благодарница од Друштвото за издавачка и графичка дејност „Пергамент паблик“ Скопје. Скопје, 2005.	3
3.	Zahvalnost “Drushto hrvatskih knjizhevnikar” na sudjelovanju na “29	3

	Zagrebackim knjizevnim razgovorima / for her participation in 29th Zagreb Literary Talks”. Zagreb, 9 – 12 listopada 2008. / Zagreb, 9 – 12 October 2008. Drushtvo hrvatskih knjizevnika / Croatian Writers Association.	
4.	Благодарница од манифестацијата „Поетска ноќ во Велестово“ за поддршка на манифестацијата и афирмација на македонската култура. Велестово, август 2009.	3
	Вкупно	12
	Студиски престој во странство:	
1.	Tempus - Individual Mobility Grant - „Université libre de Bruxelles,, (15.01.-15.02.2004).	0,5
	Вкупно:	0,5
	Визитинг професор во странство:	
1.	Визитинг-професор - Предавања по теорија на литература и македонска книжевност (Универзитет во Марибор“, Марибор, Словенија, ноември - декември 2005).	0,5
	Вкупно:	0,5
	Член на факултетска комисија:	
1.	Претседател на Комисија за попис на библиотечниот фонд на Катедрата за македонска книжевност и јужнословенски книжевности, 29.10.2012.	0,5
	вкупно:	0,5
	Член на комисија за избор во звање:	
1.	Член на комисија за избор во звање на Искра Тасевска Хаџи-Бошкова (28.8.2012.)	0,2
	Вкупно:	0,2
	Учество во комисии и тела на државни и други органи:	
1.	Член на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје	1
2.	Стручно надворешно лице во работата на Комисијата за спроведување на постапка на јавна набавка за потребите на договорниот орган-Министерство за култура на Република Македонија, со предмет Избор на издавачка куќа за издавање и печатање на литературни дела од проектот „Свезди на светската книжевност“ (2011)	1
3.	Член на Советот на докторски студии на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ – Скопје	1
4.	Исполнување на услови за ментор за докторски трудови на македонистика, потпрограма: македонска книжевност и јужнословенски книжевности на Филолошкиот факултет (27.11.2011.)	1
5.	Член на Одборот за постдипломски студии од областа македонска книжевност на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.	1
6.	Член на Друштвото на писателите на Македонија (од 1992).	1
7.	Секретар за меѓународна соработка на Друштвото на писателите на Македонија (2004-2006).	1
8.	Член на Македонскиот славистички комитет (од 2011)	1
9.	Член на Извршен одбор на Граѓанското здружение „Ден на дрвото – засади ја својата иднина!,, - проект од национален интерес	

10.	Менаџер на кампања на акциите „Ден на дрвото,, на Граѓанското здружение „Ден на дрвото – засади ја својата иднина!,, – проект од национален интерес	1
	Вкупно:	10
	Учество во национален проект од областа на културата (македонска книжевност):	
1.	Проект „130 тома македонска книжевност“ Гане Тодоровски: <i>Живеј песно!</i> – Битола, „Микена“, 2008. (Избор и предговор Кристина Николовска)	3
2.	Проект „130 тома македонска книжевност“ “Live poem!” / Gane Todorovski ; translation from Macedonian Marija Ančevska. Skopje : St. Clement of Ohrid, National and university library, 2011 ISBN 978-608-232-099-1	3
3.	Проект „130 тома македонска книжевност“ Славе Ѓорѓо Димоски: <i>Поле. Бојно поле?</i> – Битола, Микена, 2008. (Избор и предговор Кристина Николовска).	3
4.	Проект „130 тома македонска книжевност“ “Field. Battle field?” / Slave Gjorgo Dimoski ; translation from Macedonian Gorjan Kostovski. Skopje : St. Clement of Ohrid, National and university library, 2011 ISBN 978-608-232-026-7	3
5.	Проект „130 тома македонска книжевност“. Венко Андоновски: <i>Папокот на светот.</i> – Битола, Микена, 2008 (Предговор-Кристина Николовска).	3
6.	Проект „130 тома македонска книжевност,, “The navel of the world” / Venko Andonovski ; translation from Macedonian Zoran Anchevski "The background" of the nevel of the world / Kristina Nikolovska: стр. 7-17. Skopje: St. Clement of Ohrid, National and university library, 2011	3
	Вкупно:	18
	Севкупно:	136,7

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	522,54
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	142,72
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	89
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	136,7
Вкупно	890,96

Скопје, 11.6.2013.

Членови на Рецензентската комисија

1. Проф. д-р Венко Андоновски, претседател, с.р.
2. Проф. д-р Виолета Тасевска-Пирузе, член, с.р.
3. Проф. д-р Весна Мојсова-Чепишевска, член, с

ПРЕГЛЕД

на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Медицински факултет во Скопје

Кандидат	Тема	Ментор
Д-р Маргарита Пенева	„Компаративна студија за долгорочните резултати, појава на рецидив и квалитет на живот по инплантацијата на полипропиленски наспроти протези од експандиран политетрафлуороетилен	Проф др Милчо Пановски Комисија:
Д-р Марија Јовановски Срцева	„Анализа на хемодинамскиот одговор при интравенски вовед во анестезија кај хипертензивни пациенти лекувани со инхибитори на системот ренин ангиотензин	Проф др Марија Шољакова
Д-р Александра Гавриловска Брзанов	„Важноста на влијанието на покачениот интраабдоминален притисок врз респираторниот систем кај пациентите на механичка вентилација	Проф др Мирјана Шошолчева
Др Ермир Рамадани	FLAIL CHEST и предности на оперативниот третман во лекувањето на FLAIL CHEST синдром	Проф др Зоран Спирски
Д-р Блерим Чупи	Стапката на вакцинална покриеност во пет општини Кичево, Осломеј, Зајас, Вранешница и Другово и асоцијацијата со одредени социодемографски карактеристики	Проф.др Розалинда Исјановска

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА СОРАБОТНИК-АСИСТЕНТ ВО НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ШТО ЈА ПОКРИВА
ИНСТИТУТОТ ЗА МЕХАНИКА НА МАШИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Машинскиот факултет во Скопје, на својата редовна седница одржана на 26.9.2013 година, донесе Одлука бр.02-2129/3 со која сме определени за рецензенти за избор на соработник-асистент во научната област што ја покрива Институтот за механика. На конкурсот за избор на соработник на Машинскиот факултет во Скопје, објавен во дневните весници „Нова Македонија“ и „Коха“ на 4.9.2013 година, за избор на соработник-асистент од наведената научна област се пријави м-р Јована Јованова, дипл.маш.инж., за звањето асистент.

Врз основа на прегледот на доставената документација и личното познавање на кандидатката, го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Јована Јованова е родена на 4.8.1985 год. во Скопје. По завршеното основно образование со одличен успех се запишала во природно-математичката гимназија „Никола Карев“ во Скопје, каде што ги завршила првите две години од средното образование и била наградена за првенец на генерацијата. Потоа Јована заминала во Оклахома, САД, каде што го комплетирала средното образование во средното училиште „Deer Creek High School“ во мај 2003. Истата година се запишала на Машинскиот факултет во Скопје. Во текот на студирањето била наградувана за постигнатиот одличен успех во текот на сите години од студирањето и била ангажирана како демонстратор на Институтот за механика. Зборува одлично англиски јазик, а добро се служи и со германскиот и со шпанскиот јазик. Додипломските студии ги завршила со просек 9,94 како најдобар студент на генерацијата. Од Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје била наградена со златник за најдобар студент, од Инженерската институција на Македонија со „Инженерски прстен“ кој и беше врачен во Охрид од страна на претседателот на Република Македонија, а ја има добиено и годишната награда на фондацијата „Проф. д-р Димитар Стамболиев“ чиј стипендист била во текот на студирањето.

Во учебната 2007/08 се запишала на постдипломските студии на Машинскиот факултет во Скопје, на Институтот за механика, на насоката мехатроника. Испитите ги положила во предвидениот рок со просечна оценка 10. На 12.11.2010 год. успешно ја одбрала магистерската работа на тема „Анализа на перформансите на систем за активно пригушување на вибрации“.

Од јули 2008 год. Јована Јованова е вработена на Машинскиот факултет во Скопје, при Институтот за механика, прво како помлад асистент, а од јануари 2011 како асистент. Покрај ангажманот со вежби на предметите кои ги покрива Институтот за механика, активно е вклучна во научноистражувачката и апликативната дејност како на Институтот, така и на Факултетот.

II. НАСТАВНО - ОБРАЗОВНА ДЕЛНОСТ

Како вработена на Институтот за механика при Машинскиот факултет во Скопје, Јована учествувала во организација на делот од вежби по предмети од областа на механиката: статика, техничка механика, јакост на материјалите, кинематика, динамика на машини, механика на машини, динамика на енергетски машини и динамика, осцилации и механизми, како и во предметите од областа на мехатроника: мехатронички системи и мерење и процесирање на сигнали.

Како член во Комисија за одбрана на дипломска работа, како асистент при Институтот за механика, Јована учествувала во 8 дипломски работи од области поврзани со мехатронички системи, како и мерења и процесирање на сигнали.

Коавтор е на учебникот „Uvod u mehatroniku“, издаден од Универзитетот во Црна Гора, Машински факултет, во јануари 2013 год. со ISBN 978-9940-527-30-3. Учебникот е наменет за студентите од студиската програма мехатроника на Машинскиот факултет во Подгорица по истоимениот предмет. Во периодот од јануари 2011 год. до сега била ангажирана и во подготовка на интерни скрипти за делот од вежби по предметите техничка механика и мерење и процесирање на сигнали. Во рамките на Темпус - проектот „Развој на регионални интердисциплинарни студии по мехатроника“ учествувала во подготовка на скриптите на англиски јазик: „Introduction to mechatronics“ и „Labview exercises“.

Во учебната 2011/12 била дел од академскиот тим одговорен за спроведување на 2 студентски проекта со цел развој на автономни возила. Во проектите биле вклучени повеќе од 20 студенти од различни насоки кои работеле повеќе од 6 месеци и направиле 2 прототипа на автономни возила. Проектите успешно се завршиле и претставуваат одлични платформи за развој на оваа област на Институтот за механика.

Со цел подобрување на наставно-образовниот процес и внесување на современи методологии во организација на предметите, Јована Јованова остварила неколку стручни престои во странство, на кои се стекнала со различни вештини:

1. LabView – Основна обука на Универзитетот за применети науки во Ахен, Германија, 20.03-27.03.2011;
2. Обука за проектно ориентирано образование по мехатроника на Универзитетот во Бергамо, Италија, 11.12-16.12.2011;
3. LabView Real-time и FPGA обука во Центарот за обука на National Instruments во Варшава, Полска, 7.5-17.5.2012.

Новите стекнати вештини Јована Јованова успешно ги имплементирала во делот од вежби по предметите каде што била вклучена во нивна организација.

Во рамките на активностите за подобрување на наставно-образовниот процес има земено учество на 3 работилници, и тоа:

1. “Reaching the ENEA in WBC in the field of mechatronics”, 7.7-11.7.2010, Охрид, Република Македонија;
2. “Education and industry networking”, 11.7.-15.7.2011, Будва, Црна Гора;
3. “Perspectives of mechatronic engineering” 10.9.-14.9.2012, Охрид, Република Македонија.

Во периодот од јануари 2010 до јануари 2013, кандидатката активно била вклучена во имплементација на меѓународниот TEMPUS - проект: „Development of Regional Interdisciplinary Mechatronic Studies – DRIMS”. Во рамките на проектот била член на Одборот за управување на проектот, одговорен за планирање и спроведување на сите проектни активности.

Во рамките на меѓународната соработка, во текот на минатата година учествувала во 2 повикани предавања, и тоа во октомври на Машинскиот факултет при Универзитетот во Приштина, Косово, со наслов „Introduction to mechatronics - Labview exercises“, а во декември истата година на Машинскиот факултет при Универзитетот во Црна Гора, на тема "Real-time data acquisition and control techniques in Mechatronic systems".

III. НАУЧНО - ИСТРАЖУВАЧКА И СТРУЧНА ДЕЈНОСТ

Откако е дел од Институтот за механика, Јована Јованова континуирано се надградува како млад истражувач. Досега е автор или коавтор на 13 научни трудови, од кои 6 се во периодот од нејзиното вработување до изборот за асистент во јануари 2011 год. Во периодот од јануари 2011 до септември 2013 год., објавени на меѓународни конференции се следните трудови:

1. **Jovanova, J.**, Gavriloski, V., *HIL simulation of active damping system*, proceedings of abstracts, X International conference ETAI, Ohrid, Macedonia, pp.93, 2011.
2. Tasevski, G., Angjušev, K., Petreski, Z., **Jovanova, J.** *Application of mechatronics in systems with high dynamic performance*, 5th International Mechanical Engineering Forum, Czech Republic, 2012
3. Gavriloski, V., **Jovanova, J.**, Kaemper, K. P., *Project-oriented approach in mechatronic education in Macedonia, Kosovo and Montenegro*, International Workshop on research and education in mechatronics; the 9th France – Japan Congress; the 7th Europe Asia Congress, Paris, France, 2012
4. **Jovanova, J.** A. Shirrer, V. Gavriloski, and M. Kozek, *Multidisciplinary laboratory experiment for active vibration control with piezoelectric patches*, IEEE EDUCON Conference, Berlin, Germany, 2013
5. **Jovanova, J.**, Gavriloski, V. *Mechatronic approach in active vibration control of flexible structures with piezoelectric patches*, International Workshop on research and education in mechatronics, Vienna, Austria, 2013
6. **Jovanova, J.**, Gavriloski, *Mechatronic system for active vibration control with piezoelectric elements*, , XI International conference ETAI, Ohrid, Macedonia, pp.66, A3-5, 2013.

Во моментот прифатен е трудот за конференција која треба да се одржи во декември 2013 год.:

7. Talevska, F., **Jovanova, J.**, Gavriloski, V. *Project Based learning in mechatronics through development of autonomous vehicle*, II Regional conference: Mechatronics in practice and education, Subotica, Serbia, 2013

Трудот под реден број 1 претставува сублимирани резултати од магистерската работа со акцент на „Hardware in the loop“ симулациите применети на системи за активно придушување на вибрациите за системите за потпирање на возила.

Трудот со реден број 2 ја прикажува примената на мехатрониката во системи со високи динамички перформанси, со цел зголемување на продуктивноста на овие современи системи.

Во трудот со реден број 3 се прикажани искуствата од воведување на проектно ориентирано образование во студиската програма по мехатроника на додипломските студии. Во трудот се прикажани неколку различни пристапи во примена на проектно ориентираното образование преку студентски проекти, како и нивните предности во развивање на компетентноста на младите инженери на пазарот на трудот.

Трудот со реден број 4 прикажува еден интердисциплинарен експеримент за активна контрола на вибрации во соработка со Институтот за механика и мехатроника при Техничкиот универзитет во Виена, Австрија. Во трудот се прикажани моделирањето на една флексибилна структура со 4 пара на пиезоелектрични лепенки, како и нејзино управување базирано на модел.

Во трудот со реден број 5 даден е мехатронички приод во системите за контрола на вибрациите на флексибилни структури со пиезоелектрични лентести сензори и актуатори. Заради комплексноста и интердисциплинарноста на овие системи, мехатроничкиот пристап се покажува како неопходен во нивниот дизајн.

Во трудот со реден број 6 е прикажан системот за активна контрола на флексибилна структура со пиезоелектрични елементи, кој е развиен во Лабораторијата за вибрации и бучава при Институтот за механика на Машинскиот факултет во Скопје. Во трудот се дадени резултатите од моделот на флексибилниот систем со неговата експериментална верификација, како и дел од резултатите за контрола на вибрациите.

Трудот што е прифатен, но се уште е необјавен, со реден број 7, е посветен на проектно ориентираното образование имплементирано во студиската програма по мехатроника на Машинскиот факултет во Скопје, преку изработка на прототип автономно возило од страна на студенти.

Во изминатиот период, Јована Јованова остварила повеќе научни престои на универзитети во странство, од кои со особена важност се престоите на следниве универзитети:

1. Универзитет за применети науки во Ахен, Германија: 12.6-7.7.2011, учество во проект за „паметни“ структури со примена на cRIO платформата од National Instruments;
2. Технички универзитет во Виена, Австрија: 20.6-20.8.2012, истражување од областа на контрола на вибрации на флексибилни структури со пиезоелектрични актуатори;
3. Технички универзитет во Виена, Австрија: 5.6-10.8.2013, продолжување на истражувањето од областа на контрола на вибрации на флексибилни структури со пиезоелектрични актуатори, стипендирано од страна на WUS Austria.

За време на овие научни престои, Јована Јованова беше дел од сериозни научноистражувачки проекти и оствари долгорочни контакти за соработка во делот на истражување на динамиката на флексибилните структури. Од особено значење е престојот во 2013 год. на Институтот за механика и мехатроника при Техничкиот универзитет во

Виена, кој е рангиран во првите 500 на Шангајската листа за таа година. За време на овој престој, Јована Јованова работеше на заедничкиот научноистражувачки проект од областа на контрола на вибрациите на флексибилни структури со пиезоелектрични површински актуатори.

V. ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Во последните 3 години, Јована Јованова била вклучена во различни активности и настани поврзани со развојот на нејзината професионална кариера, кои се од поширок интерес. Во 2010г., и во 2011г. била член на Комисијата за организирање на промоција на Факултетот, што вклучувал организација на различни активности за зголемување на интересот на матурантите за запишување на Машинскиот факултет во Скопје. Како проектен асистент, Јована е дел од тимот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје при Европскиот информативен и иновативен центар во Македонија. Во рамките на овој проект покрај тековните обврски, била дел и од неколку обуки за достапност на европските фондови за поддршка на истражувањето и поврзување со индустријата.

VI. ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната досегашна активност и постигнатите резултати, може да се заклучи дека кандидатката м-р Јована Јованова во целост ги исполнува условите на конкурсот. Погоре изнесените податоци укажуваат на тоа дека кандидатката м-р Јована Јованова, во досегашниот период што го помина на Машинскиот факултет во Скопје, беше активно вклучена во наставно-образовниот процес со многу часови по повеќе предмети што ги покрива Институтот за механика. Кон извршувањето на работните обврски пристапувала многу сериозно и нив ги извршувала совесно, навремено, стручно и одговорно.

Од приложената документација евидентна е големата ангажираност и успех што кандидатката Јована Јованова ја има остварено во научноистражувачката работа. Со својата досегашна работа и постигнати резултати, кандидатката Јована Јованова покажа и докажа дека станува збор за извонредно квалитетен педагошки и научен работник, а од особена важност се нејзините заложби за усовршување и надградување преку неколкуте престои на универзитетите надвор од земјата и остварување на нови контакти за соработка. Јована Јованова е еден од нашите перспективни млади кадри кои ќе дадат значителен придонес за развојот и афирмацијата на Машинскиот факултет во Скопје. Согласно со претходното изнесеното, а во согласност со Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, како и врз основа на личното познавање на кандидатката и искуствата од соработката, Рецензентската комисија со особено задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Машинскиот факултет во Скопје, кандидатката м-р Јована Јованова, дипл.маш.инж., да биде избрана во звањето асистент при Институтот за механика.

Рецензентска комисија

Проф. д-р Емилија Ветацокоска, с.р.

Вонр. проф. д-р Виктор Гаврилоски, с.р.

Вонр. проф. д-р Златко Петрески, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА СОРАБОТНИК-АСИСТЕНТ ВО НАУЧНАТА ОБЛАСТ ШТО ЈА ПОКРИВА ИНСТИТУТОТ ЗА ПРОИЗВОДНО ИНЖЕНЕРСТВО И МЕНАЏМЕНТ НА МАШИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со Одлука на Наставно-научниот совет на Машинскиот факултет во Скопје бр. 02-2130/3 од 26.9.2013 година, донесена на својата редовна седница одржана на 26.9.2013 година, определена е Рецензентска комисија во состав: проф. д-р Роберт Миновски, проф. д-р Ванчо Донев и проф. д-р Радмил Поленаковиќ за избор на соработник (асистент) во научната област што ја покрива Институтот за производно инженерство и менаџмент при Машинскиот факултет во Скопје.

По прегледот на доставениот материјал, Рецензентската комисија го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс во дневните весници "Нова Македонија" и "Коха" на 4.9.2013 година за избор на соработник (асистент) во научната област што ја покрива Институтот за производно инженерство и менаџмент при Машинскиот факултет во Скопје се пријави

м-р БОЈАН ЈОВАНОВСКИ, дипл. маш. инж.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Роден е на 13.12.1982 година во Скопје, каде што го има завршено основното и средното образование со континуиран одличен успех по сите предмети. За време на своето образование има учествувало во повеќе активности по предметите математика, физика, англиски јазик и хемија, надвор од наставата.

Во периодот 1997-2001 година се школувал во природно-математичката гимназија "Никола Карев". Во 1999 година ја има добиено и наградата 3-то место на републичкиот натпревар по хемија.

Во 2001 година се запишал на Машинскиот факултет во Скопје, на насоката индустриско инженерство. За време на своето студирање, за постигнатиот одличен успех во прва (10,00), втора (9,77), трета (10,00) и четврта (10,00) година доделени му се пофалници од страна на Машинскиот факултет. По предметите од научната област што ги покрива Институтот за производно инженерство и менаџмент, има покажано особен интерес и залагање и сите испити ги има положено со оцена 10 (десет).

Дипломирал како прв од својата генерација на 3.2.2006 година со среден успех 9,94. Дипломската работа под наслов „Симулацијата како помошна алатка при избор на оптимално решение за реструктурирање на претпријатијата“, под менторство на вон. проф. д-р Роберт Миновски, ја одбранил со оценка 10 (десет). Од страна на деканот на Машинскиот факултет во Скопје е прогласен за најдобар студент во генерацијата 2005/2006 година.

Поради своите добри резултати, корисник бил на стипендија за талентирани ученици и студенти за време на своето образование во средното училиште и на Факултетот. Како најдобар дипломиран студент на Машинскиот факултет во Скопје за учебната 2005/2006 година доделено му е признанието “Инженерски прстен“ од Инженерската институција на Република Македонија.

Кандидатот Бојан Јованоски за најдобро дипломиран студент за учебната 2005/2006 година е награден и со пофалница и златник од страна на ректорот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

За постигнатиот највисок успех на Машинскиот факултет во Скопје, на насоката индустриско инженерство при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во академската 2005/06 година е награден со Пофалница од Владата на Република Македонија. Добитник е на Годишна награда од Фондацијата „Проф. д-р Димитар Стамболиев“, како првенец на генерацијата. Како дел од тимот студенти, има добиено и диплома за освоена прва награда на натпреварот за најдобар иновативен деловен план, Иномак 2004.

Во 2006 година се запишал на постдипломските студии на Машинскиот факултет во Скопје на Институтот за производно инженерство и менаџмент, на насоката индустриско инженерство и менаџмент. Сите испити на постдипломските студии ги положил со оценка 10 (десет).

Магистерската работа со наслов „Оптимирање на процесот на реструктурирање на претпријатијата со примена на симулација“, изработена под менторство на проф. д-р Роберт Миновски, ја одбрал на 16.10.2009 на Машинскиот факултет во Скопје.

Покрај формалното образование, кандидатот има посетувано и повеќе обуки за подобрување на своите способности од технички и од персонален аспект.

Од 2003 година бил активно вклучен во студентската организација ESTIEM, прво како член, а потоа бил и претседател на локалната група во Скопје. На крајот од членувањето бил проект менаџер на ESTIEM Magazine за цела Европа. Сега, како асистент, сè уште е активен како алуمني и им помага на студентите при нивните активности за што подобра промоција на организацијата и самиот Машински факултет.

За време на своето студирање и работење има остварено неколку месечни посети и истражувачки работи на IPA (Institute Für Produktionstechnik und Automatisierung), Штутгарт, Германија и IMB (Institute für Maschinenbau - und Betriebsinformatik), Грац, Австрија, на теми како што се: веб базирани апликации, бази на податоци, дигитална фабрика, употреба на симулации при проектирање на идни потреби во здравственото осигурување и слично.

Од мај 2006 година, заедно со неговиот колега Александар Курчиев е ангажиран како асистент во Центарот за развој на нови бизниси при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, раководен од вон. проф. д-р Радмил Поленаковиќ. Како главни задолженија се: подготовка на различни проекти, консултации на студентите при изработка на бизнис-планови, одговорен за имплементирање и одржување на хардверски и софтверски решенија, графичко уредување и дизајн за потребите на Центарот, држење на одредени обуки, организирање на семинари и работилници, како и многу други активности.

Исто така, бил дел од тимот за имплементирање на МКС ISO 9001: 2000 системот за квалитет во ректоратите на четирите

најголеми универзитети во Македонија, како и во компаниите VESNA SAP и Мебел Инженеринг.

Кандидатот има учествувано на бројни семинари, конференции и обуки во државата и надвор од неа. За сите семинари и обуки има добиено сертификати за успешно завршена обука. На некои од семинарите и обуките има земено и активно учество како предавач/презентер заедно со професорите од Катедрата за индустриско инженерство и менаџмент или сам.

Од јуни 2008 година бил вработен како помлад асистент на Машинскиот факултет во Скопје, на Институтот за производно инженерство и менаџмент, на Катедрата за индустриско инженерство и менаџмент. Бил одговорен за спроведување на практичниот дел и вежбите, како и консултациите по предметите: производни системи, производни системи 1 и 2, Основи на менаџмент 1 и 2, проектен менаџмент, менаџмент на технолошкиот развој, менаџмент на информациските системи, проектирање на информациските системи, ергономија, менаџмент, операциски истражувања 1 и 2, менаџмент на одржувањето, бази на податоци и деловна информатика. Овие предмети се најчесто наменети за студентите од насоката индустриско инженерство и менаџмент, но има и такви за студентите од насоките производно инженерство и производна информатика.

Од февруари 2011 избран е во соработничко звање- асистент на Машинскиот факултет, Институтот за производно инженерство и менаџмент, а поконкретно на Катедрата за индустриско инженерство и менаџмент.

Во 2011 има пријавено докторска тема со наслов „Комбиниран симулациски модел за поддршка во одлучувањето на различни нивоа на менаџмент“, која е во финална фаза на изработка (Билтен број 1007 на Универзитетот “Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, стр. 175-181).

Активно ги познава англискиот и германскиот јазик.

Исто така, како член има учествувано и во факултетската комисија за спроведување на попис во 2008, 2009 и 2010 година, работна група за упис на нови студенти при Машинскиот факултет - Скопје како и во работна група за промотивни активности на Факултетот/Институтот од 2008 до 2013 година.

Има одлични познавања од областа на примената на компјутерските програми: Microsoft (Word, Excel, Power Point, Publisher, Access) Adobe (Photoshop, Illustrator, InDesign), isee iThink, Extend, Siemens Plant Simulation, Teamcentre, PowerSim Studio, CorelDraw. Некои од нив ги користи и како активни помагала при одржувањето на вежбите.

1. Научно-образовна дејност

Во овој извештај се приложени трудовите и активностите од страна на кандидатот м-р Бојан Јованоски што биле издадени или се случиле по неговиот избор во звањето асистент во 2011 година, а се нотирали во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје број 1001, стр. 332-337, од 1.2.2011 год. и во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје број 940, стр. 39-49, од 15.04.2008 год., при изборот во соработничко звање- помлад асистент.

Во текот на изминатиот период, од неговото вработување на Машинскиот факултет во Скопје па сè до денес, кандидатот активно учествувал при спроведувањето на наставните активности на Факултетот. Одговорен е за спроведување на практичниот дел и вежбите, како и консултациите по предметите: производни системи, производни системи 1 и 2, менаџмент на технолошкиот развој, менаџмент на информациските системи, проектирање на информациските системи, операциски истражувања 1 и 2, и бази на податоци.

На постдипломските студии одговорен е за спроведување на вежбите и консултации по предметите: информациски системи во PLM, моделирање и симулации на деловните процеси, како и планирање и управување на производството.

Кандидатот континуирано бил ангажиран со голем број на часови за вежби во секој семестар, а исто така бил вклучен во изготвување на тестовите по наставните предмети и спроведување на испитите. При одржувањето на вежбите, кандидатот Бојан Јованоски покажува исклучителна способност своето знаење јасно да им го пренесе на студентите.

Досега бил член на комисија за одбрана на дипломска работа на 61 кандидат.

Во 2012 година, заедно со проф. Гечевска биле на теренска настава во Италија (Техничкиот универзитет во Торино) и во Словенија (Универзитетот во Марибор), заедно со студентите на PLM- мастер студиите (Одлука 02-2431/2 од 23.9.2011).

Во 2012 година бил учесник на Летната школа за PLM организирана од Техничкиот факултет при Универзитетот во Сплит за што има приложено сертификат, како и одлука за службено патување (Одлука 02-1478/2 од 3.6.2011).

Може со задоволство да се констатира дека кандидатот демонстрира вонредна посветеност и одговорност во целокупното спроведување на научно-образовните активности кои му се доверени.

2. Научноистражувачка дејност

Во изминатиот период, м-р Бојан Јованоски бил учесник во следниве научноистражувачки проекти:

1. „Адаптирање различни симулациски модели за соодветни функционални потреби“, национален научен проект со наслов финансиран од УКИМ, 2012-

2013

2. „Комбиниран симулациски модел како поддршка при стратегиското одлучување“, меѓународен билатерален македонско-австриски проект финансиран од МОН со договор бр. 16-2098/1 на 24.6.2011 година, во соработка со Австрискиот партнер TU Graz, 2010-2012.

Трудовите во кои кандидатот Бојан Јованоски е автор или коавтор до 2011 година се рецензирани во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје број 1001, стр. 332-337, од 1.2.2011 год., и во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје број 940, стр. 39-49, од 15.4.2008 год. Во прилог ќе биде дадена листата на најновите трудови:

14. Jovanoski, B. & R. Minovski (2010). An Example of Applied Study for Analysis of Production Systems. *Innovative Production Systems Key to Future Intelligent Manufacturing*, Scientific Monography, Chapter 17, pp. 209-221, Maribor-Skopje.
15. Jovanoski, B., Minovski, R. & Polenakovik R. (2011). Linking Strategic Decisions and Operations in an Enterprise, *Proceedings of IV International Conference on Entrepreneurship, Innovation and Regional Development- ICEIRD* (pp. 499-504). Ohrid.
16. Stanisavljev, S., Vjekoslav, S., Djordjevic, D., Chochkalo, D., Spasojevic Brkic, V., & Jovanoski, B. (2012). A stochastic model to determine the elements of production cycle time in textile industry. *Proceedings of the 2nd International Symposium Engineering Management and Competitiveness* (pp. 425-432).
17. Klarin, M., Spasojevic Brkic, V., Stanisavljevev, S., Sajfert, Z., Radojcic, M., Nolic, M., & Jovanoski, B. (2012). A stochastic model to determine the elements of production cycle time in enterprise. *Proceedings of the 2nd International Symposium Engineering Management and Competitiveness* (pp. 26-35).
18. Jovanovski, B., Minovski, R., Voessner, S., & Lichtenegger, G. (2012). Combining system dynamics and discrete event simulations - overview of hybrid simulation models. *Journal of Applied Engineering Science*, 10(3), 135-142. presented as
19. Jovanoski, B., Minovski, R., Voessner, S., & Lichtenegger, G. (2012b). Combining system dynamics and discrete event simulations - overview of hybrid simulation models. *Proceedings of the 5th International Symposium on Industrial Engineering* (pp. 33-39). Belgrade, Serbia.
20. Jovanoski, B., Minovski, R., Voessner, S., & Lichtenegger, G. (2012a). Hybrid modeling of strategy and production in the manufacturing industry – taking the best from system dynamics and discrete event simulation. In M. Klumpp (Ed.), *Proceedings of the 2012 European Simulation and Modelling Conference* (pp. 274-282). Essen, Germany, Oct. 22-24.: EUROSIS.
21. Jovanoski, D., Minovski, R., Kostovska, G., & Jovanoski, B. (2012). Modeling & simulation as tools for optimisation of material flow in production systems. *Journal for Technology of Plasticity*, 37(1), 23-34.
22. Jovanoski, B., Minovski, R., & Jovanoski, D. (2012). Assessment of the press replacement using simulation. *Journal for Technology of Plasticity*, 37(2), 161-171.

23. Јованоски, Д. и Јованоски, Б. (2012). Наоѓање бизнис идеја, глава во *Како до сопствен бизнис*. Радмил Поленаковиќ, уредник. Скопје
24. Gecevska, V., Stojanova, T. & Jovanoski, B., (2013). Product lifecycle management tools. *Annals of Faculty Engineering Hunedoara – International Journal of Engineering*, XI, pp.219–222.
25. Gecevska, V., Stojanova, T., Jovanoski, B., & Cus, F. (2012). Product lifecycle management technology solutions. *Proceedings of the 2012 Management of Technology: Step to Sustainable Production* (pp. 159–166). Zadar.

Коментар на трудовите

Во трудот со реден број 14, кој е дел од монографија издадена од страна на Универзитетот во Марибор, ја обработува користа од симулациите во производните системи преку анализирање на одредени клучни параметри. Истражувањата се направени од кандидатот како дел од неговата магистерска тема.

Трудот со реден број 18 е еден од првите трудови на кандидатот кои се директно поврзани со пријавената докторска дисертација. Во овој труд е направен преглед на досегашните истражувања во однос на дискретните симулации, динамика на системите и хибридниите симулации. Истражувањето најмногу ги третира хибридниите симулации и нивната практична примена. Врз основа на тоа, дадена е насока за идно истражување на хибридниите модели.

Трудот со реден број 20 е презентираан на една еминентна европска конференција и ги објаснува придобивките од хибридно моделирање и симулирање. Во самиот труд е даден пример на еден хибриден модел и преку него се објаснети иницијалните истражувања во областа на стратешкото планирање, како и планирањето и управувањето на производството. Ова е еден од првите трудови на глобално ниво кои се фокусираат на докажување на оправданоста на хибридниите модели.

Трудовите 21 и 22 се трудови кои ја претставуваат симулацијата како помошна алатка при подобрувањето и проектирањето на процесите во две различни претпријатија. И двата труда се објавени во списание со 0,811 според JBR Impact Factor 5.

Трудовите 24 и 25 се едни од првите трудови во кои кандидатот е вклучен на тема PLM. Тие се одраз на неколкугодишното работење, експериментирање и вклученост во наставниот процес на PLM мастер студиите. Кандидатот со своето техничко знаење за софтверските алатки го има дадено својот придонос кон истражувањето спроведено во овие трудови.

3. Стручно-апликативна дејност

Стручно-апликативната дејност на кандидатот Бојан Јованоски до 2011 година е рецензирана во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје број 1001, стр. 332-337, од 1.2.2011 год., и во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје број 940, стр. 39-49, од 15.4.2008 год.

Кандидатот м-р Бојан Јованоски својата стручност и експертиза ја има докажано преку следните апликативни проекти во кои има земено активно учество:

4. „Подобрување на продуктивноста во Те-Те пласт, Скопје“, проект финансиран од БАС, 2012-2013;
5. „Подобрување на менаџмент информацискиот систем за управување на квалитетот и континуирано подобрување во Брако, Велес“, 2013;
6. „Унапредување на одбрани процеси и креирање процедури за нивно спроведување“, Машински факултет – Скопје“, 2013;
7. Анализа на студиските програми на МФС. Активност во рамки на проектот „Градење на капацитети за зголемена вработеност“, финансирано од NCDIEL, Скопје, 2013.

Кандидатот, исто така, бил член од експертски тим за спроведување на обуки и семинари, како што се:

5. Делчо Јованоски, Роберт Миновски, Бојан Јованоски. „Подобрување на продуктивноста во МСП“, Скопје, финансирано од GIZ-Skopje;
6. Делчо Јованоски, Роберт Миновски, Бојан Јованоски. „Подобрување на квалитетот во МСП“, Пробиштип, финансирано од GIZ-Skopje;.
7. Бојан Јованоски. „Иновации и претприемништво во средното образование“, Скопје, финансирано од NCDIEL;
8. Бојан Јованоски. „Образованието како главна алка во развојот на иновациското општество“, Скопје, финансирано од NCDIEL.

Коментар на проектите и семинарите

Проектот со реден број 4 се однесува на анализирање на работата на претпријатието и подобрување на неговата ефикасност. Особено корисни решенија се предложени во планирањето и управувањето на производството, преку воведување на компјутерска поддршка во делот на управување на работниот налог.

Со своето учество во подготовка и реализација на самата обука, кандидатот успешно навлегол во една многу важна област, како што е продуктивноста која е многу важен дел од секојдневното работење на МСП.

4. Дејности од поширок интерес

Дејностите од поширок интерес на кандидатот Бојан Јованоски до 2011 година се рецензирани во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во

Скопје број 1001, стр. 332-337, од 1.2.2011 год., и во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје број 940, стр. 39-49, од 15.4.2008 год.

Кандидатот м-р Бојан Јованоски во изминатиот период има еден студиски престој во странство и тоа со добиена стипендија „One Month Visits/Benedek granted by the OEAD – Austrian Agency for International Cooperation in Education & Research“ за престој на TU Graz во период од еден месец во 2012 година.

5. ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната досегашна активност и постигнатите резултати, може да се заклучи дека кандидатот м-р Бојан Јованоски во целост ги исполнува условите на конкурсот. Погоре изнесените податоци укажуваат на тоа дека м-р Бојан Јованоски, во досегашниот период што го помина на Машинскиот факултет во Скопје, беше активно вклучен во наставно-образовниот процес по повеќе предмети што ги покрива Институтот за производно инженерство и менаџмент. Кон извршувањето на работните обврски пристапувал многу сериозно и нив ги извршувал совесно, навремено, стручно и одговорно. Паралелно со тоа, успешно работел на сопственото научно и стручно усовршување и веќе покажал исклучителни резултати во научноистражувачката и стручно-апликативната дејност.

Согласно со претходното изнесеното, а во согласност со Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, како и врз основа на личното познавање на кандидатот и искуствата во соработката со него, Рецензентската комисија со особено задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Машинскиот факултет во Скопје, кандидатот м-р Бојан Јованоски, дипл. маш. инж., да биде избран во звањето асистент при Институтот за производно инженерство и менаџмент.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Роберт Миновски, с.р.
2. проф. д-р Ванчо Донеv, с.р.
3. проф. д-р Радмил Поленаковиќ, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ВЛИЈАНИЕТО НА БИЛАТЕРАЛНИТЕ СПОРОВИ
НА ДРЖАВИТЕ ОД ЗАПАДЕН БАЛКАН ВРЗ РЕФОРМИТЕ И ИСПОЛНУВАЊЕТО НА
КРИТЕРИУМИТЕ ЗА ЧЛЕНСТВО ВО НАТО И ЕУ“
ОД М-Р БЕКИМ МАКСУТИ, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје на 40. седница одржана на 2.7.20103 година, донесе Одлука за формирање Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација со наслов **Влијанието на билатералните спорови на државите од Западен Балкан врз реформите и исполнувањето на критериумите за членство во НАТО и ЕУ**, поднесена од кандидатот м-р Беким Максuti, во состав: проф. д-р Лидија Георгиева, проф. д-р Билјана Ванковска, проф. д-р Зоран Нацев, проф. д-р Тони Милески и доц. д-р Рина Киркова. Заблагодарувајќи се за довербата, Комисијата согласно со член 64 од Правилникот за уловите, критериумите и правилата за запишување и студирање на трет циклус –докторски студии на УКИМ, до Наставно-научниот совет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Анализа на трудот

Анализата на трудот „Влијанието на билатералните спорови на државите од Западен Балкан врз реформите и исполнувањето на критериумите за членство во НАТО и ЕУ“ опфаќа анализа на предметот на истражување, состојбата на научното подрачје во кое е работена докторската дисертацијата, описот на применетите методи за истражување и опис на резултатите од истражувањето.

Докторскиот труд е презентираан на 391 стр. текст. Поделен е на осум глави, по кои следат заклучни согледувања, селектирана библиографија и прилози.

Во првата глава кандидатот теориски и операционално го дефинира проблемот на истражување, а потоа ја поставува и хипотетичката рамка на истражувањето. Анализата на овој дел од трудот покажува дека кандидатот преку елаборирање на теориите за меѓународните односи, вклучувајќи ги реалистичната и конструктивистичката теорија, мировните теории и теориите за конфликтите, институционализмот и либералниот институционализам, теориите за интеграции и проширување, регионализмот и регионалните интеграции, се насочува кон интердисциплинарен пристап при анализата на проблемот на истражување.

Во втората глава се разработува теориската рамка на истражувањето. И покрај тоа што станува збор за напор проблемот на истражување да се дефинира интердисциплинарно, сепак теориите за интеграција и проширување заземаат централна позиција при објаснување на процесите преку кои се овозможува

политичка, економска и безбедносна интеграција. Од друга страна, теориите за конфликтите и конструктивизмот во меѓународните односи се користат како теориска рамка за дефинирање на споровите и конфликтите кои настануваат при процесот на реформи на државите кандидати или при ескалација на конфликти која се случува како последица на структурните промени во процесот на реформи и интеграција.

Кандидатот тргнува од констатацијата дека со примена на теориите за интеграција и проширување, од една страна, и со конструктивизмот и теоријата за конфликтите од друга страна, конфликтите и споровите во меѓународните односи можат да се анализираат на различен начин од традиционалните теории. Во таа насока, теориското определување на проблемот на истражување е фокусирано на главните варијабли во истражувањето, т.е. споровите и конфликтите (независна) и процесите на интеграција и проширување (зависна). Може да се констатира дека во теориската елаборација и определување на проблемот, кандидатот користи и во елаборацијата се потпира на соодветни и актуелни теориски извори.

Операционализацијата на предметот на истражување произлегува од специфичноста на неговото интердисциплинарно теориското определување. Кандидатот ги анализира процесите на реформи и проширување и интеграции на Европската унија и Северно-атлантската алијанса во периодот по Студената војна. Во операционализацијата на предметот, вклучена е и елаборирана и историската димензија на процесот на интеграции. Врз основа на дефинирање на проблематиката на истражување поставени се општата научна цел: да се одреди и прикаже влијанието на поставените критериуми на меѓународните организации за зачленување врз процесот на реформи во земјите од Западен Балкан, како и влијанието на билатералните спорови врз процесот на проширување.

Согласно со општата цел, основни **задачи** на истражувањето се: да се создаде теориска рамка за анализа на проблемот, односно да се поврзе теориска рамка за интеграција и проширување, односно теориска рамка за разрешување на спорови како од аспект на спор/конфликт, видови спорови/конфликти; да се оформи рамка за анализа на процес на проширување и рамка за анализа на спорови (билатерални); да се утврдат влијанието, поврзаноста и зависноста на земјите на Западен Балкан со НАТО и ЕУ; да се анализираат критериумите за членство и нивните карактеристики како мерливоста, динамиката и роковите; да се утврди влијанието на поставуваните критериуми врз напорите и заложбите на земјите од Западен Балкан во процесот на евроинтеграции, односно дали тие се прифатени генерално или суштински се вградени какво политика и стратегија на државите; да се утврди како е влијанието на билатералните спорови врз односите помеѓу државите од источна/централна Европа и Западен Балкан; да се утврди какво е влијанието на билатералните спорови врз добрососедските односи и релации; да се утврди какво е влијанието на билатералните спорови врз процесот на исполнување критериуми, кога најмногу влијаат и какви спорови се појавиле воопшто, од кој тип и колку тие влијаеле врз односите помеѓу државите.

Третото поглавје ги анализира конфликтите и споровите во современите теории за интеграции и проширување. Тука кандидатот ги анализира историските аспекти на конфликтите и обидите да се формулира соодветна теорија [(Маркс (Karl Marx), Дурхејм (Émile Durkheim), Вебер (Max Weber), Шимел (Georg Schimmel) Хебермас Ј. (Jurgen Habermas и др)], развојот на теориската мисла и кои различни механизми и инструменти се употребувале за решавање и разрешување на конфликтите [(Фишер (Roger Fisher), Ван дер Мерве (Hendrik van der Merwe), Бартон (John Burton), Дакс (Dax Lawrence), Сандол (Dennis J.D. Sandole), Фетерсторне (Jesse Featherstone) Валц (K. N. Walz), и др.].

Треба да се истакне фактот дека кандидатот направил сериозен обид да се направи дистинкција и да се најдат сличности помеѓу концептот за конфликтите и концептот за споровите. Поединечната анализа на конфликтите и споровите како според клучни дефиниции, поделба според различни критериуми и наоѓање на различни примери и нивно решавање е посебно значаење кога сето ова се комбинира со процесите на интеграција и проширување [Паул К. Хат (Paul K. Huth), Кристофер Хајнеман (*Christopher Honeymann*), Фолберг и Голан (Jay Folberg and Dwight Golann), Фолберг и Голан (Jay Folberg and Dwight Golann)].

Во четвртото поглавје кандидатот ги анализира меѓународните организации и нивното влијание врз решавањето на современите спорови и конфликти. Тука поединечно ги анализира улогата на ООН, ЕУ, НАТО и ОБСЕ, клучните документи и начините и постапките за разрешување спорови. Преку поединечната анализа на секоја од овие меѓународни организации и нивната улога при инволвирањето во процеси на решавање на конфликтите и споровите се дават значајни податоци и јасна слика за улогата и механизмите и инструментите кои овие организации преку својот ангажман и различните алатки придонеле кон решавање на конфликти и спорови или, пак, станале дел од проблемите преку различниот и неусогласен начин на инволвирање.

Петтото поглавје претставува анализа на формирањето на ЕУ и НАТО. Најпрвин е анализирана улогата на Европската унија како меѓународен фактор, а потоа преку историски пристап се анализира формирањето на ЕУ и фазите на нејзиното проширување, вклучувајќи ги проширувањето до 1991 година, неутралното проширување, источното проширување па сè до Копенхашките критериуми, и продолжува со искуствата на ЕУ - проширувањето сè до Европската унија до и по Лисабонскиот договор и промените кои произлегоа од овој Договор. Во сите аспекти на теоретската анализа кандидатот води сметка за поврзаноста на историскиот аспект на двата процеса како што се проширувањето и интеграцијата, а притоа дава објаснување на конфликтите и споровите кои се појавија во различните фази на овие два процеса. Понатаму, во трудот се анализира НАТО

како клучен меѓународен безбедносен актер и неговото проширување до и по 1991 година. Во натамошниот текст анализирани се критериумите за проширување на Алијансата и искуствата и ефектите од проширувањето. Во ова поглавје се елаборирани старите и новите конфликти и спорови поврзани со проширувањето на НАТО и ЕУ.

Во шестото поглавје кандидатот ги анализира причините за дефинирање на регионот Западен Балкан и неговите карактеристики, како и поврзаноста со конфликтите и споровите во рамките на процесите на проширување и интеграција на Западен Балкан со Европската унија и НАТО-алијансата. Кандидатот ги анализира критериумите и реформите кои се потребни за членство со осврт на постигнувањата на државите од Западен Балкан. Последниот дел од ова поглавје ја анализира Република Македонија и нејзиниот пат кон НАТО и ЕУ.

Во седмата глава од докторскиот труд изложена е анализа на билатералните спорови на земјите од Западен Балкан кои влијаеле врз процесот на интеграција во ЕУ и НАТО. Во овој дел, кандидатот образложува и анализира три примери: спорот помеѓу Хрватска и Словенија, спорот помеѓу Република Македонија и Република Грција и спорот помеѓу Турција и Грција. Акцентот на анализата е ставен на словенечко-хрватскиот и македонско-грчкиот спор, додека турско-грчкиот спор е вклучен како пример на долгорочен спор кој влијае врз релациите и процесот на интеграција на Турција во ЕУ. Во овој дел се применува претходно утврдената теориска рамка за анализа на конфликти и спорови, а кандидатот покажува способност со нејзина примена успешно да ги анализира клучните аспекти на споровите, причините и начинот на решавање, како и нивното влијание врз реформите и процесот на интеграција во ЕУ и НАТО.

Во осмото поглавје кандидатот прави анализа и интерпретација на резултатите од полуструктурирано интервју. Примерокот е определен преку случаен избор на претставници од три институции во Република Македонија, и тоа: Министерството за надворешни работи, Министерството за одбрана и Секретаријатот за европски прашања. Анкетениот прашалник содржи вкупно 26 прашања, при што дел од прашањата се однесуваат на демографските карактеристики на испитаникот. Примерокот содржи 150 испитаници, односно по 50 испитаници од секоја институција. Поради фактот дека анкетањето е по случаен избор, процентуалната застапеност мажи-жени изнесува 56% мажи и 46% жени. Анализата и интерпретацијата на податоците од истражувањето се претставени во 26 табели и графикони по кои следат заклучоци.

Состојба на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Докторската дисертација е заснована врз интердисциплинарен пристап кој ги поврзува теориите за мирот и конфликтите и теориите за европски интеграции. Во тој контекст може да се констатира дека анализите на развојот на меѓународните односи и улогата на меѓународните институции и организации е актуелна тема, особено од аспект на евроатлантските интеграции. Исто така, треба да се констатира дека досегашните истражувања на проблемот на интеграциите и проширувањето се претежно од аспект на влијанието на либералниот институционализам врз пренесувањето на демократските норми во општествата-аспиранти за членство. Од друга страна, не може да се констатира дека влијанието на билатералните спорови врз овие процеси е доволно анализирано. Уште повеќе, се позастапено е мислењето дека наредните проширувања се директно поврзани не само со критериумите за членство, туку и со отстранувањето на влијанието на билатералните спорови.

Докторскиот труд, преку компаративна анализа на три билатерални спора придонесува да се оформи појасна теориска рамка за нивна анализа, но и да се осознаат можностите за алтернативни решенија во процесите на интеграција.

Опис на применетите методи

За реализирање на целите на истражувањето во докторскиот труд, пред сè, е користена научна дескрипција, квалитативна анализа на примарни и секундарни извори, како и полуструктурирано интервју. Дескриптивниот пристап се користи за да се направи објаснување и поширока разработка на влијанието на критериумите и билатералните спорови во процесот на реформи и полноправно зачленување на земјите на Западен Балкан во ЕУ и НАТО. Кандидатот користи историски метод за да се анализираат искуствата од минатото, односно хронолошки да се прикажат поврзаноста, импликациите, последиците на влијанието на поставуваните критериуми за членство на различни земји-членки на НАТО-алијансата, но и начините на решавање на билатералните спорови на овие земји пред да станат земји-членки. Во трудот се користи и анализа на содржина на документи.

Кандидатот користи обемна библиографија (157 библиографски единици и 52 документи на англиски и македонски јазик), како и примарни и секундарни извори на податоци, вклучувајќи научни анализи, документи, извештаи за процесот на реформи од НАТО и ЕУ.

Опис на резултати од истражувањето

Докторскиот труд е заокружен преку презентирање на резултати од истражувањето и заклучоци. Може да се констатира дека од докторскиот труд

претставува сублимирана анализа на различни теориски пристапи за меѓународните односи, како од традиционален така и од современ аспект. Т

Теориските пристапи се анализираани и поврзани со актуелните процеси на интеграции и проширување на меѓународните организации. Тргувајќи од главната хипотеза, во овој дел од трудот се заклучува дека за успешна анализа на промените предизвикани од интеграциите и проширувањето потребно е да се анализира успешноста на реформските процеси, но и појавата на спорови кои се јавуваат како резултат на овие процеси.

Во докторскиот труд е презентирана анализа на теориски пристапи кои се во прилог на утврдување на концептите спор и конфликт, карактеристиките и содржината на концептите и пристапите и можностите за нивно решавање. Билатералните спорови и нивните карактеристики се клучен дел, особено заради нивната поврзаност и влијание со процесот на реформи и членство во ЕУ и НАТО. Анализата на билатералните спорови е поврзана и со мандатот и улогата на меѓународните институции, при што во трудот се констатира дека механизмите и процедурите за решавање не се доволно искористени.

Особено важни се резултатите од анализата на анкетата реализирана на примерок од 150 испитаници (случаен примерок) од вработени во МО, МНР и СЕП. Резултатите претставуваат перцепции на испитаниците за процесот на интеграција на Република Македонија во ЕУ и НАТО и за начинот на влијанието на билатералните спорови врз овој процес.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Од претходната анализа на текстот на докторскиот труд **Влијанието на билатералните спорови на државите од Западен Балкан врз реформите и исполнувањето на критериумите за членство во НАТО и ЕУ**, поднесен од кандидатот м-р Беким Максuti, Комисијата може да констатира дека претставува комплексна и сеопфатна анализа која ги исполнува основните академски и методолошки критериуми.

Структурата на трудот е избалансирана, а текстот е презентиран на јасен и концизен начин. Кандидатот со изборот на предметот на истражувањето се определил да анализира актуелен и комплексен проблем, додека теориската и практичната операционализација покажува дека успешно ја владее теориската рамка на мировните студии како и концепциските релации и терминологијата својствена за мировните истражувања.

Комисијата констатира дека кандидатот и од методолошки аспект, со користењето на анализа на содржина на документи и на анкетен прашалник, покажува дека успешно може да ги применува методолошките техники. Покрај

тоа, кандидатот користи обемна и селектирана библиографија од областа на мировните и безбедносните студии, како и релевантни документи.

Според тоа, Комисијата констатира дека докторскиот труд **Влијанието на билатералните спорови на државите од Западен Балкан врз реформите и исполнувањето на критериумите за членство во НАТО и ЕУ**, поднесен од кандидатот м-р Беким Максuti, претставува успешен текст во кој преку компаративна анализа на три билатерални спора придонесува да се оформи појасна теориска рамка за нивна анализа и да се осознаат можностите за алтернативни решенија на ваквиот вид спорови во процесите на интеграција.

Според тоа, Комисијата имајќи ги предвид претходните констатации, може да заклучи дека докторската дисертација ги задоволува критериумите за подготвување на научни и стручни трудови од ваков вид, предвидени во соодветната законска рамка и актите на Институтот за безбедност, одбрана и мир на Филозофскиот факултет и УКИМ.

Оттука, на Комисијата ѝ претставува задоволство, едногласно да му предложи на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет да го усвои овој извештај со позитивна оцена, и да му овозможи на кандидатот м-р Беким Максuti да пристапи кон јавна одбрана на докторскиот труд.

КОМИСИЈА

Проф. д-р Лидија Георгиева, с.р.
 Проф. д-р Билјана Ванковска, с.р.
 Проф. д-р Зоран Нацев, с.р.
 Проф. д-р Тони Милески, с.р.
 Доц. д-р Рина Киркова, с.р.

РЕФЕРАТ

ИЗБОР ЗА НАСТАВНИК ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ ВО НАУЧНАТА ОБЛАСТ ПРИМЕНЕТА КИНЕЗИОЛОГИЈА ПО ПРЕДМЕТОТ СПОРТСКА ГИМНАСТИКА, НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ФИЗИЧКА КУЛТУРА ВО СКОПЈЕ

Со одлука бр. 0201-1174/8 од 12.9.2013 година, донесена на седницата на Наставно-научниот совет на Факултетот за физичка култура, формирана е Рецензентска комисија во состав:

1. редовен професор д-р Орце Митевски – претседател
2. редовен професор д-р Ванчо Поп Петровски - член и
3. редовен професор д-р Роберт Христовски - член,

за избор на наставник во насловно звање во научната област применета кинезиологија по предметот спортска гимнастика, на Факултетот за физичка култура во Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

Конкурсот за овој избор беше објавен во дневните весници "Дневник" и "Лајм" од 13-14 јули 2013 година и во предвидениот рок се пријави кандидатот д-р Катерина Спасовска, асистент на Факултетот за физичка култура во Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. Врз основа на приложената документација, до Наставно-научниот совет на Факултетот за физичка култура во Скопје при Универзитетот "Св. Кирил и Методиј", го приложуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Кандидатката д-р Катерина Спасовска е родена на 14.10.1974 година во Скопје. Основното образование го завршила во ОУ "Вера Циривири Трена – Скопје", а средното образование во ДУФК "Методи Митевски – Брицо" во Скопје. Матурската работа која била задолжителна за секој ученик ја изработила по предметот спортска гимнастика, под наслов: "Техничка и методска обработка на елементите: далеку висок скок, мачкини скокови, детски поскоци, вртења за 180 и 360 степени".

Студиите на Факултетот за физичка култура во Скопје ги завршила со просечен успех 8,52 и дипломирала на тема: "Примена на кинезитерапијата после некои повреди во зглобот на колкот", под менторство на проф. д – р Јован Шуков.

По завршените испити на постдипломските студии, на 19 декември 2008 година го одбрала магистерскиот труд под наслов: "Одредени релации помеѓу моторичките тестови за проценка на кординација и експлозивна снага со мерките на успешната изведба на гимнастички елементи кај студентите од прва година на факултетот за физичка култура во Скопје". Магистерскиот труд е работен под менторство на проф.д-р Орце Митевски (Одлука бр. 0201-488/7.3 од 22.05.2008).

Докторската дисертација на тема: " Структура на антропометриските карактеристики, моторичките способности и психолошките особини и нивното влијание на успешната техничка изведба на елементите од спортска гимнастика кај студентите од прва година на Факултетот за физичка култура во Скопје",

работена под менторство на проф.д-р Орце Митевски (Одлука бр.0201-904/11 од 7.12. 2010) ја одбранила во јули 2013 година.

Наставно –образовна и научно истражувачка дејност

Кандидатката д-р Катерина Спасовска во 2000 година е избрана за помлад асистент по предметот спортска гимнастика на Факултетот за физичка култура во Скопје, а во 2001 работи на Факултетот по договор за дело. Во октомври 2003 кандидатката Катерина Спасовска се вработила на Факултетот за физичка култура како соработник - помлад асистент по предметот спортска гимнастика (Одлука бр. 0402-11881/1 од 22.10. 2003), а во 2005 година е избрана повторно за соработник – помлад асистент по предметот спортска гимнастика (дел бр.0201-910/3 од 14.09.2005). Во 2009 година е избрана за асистент по предметот спортска гимнастика. Последниот реизбор во соработничко звање асистент на кандидатот е извршено во 2010 година (дел.бр.0201-726/6 од 10.9.2009).

Во периодот по вработувањето кандидатката Катерина Спасовска има стекнато значајно искуство во работата со студентите, а била ангажирана и во реализација на теренската настава по летно логорување реализирана на Факултетот за физичка култура во Скопје. Од 2007 година, па се до денес (со Одлука на Наставно научниот совет на Факултетот за физичка култура дел.бр.0202-931/4 од 17.10.2007) е ангажирана за реализација на предметната програма по предметите танци 1, танци 2, модерни танци, танци и народни ора.

За време на нејзиниот професионален ангажман на Факултетот за физичка култура, кандидатката исто така учествувала во изведување на консултации на студентите и како член во комисија за одбрана на 6 дипломски работи одбранети на предметот спортска гимнастика (во периодот од 2011-2013, Одлука на Наставно-научен совет бр.0201-380/6 од 12.5.2011). Во двестудиски години од првиот циклус на студии на Факултетот за физичка култура, неколку години по ред кандидатката е назначена за одговорен наставник на студентите од прва година и за студентите од трета година (генерација 2012-2013-Одлука бр.0201-897/7 од 26.9.2012).

Паралелно со реализацијата на обврските од наставно-образовната дејност, Катерина Спасовска активно работи и на полето на научно истражувачката работа и се појавува како автор или како коавтор на 30 научно-стручни трудови. Трудовите се презентирани на домашни и меѓународни научно-стручни собири и се објавени во домашни и меѓународни списанија, а обработуваат теми од областа на кинезиологијата. Кандидатката во периодот до магистрирањето објавила 8 труда, а другите ги објавува во периодот до стекнување на научниот степен доктор на науки. Краткиот преглед на дел од трудовите на кандидатката Катерина Спасовска е претставен во продолжението, додека во образецот кон извештајот за избор во наставно-научно, научно, наставно-стручно и соработничко звање се

прикажани сите објавени научни и стручни трудови во кои д-р Катерина Спасовска се јавува како автор или коавтор.

Трудови по последниот реизбор

1. Катерина Спасовска (2011) „The connection of motorist abilities for assessment the coordination and explosive power with successful perform to gymnastic element, motor in front loom on parallel bars”. Четиринаесетти симпозиум за спорт и физичко образование на младите, Охрид.

Целта на истражувањето била да се утврди поврзаноста на моторните тестови наменети за проценка на координација и експлозивна сила со успешната изведба на гимнастичкиот елемент- упор во предниш на разбој. На примерок од 68 испитаници, студенти од машки пол од Факултетот за физичка култура во Скопје, биле применети вкупно 20 манифестни моторни варијабли, од кои 12 за проценка на координација и 8 за проценка на експлозивна сила. Проценувањето на успешната изведба на гимнастичкиот елемент било извршено од страна на 4 квалификувани судии. Добиените резултати со примена на регресивна анализа покажале статистички значајно влијание врз критериумот- упор во предниш на разбој.

2. Проф. д-р. Ангел Џамбазовски: д-р. Митричка Старделова, м-р. Кристијан Џамбазовски., м-р. Катерина Спасовска (2011). "Значај физичког образовања за васпитаче струковних студија у функции превенције кичмених деформација и бањско-физиотерапевтског туризма "Зборник радова са шестог симпозијума „васпитач у 21 веку" .Алексинач.

Во период од 4 години направено е истражување на 100 испитаници на возраст од 15-17 години, па е направена анализа на девијациите *columna vertebrales* кај рбетните деформации. Во 70 случаи анализирани се едностранни искривувања, а кај 30 случаи анализирана е двостраната сколиоза. Преку визуелна метода регистрирани се сите машки кои имале отклонување од нормалното телесно држење. Направени се терапии во траење од 10 недели. Користени се различни програми на вежби во комбинација со термотерапија, мануелна медицина и со естетско-ортопедска кинезиологија. Во последните 10 години решавани се различни деформации кај сколиозата, кифозата и др. кај 1000 пациенти кои се лечени со нашите методи. Успехот е одличен и нема никакви контраиндикации.

3. Катерина Спасовска, Орце Митевски (2012). "Одредени релации помеѓу моторичките тестови за проценка на координација и експлозивна сила со мерките на успешната изведба на гимнастичкиот елемент предмет напред на прескок". Прв број на научното списание на ФФК "Истражувања во физичкото образование, спортот и здравјето".

За остварување на целите на ова истражување, спроведена е истражувачка постапка на примерок од 68 испитаници, студенти од прва година на ФФК во Скопје. Врз избраниот примерок на испитаници биле применети 12 моторички тестови за проценка на координација и 8 тестови за проценка на експлозивна сила. Во регресивната анализа како предиктори се употребени тестовите за координација и експлозивна сила, а како критериум е земен гимнастичкиот елемент предмет напред на прескок. Предикторите покажале статистички значајно влијание врз критериумот.

4. Орце Митевски, Катерина Спасовска, Билјана Попевска (2012) "Прилог кон класификација на гимнастичките елементи "Прв број на научното списание на ФФК "Истражувања во физичкото образование, спортот и здравјето".

Со примена на факторска анализа во коса проекција од 38 гимнастички елементи на 5 гимнастички справи, изолирани се 3 фактори. Првиот фактор е одговорен за изведување на гимнастички елементи во сагитална рамнина од нишање во вис, потпор и упор. Вториот е одговорен за изведување на гимнастички елементи во фронтална и сагитална рамнина со потпирање на раце. Третиот фактор е одговорен за изведување на елементи во сагитална рамнина со потпирање на раце. Заедничка карактеристика на гимнастичките елементи со значајни проекции на изолираните фактори е изведување на елементи во сагитална и фронтална рамнина со нишање во вис, потпор и упор, со отворање и склопување во карличниот и раменскиот зглоб.

Стручно-апликативни и организациско-развојни аспекти

Во текот на својата работа на Факултетот за физичка култура во Скопје, кандидатката д-р Катерина Спасовска била член на Наставно-научниот совет на Факултетот за физичка култура во периодот 2005-2009 (де.бр.0201-865/4 од 1.1.2007) како претставник на соработниците на Факултетот за физичка култура. Исто така, кандидатката Катерина Спасовска била вклучена во работата на комисијата за упис на студентите на Факултетот за физичка култура, во периодот од 2004 до 2009/2010 (дел. бр. 0201-603/4 од 26.6.2009). Кандидатката д-р, Катерина Спасовска учествувала и во работната група за промоција на студиските програми на Факултетот за физичка култура (дел.бр.0201-97/12 од 31.1.2013). Кандидатката д-р, Катерина Спасовска покажува посебен интерес за педагошката работа со деца, како и за реализација на спортско-рекреативните активности со различни возрастни групи.

За време на студирањето активно учествувала на неколку проекти меѓу кои мерењата што ги спроведувал проф. д – р, Ѓорѓи Спасов, мерењата на тогашниот асистент по спортска гимнастика проф. д – р, Ванчо Поп Петров и мерењата на тогашниот асистент по спортска рекреација проф. д – р, Горан Никовски. Во периодот од 1995 до 1997, година како соработник-помлад истражувач активно учествува и во проектот на проф. д –р, Јован Шуков, под наслов: "Прекумерната телесна тежина и нејзините импликации врз антропометриските, моторичките и функционалните карактеристики, како и нејзината поврзаност со деформитетите на нозете кај децата и младината".

За време на студирањето и по завршувањето на студиите, стекнатото искуство и стручноста ги конотирала и во тренерскиот дел, во фитнес-клубот

"Тедеско" и тренерската улога во ОУ "Песталоци", каде што учениците од прво до четврто одделение ги воведувала во тајните на корективната гимнастика која била под менторство на проф. д-р, Ванчо Поп Петров, а индивидуално ги водела тренинзите по аеробик во студентскиот дом Стив Наумов во фитнес-клубот "Елите". Од 1998 до 2003 работи како спортски новинар во тогашниот спортски весник "Скок", каде што спортската гимнастика и била примарна тематика во нејзиното работење како новинар. Тоа го забележале и луѓето од Сојузот на спортови на град Скопје кои во 1999 година и доделиле признание за особен придонес во афирмирањето на спортската гимнастика.

Кандидатката Катерина Спасовска има познавање од англискиот јазик, како и компјутерско познавање од поширок облик.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на анализата на приложената документација за кандидатката д-р Катерина Спасовска и оцената за нејзината досегашна работа, а имајќи во предвид документираната наставно-образовна, научно-истражувачка, спортско-стручна, апликативна и организациско-развојна дејност на кандидатката, како и афинитетот за натамошна научно-истражувачка и педагошка дејност во согласност со одредбите од Законот за високото образование, Статутот и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот "Св. Кирил и Методиј", Комисијата смета дека кандидатката д-р Катерина Спасовска ги исполнува во целост со закон предвидените услови и критериуми за избор и врз основа на горе изнесеното, Комисијата има особена чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за физичка култура во Скопје да ја избере кандидатката д-р Катерина Спасовска во звањето насловен доцент на наставно-научната област применета кинезиологија по предметот спортска гимнастика, на Факултетот за физичка култура во Скопје при Универзитетот "Св. Кирил и Методиј".

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА;

Проф. д-р Орце Митевски – претседател, с.р.
 Проф. д-р Ванчо Поп Петровски - член, с.р.
 Проф. д-р Роберт Христовски - член, с.р

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Катерина Милан Спасовска

Институција: Факултет за физичка култура - Скопје

Научна област: кинезиологија – применета кинезиологија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЛНОСТ

Ред · бро ј	Назив на активноста:	Поен и
	<i>(Одржување на настава-од прв циклус, студии, поени 0.04)</i>	
1	Спортска гимнастика 1 (I семестар, 2000/2001),бр.часови (4*15*0.04)	2.4
2	Спортска гимнастика 2 (II семестар, 2000/2001),бр.часови (4*15*0.04)	2.4
3	Спортска гимнастика 1 (I семестар, 2001/2002),бр.часови (4*15*0.04)	2.4
4	Спортска гимнастика 2 (II семестар, 2001/2002),бр.часови (4*15*0.04)	2.4
5	Спортска гимнастика 1 (I семестар, 2002/2003),бр.часови (4*15*0.04)	2.4
6	Спортска гимнастика 2 (II семестар, 2002/2003),бр.часови (4*15*0.04)	2.4
7	Спортска гимнастика 1 (I семестар, 2003/2004),бр.часови (4*15*0.04)	2.4
8	Спортска гимнастика 2 (II семестар, 2003/2004),бр.часови (4*15*0.04)	2.4
9	Основи на сп.гимнастика (I семестар, 2004/2005),бр.часови (8*15*0.04)	4.8
10	Спортска гимнастика (II семестар, 2004/2005),бр.часови (8*15*0.04)	4.8
11	Основи на сп.гимнастика (I семестар, 2005/2006),бр.часови (8*15*0.04)	4.8
12	Спортска гимнастика (II семестар, 2005/2006),бр.часови (8*15*0.04)	4.8
13	Основи на сп.гимнастика (I семестар, 2006/2007),бр.часови (8*15*0.04)	4.8
14	Спортска гимнастика (II семестар, 2006/2007),бр.часови (8*15*0.04)	4.8
15	Основи на сп.гимнастика (I семестар, 2007/2008),бр.часови (8*15*0.04)	4.8

16	Спортска гимнастика (II семестар, 2007/2008),бр.часови (8*15*0.04)	4.8
17	Основи на сп.гимнастика (I семестар, 2008/2009),бр.часови (8*15*0.04)	4.8
18	Спортска гимнастика (II семестар, 2008/2009),бр.часови (8*15*0.04)	4.8
19	Спортска гимнастика (I семестар, 2009/2010),бр.часови (16*15*0.04)	9.6
20	Спортска гимнастика (I семестар, 2010/2011),бр.часови (16*15*0.04)	9.6
21	Спортска гимнастика (I семестар, 2011/2012),бр.часови (16*15*0.04)	9.6
22	Спортска гимнастика (I семестар, 2012/2013),бр.часови (16*15*0.04)	9.6
23	Насока физичко и насока спорт: Танци и модерни танци (задолжителен предмет) Танци 1 (V семестар, 2007/2008),бр.часови (4*15*0.04)	2.4
24	Танци 2 (VI семестар, 2007/2008),бр.часови (4*15*0.04)	2.4
25	Модерни танци (VIII семестар, 2007/2008),бр.часови (2*15*0.04)	1.2
26	Танци 1 (V семестар, 2008/2009),бр.часови (4*15*0.04)	2.4
27	Танци 2 (VI семестар, 2008/2009),бр.часови (4*15*0.04)	2.4
28	Модерни танци (VIII семестар, 2008/2009),бр.часови (2*15*0.04)	1.2
29	Танци 1 (V семестар, 2009/2010),бр.часови (4*15*0.04)	2.4
30	Танци 2 (VI семестар, 2009/2010),бр.часови (4*15*0.04)	2.4
31	Модерни танци (VIII семестар, 2009/2010),бр.часови (2*15*0.04)	1.2
32	Танци 1 (V семестар, 20010/2011),бр.часови (4*15*0.04)	2.4
33	Танци и ора (III семестар, 2010/2011),бр.часови (4*15*0.04)	2.4
34	Танци 2 (VI семестар, 2010/2011),бр.часови (4*15*0.04)	2.4
35	Модерни танци (VIII семестар, 2010/2011),бр.часови (2*15*0.04)	1.2
36	Танци и ора (III семестар, 2011/2012),бр.часови (4*15*0.04)	2.4
37	Модерни танци (VIII семестар, 2011/2012),бр.часови (2*15*0.04)	1.2
38	Танци и ора (III семестар, 2012/2013),бр.часови (4*15*0.04)	2.4
	<i>Консултации со студент (0.002)</i>	
39	Просек 120 студенти x 22 семестри основи на спортска гимнастика, спортска гимнастика	5.28
	Просек 120 студенти x 16 семестри танци 1, танци 2, модерни танци, танци и народни ора	3.84
40	<i>Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа, поени 0,1)</i>	
41	Член на 6 комисии за дипломска работа	0.6
	<i>(Одржување на теренска настава, поени 0.04)</i>	
42	Логорување (II семестар, 2003/2004),бр.часови (1*15*0.04)	0.6
	Вкупно	148.3
		2

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Катерина Спасовска, Орце Митевски "Прилог кон факторска структура на моторните тестови кај примерокот на ученички од 5 одделение," Научен симпозиум, Охрид, Федерација на спортски педагози, 2004.	1.8
2	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Орце Митевски, Катерина Спасовска. "Компаративна анализа на добиените разлики од просечните вредности на применетите моторни тестови кај учениците на 12 и 13 годишна возраст", Научен собир, Винаца, Федерација на спортски педагози, 2005.	1.8
3	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Катерина Спасовска, Благојче Андреевски. "Влијание на некои моторички тестови за флексибилност и експлозивна снага врз крајната оценка од задолжителниот состав на партер кај студентите од машки пол од прва година на ФФК – Скопје", Прв меѓународен симпозиум за наставата по физичко образование, спортот и спортските активности на студентите - состојби и перспективи, Центар за физичко образование и спорт, Скопје, 2005.	1.8
4	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Катерина Спасовска "Препораки и можности за подобрување на моменталната состојба во спортска гимнастика во Република Македонија, Втор конгрес за спорт и физичко образование, Охрид, 2005.	2
5	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Б. Андреевски, К. Спасовска, В. Јованова-Симева, А. Симеонов, М. Сиљанов "Влијание на некои антропометриски карактеристики врз некои моторни тестови за експлозивна снага кај ученички на возраст од 9 години", Стручно - научен собир, Федерација на училиштен спорт, Пелистер, 2006.	1.2
6	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Билјана Митевска, Катерина Спасовска. "Споредба на добиените разлики од резултатите во моторичките тестови кај ученичките на 11 и 12 годишна возраст", Стручно - научен собир, Федерација на училиштен	1.8

	спорт, Пелистер, 2006.	
7	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Катерина Спасовска, Билјана Митевска "Компаративна анализа на добиените резултати од просечните вредности на применетите моторички тестови кај учениците од 5 и 6 одделение", Стручно - научен собир, Федерација на училиштен спорт, Пелистер, 2006.	1.8
8	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Катерина Спасовска, "Материјалната мотивација вистинска формула за постигнување на врвни спортски резултати", Десетти симпозиум за спорт и физичко образование на младите, Охрид, Федерација на спортски педагози, 2007.	2
9	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Владимир Мутавчиќ, Предраг Миленковиќ, Катерина Спасовска "Факторска структура на функционалните способности кај танчерите на народните игри, Дванаесетти симпозиум за спорт и физичко образование на младите, Охрид, Федерација на спортски педагози, 2008.	1.6
10	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Владимир Мутавчиќ, Предраг Миленковиќ, Снежана Бјелиќ, Катерина Спасовска (2008). „Структура на морфолошките карактеристики кај танчерите на народните игри, Дванаесетти симпозиум за спорт и физичко образование на младите", Охрид , Федерација на спортски педагози, 2008.	1.2
11	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Катерина Спасовска, Владимир Мутавчиќ. „Историјат на настанокот и начинот на изведување на народните танци "Билјана платно белеше" и Сирто", Меѓународна научна стручна конференција, Винаца, 2009.	1.8
12	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Владимир Мутавчиќ, Драган Нејиќ и Катерина Спасовска. "Разлики во функционалните способности помеѓу играорци и одбојкари", Меѓународна научна стручна конференција, Винаца, 2009.	1.6
13	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Катерина Спасовска, „Релации помеѓу моторичките тестови за проценка на координација и експлозивна снага со мерките на успешната изведба на гимнастичкиот елемент предмет напред на партер", Меѓународна научна стручна	2

	конференција,Виница, 2009	
14	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Владимир Мутавчиќ, Катерина Спасовска, Дамјан Мутавчиќ, „Разлики во фреквенцијата на пулсот помеѓу играорци и играорки како реакција на организмот на применетото тренажно оптоварување". Меѓународна научна стручна конференција, Виница, 2009.	1.6
15	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир М.Старделова, К.Спасовска, А.Симеонов,: Утврдување на разликите во антропометриските , моторичките и функционалните способности меѓу учениците од машки и женски пол од петто одделение, Центар за физичко образование и спорт, Скопје, 2009.	1.6
16	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание Катерина Спасовска, Митричка Џамбазова – Старделова, "Relations between motoric tests for assessment of coordination and explosive strength with measures of the successful performance of the gymnastics element “sklopka” in the parallel bars, Годишна научна конференција на катедрата "Гимнастика" НСА „Васил Левски", Софија, 2009.	1.6
17	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание Катерина Спасовска, "Some relations between motoric tests for assessment of coordination and explosive strength with measures of the successful performance of the gymnastics element “turning forward” on the gymnastics apparatus high bar, Годишна научна конференција на катедрата "Гимнастика" НСА „Васил Левски", Софија 2009.	2
18	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Владимир Мутавчиќ, Предраг Миленковиќ, Дамјан Мутавчиќ, Катерина Спасовска, "Разлики во морфолошките карактеристики помеѓу танчерки и фитнес вежбачки". Тринаесетти симпозиум за спорт и физичко образование на младите", Охрид , Федерација на спортски педагози, 2009.	1.2
19	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Катерина Спасовска, "Влијание на некои моторички тестови за проценка на координацијата и експлозивна снага со мерките на успешната изведба на гимнастичкиот елемент, стој на раце колут напред на партер". Тринаесетти симпозиум за спорт и физичко образование на младите", Охрид, Федерација на спортски педагози, 2009.	2

20	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Катерина Спасовска, Владимир Мутавчиќ, Митричка Ц. Старделова, "Односот помеѓу музичката и играчката фраза во македонските ора и нивните метро-ритмички структури". Тринаесетти симпозиум за спорт и физичко образование на младите", Охрид, Федерација на спортски педагози, 2009.	1.6
21	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Владимир Мутавчиќ, Предраг Миленковиќ, Дамјан Мутавчиќ, Катерина Спасовска, "Разлики во морфолошките карактеристики помеѓу танчерки и боди билдинг вежбачки". Тринаесетти симпозиум за спорт и физичко образование на младите", Охрид, Федерација на спортски педагози, 2009.	1.2
22	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Петар Стојановски, Катерина Спасовска, "Техничка анализа на гимнастичкиот елемент задно разноразно вртење на вратило и двовисински разбој (Сталдер)". Тринаесетти симпозиум за спорт и физичко образование на младите", Охрид, Федерација на спортски педагози, 2009.	1.8
23	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание Ангел Џамбазовски, Митричка Ц. Старделова, Катерина Спасовска, "Genetics kinesiology in funktion of big sport". Седманаучна конференција, Благоевград, 2009.	1.6
24	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание Митричка Ц. Старделова, Ангел Џамбазовски, Катерина Спасовска, "Physical culture as science named cybernetic kinesiology". Научна конференција, Велико Трново, 2009.	1.6
25	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание Ангел Џамбазовски, Митричка Ц. Старделова, Кристијан Џамбазовски, Катерина Спасовска, "Importance of phusical education teachers of profesional studies in spinal deformity prevention functions and tourms". Сокобања, 2010.	1.2
26	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Катерина Спасовска "The connection of motorist abilities for assessment the coordination and explosive power with successful perform to gymnastic element, motor in front loom on parallel bars".Четиринаесетти симпозиум за спорт и физичко образование на младите, Охрид, Федерација на спортски педагози, 2011.	2
27	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание Ангел Џамбазовски: Др. Митричка Старделова, мр. Кристијан	1.2

	Џамбазовски., мр. Катерина Спасовска, "Значај физичког образовања за васпитаче струковних студија у функции превенције кичмених деформација и бањско-физиотерапеутског туризма" Зборник радова са шестог симпозијума „васпитач у 21 веку" .Алексинач, 2011.	
28	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание објавен во зборник натрудови од научен/стручен собир Катерина Спасовска, "The connection between the mobility tests for avaluation on the explosive strength with successful tehcnical execution on the gymnastic element tumble back from a static position on floor exercise of the students in first year at FFK in Skopje" Петнаесетти симпозиум за спорт и физичко образование на младите,Охрид, Федерација на спортски педагози, 2012.	2
29	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание Катерина Спасовска, Орце Митевски, "Одредени релации помеѓу моторичките тестови за проценка на координација и експлозивна снага со мерките на успешната изведба на гимнастичкиот елемент предмет напред на прескок" . Прв број на научното списание на ФФК "Истражувања во физичкото образование, спортот и здравјето", 2012.	3.6
30	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание Орце Митевски, Катерина Спасовска, Билјана Попевска (2012) "Прилог кон класификација на гимнастичките елементи". Прв број на научното списание на ФФК "Истражувања во физичкото образование, спортот и здравјето", 2012.	3.6
	Учесник во национален и научен проект Прекумерната телесна тежина и нејзините импликации врз антропометриските, моторичките и функционалните карактеристики, како и нејзината поврзаност со деформитетите на нозете кај децата и младината.	3
	Вкупно	56.8

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Учество во промотивни активности на факултетот/институтот (0.5*8)	4
Дејности од поширок интерес		
2	Учествовоработатанакомисиизадржавнинатпревари	1
Спортска дејност		
3	Тренер во спортскиот клуб"Тедеско"-аеробик	1
4	Тренер во спортскиот клуб"Мегим"-корективна гимнастика	1
5	Тренер во спортскиот клуб"Елите"-аеробик	1

	Вкупно	8
--	---------------	----------

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	148.32
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	56.8
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	8
Вкупно	213.12

Членови на Комисијата

1. Редовен професор д-р Орце Митевски, претседател, с.р.
2. Редовен професор д-р Ванчо Поп Петровски, член, с.р
3. Редовен професор д-р Роберт Христовски - член, с.р

РЕЦЕНЗИЈА
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
„ВЛИЈАНИЕТО НА ЕВРО ИНТЕГРАТИВНИТЕ ПРОЦЕСИ ВРЗ ПРАВНИТЕ
СИСТЕМИ НА ЗЕМЈИТЕ-АСПИРАНТИ: СЛУЧАЈОТ НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА И РЕПУБЛИКА СЛОВЕНИЈА“,
ИЗРАБОТЕНА ОД КАНДИДАТОТ М-Р ТАМАРА РАДОВАНОВИЌ, ПРИЈАВЕНА
НА ИНСТИТУТОТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ
ИСТРАЖУВАЊА ВО СКОПЈЕ

Советот на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје, на седницата одржана на 17.5.2013 година, со одлука број 02-723/16 од 20.5.2013 година, формира Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација на кандидатката м-р Тамара Радовановиќ под наслов ВЛИЈАНИЕТО НА ЕВРО ИНТЕГРАТИВНИТЕ ПРОЦЕСИ ВРЗ ПРАВНИТЕ СИСТЕМИ НА ЗЕМЈИТЕ АСПИРАНТИ: СЛУЧАЈОТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И РЕПУБЛИКА СЛОВЕНИЈА, во состав: проф. д-р Мирјана Најчевска – ментор, проф. д-р Лидија Христова, проф. д-р Виолета Чачева, проф. д-р Звонимир Јанкулоски и доц.д-р Анета Цекиќ.

Комисијата со внимание ја прочита и ја оцени докторската дисертација на кандидатката и на Советот на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Содржина на трудот

Докторската дисертација под наслов ВЛИЈАНИЕТО НА ЕВРОИНТЕГРАТИВНИТЕ ПРОЦЕСИ ВРЗ ПРАВНИТЕ СИСТЕМИ НА ЗЕМЈИТЕ АСПИРАНТИ: СЛУЧАЈОТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И РЕПУБЛИКА СЛОВЕНИЈА, од кандидатката м-р Тамара Радовановиќ, опфаќа Вовед, четири глави и Заклучок, обработени на 276 страници. Во дисертацијата има 322 фусноти со дадени податоци за користената литература или дообјаснување на некои прашања, а во делот за користената литература и прописи се наведени 328 библиографски единици и 65 електронски извори на информации.

Во воедот е даден мал историјат на европското интегрирање низ призмата на целта на ова интегрирање и клучните дати/моменти во развојниот процес. Посебно внимание е свртено на континуируаниот процес на реформски зафати и спорните точки кои биле предмет на договарање и услогласување меѓу земјите-членки на Унијата. Во Воедот е дадена и основната рамка на процесот на проширување и актуелната состојба на преговарање со одделни држави. Како темели на обединета Европа кандидатката ги посочува: “ трајниот мир, единството, еднаквоста, слободата, солидарноста и сигурноста“. Воедот завршува со кратка анализа на пристапот на Европската унија кон земјите на Балканот

(посебно земјите на Западен Балкан) и новите правци на проширување поврзани со нив.

Првата глава е составена од три теми: „Што е европеизацијата“, „Дефиниции за Европеизацијата“ и „Механизми за европеизација“. Во првата глава станува збор за идејата и значењето на поимот на „европеизација“ и за развојот на оваа идеја, односно новото димензионирање кое го добива во актуелниот момент. Во рамките на првата тема, авторот се задржува на корените и развојот на терминот „европеизација“, како и различните значења кои се поврзуваат со овој термин. Според авторката, „европеизацијата исчекорува надвор од рамката на теориите на европската интеграција“.

Во својот труд, авторката ја разгледува европеизацијата низ призмата на различните дефиниции и како како најраширена ја идентификува дефиницијата на Radaelli Claudio, според кој европеизацијата е „процес на: а) создавање, б) распространување и в) институционализирање на формални и неформални правила, процедури, политички парадигми, стилови, начини за правење на нештата и заеднички убедувања и норми кои најпрвин се дефинирани и консолидирани во креирањето на јавната политика и политичкиот живот на ЕУ, а потоа инкорпорирани во логиката на домашниот настап, идентитети, политички структури и владини политики“, а за потребите на самиот труд ја прифаќа дефиницијата според која европеизацијата претставува „национални адаптации поради влијанието на ЕУ“.

Авторката посебно се задржува на различните перцепции за влијанието кое го има европеизацијата врз јавните политики, институциите и правниот поредок на земјите-членки, како и на двата различни приода во анализирањето на европеизацијата: Top-Down и Bottom-Up приодот. На оваа анализа авторката го надоврзува претставувањето на различните механизми за европеизација и ја испртува разликата на употребените механизми од перспектива на стартната позиција на националната реалност, а во контекст на „степенот на соодветност“.

Во втората глава, во 6 дела се обработени условите за пристапување кон Европската унија. Во обработката на овој дел, авторката тргнува од моделот на пристапување кон Европската унија и однапред дефинираните критериуми. Авторката го следи развојот на овие критериуми како низ призмата на временската димензија, така и во контекст на флексибилноста на целите кои ги дефинира Европската унија. Во овој контекст, авторката ја анализира и зголемената претпазливост на Европската унија во однос на процесот на проширување и прецизирањето на условите кои треба да бидат исполнети од страна на земјите-кандидатки за членство во неа. Анализата го следи како менувањето на содржините, така и обемот на условите, и посебно внимание посветува на специфичната конструкција која се поврзува со земјите од Западниот Балкан.

Промените се разгледуваат во контекстот на зголеменото влијание кое Европската унија го има врз политиките на земјите-кандидати за членство и проширувањето на критериумите надвор од веќе зацртаната содржинска област која ја покрива Европската унија во однос на земјите-членки. Токму во овој контекст е позиционирана и Комисијата на Европската унија како директно одговорна за

одвивањето на процесот на проширување. Кандидатката посебно се задржува на анализа на терминот/институтот "acquis communautaire".

Во петтиот дел од оваа глава под наслов "Договорни односи и предпристапна стратегија на Република Македонија со Европската унија" е даден краток историски осврт на започнувањето и динамиката на пристапните активности на Република Македонија. Во овој дел е направен преглед на промените кои Република Македонија треба да ги направи со цел исполнување на поставените стандарди и завршува со заклучок на кандидатката дека: "Секоја година, од октомври 2009 година Комисијата му дава препорака на Советот да започнат преговорите со Македонија како и да се премине во втората фаза од спроведување на ССА. Советот се уште нема земено став по ова прашање".

Во наредниот дел е направена паралела со пристапниот процес на Република Словенија (со посебен акцент на пристапната стратегија и Европскиот договор како правен основ на односите меѓу Република Словенија и Европската унија).

Во третата глава на трудот паралелно се обработени почетните услови (појдовните позиции) на Република Македонија и на Република Словенија во процесот на пристапување кон Европската унија. Во двата посебни дела на оваа глава се обработени заедничките (истоветни) и различните параметри на бараната промена (на политички, институционален и правен план) во Република Македонија и Република Словенија.

Во анализата се идентификувани посакуваните и непосакуваните излезни резултати од членството во Европската унија (посебно во однос на Република Македонија), како и специфичната ситуација на транзиција во Република Македонија (која Република Македонија ја поставува во понеповолна положба во остварувањето на бараните промени) а која се одвива во "отежнати околности – губењето на традиционалните пазари во поранешна Југославија, раскинувањето на производствените и трговските врски, ембаргото кон СРЈ, ембаргото од страна на Грција, бегалската криза во 1999 година, внатрешната нтеретничка криза во 2001 година...".

Во оваа глава кандидатката дава детален предметно определен приказ на процесите кои се одвиваат во Република Македонија и Република Словенија) и ги идентификува клучните моменти кои влијаат во различниот излезен резултат на пристапниот процес на двете земји. Посебно внимание е посветено на развојот на правниот систем и проемните во јавната администрација. Анализата конвергира кон идентификувањето на "Способност за преземање на обврските поврзани со членството на ЕУ, односно *acquis* во сите области". Акцентот во овој дел е ставен на изворите на правото на Европската унија и процесот на хармонизација со цел "да се отстрани неконзистентноста на правниот систем на државите - членки со правото на Унијата" како изрично предвидено во Договорот од Мастрихт.

Кандидатката дава детален преглед на компонентите на хармонизацијата на правото на Република Македонија со правото на Европската Унија и ги поставува во сооднос со зададената цел.

Во анализата, кандидатката тргнува од појдовната/нулта позиција на правните промени која е идентификувана како исклучително важна, а промените ги следи

како временски така и во посебни содржински кластери. Ова ѝ овозможува на кандидатката да ги изведе клучните проблематични аспекти на правните промени и да ги проследи во нивниот развоен/динамичен од. Во овој дел, кандидатката посветува посебно внимание на недостатоците на уставните решенија и ги антиципира можните проблеми кои тие ќе ги предизвикаат во конечниот чин на хармонизација на правото.

Авторката свртува внимание на можноста од погрешно толкување на хармонизацијата како процес на потполно изедначување и ја потенцира потребата од следење на спецификите на конкретната држава.

Паралелниот приказ на одвивањето на процесот во Република Словенија овозможува следење на сличностите и разликите (како во појдовната така и во развојната димензија) и овозможува идентификување на искуствата кои можат да бидат искористени од страна на Република Македонија во процесот на пристапување кон Европската унија, меѓутоа дава можност и за идентификување на пропустите, односно евентуалните недоследности на процесот на хармонизација кој се одвива во Република Македонија.

Во четвртата глава, кандидатката се концентрира на промените во правосудниот систем како резултат на европеизацијата. Кандидатката детално ги обработува правосудните системи на Република Македонија и Република Словенија низ процесот на менување и хармонизација со стандардите на Европската унија.

Посебен акцент во труд е ставен на анализата на независноста на судовите/јавното обвинителство (како финансиската, така и персоналната), изградбата на институционалните капацитети и корупцијата, во контекст на реформските процеси иницирани во процесот на асоцирање кон Европската унија.

Кандидатката ги сместува клучните моменти на реформирањето во јакнењето на независноста на судовите (посебно финансиската), зајакнување на одговорноста на судиите и посебно постапката за извршување на пресудите. Токму во овие компоненти кандидатката ги перцепира и проблемите на напредување, односно “Иако се применуваат основните заштитни мерки, вклучувајќи ја улогата и составот на судскиот совет во пракса се потребни понатамошни напори за да се гарантира независно и квалитетно донесување одлуки од страна на судовите“. Според кандидатката, “Состојбите во правосудството се рефлексција на вкупните односи во општествено-политичкиот живот...” и “судството, барем досега, не успеа да се наметне како суверена и независна власт, наспроти другите две власти“.

Понудената анализа на состојбите во Република Словенија (дадени низ процесот на промени и континуирана хармонизација) кандидатката ја користи како основа за споредба, но и како модел за можните правци на реформирањето во Република Македонија. Во оваа смисла, кандидатката посебно ги издвојува: борбата со корупцијата, компјутеризацијата на системот, финансиската независност, зголемувањето на ефикасноста. Областите на кои може/треба понатаму да се работи во насока на заокружување на реформските процеси, кандидатот ги лоцира во: вклученоста на министерството за правда во судската власт (преку судската администрација), нетранспарентноста во водењето на дисциплинските постапки против одредени судии, достапноста на информациите од јавен карактер.

Со цел поголема прегледност на компарацијата на реформските зафати во двете земји, кандидатката има изработено табели во кои се дадени координатите на институционалните решенија во двете земји, односно состојбата со достигнатата хармонизација.

Во третиот дел од четвртата глава, кандидатката специфично се концентрира на паралелите извлечени по линијата на финансиските средства кои се обезбедуваат за работа на правосудните органи во Република Македонија и Република Словенија, правната помош и информатичката технологија. Табеларните и многу прецизни прикази на ситуацијата во двете земји, ѝ овозможуваат на кандидатката да изведе релевантни заклучоци, односно да ги идентификува предностите и слабостите во структурирањето и функционирањето на судството во нив.

Врз основа на кумулираните податоци, кандидатката го лоцира еден од основните проблеми на функционирањето на македонското судство (од институционален аспект) во отсуството на специјализација на судовите, во недоволната финансиска независност и одложениот почеток на реформите во Република Македонија.

Четвртата глава завршува со дел во кој се сумираат елементите на европеизација на Република Македонија и Република Словенија, како единици мерки на промената/трансформацијата во насока на асоцирање со Европската унија. Во овој дел, кандидатката ја проследува промената низ призмата на условеноста и посебно воспоставениот мониторинг на промените, односно според кандидатката, “Со поднесувањето на барањето за членство и стекнувањето на кандидатскиот статус се менува реперот за оценување на усогласеноста на Република Македонија со нормите на ЕУ. Реперот е севкупниот *acquis*, а не само оние норми на ЕУ кои се екстернализирани преку Спогодбата за стабилизација и асоцијација (дотогаш во извештаите именувани како „европски стандарди“).

Докторската дисертација завршува со заклучни размислувања кои претставуваат сублимат на сите делови на дисертацијата и во рамките на кој авторката ги дава основните пораки од спроведеното истражување. Овој дел содржи краток преглед на појдовните основи на истражувањето и повеќе систематизирани заклучоци, кои ги акцентираат главните поенти во врска со проблематиката опфатена во темата. Во заклучокот, се сумирани елементите низ кои се докажува основната хипотеза на трудот “...дека интегративните процеси на ЕУ влијаат врз земјите-аспиранти да ги зајакнат своите институции, а со тоа и да го зајакнат демократското општество“, односно “Поради условите кои се дадени во политичкиот сет од копенхашките критериуми Македонија и Словенија спроведуваат реформи во правните системи со цел да функционираат како дел од европскиот правосуден систем“.

Темпото и успешноста на промените во двете земји кандидатката ги поврзува со глобалната економска, политичка и социјална ситуација во секоја од нив, а степенот на европеизацијата го става во зависност од претходно достигнатото ниво на усогласеност со европските стандарди.

На крајот се наведува листата на користена литература и прописи, со вкупно 328 библиографски единици и 65 електронски извори на информации.

ЗАКЛУЧНИ КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ

Докторската дисертација ВЛИЈАНИЕТО НА ЕВРОИНТЕГРАТИВНИТЕ ПРОЦЕСИ ВРЗ ПРАВНИТЕ СИСТЕМИ НА ЗЕМЈИТЕ АСПИРАНТИ: СЛУЧАЈОТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И РЕПУБЛИКА СЛОВЕНИЈА, од кандидатката м-р Тамара Радовановиќ, обработува исклучително актуелна проблематика за Република Македонија, како од теориски, така, и уште повеќе, од практичен аспект.

Примарна цел на истражувањето е утврдување на влијанието кое евроинтеграциските процеси го имаат врз институционално-нормативните промени во земјите кои аплицираат за членство во Европската унија. Појдовна претпоставка во истражувањето е дека: “интегративните процеси на ЕУ влијаат врз земјите-аспиранти да ги зајакнат своите институции, а со тоа и да го зајакнат демократското општество“. Паралелниот приказ на одвивањето на евроинтегративните процеси во Република Македонија и Република Словенија е насочен кон идентификување на заедничките елементи на овие процеси и спецификите кои ги разликуваат, а во функција на откривање на клучните моменти на промената и изнаоѓањето начини за нејзино заокружување на најсоодветен начин за конкретната земја.

Генералната оценка на Комисијата за докторската дисертација на м-р Тамара Радовановиќ е позитивна и сметаме дека таа ќе овозможи поширока општествена анимираност на оваа тема, како и делумно имплементирање на одредени заложби на авторката изнесени и потврдени во ова истражување.

Кандидатката успешно и елоквентно ја елаборира суштината на трудот, кој има карактер на научен труд.

Настаните се опфатени аналитички, со критички пристап, се даваат ставови и предлози за промена на одредени состојби поврзани со темата и нивно имплементирање во реалноста. Тоа, секако, дава поголем импулс за понатамошни уште попродабочени и во секој случај пожелни истражувања на ова поле, како и промени на политиките поврзани со хармонизацијата на македонското со правото на Европската унија.

При обработката на трудот е користен импозантен број на трудови од светската и домашната литература од оваа област, како и изворни информации достапни по електронски пат. Користењето на соодветни научни методи, дедуктивниот, индуктивниот, компаративниот пристап, како и анализите на случаи, користењето на оригиналните прописи и нивното анализирање, даваат уште поголема валоризација на докторската дисертација.

Врз основа на сето она што беше констатирано и изложено во овој извештај, на Комисијата ѝ причинува задоволство да му предложи на Советот на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје да го усвои извештајот

со позитивната оценка дадена во него и да ѝ овозможи на кандидатката да пристапи кон јавна одбрана на дисертацијата.

Скопје, 6.9.2013 г.

Членови на Комисијата

- 1.Проф. д-р Мирјана Најчевска, с.р
- 2.Проф. д-р Лидија Христова, с.р.
- 3.Проф. д-р Виолета Чачева, с.р.
4. Проф. д-р Звонимир Јанкулоски, с.р.
5. Доц. д-р Анета Цекиќ, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА ПОД НАСЛОВ “ИЗУЧУВАЊЕ НА ПСЕВДОПОЛИМОРФИЗМОТ И СТАБИЛНОСТА ВО ЦВРСТА СОСТОЈБА НА НЕКОИ ОПИЈАТНИ АЛКАЛОИДИ СО ВИБРАЦИОНА СПЕКТРОСКОПИЈА И СО ТЕРМИЧКА АНАЛИЗА”, ПОДНЕСЕНА ОД КАНДИДАТОТ М-Р ЃОРЃИ ПЕТРУШЕВСКИ, ПРИЈАВЕНА НА ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со решение на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје (понатаму во текстот ПМФ), (Одлука бр. 07-611/7 од 27.6.2013), избрани сме за членови на Рецензентската комисија за оценка и одбрана на докторската дисертација **ИЗУЧУВАЊЕ НА ПСЕВДОПОЛИМОРФИЗМОТ И СТАБИЛНОСТА ВО ЦВРСТА СОСТОЈБА НА НЕКОИ ОПИЈАТНИ АЛКАЛОИДИ СО ВИБРАЦИОНА СПЕКТРОСКОПИЈА И СО ТЕРМИЧКА АНАЛИЗА**, поднесена од кандидатот м-р Ѓорѓи Петрушевски, вработен во Институтот за истражување и развој при АЛКАЛОИД-АД од Скопје. По разгледувањето на поднесените материјал, чест ни е на Наставно-научниот совет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација **ИЗУЧУВАЊЕ НА ПСЕВДОПОЛИМОРФИЗМОТ И СТАБИЛНОСТА ВО ЦВРСТА СОСТОЈБА НА НЕКОИ ОПИЈАТНИ АЛКАЛОИДИ СО ВИБРАЦИОНА СПЕКТРОСКОПИЈА И СО ТЕРМИЧКА АНАЛИЗА**, поднесена од кандидатот м-р Ѓорѓи Петрушевски, содржи 75 страници текст (А4-формат), во којшто се вклучени: 33 слики, 6 табели и 38 библиографски единици на користената литература. Тезата се состои од следниве 5 поглавја: 1. **ВОВЕД**; 2. **ЕКСПЕРИМЕНТАЛЕН ДЕЛ**; 3. **РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА**; 4. **ЗАКЛУЧОК**; 5. **КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА**. Печатените трудови кои произлегоа од истражувањата при работата на тезата се дадени во посебен прилог како интегрален дел од дисертацијата.

Во поглавјето **ВОВЕД**, кандидатот укажува за значењето на процесот на екстракција на морфин [(5 α ,6 α)-7,8-дидехидро-4,5-епокси-17-метилморфинан-3,6-диол] од сува афионска чашка, притоа нагласувајќи дека се работи за еден од најстарите индустриски процеси во Р. Македонија, со традиција подолга од 70 години. Притоа, тој нагласува дека процесот континуирано и успешно се изведува во најголемата македонска фармацевтска компанија АЛКАЛОИД АД од Скопје и во денешно време. Понатаму, кандидатот посочува дека морфинската база која се екстрахира од сувата афионска чашка може да се преработи во вид на

сол и како таква или да се применува во вид на фармацевтски активно соединение (ФАС) или да се искористи како појдовна суровина за понатамошна синтеза на опијатни алкалоиди (кои понатаму се користат како аналгетици и антитусици), какви што се: кодеин [(5 α ,6 α)-7,8-дидехидро-4,5-епокси-3-метокси-17-метил-морфинан-6-ол] и фолкодин [(5 α ,6 α)-7,8-дидехидро-4,5-епокси-17-метил-3-[2-(4-морфолинил)етокси]морфинан-6-ол].

Со цел овие соединенија да бидат стабилни во цврста состојба и притоа да поседуваат задоволителна растворливост со што би биле употребливи во фармацевтски цели, најчесто, последните фази од процесот на синтеза се водат кон добивање на соодветни кристалохидрати и/или соли (хидрохлориди, сулфати, фосфати и сл.). Во понатамошниот дел од воведот кандидатот дава преглед на достапните литературни податоци кои се во врска со стабилноста во цврста состојба, полиморфизмот и кристалните структури на кодеин фосфат и фолкодин монохидрат, притоа нагласувајќи ја потребата од спроведување на вакви детални студии за овие две значајни ФАС. Имено, кандидатот наведува дека познавањето на полиморфизмот, псевдополиморфизмот (солватоморфизмот) и стабилноста во цврста состојба е од исклучителна важност за секое ФАС бидејќи промената на некое од овие својства може да доведе до значителни промени во физичко-хемиските особини, првенствено врз растворливоста, а со тоа и на биорасположливоста на ваквите соединенија. Од друга страна, познавањето на кристалната структура на дадено ФАС може да понуди нови структурни аспекти кои овозможуваат подетално и потемелно осознавање на неговите својства во цврста состојба, како и воспоставување на нови насоки за суштинско изучување на неговиот метаболизам и фармакокинетика. Понатаму, во воведот кандидатот ја опишува научноистражувачката методологија по која во рамките на оваа докторска дисертација се спроведени детални изучувања на полиморфизмот и стабилноста во цврста состојба кај испитуваните наркотични аналгетици и антитусици.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛНИОТ ДЕЛ на дисертацијава ги опишува користените материјали како и начинот на кој е извршена прекристализацијата на изучуваните наркотични аналгетици/антитусици со цел да се провери можноста за нивно постоење во различни цврсти форми. Во ова поглавје, исто така, детално се опишани методите на користење на употребените инструментални техники: Фурие трансформна инфрацрвена (ФТ-ИЦ) и раманска спектроскопија, диференцијално скенирачка калориметрија (ДСК), термогравиметрија и диференцијална термогравиметрија (ТГ/ДТГ), рендгенска дифракција од спрашени (РДСП) и монокристални (РДМП) примероци како и условите на работа и подготовката на примероците при нивното користење. Опишани се и специфични експериментални процедури, какви што се: испитување на хигроскопност, содржина на вода по Карл-Фишер, оптичка микроскопија и распределба по големина на честички, кои се користени парцијално во некои од експерименталните процеси.

Поглавјето РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА секако претставува централен и најсеопфатен дел на дисертацијава. Во три поголеми целини кандидатот детално ги презентира добиените резултати од спроведените истражувања.

Во првиот дел, изнесени се податоците добиени од студијата за стабилноста во цврста состојба и псевдополиморфизмот на комерцијалните форми на кодеин фосфат. Кандидатот наведува дека идејата за започнување на детална студија за псевдополиморфизмот на ова ФАС директно произлегува од рутинските анализи со ФТ-ИЦ спектроскопија (метода на KBr таблета) на магаџински складирани примероци од кодеин фосфат сесквихидрат. Имено, објаснета е забележаната мала промена во обликот како и во бројот на лентите кои се појавуваат во инфрацрвените спектри на две анализирани серии произведени во две последователни години. Притоа, изведени се дополнителни анализи со користење на инфрацрвена спектроскопија во услови на придушена тотална рефлектанца, со што е исклучена можноста забележаните спектрални ефекти да бидат предизвикани од употребената матрица (KBr) за подготовка на примерокот. Заклучено е дека и со новите експерименти разликите во спектрите остануваат, со што е потврдено постоењето на забележаниот феномен. Кандидатот понатаму наведува дека двата примерока освен малите разлики во содржината на водата (~1,6 %) кои се во рамки на дозволените лимити според важечката монографија од Европската фармакопеја, не покажуваат други разлики по сите пропишани тест-параметри. Закулучено е дека двата регистрирани спектра се различни од оној на кодеин фосфат хемихидрат, кој исто така претставува комерцијална форма на ова ФАС.

Понатаму, за да се испитаат можните трансформации на хемихидратната во сесквихидратната форма и обратно, изведена е детална студија на хигроскопноста на овие две форми, при што е забележано дека во услови на заситена влага хемихидратната форма преминува во сесквихидратна, додека вторава прима само незначително количество влага (~0,4 %). Кандидатот со помош на комбинирана термоаналитичко-спектроскопска студија утврдил дека е можен и обратниот процес – премин на кодеин фосфат сесквихидрат во кодеин фосфат хемихидрат при покачена температура. Притоа, заклучено е дека е можно образување на метастабилна безводна и монохидратна форма, како и тоа дека успешноста на една ваква комбинирана студија во голема мера зависи од брзата анализа на примероците.

Во продолжение, кандидатот детално ги дискутира инфрацрвените спектри на двете комерцијални кристалохидратни форми од кодеин фосфат и за првпат воспоставува критериуми за нивно разликување со помош на инфрацрвена спектроскопија. Издвоени се и детално дискутирани подрачјата на N–H и O–H валетни вибрации (над 3200 cm^{-1}), подрачјето на деформационите вибрации на водата (околу 1650 cm^{-1}) и подрачјето на комбинираните C–O и P–O валетни вибрации ($1170\text{--}1100\text{ cm}^{-1}$). Како исклучително сигурен индикатор за псевдополиморфната форма на кодеин фосфат е потенцирана лентата која потекнува од деформационите O–P–O вибрации која кај различните форми се појавува во подрачјето $530\text{--}515\text{ cm}^{-1}$.

Кандидатот изнесува компаративна дискусија на раманските спектри на комерцијалните форми од кодеин фосфат. Заклучено е дека постојат значителни

разлики доволни за еднозначна и сигурна идентификација и разликување на двете форми. Наведено е дека овој податок може да биде од голема важност за сите форензички лаборатории, бидејќи кодеинот може да биде злоупотребен во вид на наркотично средство.

Во продолжение на дисертацијата во детали се презентирани и интерпретирани термоаналитичките (ДСК и ТГ) податоци за кодеин фосфат сесквихидрат и кодеин фосфат хемихидрат. Според ТГ - профилите заклучено е дека до температури од 165 °C изучуваните ФАС имаат различен профил, додека над оваа температура профилот на термодеградација е скоро идентичен. Од цикличната ДСК-анализа во подрачјето под 165 °C, во комбинација со резултатите од ТГ во истото подрачје, наведено е дека хемихидратната форма континуирано ја оддава својата кристална вода до температура од 163 °C при којашто претрпува енантиотропна фазна трансформација во безводна форма на кодеин фосфат. За разлика од неа, за сесквихидратната форма е претпоставено дека при загревање ја оддава кристалната вода во повеќе степени. До температура од околу 90 °C таа претрпува цврсто-цврсто фазна трансформација во хемихидратна форма, додека на повисоки температури (165 °C) преминува во безводна форма на кодеин фосфат.

Во вториот дел од оваа дисертација во детали се презентирани резултатите од студијата за солватоморфизмот на кодеин фосфат сесквихидрат. Во рамките на оваа студија, кандидатот има спроведено обемен процес на прекристализација на комерцијален примерок од кодеин фосфат сесквихидрат од повеќе различни растворувачи кои се наменски одбрани. Првичните микроскопски опсервации покажале дека во два растворувача (апсолутен етанол и ацетон) е забележано формирање на многу мали кристали со неправилен облик, додека во случаите на материјалите добиени со прекристализација од диметилформамид и метанол се образувале издолжени призматични кристали групирани во свездести формации и игличести кристали, соодветно.

За сите прекристализирани примероци кандидатот има снимено инфрацрвени спектри по методите на KBr таблета и придрушена тотална рефлектанца. Тие се интерпретирани, а заклучено е дека не постојат значителни разлики помеѓу спектрите снимени по двете методи. На таков начин, потврдено е дека целосно е зачуван интегритетот на примероците при процесот на нивната подготовка за анализа. Според воспоставените спектроскопски критериуми, извршена е идентификација на примероците добиени по прекристализација. Примерокот добиен по прекристализација од диметилформамид е идентификуван како кодеин фосфат хемихидрат, со што е докажано дека, освен со загревање, оваа фазна трансформација може да се постигне и со прекристализација директно од кодеин фосфат сесквихидрат. Примероците добиени по прекристализација од апсолутен етанол, ацетон, етил ацетат и ацетонитрил се идентификувани како безводен кодеин фосфат. Резултатот е потврден и со помош на Карл-Фишера титрација, при што е заклучено дека содржината на вода во сите овие случаи е под 1 %. Нешто поразличен и дотогаш непознат инфрацрвен спектар во споредба со останатите псевдополиморфни форми на кодеин фосфат е регистриран за примерокот прекристализиран од метанол. Врз основа на промената на спектралните карактеристики претпоставена е инклузија на молекули од метанол

во кристалната структура на кодеин фосфат. Од друга страна, имајќи ја предвид непроменетата положба на маркер лентата која потекнува од деформационите O–P–O вибрации во однос на спектарот на кодеин фосфат сесквихидрат (515 cm^{-1}), кандидатот претпоставува дека и покрај инклузијата на метанол во структурата, хидратната сфера останува непроменета.

Резултатите добиени од микрораманските спектри се во целосна согласност со оние добиени од инфрацрвените спектри. Кандидатот истакнува дека во рамките на оваа дисертација за првпат е презентираан рамански спектар на безводен кодеин фосфат. Според забележаните разлики во подрачјето на валентните вибрации од ароматскиот прстен ($1600\text{--}1400\text{ cm}^{-1}$), во подрачјето на C–O валентните вибрации ($1200\text{--}1000\text{ cm}^{-1}$), како и во подрачјето на скелетните модови (под 500 cm^{-1}) претпоставено е дека формата добиена по прекристализација од метанол има значително поразлични структурни својства во споредба со останатите изучувани форми на кодеин фосфат.

За сите прекристализирани примероци на кодеин фосфат сесквихидрат во рамките на оваа дисертација се добиени резултати од комплетна карактеризација со помош на термоаналитички техники ДСК и ТГ/ДТГ. Наведено е дека примената на ДСК-сензор од понова генерација со значително подобри перформанси отколку користениот при студијата за псевдополиморфизмот на комерцијалните форми на кодеин фосфат елборирана во првиот дел од овој извештај, овозможува јасно раздвојување на термичките феномени од енантиотропните фазни трансформации на ова ФАС. Забележано е дека набљудуваниот широк ендотерм кој се појавува како последица од испарувањето на водата во ДСК-кривата на кодеин фосфат сесквихидрат (под $100\text{ }^{\circ}\text{C}$), всушност се состои од два одвоени ендотермни феномена. Со комбинирање на резултатите од ТГ/ДТГ и анализите за содржина на вода според Карл-Фишеровата метода кандидатот ја елаборира хидратната сфера кај секоја од формите добиени по прекристализација и носи заклучоци во врска со заостанатите количества од употребените растворувачи. Идентично како и при спектроскопските испитувања, примерокот добиен по прекристализација од метанол покажува значително поразлични термоаналитички профили во однос на оние на останатите хидрати и на безводната форма на кодеин фосфат. Според резултатот добиен од Карл-ФишEROVA титрација, наведено е дека овој материјал содржи 5,6 % вода. Од тука кандидатот потенцира дека ова претставува директна потврда за спектроскопските проценки дека прекристализацијата не предизвикува промени на хидратната сфера, и покрај инклузијата на метанол во структурата. Уделот на метанол е пресметан како разлика помеѓу забележаната загуба (12 %) на маса во ТГ-експериментот до $120\text{ }^{\circ}\text{C}$ и резултатот за вода добиен по Карл-Фишеровата метода. Според пресметаната разлика која изнесува 6,4 %, кандидатот наведува дека при прикрстализацијата најверојатно е образуван монометанолан солват. Понатаму, врз основа на резултатите од цикличната ДСК-анализа заклучено е дека по испарувањето на водата сите прекристализирани примероци преминуваат во безводен кодеин фосфат.

Кандидатот наведува дека според податоците добиени од РДСП потврдено е дека сите форми за кои биле забележани различни спектроскопски и термоаналитички податоци даваат и различен дифрактограм, со што е потврдена тезата за постоење на различни кристални структури.

Во третиот дел од тезата детално се презентирани резултатите добиени од студијата за полиморфизмот и кристалната структура на фолкодин монохидрат. Со цел да се испита полиморфизмот на фолкодин монохидрат, кандидатот презема обемен процес на прекристализација на изучуваното ФАС од повеќе растворувачи, а потоа систематски врши анализа на добиените материјали со повеќе експериментални техники. Наведено е дека при прекристализација од сите употребени растворувачи се добиваат кристални примероци со различна морфологија и големина.

Испитувањето со помош на ФТ-ИЦ спектроскопија кандидатот го спроведува користејќи три различни методи за подготовка на примерокот (KBr таблета, ПТР и суспензии од парафински масла). Во сите случаи е забележано дека се добива идентичен спектар со оној на комерцијалниот примерок на фолкодин монохидрат, што претставува почетен индикатор дека ова ФАС не покажува полиморфизам при прекристализација.

Во продолжение на тезата презентирана е термоаналитичка студија на сите материјали добиени со прекристализација на фолкодин монохидрат со помош на ДСК и ТГ/ДТГ. Наведено е дека кај сите изучувани примероци во ДСК-кривите се појавува еден ендотерм кој претставува комбинација на два паралелни термички процеса – испарување на кристалната вода и топење на фолкодинот. Меѓутоа, потенцирано е дека кај различните примероци варира температурата на која се појавува ендотермот, а се менува и неговиот облик. Притоа, според загубите на маса добиени при ТГ-анализата, кои варираат во интервал од 3,90 % до 4,87 % (4,43 % за комерцијалниот примерок), заклучено е дека сите прекристализирани примероци во својата структура задржале по еден молекулски еквивалент на вода. Кандидатот во детали ги елаборира забележаните промени во ДСК-кривите, и притоа како рационално објаснување на овој феномен ја поставува тезата дека разликите се можна последица на различната големина и морфологија на кристалите добиени по прекристализација од различни растворувачи. Примероците не биле спрашувани пред анализата за да се избегне какво било можно влијание на нивните структурни карактеристики. Кандидатот забележува дека поради горниот факт може да се заклучи дека помалите кристали остваруваат подобра адхезија со дното на алуминиумското панче во споредба со поголемите. Тоа доведува до појава на привидно поместување на позицијата на изучуваниот ендотерм. Освен тоа, наведено е дека произволната ориентација на микрочристалите во примерокот предизвикува разлики во т.н. мртв волумен во панчето, што од своја страна влијае со неправилна распределба на топлинскиот флуks кој доаѓа од сензорот низ целиот примерок. Освен тоа, напоменато е дека ваквиот ефект можно е да биде предизвикан како последица од присуство на онечистувања во ниски концентрации кои би можеле да се формираат за време на прекристализацијата на примероците. Цикличната ДСК-анализа покажала дека по ладењето примероците остануваат аморфни, што е поткрепено со појавата на карактеристичен стаклест премин при повторното загревање.

Кандидатот наведува дека сите прекристализирани примероци при анализа со РДСП даваат исти дифракциски слики, со што се потврдува спектроскопскиот резултат дека сите прекристализации водат кон идентична кристална форма на фолкодин монохидрат. Имено, спектроскопската и структурната техника

недвосмислено потврдиле дека разликите забележани кај соодветните ДСК-криви се должат на инструментални фактори и на подготовката на примерокот.

Користејќи погоден монокристал добиен при прекристализација од ацетон, во рамките на оваа дисертација за првпат, со помош на РДМП, е определена кристалната структура на фолкодин монохидрат. Најдено е дека фолкодин монохидратот кристализира во орторомбичен кристален систем во просторната група $P2_12_12_1$. Секоја молекула на вода е поврзана со две молекули на фолкодин преку три силни водородни врски. Како погоден начин за илустрација на структурата на фолкодин монохидрат во рамките на кристалната решетка кандидатот ја користи поставеноста на прстените на ова соединение. Имено, наведува дека молекулата на фолкодин се состои од пет прстени, при што ароматскиот, оксоланскиот, морфолинскиот и метил пиперидинскиот прстен со метил групата во екваторијалната позиција се наоѓаат во т.н. *стол* молекулска конформација. Од друга страна, циклохексанолниот прстен со ОН-групата во екваторијална позиција се наоѓа во *чун* молекулска конформација. Апсолутната конфигурација на молекулата на фолкодин монохидрат не е еднозначно определена заради отсуство на потежок атом од кислородниот. Кандидатот користи соодветни граф-сет мотиви, како и презентација на хиршвелдовските површини со цел во детали да ги елаборира позициите и начините на кои се остварува водородно или фандервалсовско поврзување во рамките на изучуваната кристална структура.

Литературниот преглед што кандидатот го дава на крајот од оваа дисертација (38 библиографски единици) во поглавјето КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА говори за малиот број на публикувани трудови кои се во врска со изучуваните својства за фармацевтски активните соединенија кои се предмет на оваа дисертација. Овој факт укажува на малиот научноистражувачки опус за овие значајни ФАС досега објавени и во светската литература.

Во ПРИЛОГ на дисертацијата, како нејзин интегрален дел, кандидатот ги приложува сепаратите од трите објавени трудови кои се во директна врска со докторскава теза. Сите три трудови се објавени во реномирани интернационални списанија со меѓународна рецензија и фактор на влијание.

ЗАКЛУЧОК

Резултатите од изучувањата опфатени во дисертацијата изработена од м-р Ѓорѓи Петрушевски се оригинални и во голема мера придонесуваат во продлабочувањето на сознанијата за полиморфизмот и однесувањето во цврста состојба на наркотичните супстанции: кодеин фосфат и фолкодин монохидрат. За квалитетот на дисертацијата, меѓу другото, зборуваат и трите објавени публикации во интернационални списанија со фактор на влијание (*Journal of Crystal Growth*, *Journal of Molecular Structure* и *Vibrational Spectroscopy*).

Судејќи според предметот и содржината на обработената проблематика, како и според реализираните цели и избраните методи за испитување на споменатите фармацевтски активни супстанции, може да се заклучи дека израбо-

тената докторска тема од м-р Ѓорѓи Петрушевски под наслов ИЗУЧУВАЊЕ НА ПСЕВДОПОЛИМОРФИЗМОТ И СТАБИЛНОСТА ВО ЦВРСТА СОСТОЈБА НА НЕКОИ ОПИЈАТНИ АЛКАЛОИДИ СО ВИБРАЦИОНА СПЕКТРОСКОПИЈА И СО ТЕРМИЧКА АНАЛИЗА заслужува да биде прифатена како докторска дисертација. Поради тоа, со задоволство му препорачуваме на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје да ја прифати изработената докторска дисертација од м-р Ѓорѓи Петрушевски под горниот наслов и да му овозможи на кандидатот пристап кон нејзина јавна одбрана.

Рецензентска комисија

Акад. Глигор Јовановски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет при УКИМ во Скопје (во пензија), с.р.

Д-р Гордана Богоева-Гацева, редовен професор на Технолошко-металуршкиот факултет при УКИМ во Скопје, с.р.

Д-р Бранко Каитнер, редовен професор на Природословно-математички факултет, Свеучилиште во Загреб, Загреб, Хрватска, с.р.

Д-р Љупчо Пејов, редовен професор на Природно-математичкиот факултет при УКИМ во Скопје, с.р.

Д-р Петре Макрески, вонреден професор на Природно-математичкиот факултет при УКИМ во Скопје, с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ПО
ГРУПА ПРЕДМЕТИ ОД ОБЛАСТА НА ТЕОРИСКА ФИЗИКА И ОПШТА
ФИЗИКА НА ИНСТИТУТОТ ЗА ФИЗИКА ПРИ ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ
ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со Одлука на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје, донесена на седницата од 26.9.2013 година, определени сме за членови на Рецензентската комисија во врска со пријавата на д-р Наце Стојанов, вонреден професор на Институтот за физика при Природно-математичкиот факултет во Скопје, кој, врз основа на конкурсот објавен во весникот „Дневник“ од 11.6.2013 година, се пријави за избор на еден наставник во сите звања по група предмети од областа на теориската физика и општата физика на Институтот за физика при Природно-математичкиот факултет во Скопје.

По прегледот на доставениот конкурсен материјал и врз основа на личното познавање на кандидатот, чест ни е на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Биографски податоци

Д-р Наце Стојанов е роден на 21 јануари 1964 година во Велес, Република Македонија. Основно и средно образование завршил во родниот град со континуиран одличен успех. По отслужувањето на воениот рок, во учебната 1985/86 година, се запишал на студиите по применета физика на Институтот за физика при Природно-математичкиот факултет во Скопје. Дипломирал во 1990 година со среден успех 8,66. Во текот на студиите на двапати учествувал со свои стручни трудови во работата на научната секција на тогашната сојузна студентска манифестација „Приматијада“.

Во учебната 1990/91 година се запишал на постдипломски студии по теориска физика на насоката за квантна и статистичка физика, каде што предвидените испити ги положил со среден успех 10,00. Магистрирал на Природно-математичкиот факултет во Скопје, на тема *Структурни промени во систем од едноразмерна магнетна решетка и неутрални честички со спин $1/2$* , во декември 1995 година.

Со звањето доктор на физички науки се стекнал во јуни 2003 година со одбрана на докторската дисертација под наслов *Каналирање на релативистички протони во закривен кристал на силициум*.

Како стручен соработник на Институтот за физика е примен на 15 февруари 1991 година, а на 29 јуни 1994 година е избран во звањето помлад асистент. Како асистент по предметите статистичка физика и општа физика е избран на 4 јуни 1997 година. За доцент по предметите статистичка физика и општа физика е избран во јануари 2004 година, а за вонреден професор по група предмети од теориска физика и општа физика е избран во декември 2008 година.

2. Наставно-образовна дејност

Во извештајниот период, д-р Наце Стојанов на првиот циклус студии изведувал настава по предметите: статистичка физика, примена на компјутерите во физиката, програмски пакети во физиката, основи на информатика, информатика во образование, ИКТ во наставата на Педагошкиот факултет и група изборни предмети на студиите по физика.

Изведувал и вежби по компјутерска физика, статистичка физика, примена на компјутерите во физиката, програмски пакети во физиката, основи на информатика, информатика во образование, ИКТ во наставата.

На вториот циклус студии по физика е ангажиран за предмети од областа на теориската физика и методиката на наставата по физика.

За третиот циклус студии има пријавено предмет од областа на компјутерските симулации во физиката.

Забележлив е интересот на д-р Наце Стојанов за постојано усовршување во областа на современите информатички технологии и комуникации преку Интернет. Во таа насока, веб-страницата www.nacestojanov.net во која е имплементиран CMS-системот MOODLE ја користи за сите наставни содржини што тој ги предава на првиот циклус студии на Природно-математичкиот факултет и на Педагошкиот факултет во рамките на УКИМ.

Коавтор е на универзитетскиот учебник „Вовед во компјутерска физика“.

3. Научноистражувачка дејност

Во научноистражувачката дејност, д-р Наце Стојанов ги има постигнато следниве резултати:

- Учесник во национален научен проект

Има учествувано во 5 научноистражувачки проекти.

- Труд со оригинални научни резултати, објавен во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор

Има објавено 5 труда со фактор на влијание, од кои два се во последниот извештаен период.

1. N. Stojanov, S. Petrović and N. Nešković, ENERGY LOSS DISTRIBUTIONS OF RELATIVISTIC PROTONS AXIALLY CHANNELED IN A BENT SILICON CRYSTAL, Nucl. Instrum. Meth. Phys. Res. B 302, (2013), 9-13.

Во овој труд, со помош на методот на компјутерска симулација се истражуваат енергетските загуби на каналирани протони со енергија од 7 TeV во свиткан кристал на силициум. Дебелината на кристалот е 1 mm, а аголот на свиткување се менува од 0-20 μ rad. Докажано е дека кривата на деканалирање најдобро може да се фитува со сигмоидална функција на Гомперц.

2. N. Stojanov, S. Petrović and N. Nešković, ENERGY LOSS DISTRIBUTIONS OF 7 TeV PROTONS CHANNELED IN A BENT SILICON CRYSTALS, Nuclear Technology & Radiation Protection 28, (2013), 31-35.

Во овој труд, со помош на методот на компјутерска симулација се истражуваат енергетските загуби на каналирани протони со енергија од 7 TeV во свиткан кристал на силициум. Дебелината на кристалот се менува од 1 до 5 mm, а радиусот на свиткување има постојана вредност од 50 m. Во компјутерската симулација земени се предвид дисперзијата на аголот на расејување предизвикана од сударите на протоните со електроните на кристалот и термалните вибрации на атомите.

-Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание

Има објавено 12 труда со оригинални научни резултати, од кои 5 се во последниот извештаен период.

1. N. Stojanov, B. Veljanoski and A. Tanushevski, BAND-STRUCTURE OF SEMICONDUCTOR SUPERLATTICES WITH SUBSTRUCTURES, *Physica Macedonica* 59 (2011) 39-46.

Во овој труд, со метод на компјутерска симулација се истражува зонската структура на електроните во конечна суперрешетка од една подкелија направена од повеќе слоеви на GaAs/AlGaAs. Анализата на резултатите покажа дека и малото менување на дебелината на бариерите или потенцијалниот јаз доведува до значителни промени на зонската структура.

2. J. Velevska, M. Pecovska-Gjorgjevich, M. Najdoski, N. Stojanov, STUDIES ON ELECTROCHROMISM OF CHEMICALLY DEPOSITED NICKEL OXIDE THIN FILMS, *Silpakorn U Science & Tech J*, 5(5), (2011) 34-42.

Во овој труд прикажана е хемиска метода за добивање на никелоксидни филмови. Карактеризирањето на филмовите е направено со повеќе техники како што се видлива спектроскопија електрохемиски методи и дифракција на X-зраци. Од истражувањата е определена зависноста на оптичката апсорбанца од густината на електричните полнежи, коефициентот на обоеност, како и времето на одговор во циклусот на боење-обезбојување.

3. J. Velevska, M. Pecovska - Gjorgjevich, M. Najdoski, N. Stojanov, TICKNESS - DEPENDENT AND ELECTROCHROMIC PROPERTIES OF CHEMICALLY DEPOSITED NICKEL OXIDE FILMS, *Physica Macedonica* 59 (2011) 91-98.

Во овој труд истражувани се електрохромните карактеристики и дебелината на филмови од никел оксид добиени со хемиска депозиција како функција од времето на растење на филмот со помош на мерења на трансмисијата додека филмот е во келијата. Анализата на резултатите покажа дека филмовите имаат аноден електрохромизам, менувајќи ја бојата од безбојна до темно кафена. Во трудот е истражувана и промената на оптичката густина, ефикасноста на обојување како и времето од целосно обојување до обезбојување на филмовите во зависност од времето на растење на филмот.

4. A. Tanushevski, V. Georgieva and N. Stojanov, NANOCRYSTAL SnO₂:F FILMS PREPARED BY SPRAY PYROLYSIS METHOD, *Physica Macedonica* 59 (2011) 71 – 76.

Во овој труд се истражувани нанокристални тенки филмови од калај оксид кои со употреба на допант флуор наталожени се на стаклени супстрати со методот на спреј пиролиза. Трансмисијата на филмовите има просечна вредност од 85% во опсег на видливата светлина, и од интерферентните криви пресметана е дебелина на филмовите од 650nm. Оптичката ширина на забранетата зона е во опсег од 4.0eV до 4.17eV, во зависност од температурата на супстратите.

5. N. Stojanov and B. Veljanoski, TUNNELING OF NEUTRAL PARTICLES THROUGH ONE-DIMENSIONAL FIBONACCI LATTICE, *Physica Macedonica* 58 (2008) 81 – 86

Во овој труд се изучува квантомеханичкото тунелирање на неутрални бес спински честици низ еднодимензионална магнетна решетка со Фибоначи период. Со методот на матрица на премин е добиено поведење на коефициентот на трансмисија како и зонската структура на неутралните честици.

- Труд со оригинални научни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор

Има објавено 2 труда во зборник на трудови од научен собир со меѓународен уреднички одбор од кои еден во последниот извештаен период.

1. N. Stojanov, J. Velevska, Implementation of ICT in higher education using CAS softwer applications for educational simulations in natural sciences, Proceedings of The VI International Balkan Congress for Education and Science, (2011)1073-1079.

Во овој труд е прикажано како CAS-апликацијата Mathematica може да биде искористена за добивање на „брзи“, но точни симулации од областа на физиката, но и за другите природонаучни дисциплини на универзитетско ниво. Оваа програма е посебно погодна за „неинформатичари“ затоа што визуелното програмирање со неа побарува многу малку чекори и се совладува релативно лесно. Во трудот е спомената и можноста за интеграција на симулациите во рамките на CMS-системот MOODLE.

- Труд со оригинални научни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир

Има објавено 2 труда во зборник на трудови од научен собир.

- Учество на научен/стручен собир со реферат

Со усна презентација учествувал на 5 научни собири, од кои 1 е во последниот извештаен период.

1. N. Stojanov, J. Velevska, IMPLEMENTATION OF ICT IN HIGHER EDUCATION USING CAS SOFTWARE APPLICATIONS FOR EDUCATIONAL SIMULATIONS IN NATURAL SCIENCES, The VI International Balkan Congress for Education and Science: THE MODERN SOCIETY AND EDUCATION 29.09 - 01.10 2011, Ohrid, Macedonia.

Со постерска презентација учествувал на 13 научни собири, од кои 2 се во последниот извештаен период.

1. N. Stojanov, S. Petrović and N. Nešković, ENERGY LOSS DISTRIBUTIONS OF 7 TeV PROTONS CHanneled IN A BENT SILICON CRYSTALS, 9th Conference of the Society of Physicists of Republic of Macedonia, September 21-23, 2012, Ohrid, Macedonia.

2. J. Velevska, M. Pecovska-Gjorgjevic, M. Najdoski and N. Stojanov: "ELECTROCHROMIC PROPERTIES OF CHEMICALLY DEPOSITED PRUSSIAN BLUE THIN FILMS, 9th Conference of the Society of Physicists of Republic of Macedonia, September 21-23, 2012, Ohrid, Macedonia

- Апстракт објавен во зборник на конференција

Има објавено два апстракти во зборници од национални конференции.

1. N. Stojanov, S. Petrović and N. Nešković, ENERGY LOSS DISTRIBUTIONS OF 7 TeV PROTONS CHanneled IN A BENT SILICON CRYSTALS, Book of abstracts, 9th Conference of the Society of Physicists of Republic of Macedonia, September 21-23, 2012, Ohrid, Macedonia.

2. J. Velevska, M. Pecovska-Gjorgjevic, M. Najdoski and N. Stojanov: "ELECTROCHROMIC PROPERTIES OF CHEMICALLY DEPOSITED PRUSSIAN BLUE THIN FILMS, Book of abstracts, 9th Conference of the Society of Physicists of Republic of Macedonia, September 21-23, 2012, Ohrid, Macedonia.

4. Стручна-апликативна дејност

Д-р Наце Стојанов активно учествува во работата на ДФРМ и при изведувањето на натпреварите по физика за средните и основните училишта, како и во Друштвото на астрономи на Република Македонија. Исто така учествувал и во промоција на студиите по физика. Во рамките на проектите за примена на компјутерите во наставата во основното и средното образование активно учествувал при изведување на обуката со наставниците, како и во подготовката на соодветни упатства за користење на компјутерите.

За потребите на наставата по компјутерска физика и програмски пакети во физиката има изработено збирка од програми во Фортран и Mathematica.

Бил рецензент за оцена на научно/стручни трудови.

5. Дејности од поширок интерес

Д-р Наце Стојанов е член на три уредувачки одбори на научни/стручни списанија, а бил и член на повеќе организациони одбори на научни собири. Учествовал во изготвувањето и пријавувањето на меѓународни и национални научни/образовни проекти.

Бил раководител на Заводот за теориска физика и шеф на Институтот за физика.

Бил член на повеќе институтски и факултетски комисии, како и координатор на студиите по физика.

Претседател е на Друштвото на физичарите на Република Македонија.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Со својата досегашна целокупна наставна и научна дејност, како и ангажираноста на планот на стручно-апликативната дејност и популаризацијата на физиката, д-р Наце Стојанов постигна завидни резултати со кои се покажува како квалитетен наставно-научен работник.

Имајќи ја предвид неговата досегашна целокупна ангажираност и постигнатите резултати, членовите на Рецензентската комисија му препорачуваат на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје, д-р Наце Стојанов да биде избран во звањето **редовен професор** по група предмети од областа на теориската физика и општата физика на Институтот за физика при Природно-математички факултет во Скопје.

Рецензентска комисија

Д-р Благоја Вељаноски, редовен професор на ПМФ во Скопје, с.р.

Д-р Ненад Новковски, редовен професор на ПМФ во Скопје, с.р.

Д-р Срѓан Петровиќ, научен советник на Институтот за нуклеарни науки Винча, Србија, с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: **Наце Стојче Стојанов**
(име, татково име и презиме)
Институција: **Природно-математички факултет, Институт за физика**
(назив на факултетот/институтот)
Научна област: **физика**

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Реден број	Назив на активност:	Поени
1	Одржување на настава од прв циклус на студии Предмети: 1. Основи на информатика (3 час, 1 семестар – 1,80 поени); 2. Информатика во образование (3 часа, 2 семестри – 3,60 поени); 3. ИКТ во наставата 1 (3 часа, 3 семестри - 5,40 поени); 4. ИКТ во наставата 2 (3 часа, 3 семестри - 5,40 поени); 5. Компјутерски практикум за физичари 1 (2 часа, 5 семестри - 6,0 поени); 6. Компјутерски практикум за физичари 2 (2 часа, 5 семестри - 6,0 поени); 7. Примена на компјутерите во физиката (2 часа, 4 семестри - 4,8 поени); 8. Програмски пакети во физиката (3 часа, 4 семестри – 7,2 поени); 9. Статистичка физика со термодинамика 1 (3 часа, 5 семестри – 9,0 поени); 10. Статистичка физика со термодинамика 2 (3 часа, 5 семестри – 9,0 поени); 11. Статистичка физика (3 часа, 5 семестри – 9,0 поени); 12. Репетиториум по физика 1 (2 часа, 3 семестри – 3,60 поени); 13. Репетиториум по физика 2 (3 часа, 1 семестар – 1,8 поени) 14. Планетарни системи (3 часа, 2 семестра – 3,6 поени)	76,20
2	Одржување на настава од втор циклус на студии Предмети: 1. Методологија на научноистражувашката работа во образованието по физика (3 часа, 3 семестри – 6,75 поени); 2. Квантна статистичка физика (3 часа, 1 семестри - 2,25 поени);	9,00
3	Одржување на вежби Предмети: 1. Основи на информатика (4 час, 1 семестар – 1,80 поени); 2. Информатика во образование (4 часа, 1 семестри – 1,80 поени); 3. ИКТ во наставата 1 (4 часа, 3 семестри - 5,40 поени);	157,50

	4. ИКТ во наставата 2 (4 часа, 2 семестра - 3,60 поени); 5. Компјутерски практикум за физичари 1 (2 часа, 5 семестри - 4,5 поени); 6. Компјутерски практикум за физичари 2 (2 часа, 5 семестри - 4,5 поени); 7. Примена на компјутерите во физиката (2 часа, 4 семестри - 3,6 поени); 8. Програмски пакети во физиката (3 часа, 4 семестри - 5,4 поени); 9. Репетиториум по физика 1 (1 час, 3 семестри – 1,35 поени); 10. Статистичка физика со термодинамика 1 (1 час, 14 семестри - 6,3 поени); 11. Статистичка физика со термодинамика 2 (1 час, 15 семестри – 6,75 поени); 12. Статистичка термодинамика (2 часа, 4 семестри – 3,6 поени); 13. Теориска механика (2 часа, 11 семестри – 9,9 поени); 14. Компјутерска физика (2 часа, 17 семестри – 15,3 поени); 15. Компјутерска физика (3 часа, 4 семестри – 5,4 поени); 16. Физика 1 со практикум 1 (5 часа, 10 семестри – 22,5 поени); 17. Физика 1 со практикум 2 (5 часа, 10 семестри – 22,5 поени); 18. Физика за информатичари (2 часа, 5 семестри – 4,5 поени); 19. Физика за хемичари (2 часа, 5 семестри – 4,5 поени); 20. Физика за рентгенолози (2 часа, 5 семестри – 4,5 поени); 21. Физика за фармацевти (2 часа, 20 семестри – 18,0 поени); 22. Физика за геодези (2 часа, 1 семестар – 0,9 поени); 23. Физика за шумарски факултет (2 часа, 1 семестар – 0,9 поени);	
4	Подготовка на нов предмет 1. Основи на информатика - предавања - 1 поен - вежби - 0,5 поени 2. Информатика во образование - предавања - 1 поен - вежби - 0,5 поени 3. ИКТ во наставата 1 - предавања - 1 поен - вежби - 0,5 поени 4. ИКТ во наставата 2 - предавања - 1 поен - вежби - 0,5 поени 5. Примена на компјутерите во физиката - предавања - 1 поен - вежби - 0,5 поени 6. Програмски пакети во физиката - предавања - 1 поен - вежби - 0,5 поени 7. Статистичка термодинамика - предавања - 1 поен - вежби - 0,5 поени 8. Статистичка физика - предавања - 1 поен	15,50

	- вежби - 0,5 поени 9. Репетиториум по физика 1 - предавања - 1 поен - вежби - 0,5 поени 10. Репетиториум по физика 2 - предавања - 1 поен 11. Планетарни системи - предавања - 1 поен	
5	Настава во школи и работилници (учесник) Школа „Млади физичари“: 1. Н. Стојанов и Ѓ. Ивановски, Црни дупки во просторот и времето, Времето загатка на теориската физика (1993). 2. М. Мијатовиќ Н.Стојанов, Плазма. Високи температури, За температурата (1994). 3. Н. Новковски и Н. Стојанов, Суперспроводливост. Транзистор, Големите експерименти во физиката (1995). 4. Б. Вељаноски и Н. Стојанов, Сонцето како ѕвезда, Нашето Сонце (1996). 5. Н. Стојанов, Глобални климатски промени, Екологија и физикам (1997). 6. Н. Стојанов, Вселенски истражувања, Истражувањата и материјалите на прагот на третиот милениум (1999). 7. Н. Стојанов, Галаксии и квазари, Физика. Сè ли е физика? (2003). 8. Н. Стојанов, Контакти со вонземски цивилизации, Школа „Млади физичари“ (2011). 9. Н. Стојанов, Компјутерски симулации во физиката, Школа „Млади физичари“ (2012). Зимска школа по астрономија: 1. Н. Стојанов, Настанок и судбината на вселената (1999) 2. Н. Стојанов, Интернет во астрономијата (2000) 3. Н. Стојанов, 10 години на Хабловиот телескоп (2001) 4. Н. Стојанов, Првата милисекунда (2002) 5. Н. Стојанов, Релативистичко патување низ просторот и времето (2003) 6. Н. Стојанов, Можности за комуникација помеѓу цивилизациите (2004) 7. Н. Стојанов, Постанок и судбина на Вселената (2005) 8. Н. Стојанов, За постанокот на планетарните системи (2006) 9. Н. Стојанов, Внатрешен Сончев Систем (2007) 10. Н. Стојанов, Гасни цинови (2008) 11. Н. Стојанов, Мини црни јами (2009) 12. Н. Стојанов, Големите откритија на Европската јужна опсерваторија (2010) 13. Н. Стојанов, Einstein@Home (2011) 14. Н. Стојанов, Темната страна на вселената (2012) 15. Н. Стојанов, За потеклото на материјата во вселената (2013)	24,00
6	Научно-популарна или наставно-историска статија во стручно-методско списание Школа „Млади физичари“:	36,00

	1. Н. Стојанов и Ѓ. Ивановски, Црни дупки во просторот и времето, Времето-загатка на теориската физика, (1993). 2. М. Мијатовиќи и Н.Стојанов, Плазма. Високи температури, За температурата (1994). 3. Н. Новковски и Н. Стојанов, Суперспроводливост. Транзистор, Големите експерименти во физиката (1995). 4. Б. Вељаноски и Н. Стојанов, Сонцето како ѕвезда, Нашето Сонце (1996). 5. Н. Стојанов, Глобални климатски промени, Екологија и физика (1997). 6. Н. Стојанов, Вселенски истражувања, Истражувањата и материјалите на прагот на третиот милениум (1999). 7. Н. Стојанов, Галаксии и квазари, Физика. Сè ли е физика? (2003). 8. Н. Стојанов, Контакти со вонземски цивилизации, Школа „Млади физичари“ (2011). 9. Н. Стојанов, Компјутерски симулации во физиката, Школа „Млади физичари“ (2012). Зимска школа по астрономија: 1. Н. Стојанов , Првата милисекунда (2002) 2. Н. Стојанов, Релативистичко патување низ просторот и времето (2003) 3. Н. Стојанов, Можности за комуникација помеѓу цивилизациите (2004) 4. Н. Стојанов, Постановок и судбина на Вселената (2005) 5. Н. Стојанов, За постановокот на планетарните системи (2006) 6. Н. Стојанов, Внатрешен Сончев Систем (2007) 7. Н. Стојанов, Гасни цинови (2008) 8. Н. Стојанов, Мини црни јами (2009) 9. Н. Стојанов, Големите откритија на Европската јужна опсерваторија (2010) 10. Н. Стојанов, Einstein@Home (2011) 11. Н. Стојанов, Темната страна на Вселената (2012) 12. Н. Стојанов, За потеклото на материјата во вселената (2013) Списание „Импулс“: 1. Н. Стојанов, Зошто мразот е полесен од водата? Импулс 41, (1998). 2. Н. Стојанов, Виножитото во нуклеарната и атомската физика, Импулс 42, (1998). 3. Н. Стојанов, Програм „Нов милениум“, Импулс 44, (1999) 4. Н. Стојанов, Стратосферски озон, Импулс 46, (2000). 5. Н. Стојанов, Патокази на физиката. Гравитациона константа, Импулс 49, (2002). Списание Сигма: 1. Н. Стојанов, Вселена, Сигма 69, (2005/06) 2. Н. Стојанов, Галаксии, Сигма 70, (2005/06) 3. Н. Стојанов, Свезди, Сигма 72, (2005/06) Темпус проекти: 1. Упатство за употреба на мултимедијалното ЦД Физика 1 2. Упатство за употреба на мултимедијалното ЦД Физика 2 3. Упатство за употреба на мултимедијалното ЦД Физика 6	
--	---	--

	4. Упатство за употреба на мултимедијалното ЦД Физика 7 5. Упатство за употреба на мултимедијалното ЦД Физика 8 6. Упатство за употреба на мултимедијалното ЦД EduMath 7. Упатство за употреба на програмата Authorware	
7	Консултации со студенти (1600 студенти)	3,20
8	Ментор на дипломска работа - Огнанче Огнанов (2008) - Александар Коциќ (2011)	0,40
9	Член на Комисија за оцена или одбрана на дипломска работа - Димитар Вељаноски (2012) - Сандра Ангелова (2011) - Даниела Пандилеска (2010) - Билјана Кирова (2010) - Рајна Јаќимовска (2010) - Бранкица Велеvsка (2010) - Рада Манчева (2010) - Билјана Митеvsка (2010) - Златко Дабески (2009) - Трајче Каров (2009) - Ранко Копричанец (2009) - Дејан Костадиноски (2009) - Александра Петкова (2009) - Горан Трпковски (2009) - Лепа Ѓореска (2009) - Јагода Ивановска (2009) - Тања Ангелова (2009) - Бојана Низамовска (2009) - Тања Бошковска (2009) - Анета Стоилковска (2009) - Јулијаја Фидановска (2009) - Пенка Мантова (2008) - Влатко Арсовски (2008) - Соња Фиданова (2008) - Даниела Цекова (2008) - Виолета Ацовска (2008) - Билјана Танчева (2008) - Билјана Илиева (2008) - Биљана Томеска (2008) - Јасмина Петрушевска (2008) - Славица Панева (2008) - Бети Ефтимовска (2008) - Елена Зајкова (2008) - Андромахе Милошевска (2008) - Маја Којдовска (2008) - Биљана Спасовска (2008) - Диме Атанасов (2008) - Вилен Поповски (2008)	3,80
10	Позитивно рецензиран универзитетски учебник 1. Вовед во компјутерска физика (коавтор)	6,00
11	Интерна скрипта предавања	16,00

	1. Статистичка термодинамика 2. Статистичка физика 3. Основи на информатика 4. Информатика во образование	
12	Пакет материјали за одреден предмет 1. Програмски пакети во физиката 2. Примена на компјутерите во физиката 3. Репетиториум по физика 4. Планетарни системи 5. ИКТ во наставата 1 6. ИКТ во наставата 2 7. Упатство за две вежби со системот Coach 5 8. Збирка задачи по статистичка термодинамика 9. Збирка задачи по статистичка физика 10. Збирка задачи по Физика 1 со практикум 1 11. Збирка задачи по Физика 1 со практикум 2	11,00
	Вкупно	358,60

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Учесник во национален научен проект 1. Квантна механика на неутрални честици со спин $\frac{1}{2}$, чиј раководител бил проф. д-р Мијат Мијатовиќ. 2. Минералите од алшар како детектори на соларни неутрина, чиј раководител бил проф. д-р. Доне Гершановски. 3. Студија за изградба на астрономска опсерваторија во Република Македонија, чиј раководител бил проф. д-р Доне Гершановски. 4. Каналирање на релативистички јони во закривен кристал на силициум, чиј раководител бил проф. д-р Благоја Вељаноски. 5. Електроакустични и термомагнетни појави во нискодимензионални органски спроводници, чиј раководител бил доц. д-р Даница Крстовска.	15,0
2	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор 1. N. Stojanov, S. Petrović and N. Nešković, ENERGY LOSS DISTRIBUTIONS OF RELATIVISTIC PROTONS AXIALLY CHanneled IN A BENT SILICON CRYSTAL, Nucl. Instrum. Meth. Phys. Res. B 302, (2013), 9-13. (IF=1,211) (6,011) 2. N. Stojanov, S. Petrović and N. Nešković, ENERGY LOSS DISTRIBUTIONS OF 7 TeV PROTONS CHanneled IN A BENT SILICON CRYSTALS, Nuclear Technology & Radiation Protection 28, (2013), 31-35. (IF=1,159) (5,959) 3. N. Stojanov, S. Petrović and N. Nešković, ANGULAR	28,514

	DISTRIBUTIONS OF 7 TeV PROTONS AXIALLY CHanneLED THROUGH THE THIN BENT $\langle 100 \rangle$ Si CRYSTALS, <i>Nucl. Instrum. Meth. Phys. Res. B</i> 244, (2006), 457-461. (IF=1,072) (5,872) 4. N. Stojanov, S. Petrović and N. Nešković, ANGULAR DISTRIBUTIONS OF RELATIVISTIC IONS CHanneLED IN THE BENT $\langle 100 \rangle$ Si CRYSTALS, <i>Nucl. Instrum. Meth. Phys. Res. B</i> 193, (2002), 160-164. (IF=1,072) (5,872) 5. M. Mijatovic , N. Stojanov and B. Veljanoski, DIMERIZATION OF MAGNETIC LATTICE INFLUENCED BY AN ENSEMBLE OF NEUTRAL MAGNETIC DIPOLES, <i>Europhys. Lett</i>, 34 (4) (1996), 239-244. (IF=2,120) (4,800)	
3	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание 1. N. Stojanov, B. Veljanoski and A. Tanushevski, BAND-STRUCTURE OF SEMICONDUCTOR SUPERLATTICES WITH SUBSTRUCTURES, <i>Physica Macedonica</i> 59 (2011) 39-46 (3,2) 2. J. Velevska, M. Pecovska-Gjorgjevich, M. Najdoski, N. Stojanov, STUDIES ON ELECTROCHROMISM OF CHEMICALLY DEPOSITED NICKEL OXIDE THIN FILMS, <i>Silpakorn U Science & Tech J</i>, 5(5), (2011) 34-42. (IF=0,105) (3,705) 3. J. Velevska, M. Pecovska - Gjorgjevich, M. Najdoski, N. Stojanov, TICKNESS - DEPENDENT AND ELECTROCHROMIC PROPERTIES OF CHEMICALLY DEPOSITED NICKEL OXIDE FILMS, <i>Physica Macedonica</i> 59 (2011) 91-98 (2,4) 4. A. Tanushevski, V. Georgieva and N. Stojanov, NANOCRYSTAL $\text{SnO}_2\text{:F}$ FILMS PREPARED BY SPRAY PYROLYSIS METHOD, <i>Physica Macedonica</i> 59 (2011) 71 - 76 (3,2) 5. N. Stojanov and B. Veljanoski, TUNNELING OF NEUTRAL PARTICLES THROUGH ONE-DIMENSIONAL FIBONACCI LATTICE, <i>Physica Macedonica</i> 58 (2008) 81 - 86 (3,6) 6. M. Mijatovic, B. Veljanoski and N. Stojanov, SCATTERING AND BOUND STATES OF A NEUTRAL SPIN $\frac{1}{2}$ PARTICLES IN MAGNETIC FIELD, <i>New Frontiers in Physics</i>, Tepper L. Gill, Vol. 1, Hadronic Press, Palm Harbor, FL, p.p. 289 (1996). (3,2) 7. N. Stojanov, S. Petrović and N. Nesković, INFLUENCE OF TEMPERATURE ON THE DECHANNELING IN THE BENT $\langle 100 \rangle$ Si CRYSTAL, <i>Physica Macedonica</i> 55, 1 (2005). (3,2) 8. B. Veljanoski and N. Stojanov, TUNNELING OF NEUTRAL PARTICLES THROUGH BARRIERS OF MAGNETIC FIELDS, <i>Contributions, Sec. Math. Tech. Sci., MANU</i>, XXIII-XXIV, 1-2, 81 (2002-2003). (3,6) 9. B. Veljanoski and N. Stojanov, SIMULATION OF AXIAL CHANNELING: QUANTUM-MECHANICAL APPROACH, <i>Physica Macedonica</i> 52, 27 (2002). (3,6) 10. N. Stojanov, S. Petrović and N. Nesković, ANGULAR DISTRIBUTION OF RELATIVISTIC IONS AXIALLY CHanneLED IN A BENT $\langle 111 \rangle$ Si CRYSTAL WITH CONSTANT RADIUS OF CURVATURE, <i>Physica Macedonica</i> 52, 13 (2002). (3,2) 11. N. Stojanov, S. Petrović and N. Nesković, ANGULAR DISTRIBUTION OF RELATIVISTIC PROTONS CHanneLED IN A	38,505

	BENT CRYSTAL WITH CONSTANT LENGTH, Physica Macedonica 51, 13 (2001). (3,2) 12. N. Stojanov, S. Petrović, M. Mijatović and N. Nesković, ANGULAR DISTRIBUTION OF RELATIVISTIC IONS CHANNELED IN A BENT CRYSTALS, Physica Macedonica 50, 25 (2000). (2,4)	
4	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор 1. N. Stojanov, J. Velevska, Implementation of ICT in higher education using CAS softwer applications for educational simulations in natural sciences, Proceedings of The VI International Balkan Congress for Education and Science: THE MODERN SOCIETY AND EDUCATION (2011)1073-1079, 29.09 - 01.10, Ohrid, Macedonia (2,7) 2. B. Veljanoski, M. Mijatović and N. Stojanov, ABOUT TWO-DIMENSIONAL CHANNELING, Proc. Suppl. BPL, 5, 1582 (1997). (2,4)	5,1
5	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир 1. Н. Стојанов, Интернет во образованието - Императив, Билтен на физичарите на Р. Македонија, 43, 47-50 (1998/99) (2,0) 2. M. Mijatovic, B. Veljanoski and N. Stojanov, STRUKTURNE PROMENE KOD SISTEMA STO SE SASTOI OD JEDNODIMEZIONE MAGNETNE RESETKE I NEUTRALNIH CESTICA SA SPINOM $\frac{1}{2}$, Prosidings IX kongres fizicara Jugoslavije, p.p. 542 (1995) (1,8)	3,8
6	Учество на научен/стручен собир со реферат Усна презентација 1. N. Stojanov, J. Velevska, IMPLEMENTATION OF ICT IN HIGHER EDUCATION USING CAS SOFTWARE APPLICATIONS FOR EDUCATIONAL SIMULATIONS IN NATURAL SCIENCES, The VI International Balkan Congress for Education and Science: THE MODERN SOCIETY AND EDUCATION 29.09 - 01.10 2011, Ohrid, Macedonia. 2. Н. Стојанов и М. Мијатовиќ, СПЕЦИФИЧНА ТОПЛИНА НА СИСТЕМ ОД ЕДНОДИМЕНЗИОНАЛНА РЕШЕТКА И НЕУТРАЛНИ ЧЕСТИЦИ СО СПИН $\frac{1}{2}$, Прва конференција на ДФРМ, Ohrid, 1996. 3. Н. Стојанов, ИНТЕРНЕТ ВО ОБРАЗОВАНИЕТО – ИМПЕРАТИВ? втора конференција на ДФРМ, Охрид, 1998. 4. N. Stojanov, S. Petrovic and N. Neskovic, ANGULAR DISTRIBUTIONS OF RELATIVISTIC IONS CHANNELE IN THE BENT <100> SI CRYSTAL, ICACS - Paris, 2001. 5. Н. Стојанов, ТЕРМОДИНАМИКА НА КЛАСИЧЕН ИДЕАЛЕН ГАС - СИМУЛАЦИЈА, Седма конференција на Друштвото на физичарите на Македонија, Охрид, 2008.	5,0
	Постер 1. N. Stojanov, S. Petrović and N. Nešković, ENERGY LOSS DISTRIBUTIONS OF 7 TeV PROTONS CHANNELED IN A BENT SILICON CRYSTALS, 9th Conference of the Society of Physicists of Republic of Macedonia, September 21-23, 2012, Ohrid, Macedonia.	6,5

	2. J. Velevska, M. Pecovska-Gjorgjevic, M. Najdoski and N. Stojanov: "ELECTROCHROMIC PROPERTIES OF CHEMICALLY DEPOSITED PRUSSIAN BLUE THIN FILMS, 9th Conference of the Society of Physicists of Republic of Macedonia, September 21-23, 2012, Ohrid, Macedonia. 3. M. Mijatovic, B. Veljanoski and N. Stojanov, THE INFLUENCE OF THE STRUCTURE CHANGES TO ENERGY SPECTRUM OF A NEUTRAL PARTICLES WITH SPIN $\frac{1}{2}$ IN A MAGNETIC FIELD, 2BPU, Izmir, 1994 4. M. Mijatovic, B. Veljanoski and N. Stojanov, STRUKTURNE PROMENE KOD SISTEMA STO SE SASTOI OD JEDNODIMEZIONE MAGNETNE RESETKE I NEUTRALNIH CESTICA SA SPINOM $\frac{1}{2}$, IX kongres fizicara Jugoslavije, Petrovac na moru, 1995. 5. M. Mijatovic, B. Veljanoski and N. Stojanov, SCATTERING AND BOUND STATES OF A NEUTRAL SPIN $\frac{1}{2}$ PARTICLES IN MAGNETIC FIELD, International workshop, Monterduni, 1995. 6. M. Mijatovic, B. Veljanoski and N. Stojanov, 10-th GENERAL CONFERENCE OF THE EUROPEAN PHYSICAL SOCIETY, Sevilla, 1996. 7. N. Stojanov, S. Petrovic, M. Mijatovic and N. Neskovic, ANGULAR DISTRIBUTIONS OF RELATIVISTICIONS CHANNELED IN A BENT CRYSTAL, Veliko Trnovo, 2000. 8. Н. Стојанов, С. Петровиќ, М. Мијатовиќ и Н. Нешковиќ, АГОЛНИ РАСПРЕДЕЛБИ НА РЕЛАТИВИСТИЧКИ ПРОТОНИ ВО ЗАКРИВЕН КРИСТАЛ НА СИЛИЦИУМ. ФИКСЕН АГОЛ НА ЕКСТРАКЦИЈА. Трета конференција на физичарите на Македонија, Охрид, 2000. 9. B. Veljanoski and N. Stojanov, SIMULATION OF AXIAL CHANNELING: QUANTUM-MECHANICAL APPROACH, 12-th General Conference of the European Physical Union, Budapest, 2002. 10. Н. Стојанов, С. Петровиќ и Н. Нешковиќ, АГОЛНИ РАСПРЕДЕЛБИ НА РЕЛАТИВИСТИЧКИ ЈОНИ АКСИЈАЛНО КАНАЛИРАНИ ВО $\langle 111 \rangle$ ЗАКРИВЕН КРИСТАЛ НА СИЛИЦИУМ СО ПОСТОЈАН РАДИУС НА ЗАКРИВЕНОСТ, Четврта конференција на физичарите на Македонија, Охрид, 2002. 11. Н. Стојанов, С. Петровиќ и Н. Нешковиќ, ВЛИЈАНИЕ НА ТЕМПЕРАТУРАТА ВРЗ ДЕКАНАЛИРАЊЕТО ВО $\langle 100 \rangle$ ЗАКРИВЕН КРИСТАЛ НА СИЛИЦИУМ, Петта конференција на Друштвото на физичарите на Македонија, Охрид, 2004. 12. Н. Стојанов, Т. Сандев и С. Стефаноски, ТЕРМОДИНАМИКА НА РЕЛАТИВИСТИЧКИ КВАНТЕН ГАС, Петта Конференција на Друштвото на физичарите на Македонија, Охрид, 2004. 13. N. Stojanov and B. Veljanoski, TUNNELING OF NEUTRAL PARTICLES THROUGH BARRIERS OF MAGNETIC FIELDS, Седма конференција на Друштвото на физичарите на Македонија, Охрид, 2008.	
7	Апстракт објавен во зборник на конференција	
	Национална	
	1. N. Stojanov, S. Petrović and N. Nešković, ENERGY LOSS	1,0

	DISTRIBUTIONS OF 7 TeV PROTONS CHanneled IN A BENT SILICON CRYSTALS, Book of abstracts, 9th Conference of the Society of Physicists of Republic of Macedonia, September 21-23, 2012, Ohrid, Macedonia. 2. J. Velevska, M. Pecovska-Gjorgjevic, M. Najdoski and N. Stojanov: "ELECTROCHROMIC PROPERTIES OF CHEMICALLY DEPOSITED PRUSSIAN BLUE THIN FILMS, Book of abstracts, 9th Conference of the Society of Physicists of Republic of Macedonia, September 21-23, 2012, Ohrid, Macedonia.	
	Вкупно	103,419

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1	Експертски активности: - Стручна ревизија: 1. Рецензент на труд во списание: - Physica Macedonica, 58, 2008, рецензент на труд - Physica Macedonica 59, 2011, рецензент на труд - Билтен на ДФРМ	3
2	Учество во работата на комисији за државни натпревари: - Републички натпревар по физика за основно образование (2012) - Селекционен натпревар за Меѓународна олимпијада по физика за средно образование (2013) - Сојузен натпревар по физика (1991) - Републички натпревар по физика за средно образование (1999) - Републички натпревар по физика за средно образование (2000) - Републички натпревар по физика за средно образование (2001) - Републички натпревар по физика за средно образование (2002) - Републички натпревар по физика за средно образование (2003)	8
3	Учество во промотивна активност на Факултетот/Институтот - промоција на Институтот 2006 - промоција на Институтот 2007 - промоција на Институтот 2008 - 2005, Светска година на физиката - 5 гостувања на ТВ-емисии - 2 гостувања на радиоемисии	3,0
4	Изработка на нов софтверски пакет - Програмски пакет по компјутерска физика	2
5	Предавање на институции од јавен интерес, културно-информативни центри	17,5

	- Обука за наставниците од средните училишта во РМ, за користење на EDUBUNTU во наставата ($4 \cdot 5 \cdot 0.5 = 10$) - Проект за модернизација на образованието, за користење на EDUBUNTU во основните училишта ($3 \cdot 5 \cdot 0.5 = 7.5$)	
	Вкупно	33,50

ДЕЈНОСТ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1	Член на уредувачки одбор на научно/стручно списание - Physica Macedonica - Macedonian Physics Teacher - Астрономски алманах	1,5
2	Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир - Конференција на ДФРМ, 2010 г. (член) - Конференција на ДФРМ, 2012 г. (член)	1,0
3	Студиски престој во странство - до три месеци: Институт за нуклеарни науки Винча-Србија (10) Универзитет Аристотел, Солун-Грција (3) AMSTEL, Амстердам-Холандија (1) Центар за теориска физика, Трст-Италија (1)	7,5
4	Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект Учесник - Каналирање на релативистички јони во закривен кристал на силициум - Обука за наставниците од средните училишта во РМ, за користење на EDUBUNTU во наставата - Проект за модернизација на образованието, за користење на EDUBUNTU во основните училишта	1,5
5	Изготвување и пријавување на научен/образовен меѓународен проект Учесник - Tempus 2005 (раководител: д-р Благоја Вељаноски) - Tempus 2006 (раководител: д-р Благоја Вељаноски)	2,0
6	Раководител на внатрешна организациона единица - раководител на завод за теориска физика (2004-2006) - раководител на завод за теориска физика (2006-2007) - раководител на Институтот за физика (2007-2009)	9,0
7	Член на факултетска комисија - Комисија за изготвување на ЕКТС на ПМФ (1) - Комисија за компјутерски центар на ПМФ (1) - Комисија за издавачка дејност (1) - Комисија за набавки (4)	3,5
8	Член на комисија за избор во звање	0,8

	- Ирина Петреска (избор во звање-помлад асистент) - Ирина Петреска (избор во звање-асистент) - Ирина Петреска (избор во звање-доцент) - Јасмина Арменска (избор во звање-асистент)	
9	Координатор на студиска програма - Студии по физика	1,0
10	Учество во комисији и тела на државни и други органи - член на изборна комисија - член на Технички комитет за лаборатории за калибрација при ИАРМ. - секретар на ДФРМ, 2001-2003 - благајник на ДФРМ, 1999-2001 - претседател на ДФРМ, 2013-2015	5,0
	Вкупно	32,80

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	358,6
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	103,4
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	33,5
ДЕЈНОСТ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	32,8
Вкупно	528,3

Членови на Комисијата

1. Д-р Благоја Вељаноски, претседател, с.р.

2. Д-р Ненад Новковски, член, с.р.

3. Д-р Срѓан Петровиќ, член, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ВЛИЈАНИЕ НА ПАРЕНТЕРАЛНАТА АПЛИКАЦИЈА НА ИНСУЛИН ВРЗ СТЕПЕНОТ НА ЛИПОМОБИЛИЗАЦИЈА КАЈ КРАВИТЕ ВО ТРАНЗИЦИСКИОТ ПЕРИОД“ ОД М-Р ИРЕНА ЦЕЛЕСКА, ПРИЈАВЕНА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, на својата редовна седница одржана на 16.VIII 2013 година, донесе Одлука бр. 0201-3185/5 со која формира Комисија за оцена и одбрана на изработената докторска дисертација, во следниов состав:

1. д-р Данијела Кировски, вонреден професор на Факултетот за ветеринарна медицина во Белград;
2. д-р Игор Улчар, вонреден професор на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје;
3. д-р Велимир Стојковски, редовен професор на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје;
4. д-р Дине Митров, вонреден професор на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје;
5. д-р Даниела Миладинова, редовен професор на Медицинскиот факултет во Скопје.

Комисијата, по разгледувањето на изработениот труд, го поднесува следниов:

ИЗВЕШТАЈ

М-р Ирена Целеска, вработена на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, самостојно или со соработници, досега има објавено 27 научни трудови, кои се од областа на патолошката физиологија, а повеќето од нив се занимаваат со проблематиката на метаболичкиот профил кај млечните крави, со што се има здобиено со големо искуство пред започнувањето на изработката на приложената дисертација. Поднесокот за оваа докторска дисертација е усвоен од страна на Наставно-научниот совет на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје на 23.VI 2011 година (Одлука бр. 0201-2367/6), по што е усвоена и подобноста на темата и оспособеноста на кандидатката (Билтен на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје бр. 1016/3.X 2011 година).

Докторската дисертација „Влијание на парентералната апликација на инсулин врз степенот на липомобилизација кај кравите во транзицискиот период“ е напишана на 177 страници, со 22 табели, 43 слики и 9 графикони. Таа ги содржи следниве поглавја: Вовед, Мотив на истражувањето, Цели на истражувањето, Материјал и методи, Резултати, Дискусија, Заклучоци и Литература.

Во **воведниот** дел, кандидатката ги објаснува спецификите на енергискиот метаболизам кај млечните крави, кај кои зависноста од ендогено продуцираната гликоза (по пат на глукогенезата во црниот дроб), која е специфика за сите преживни животни, стои наспроти големиот генетски потенцијал за продукција на млеко, на кој му соодветствуваат и големи метаболички побарувања. За задоволување на овие метаболички побарувања, неопходна е мобилизација на

мастите во масното ткиво, кои потоа се искористуваат во црниот дроб. Детално е опишан сложенитиот сооднос помеѓу хомеостатските механизми, кои овозможуваат „статус кво“ ситуација (константност на внатрешната средина), и хомеоретските механизми, кои форсираат одредени метаболички процеси наспроти други, соодветно на одредени побарувања на организмот, кои се генетски условени. Овој дисбаланс помеѓу хомеостазата и хомеорезата е најизразен во т.н. „транзициски период“ (три седмици пред и три седмици по телењето) кога неминовно доаѓа до негативен енергиски биланс, и тој е најкритичен во периодот на раната лактација, кога на вонредните енергиски потреби на млечната жлезда за продукција на млеко им се придружуваат енергиските потреби за развој на фетусот. Кравите, доколку се клинички здрави, односно доколку соодветните компензаторни механизми им се соодветно развиени, успешно го пребродуваат овој критичен период без здравствени тешкотии (се разбира, доколку и режимот на исхрана е соодветен), но одредени крави можат да развијат разни метаболички нарушувања кои понекогаш стануваат и манифестни клинички заболувања (т.н. „продукциски заболувања“). Во продолжение, кандидатката ја објаснува улогата на хормоните, како регулатори на хомеостатските и на хомеоретските механизми. Најпрво, наспроти општопознатиот поим хомеостаза, дадена е дефиницијата на поимот хомеореза, кој научната литература е усвоен во поново време (во осумдесеттите години на минатиот век). Понатаму концизно е објаснет начинот на функционирање на хормоните, односно нивната интеракција со соодветните рецептори во целните клетки, како и самите рецептори. Посебно се истакнати хормонот на раст и инсулинот, односно нивниот антагонизам, бидејќи тоа се главните хормони во регулирањето на енергискиот метаболизам. За инсулинот е даден детален опис: неговата структура, синтеза и секреција, како неговите ефекти врз јаглените хидрати, врз мастите (со посебен осврт на неестерифицираните масни киселини - NEFA и β -хидроксипутерната киселина - β HB-A) и врз протеините (со посебен осврт на серумските албумини и на серумските вкупни протеини). Во посебно потпоглавје се дадени спецификите на регулацијата на секрецијата на инсулинот кај кравите, во споредба со истите кај моногастричните животи, а детално се објаснети и инсулинските рецептори.

Главно место во кое се одвиваат сите овие метаболички процеси кои се клучни за продуктивноста на високомлечната крава е црниот дроб, така што и за овој орган е издвоено засебно потпоглавје. Најпрво е даден еден општ преглед на улогата на црниот дроб во енергискиот метаболизам, а понатаму следува објаснување на едно од најкарактеристичните нарушувања на овој орган кое е последица на несоодветно регулираниот енергиски метаболизам - замастувањето на црниот дроб. Во продолжение е даден преглед на методите за одредување на степенот на замастување на црниот дроб, како и биохемиските параметри врзани со ова нарушување: триацилглицеролите, вкупниот холестерол и вкупниот билирубин. Особено детално се објаснети факторите на раст слични на инсулинот (IGF), односно т.н. IGF-систем, во кој клучно место има факторот на раст сличен на инсулинот I (IGF-I), рецепторите за IGF-I и неговите врзувачки протеини (IGF-VP).

Во поглавјето **Мотив на истражувањето**, кандидатката најпрво го укажува општото значење на метаболичките нарушувања за општиот здравствен статус на кравите, бидејќи тие не предизвикуваат само намалена продукција на

млеко туку претставуваат предуслов за развој на клинички тешки заболувања, како што се нарушувањата во репродуктивниот циклус, супклиничкиот и клиничкиот маститис, ретенцијата на плацентата, кетоацидозата, масната инфилтрација на црниот дроб, млечната треска и ламинитисот. Ова, секако, предизвикува големи економски загуби во млекарството, и овој проблем е особено присутен во нашава земја. Како главен мотив на ова истражување е наведено утврдувањето на поврзаноста на телесната кондиција со енергискиот промет во различните фази на производно репродуктивниот циклус. Раната проценка на заболувањата кои се ризик за млечното стадо е од голема важност, за да се амортизираат дисбалансите во различните фази на одгледување. Раната детекција и превенција е подобра од третманот, бидејќи се индикатор за корекции во менаџментот на стадото за подобрување на здравствената заштита од неинфективни и инфективни заболувања. Ова е особено важно бидејќи во Р. Македонија досега истражувања од ваков тип не се правени. Од друга страна, значењето на инсулинот во насочувањето на метаболизмот, во еден или во друг правец преку негова супкутана администрација, е обработено во бројни истражувања, но дилеми сè уште постојат околу неговата интеракција со другите хормони, влијанието врз метаболитите - учесници во биохемиските процеси, како и за функционалната способност на црниот дроб, која се одразува преку експресијата на гените за инсулинските рецептори. Едно истражување во кое паралелно би се следеле сите овие елементи би можело да овозможи утврдување на степенот на оптоварување на црниот дроб кај високопродуктивните млечни крави во транзицискиот период со ист генетски потенцијал за производство на млеко, чувани во исти услови и со подеднаков режим на исхрана, во различни фази во производно-репродуктивниот циклус (пред телење; по телење). Ова истражување би имало и практично значење, бидејќи би овозможило утврдување и на степенот на искористување на храната, врз основа на што би се правеле корекции во режимот на исхрана, со што не само што ќе се овозможи целосно реализирање на генетскиот потенцијал за продукција на млеко, туку и ќе се превенираат бројните горенаведени заболувања кои се последица на нарушувањата во метаболизмот.

Во поглавјето **Цели и задачи на истражувањето**, таксативно се наброени неколкуте цели кои произлегуваат од мултифакторијалната природа на регулацијата на енергискиот метаболизам кај млечните крави. Во истражувањето биле вклучени три групи на крави во транзицискиот период, и тоа две експериментални третирани со инсулин и една контролна, кои не биле третирани со инсулин, а поставените цели се следниве: 1) следење на биохемискиот профил; 2) следење на ендокриниот статус; 3) одредување на степенот на оптоварување на црниот дроб во перипарталниот период преку одредување на степенот на замастување на црниот дроб (стериометриско мерење на волуменот на волуменот на мастите во хепатоцитите на хистолошки препарати); 4) одредување на генетската експресија на инсулинските рецептори при индукција со инсулин; 5) следење на енергискиот баланс на кравите во доцна гестација и рана лактација при слаба индукција со инсулин; 6) одредување на корелативните односи помеѓу испитуваните параметри; и 7) одредување во кој степен генетскиот потенцијал за интензивна продукција на млеко (форсиран со вештачката селекција) влијае врз

функцијата на одредени ендокрини жлезди и врз метаболичката функција на одредени органи.

Во поглавјето **Материјал и методи**, кандидатката дава детален опис на експериментот со кој е спроведено истражувањето. Најпрво се опишани животните употребени во експериментот: 30 високопродуктивни млечни крави од холштајн-фризиската раса, клинички здрави, со познат здравствен статус, мултипарни (телени повеќе од двапати), од втора до шеста лактација, односно 3-6 години старост, со просечна тежина 450-650 kg. Експериментот започнал кога кравите биле во доцна гестација, а биле следени сè до крајот на раната лактација. Сите крави биле држани и хранети на ист начин. Во текот на целиот експеримент на кравите им била одредувана телесната кондиција (анг. *body condition score* - BCS), составот и количеството на оброкот биле цело време следени компјутерски, исто така и количеството на измолзеното млеко било одредувано со автоматски мерач. Бил следен и хемискиот состав на млекото, односно концентрацијата на мастите и на протеините.

Кравите биле поделени на 3 групи, и тоа на 2 експериментални и 1 контролна група. Секоја од групите се состоела од по 10 животни. Контролната група крави била третирана со носач за инсулин. Првата експериментална група била третирана со инсулин препаратно 15 дена пред телењето, додека втората експериментална група добила инсулин 5 пред дена пред телењето. На првата експериментална група ѝ бил администриран *Insuman Basal*, *OptiSet* кристална суспензија, со интермедиерно фармакокинетичко дејство (*Sanofi Aventis*, Германија) во *m. semitendinosus* или *m. semimembranosus* во доза од 1,200 IE (100 UI/ml), а во поткожното ткиво, зад скапуларна регија бил администриран *Insuman Rapid*, *OptiSet* со брзо фармакокинетичко дејство (*Sanofi Aventis*, Германија) во доза од 800 IE (100 UI/ml). Кај ниедна од третираните крави индукцијата со инсулин не предизвикала состојба на клиничка хипогликемија. Во текот на експериментот, кравите биле хранети со стандардни миксирани оброци. Составот на оброкот и хранливата вредност се дадени табеларно.

Понатаму е опишана процедурата на земањето крв и подготовката на серумите. Освен крв, на кравите им се земале примероци од ткивото на црниот дроб, по пат на перкутана биопсија, со специјална метода според Хојовцова-Кацафирекс, и со специјален биопсер, модифицирана верзија според Тибор Гал. Овие примероци биле предвидени за одредување на мастите во хепатоцитите на хистолошки препарат со методата според Шаманц и сор. (2010, 2011) и за одредување на генетската експресија на инсулинските рецептори во хепатоцитите со RT-PCR методата. Даден е детален опис на биопсерот, на самата изведба на биопсијата, како и понатамошната обработка на добиените ткивни примероци, истото е поткрепено со оригинални фотографии и шематски прикази.

Како што претходно беше кажано, на кравите им била вршена оценка на телесната кондиција (BCS), така што даден е детален опис и на оваа процедура, изведена според системот на *Elanco Animal Health Buletin Al 8478*. Даден е и режимот на молзење на кравите и начинот на мерењето на количеството на добиеното млеко. Од евиденцијата на самата фарма биле земани и податоците за репродуктивните својства на испитуваните крави: сервис период, индекс на осеменување, број на денови до телењето, број на денови до првото успешно осеменување.

Од примероците на крвниот серум биле одредувани параметри за метаболичкиот (биохемискиот) и ендокриниот статус на животното, како и врзувачките протеини за факторот на раст сличен на инслинот I (IGF-I). Испитуваните параметри за метаболичкиот статус биле следниве: гликозата, неестерифицираните масни киселини (NEFA), β -хидроксипутерната киселина (BHBA), триацилглицеролите, вкупниот холестерол, вкупните протеини, албумините, вкупниот билирубин и уреата. Сите овие параметри биле испитувани со стандардни колориметриски методи. Овие испитувања се спроведени во лабораториите на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје. За секој параметар засебно е даден опис на методата на тестирање. Гликозата, освен во серумот, е испитувана и во полна крв, веднаш по земањето на примерокот, со гликометар и соодветни тестни ленти.

Параметри - индикатори за ендокриниот статус на животното кои биле одредувани се следниве: кортизолот, тријотиронинот (T_3), тироксинот (T_4), естрадиолот (пред телење), прогестеронот (по телење), инсулинот и факторот на раст сличен на инсулинот I (IGF I). Кортизолот, тироидните хормони, естрадиолот и прогестеронот биле одредувани во Лабораторијата за серологија при Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје со компетитивен имуноензимски тест (ELISA), додека инсулинот и IGF I биле одредувани во Лабораторијата за ендокринологија при Институтот за примена на нуклеарна енергија (ИНЕП) во Белград, со компетитивен радиоимунотест (RIA). Исто така, и за овие параметри е даден засебен опис на методата на одредување, за секој параметар засебно. Во рамките на ендокриниот статус била одредувана и релативната застапеност на врзувачките протеини за IGF-I (IGF-BP1, IGF-BP2, и IGF-BP3), вестерн-лиганд-имуноблот методата. Даден е детален опис на целата постапка.

Степенот на замастување на црниот дроб, односно концентрацијата на вкупните липиди и содржината на гликоген во хепатоцитите била одредувана морфометриски, со стереометриска метода на хистолошки препарати. Целата постапка е детално опишана.

Генетската експресија на инсулинските рецептори била одредувана врз основа на експресијата на соодветната mRNA во црниот дроб, со високо сензитивна RT-PCR метода. Овие испитувања биле спроведени во Лабораторијата за молекуларна дијагностика при Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје. Целата постапка е детално опишана.

На крајот следува опис на статистичката обработка на добиените резултати.

Во поглавјето **Резултати**, добиените наоди кандидатката ги прикажува со 20 табели, 31 слика и 9 графикони.

Во поглавјето **Дискусија** е дадено толкувањето на резултатите, кои кандидатката јасно и темелно ги објаснува и ги поткрепува со податоци од цитираната литература. Најпрво е објаснето дејството на инсулинот врз гликемијата во перипарталниот период, односно неговата улога во форсирањето на енергиските потреби на млечната жлезда, наспрема енергиските потреби на другите ткива. Понатаму е објаснето реагирањето на гликозата на индукцијата со парентерален инсулин во перипарталниот период, при што е дадено објаснување дека начинот на реагирање на гликозата на егзогениот инсулин е директно поврзан со висината на продукцијата на млеко. Инсулинот има ефект и врз други биохемиски параметри, пред сè врз мастите, поради што е дадено и објаснување за

неговиот ефект врз триацилглицеролите, врз холестеролот, како и врз NEFA, притоа е објаснета промената на нивната концентрација која е условена со парентералната апликација на инсулинот, што укажува дека таа има директен ефект врз степенот на липомобилизација во перипарталниот период. Објаснети се разликите во ефектот на аплицираниот инсулин пред и по телењето. Исто така, објаснето е и значењето на билирубинот, како и на серумските албумини и серумските вкупни протеини, како индикатори на функционалната состојба на црниот дроб. Кај албумините се покажува дека долготрајното третирање со инсулин предизвикува поголема вредност на нивната концентрација, со што индиректно се укажува на позитивниот ефект што овој третман го има врз функционалната состојба на црниот дроб кај испитуваните крави. Промените во вредноста на β НВ-А се во согласност со оние на NEFA, односно ефектот на инсулинската индукција врз степенот на липомобилизацијата во црниот дроб е видлив и преку овој параметар. Вредностите на уреата кај испитуваните крави укажуваат на суфицит на протеините во однос на јаглеродните хидрати во оброкот во текот на целиот експеримент, а покажуваат дека третманот со инсулин има поволен ефект и врз синтезата на протеините кај испитуваните животни. Понатаму следи објаснување на ефектот на третманот со инсулин врз хормоналниот статус, најпрво кај тироидните хормони (промени во конверзијата на T_4 во T_3), потоа кај кортизолот и кај естрадиолот, кои ги следат промените во метаболичкиот статус во текот на експериментот. Објаснети се и промените во IGF-системот (промените во концентрацијата на IGF-I и на застапеноста на неговите врзувачки протеини (IGF-BP1, 2 и 3)). Детално е објаснет и ефектот на третманот со инсулин врз замастувањето на црниот дроб, врз експресијата на гените за инсулинските рецептори во хепатоцитите, врз млечноста, телесната кондиција. Во поглавјето **Заклучоци**, таксативно се дадени заклучоците добиени со истражувањето, кои во целост ги потврдуваат очекувањата дадени на почетокот од дисертацијата. Истражувањето има докажано дека краткотрајното третирање со инсулин при крајот на периодот на засушувањето има поволен ефект врз липомобилизацијата, односно го штити црниот дроб од замастување, а има и поволен ефект и врз млечноста и телесната кондиција, што не е случај и со долготрајниот третман со инсулин. Исто така, долготрајниот третман со инсулин предизвикува поголема генетска експресија на инсулинските рецептори во хепатоцитите, со што се стимулира липогенезата во хепатоцитите, но се инхибира отстранувањето на триацилглицеролите во облик на VLDL, што е предуслов за замастување на црниот дроб.

Во делот **Литература**, кандидатката наведува 319 референци на литературни податоци од истражувањата од оваа област.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Истражувањево што е предмет на оваа докторска дисертација претставува логично продолжение на магистерскиот труд на кандидатката, што само ја покажува козистентноста во научноистражувачката работа на м-р Ирена Целеска. Таму беше разгледуван метаболичкиот во корелација со тироидниот статус кај високопродуктивните млечни крави во разни периоди на лактацијата. Овде се оди чекор понатаму, опфатен е транзицискиот период (доцна гестација, рана

лактација), метаболичките параметри се разгледуваат во корелација со поширок спектар на хормони, покрај веќе разгледуваните тироидни: кортизол, естрадиол, прогестерон, IGF-I и неговите носачки протеини, и секако, најважниот хормон инсулинот и генетската експресија на инсулинските рецептори во хепатоцитите. Со оваа докторска дисертација во лабораториите на Факултетот за ветеринарна медицина се имплементираат нови лабораториски методи за апликативна и научно истражувачка работа. Покрај веќе имплементираниите колориметриски методи за одредување на биохемиските параметри, за изработката на оваа дисертација се имплементирани нови, досега неприменувани методи: радиоимуноензимските и имуноблот методите, како и методи кои биле имплементирани за други цели, а тоа се молекуларните методи, кои досега се применувани само во дијагностиката на заразните заболувања. Секако, можеби најглавна придобивка е примената на инсулинската индукција, што е процедура речиси револуционерна во нашата средина. Резултатите добиени од оваа студија претставуваат релевантни докази за степенот на оптоварување на високопродуктивните млечни крави во критичните периоди од производно-репродуктивниот циклус, поточно од доцната гестација до крајот на раната лактација. Со оваа студија се стекнува практично искуство за зоотехничките и зоохигиенските мерки во фармите за високопродуктивни млечни крави и можност за рутинска примена на биохемиските, ендокринолошките, патохистолошките и молекуларните методи за брза евалуација на здравствената состојба на високопродуктивните млечни крави во транзицискиот период. Сето тоа овозможува подобрување на истражувачките капацитети на лабораториите на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје.

Од изнесените податоци се гледа дека оваа докторска дисертација има голема важност за квалитетот на производството на млеко, а со тоа дека има економско значење. Кај нас досега вакви истражувања воопшто не се правени и поради тоа нема податоци за состојбата на метаболичкиот профил кај млечните крави, што на ова истражување му дава уште поголема важност. Особено е значајно што во оваа дисертација се применети нови лабораториски методи, кои понатаму ќе можат да се имплементираат не само во лабораториската (ELISA, RIA, вестерн блот, молекуларните методи), туку и во клиничката теренска практика (биопсија на црн дроб, индукција со инсулин).

Од тие причини, Комисијата со задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, за поднесенiот труд **„Влијание на парентералната апликација на инсулин врз степенот на липомобилизација кај кравите во транзицискиот период“**, од м-р Ирена Целеска, да го прифати **извештајот** од оцената на докторската дисертација и да одреди датум за јавна одбрана.

КОМИСИЈА

1. Д-р Данијела Кировски, вонреден професор на Факултетот за ветеринарна медицина во Белград, с.р.
2. Д-р Игор Улчар, вонреден професор на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, с.р.
3. Д-р Велимир Стојковски, редовен професор на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, с.р.
4. Д-р Дине Митров, вонреден професор на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, с.р.
5. Д-р Даниела Миладинова, редовен професор на Медицинскиот факултет во Скопје, с.р.

Р Е Ф Е Р А Т

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК, ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ, ПО ПРЕДМЕТОТ КОНЗЕРВАЦИЈА И РЕВСТАРАЦИЈА- ИКОНОПИС И МАСЛЕНО СЛИКАРСТВО (ПРВ ЦИКЛУС) НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЛИКОВНИ УМЕТНОСТИ ВО СКОПЈЕ

Согласно со Одлуката на Наставно-научниот совет на Факултетот за ликовни уметности во Скопје, бр. 02-209/3, донесена на седницата одржана на 16.9.2013 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: проф. м-р Блаже Кузмановски- претседател и членови проф. м-р Јован Шумковски и вонр. проф. м-р Жанета Вангели за избор на наставник во **насловно звање - доцент** по предметот конзервација и реставрација на иконопис и маслено сликарство (прв циклус). По прегледот на доставената документација, Рецензентската комисија има чест и задоволство да го достави следниов

ИЗВЕШТАЈ

По објавениот конкурс во весниците „Нова Македонија“ и „Лајм“ од 17.05.2013 година за избор на наставник, во **насловно звање - доцент** по предметот конзервација и реставрација на иконопис и маслено сликарство (прв циклус) на Факултетот за ликовни уметности во Скопје се пријавиле кандидатите: (1) м-р Невенка Величковска, (2) д-р Ангелина Поповска и (3) м-р Билјана Цветковска.

Кандидатката (1) **м-р Невенка Величковска** во соодветниот рок за поднесување на документи има доставено: пријава, уверение за државјанство, биографија, диплома за завршено високо образование, диплома за постдипломски (магистерски) студии-област: конзервација и реставрација на ФЛУ, Образец кон извештајот за избор на наставно-научно звање и во прилог се дадени шест самостојно изработени конзерваторски проекти во кои кандидатката се јавува како раководител и реализатор.

Кандидатката (2) **д-р Ангелина Поповска**, во предвиден рок од осум дена по објавениот конкурс, ги има доставено документите: пријава, уверение за државјанство, биографија, диплома за завршено високо образование, диплома за завршени магистерски студии, уверение за одбрана на докторска дисертација и Образец кон извештајот за избор на наставно-научно звање. Кандидатката покажува недоволна информираност за начинот на пополнување на Образецот, согласно со упатствата дадени во Прирачникот објавен во *Билтенот* 173/2011 година, при што се јавуваат недоследности во системот на бодирање, како и докази за учество во наведените дејности. По укажување на Комисијата за недоследноста во Образецот, кандидатката има поднесено дополнителна документација, по истекот на осум дена. По повторно разгледување на дополнителната документација, Комисијата констатира дека кандидатката ги нема докомплетирано соодветните докази. Од оваа причина, Комисијата се ограда од понатамошно разгледување на пријавата, заради **нецелосно доставена документација**.

Кандидатката (3) **Билјана Цветковска** ги има поднесено документите: молба, уверение за државјанство, уверение за положени испити, од прв циклус студии, уверение за положени испити од втор циклус студии, биографија и диплома за завршен втор циклус студии. Бидејќи кандидатката нема поднесено Образец кон извештајот за избор во наставно-научно звање, Комисијата смета дека се работи за некомплетирана документација согласно со објавениот конкурс и затоа нејзината пријава воопшто **не е разгледувана**.

(1) Кандидат: м-р Невенка Величковска

Биографски податоци

Кандидатката м-р Невенка Величковска е родена на **29.5. 1970** година во Велес, Р. Македонија. Средното образование го завршила во учебната **1987/88** година во Училиштето за применета уметност (отсек: графика) во Скопје. Во **1993** година дипломирала на Факултетот за ликовни уметности при Универзитетот “Св. Кирил и Методиј” во Скопје, Катедра за сликарство, со графички дизајн и фотографија, во класата на проф. Родољуб Анастасов.

Во текот на студирањето кандидатката се истакнува со неколку ликовни активности како што се: прва награда за идејно решение за плакат на „JAZZ festival“- Скопје; втора откупна

награда за идејно решение за плакат на „МОТ“ – Скопје и учествува во неколку групни изложби со студенти од Факултетот за ликовни уметности. Од 1993 г. станува член на ДЛУМ. Има учество во 14 групни изложби во нашата земја, како и 3 самостојни изложби во Македонија и Швајцарија. Во 1994 г. учествува во изведбата на сликарска сценографија „Црно Писмо“ од Владимир Георгиевски, во режија на Владимир Цветановски, Охридско лето; во 1994, 1995, 1996 има освоени награди за дизајни и идејни решенија, АД Повардарие - Неготино.

Невенка Величковска, своето образование го продолжила на послтдипломските студии (втор циклус) на ФЛУ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и се стекнала со звањето магистер на ликовни уметности од областа конзервација и реставрација со конзерваторско реставраторски практики во иконописот, со наслов на тема „Декоративните ансамбли на иконите – интердисциплинарни предизвици за реставраторите“, под менторство на проф. м-р Блаже Кузмановски во 2012 г.

Стручно професионалната дејност ја започнала во 1993 г. во Републичкиот завод за заштита на спомениците на културата на Р. Македонија како надворешен соработник, а од 1994 г. стапува во редовен работен однос во лабораторијата за конзервација и реставрација на иконопис. Во 2004 г. добила унапредување на стручното звање во сликар, виш конзерватор на иконопис.

Од 2000 до 2011 година – член на ICOMOS.

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Во периодот **2004-2013 г.**, кандидатката е вклучена во наставно- образовниот процес на ФЛУ во Скопје, насока конзервација и реставрација на иконопис и маслено сликарство.

Во **2004 г.** започнала како предавач по предметот конзервација и реставрација на иконопис и маслено сликарство, под менторство на проф. м-р Блаже Кузмановски. Во **2006 г.** е избрана во звањето доцент.

Во рамките на наставно образовната дејност Невенка Величковска има одржувано *настава* по предметот конзервација и реставрација (прв циклус студии), како и *вежби* и *консултации* по истиот предмет. Согласно законските регулативи, по истекот на пет години, кандидатката продолжува во образовната дејност како предавач на ФЛУ во Скопје под менторство на проф. м-р Блаже Кузмановски.

Во интерес на едукација на студентите, кандидатката има напишано интерна скрипта, која е од суштинско значење за теоретската настава по предметот конзервација и реставрација.

СТРУЧНО УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Творечка активност:

Во периодот **2006 - 2013** година, Невенка Величковска има богати творечки активности во областа на сакралното сликарство, од кои може да се истакнат:

2007 - 2008, изработка со позлата на резбан Голем Крст со придружни икони и носач (подножје) за манастирот „Св. Ѓорѓи Победоносец“ во Неготино.

2009 - 2010, изработка на 13 иконостасни икони во црквата „Св. Никола“ во с. Тресонче.

2007 - 2013, изработка над 60 икони кои се наоѓаат во сопственост на приватни збирки и колекции.

НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Во рамките на научноистражувачката дејност има дејствувано како раководител на изведбени национални научни проекти и како учесник во стручни тимови за изработка на национални научни проекти.

Раководител на изведбен национален научен проект:

- **2006/2008:** Проект за конзервација и реставрација на 6 престолни икони, црква Св. Петар и Павле, с. Тресонче (*општ. Маврово и Ростуше*), XIX век.

- **2006/2008:** Проект за конзервација и реставрација на 3 престолни икони од Ризницата на икони - Бигорски Манастир, *XVII век*.
- **2006/2008:** Проект за конзервација и реставрација на Царски двери од црквата Св. Никола, с. Зрзе, Прилеп (*XVI век со преслика од XIX век*).
- **2007/2008:** Проект за конзервација и реставрација на 2 икони од Галеријата на икони во НУ Музеј на Македонија, (*Пророк Илија од XIV век и Исус Христос од XV век*).
- **2008:** Проект за конзервација и реставрација на 8 икони од Галеријата на икони, Охрид, (*за презентација на изложбата „Византија 330-1453“ во Лондон*).
- **2008:** Проект за конзервација и реставрација на 8 икони, манастир „Трескавец“ Прилеп.
- **2008/2009:** Проект за конзервација и реставрација на 2 престолни икони, црква Св. Атанасие, с. Рајчица, *XVIII век* (сопственост на Бигорски манастир).
- **2009/2011:** Проект за конзервација и реставрација на 3 икони од Галеријата на икони во НУ Музеј на Македонија(*Богородица со Христос, инв.бр.254, Хвалите Господа, инв.бр. 372 и Богородица Троеручица, инв. бр. 377*).
- **2010/2012:** Проект за конзервација и реставрација на две икони од Галерија на икони, НУ Завод и Музеј Охрид (*Св. Василиј Велики и св. Никола од 1045/50 година и Богородица Епискепис од XIV век*).
- **2011/2012:** Проект за конзервација и реставрација на три икони од перманентната поставка на Галерија на икони – Охрид (*двострана икона Св. Наум Охридски/Архангел Михаил, XIV/ XVII век, Св. Марина со житие, XVIII век и Св. Марина, XIX век*) .
- **2013:** Проект за конзервација и реставрација на три престолни икони од црквата Св. Троица, с. Мождивњак, Крива Паланка, *XVII век* .
- **2013:** Проект за конзервација и реставрација на две икони од перманентната поставка на Галерија на икони – Охрид (во тек).

Учесник во национален научен проект:

- **2008:** Проект за конзервација и реставрација на 8 икони, манастир „Трескавец“, Прилеп, *XIX век*.
- **2010:** Проект за конзервација и реставрација на група уметнички религиски предмети (*два процесиски крстови и девет палмети*), од Ризницата на Бигорскиот манастир „Св. Јован Крстител“.
- **2010/2011:** Проект за конзервација на иконите од Музеј на Македонија и Галеријата на икони-Охрид за изложбата во Утрехт, Холандија (*22 икони*).
- **2007/2008:** Проект за конзервација и реставрација на две икони од Самоков (*Св. Варвара и Исус Христос од XVII век*).

Учесник во меѓународен научен проект:

- **2010/2012,** Проект: *Identification of pigments in medieval icons and oriental illuminated manuscripts using micro-Raman spectroscopy.*

Дел од изведените истражувачки активности се објавени во научно/стручни списанија.

Трудови со оригинални научни резултати:

- Величковска Н., *Конзерваторско - реставраторските работи на царските двери од црквата Св. Никола, с. Зрзе - Прилеп, ПАТРИМОНИУМ.МК* , Скопје, 3-4, 215-218 (2009).
- Величковска Н., *Некои согледувања на причинителите за лошата состојба на две икони од Рајчица, ПАТРИМОНИУМ.МК*, Скопје, 5-6, 274-277 (2009).

Труд со оригинални стручни резултати, објавен во зборник на трудови:

- Машниќ М.М., Величковска Н., *Диптихон со икончињата на Преподобните Стилијан Пафлагонец и Ефтимии Велики*, Зборник посветен на Владика Тимотеј (2006).

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

2007/2013 – учество во комисији за стручна контрола на проекти, стручен консултант на проект за конзервација и реставрација и вршење конзерваторски надзор на работи од непосредната заштита на заштитени добра:

- **2007:** член на стручна контрола на Проектот за конзервација и реставрација на иконостасните икони од црквата „Св. Никола”, с. Трново, Крива Паланка.
- **2007:** член на стручна контрола на Проектот за конзервација и реставрација на Царските двери од црквата „Св. Никола”, Шопско Рударе.
- **2008:** член на стручна контрола на Проектот за конзервација и реставрација на иконостасните икони од црквата „Св. Ѓорѓи”, Лазарополе.
- **2009:** член на стручна контрола на Проектот за конзервација и реставрација на 12 икони од депото на Музеј - Кавадарци.
- **2010/2012:** стручен консултант на Проектот за конзервација и реставрација на 5 икони од депото на МПЦ (*Исус Христос Седржател, Богородица со Исус Христос, Св. Јован Претеча, Успение на Пресвета Богородица и една неидентификувана икона*).
- **2011:** конзерваторско-реставраторски надзор на работите на непосредната заштита на престолна икона Богородица (Всецарица), влезна врата во проскомидијата со насликана фронтална фигура на Архангел Михаил и две надверија од иконостасот од црквата во манастирот „Св. Јован Претеча” (Продром), с. Слепче, Демир Хисар (I фаза)
- **2011/2012:** конзерваторско-реставраторски надзор на работите на непосредната заштита на Царски двери (десно крило), црква „Св. Никола”, с. Челопек, општина Брвеница.
- **2013:** член на стручна контрола на Проектот за конзервација и реставрација на 22 икони од цркви од Винаца (I фаза).
- **2009:** конзерваторско-реставраторски надзор на работите на непосредната заштита на Царските двери од црквата „Св. Никола/Св. Ѓорѓи”, с. Орах.

Мислење:

Во прикажаните референци од приложената документација, може да се заклучи дека кандидатката м-р Невенка Величковска успешно ги реализирала сите општествени активности од областа наставно-образовната, научноистражувачката, стручно-апликативната и стручно-уметничката дејност во периодот од 2006 година до денес.

Од изборот за доцент во 2006 година, кандидатката активно учествува во реализацијата на наставата од прв циклус студии, притоа воспоставувајќи со студентите непосреден и професионален однос. Ангажманите поврзани со наставно -образовната дејност ги извршува со задоволство, отвореност за соработка, извонредна способност за комуникација со студентите и успешност во организацијата и реализацијата на вежбите и наставата во насоката по предметот конзервација и реставрација на иконопис и маслено сликарство.

Како раководител на бројни изведбени национални научни проекти од областа на конзервацијата и реставрацијата на икони (дела со исклучителна ликовна, естетска и историска вредност), кандидатката континуирано се потврдува со својата посветеност во работата, квалитет и високо професионален пристап во решавањето на активностите. Постигнатите резултати се темелат пред сè на нејзиното респектабилно чувство за тимско работење и конзерваторско – реставраторска етика. Како член во национални научни проекти со интердисциплинарен карактер, од областа на заштитата на движното културно наследство, учествува во идентификацијата и

решавањето на техничко-технолошките проблеми и изнаоѓањето на нови развојни и стабилни модификации на методите за работа. Покрај тоа, во изминатиот период кандидатката остварила повеќе активности, односно објавување на неколку научни и стручни трудови. Истовремено, во стручно-апликативната дејност се истакнува како стручен консултант на проекти за конзервација и реставрација, вршење конзерваторски надзор на работи од непосредната заштита на заштитени добра и со учество во комисији за стручна контрола на проекти.

Творечките активности од областа на сакралното сликарство, ги извршува паралелно со другите дејности, а се однесуваат на изработка на индивидуални ликовни остварувања: два монументални проекта кои се од национално значење за Р. Македонија, како и изработка на голем број икони создадени по примерот на старото иконописно сликарство со примена на класични материјали.

Покажаната трудољубивост, исклучителниот интерес за дадената област и интегративниот пристап придонесоа м-р Невенка Величковска да се изгради во потенцијал чиј професионален придонес и човечки карактеристики импонираат на институции чија дејност се потпира на стручност и одговорност.

Заклучок и предлог

Врз основа на претходно изнесеното и целокупната анализа на досегашната работата на м-р Невенка Величковска, Рецензентската комисија констатира дека кандидатката е веќе афирмиран наставно-образовен, научно-стручен работник од област за која конкурира и ги исполнува сите критериуми предвидени со Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Затоа, Комисијата со особено задоволство му предлага на Наставно-научниот и уметнички совет на ФЛУ во Скопје, кандидатката м-р Невенка Величковска да биде избрана за наставник, во **насловно звање -доцент** по предметот конзервација и реставрација на иконопис и маслено сликарство (прв циклус), на Факултетот за ликовни уметности во Скопје.

Рецензентска комисија

Ред. проф. м-р Блаже Кузмановски- претседател с.р.
 Ред. проф. м-р Јован Шумковски – член с.р.
 Вонр. Проф. м-р Жанета Вангели - член с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Невенка Величковска

Институција: Факултет за ликовни уметности

Научна област: конзервација и реставрација на иконопис и маслено сликарство

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред.број	Назив на активностa:	Поени
1	Одување на настава од прв циклус студии	
	Конзервација и реставрација 1, 2006/7, летен, 2x15x0,04=	1,2
	Конзервација и реставрација 1, 2006/7, зимски, 2x15x0,04=	1,2
	Конзервација и реставрација 1, 2007/8, летен, 2x15x0,04=	1,2
	Конзервација и реставрација 1, 2007/8, зимски, 2x15x0,04=	1,2
	Конзервација и реставрација 1, 2008/9, летен, 2x15x0,04=	1,2
	Конзервација и реставрација 1, 2008/9, зимски, 2x15x0,04=	1,2
	Конзервација и реставрација 1, 2009/10, летен, 2x15x0,04=	1,2
	Конзервација и реставрација 1, 2009/10, зимски, 2x15x0,04=	1,2
	Конзервација и реставрација 1, 2010/11, летен, 2x15x0,04=	1,2
	Конзервација и реставрација 1, 2010/11, зимски, 2x15x0,04=	1,2
	Конзервација и реставрација 1, 2011/12, летен, 2x15x0,04=	1,2
	Конзервација и реставрација 1, 2011/12, зимски, 2x15x0,04=	1,2
	Конзервација и реставрација 1, 2012/13, летен, 2x15x0,04=	1,2
2	Одржување на вежби	
	Конзервација и реставрација 1, 2006/7, летен, 2x15x0,03=	0,9
	Конзервација и реставрација 1, 2006/7, зимски, 2x15x0,03=	0,9
	Конзервација и реставрација 1, 2007/8, летен, 2x15x0,03=	0,9
	Конзервација и реставрација 1, 2007/8, зимски, 2x15x0,03=	0,9
	Конзервација и реставрација 1, 2008/9, летен, 2x15x0,03=	0,9
	Конзервација и реставрација 1, 2008/9, зимски, 2x15x0,03=	0,9
	Конзервација и реставрација 1, 2009/10, летен, 2x15x0,03=	0,9
	Конзервација и реставрација 1, 2009/10, зимски, 2x15x0,03=	0,9
	Конзервација и реставрација 1, 2010/11, летен, 2x15x0,03=	0,9
	Конзервација и реставрација 1, 2010/11, зимски, 2x15x0,03=	0,9
	Конзервација и реставрација 1, 2011/12, летен, 2x15x0,03=	0,9
	Конзервација и реставрација 1, 2011/12, зимски, 2x15x0,03=	0,9
	Конзервација и реставрација 1, 2012/13, летен, 2x15x0,03=	0,9
3	Консултации со студенти од прв циклус студии	
	2006/7, летен, 18x4x0,002=	0,144
	2006/7, зимски, 15x4x0,002=	0,12

	2007/8, летен,	15x4x0,002=	0,12
	2007/8, зимски,	14x4x0,002=	0,112
	2008/9, летен,	14x4x0,002=	0,112
	2008/9, зимски,	14x4x0,002=	0,112
	2009/10, летен,	14x4x0,002=	0,112
	2009/10, зимски,	22x4x0,002=	0,176
	2010/11, летен,	22x4x0,002=	0,176
	2010/11, зимски,	22x4x0,002=	0,176
	2011/12, летен,	22x4x0,002=	0,176
	2011/12, зимски,	16x4x0,002=	0,128
	2012/13, летен,	17x4x0,002=	0,136
4	Интерна скрипта од предавања		
	„Икони, оштетувања на иконите, конзервација и реставрација на иконите“ 1x4=		4
	Вкупно		33.1

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред.број	Назив на активност:	Поени
1	Раководител на изведбен национален научен проект	
	2006/2008 , Проект за конзервација и реставрација на 6 престолни икони, црква „Св. Петар и Павле”, с. Тресонче (<i>опит. Мавро и Ростуше</i>), <i>XIX век</i>	6
	2006/2008 , Проект за конзервација и реставрација на 3 престолни икони од Ризницата на икони - Бигорски Манастир, <i>XVII век</i>	6
	2006/2008 , Проект за конзервација и реставрација на Царски двери од црквата „Св. Никола”, с. Зрзе, Прилеп (<i>XVI век со преслика од XIX век</i>)	6
	2007/2008 , Проект за конзервација и реставрација на 2 икони од Галеријата на икони во НУ Музеј на Македонија, (<i>Пророк Илиј од XIV век и Исус Христос од XV век</i>)	6
	2008 , Проект за конзервација и реставрација на 8 икони од Галеријата на икони, Охрид (<i>за презентација на изложбата „Византија 330-1453“ во Лондон</i>)	6
	2008/2009 , Проект за конзервација и реставрација на 2 престолни икони, црква „Св. Атанасие”, с. Рајчица, <i>XVIII век</i> (сопственост на Бигорски манастир)	6
	2009/2011 , Проект за конзервација и реставрација на 3 икони од Галеријата на икони во НУ Музеј на Македонија (<i>Богородица со Христос, инв.бр.254, Хвалите Господа, инв.бр. 372 и Богородица Троеручица, инв. бр. 377</i>)	6

	2010/2012 , Проект за конзервација и реставрација на две икони од Галерија на икони, НУ Завод и Музеј Охрид (<i>Св. Василиј Велики и св. Никола од 1045/50 година и Богородица Епискепис од XIV век</i>)	6
	2011/2012 - Проект за конзервација и реставрација на три икони од перманентната поставка на Галерија на икони – Охрид (<i>Литиска икона Св. Наум Охридски/Архангел Михаил, XIV/ XVII век, Св. Марина со житие, XVII век и Св. Марина, XIX век</i>)	6
	2013 , Проект за конзервација и реставрација на три престолни икони од црквата Св. Троица, с. Мождивњак, Крива Паланка, <i>XVII век</i>	6
2	Учесник во национален научен проект	
	2008 , Проект за конзервација и реставрација на 8 икони, манастир „Трескавец”, Прилеп, <i>XIX век</i>	3
	2010 , Проект за конзервација и реставрација на група уметнички религиски предмети (<i>два процесиски крстови и девет палмети</i>), од Ризницата на Бигорскиот манастир „Св. Јован Крстител“	3
	2010/2011 , Проект за конзервација на иконите од Музеј на Македонија и Галеријата на икони-Охрид за изложбата во Утрехт, Холандија (<i>22 икони</i>)	3
	2007/2008 , Проект за конзервација и реставрација на две икони од Самоков (<i>Св. Варвара и Исус Христос од XVII век</i>)	3
3	Учесник во меѓународен научен проект	
	2010/2012 , Проект: <i>Identification of pigments in medieval icons and oriental illuminated manuscripts using micro-Raman spectroscopy</i>	5
4	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание	
	2008-2009 , Конзерваторско - реставраторските работи на царските двери од црквата Св. Никола, с. Зрзе, Прилеп, ПАТРИМОНИУМ.МК, ISSN 1857-5811, година 2, број 3-4, 5-6	4
	2008-2009 , Некои согледувања на причинителите за лошата состојба на две икони од Рајчица, ПАТРИМОНИУМ.МК, ISSN 1857-5811, година 2, број 3-4, 5-6	4
5	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир	
	2006 , Диптихон со икончињата на Преподобните Стилијан Пафлагонец и Ефтимиј Велики, Зборник посветен на Владика Тимотеј, (коавтор)	1,8

	Вкупно	86,8
--	---------------	-------------

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Ред.број	Назив на активностa:	Поени
1	Монументално ликовно дело од национално значење	
	2009/20010 , изработка на 13 <u>иконостасни икони</u> во црквата „Св. Никола“, с. Тресонче	8
	2007/2008 , изработка со позлата на резбан Голем Крст со пропратни икони и носач (подножје) за Манастирот „Св. Ѓорѓи Победоносец“, Неготино	8
	Вкупно	16

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред.број	Назив на активностa:	Поени
1.	Учество во комисии и тела на државни и други органи	
	2007 , член на стручна контрола на Проектот за конзервација и реставрација на иконостасните икони од црквата Св. Никола, с. Трново, Крива Паланка	1
	2007 , член на стручна контрола на Проектот за конзервација и реставрација на Царските двери од црквата Св. Никола, Шопско Рударе	1
	2008 , член на стручна контрола на Проектот за конзервација и реставрација на иконостасните икони од црквата Св. Ѓорѓи, Лазарополе	1
	2009 , член на стручна контрола на Проектот за конзервација и реставрација на 12 икони од депото на Музеј - Кавадарци	1
	2009 , конзерваторско-реставраторски надзор на работите на непосредната заштита на Царските двери од црквата Св. Никола/Св. Ѓорѓи, с. Орах	1
	2011 , конзерваторско-реставраторски надзор на работите на непосредната заштита на престолна икона Богородица (Всецарица), влезна врата во проскомидијата со насликана фронтална фигура на Архангел Михаил и две надверија од иконостасот од црквата во манастирот „Св. Јован Претеча“, с. Слепче, Демир Хисар (I фаза)	1
	2011/2012 , конзерваторско-реставраторски надзор на работите на непосредната заштита на Царски двери (десно крило), црква „Св. Никола“, с. Челопек, општина Брвеница	1
	2013 , член на стручна контрола на Проектот за конзервација и реставрација на 22 икони од цркви од Винаца (I фаза)	1
	2010/2012 , стручен консултант на Проектот за конзервација и реставрација на 5 икони од депото на МПЦ (<i>Исус Христос Седржател, Богородица со Исус Христос, Св. Јован Претеча, Успение на Пресвета Богородица и една неидентификувана икона</i>)	1

	Вкупно	9
ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ		Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ		33,1
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ		86,8
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ		16
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ		9
Вкупно		144,9

Рецензентска комисија

Ред. проф. м-р Блаже Кузмановски- претседател с.р.

Ред. проф. м-р Јован Шумковски – член с.р.

Вонр. проф. м-р Жанета Вангели - член с.р.

Р Е Ф Е Р А Т

ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК, ВО НАСЛОВНО ЗВАЊЕ, ПО ПРЕДМЕТОТ ХЕМИЈА ОД ОБЛАСТА КОНЗЕРВАЦИЈА И РЕСТАВРАЦИЈА (ВТОР ЦИКЛУС) НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЛИКОВНИ УМЕТНОСТИ ВО СКОПЈЕ

Со одлука на Наставно-научниот совет на Факултетот за ликовни уметности во Скопје, бр. 02-209/2, донесена на седницата одржана на 16.9.2013 година, определени сме за членови на Рецензентската комисија во врска со конкурсот објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Лајм“ од 17.V.2013 година за избор на еден наставник, во **насловно звање - доцент** по предметот хемија за конзервација и реставрација (втор циклус) на Факултетот за ликовни уметности во Скопје. На конкурсот се пријави кандидатката д-р Лидија Робева Чуковска, конзерватор советник за физичко-хемиски испитувања, при Националниот конзерваторски центар - Централна хемиска лабораторија, во Скопје. По прегледот на доставената документација, како и врз основа на личното познавање на кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултетот за ликовни уметности во Скопје да му го поднесеме следниот

ИЗВЕШТАЈ

БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ

Лидија Робева Чуковска е родена на 26 март 1970 во Скопје, Р. Македонија. Основното училиште го завршила во ОУ “Браќа Миладиновци” во Скопје, а средното во хемискиот училиштен центар ХУЦ “Марија Кири-Склодовска” во Скопје каде што се здобила со звањето хемиски техничар. Образованието го продолжила во учебната 1987/88 година на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот “Кирил и Методиј”, група: препаративна хемија, каде што дипломирала во 1994 година (со просечен успех 8) и се стекнала со звање - дипломиран инженер по хемија.

Во учебната 2004/05 година се запишала на постдипломски студии на Институтот за хемија – ПМФ, а ги завршила во 2008 година (со просечна оценка 10) со што се стекнала со научното звање магистер на хемиски науки.

Во магистерската работа насловена *Карактеризација на солна ефлоресценција врз сидно сликарство со примена на инфрацрвена спектроскопија и целна факторна анализа* кандидатката има опфатено три цркви кои потекнуваат од византиски и поствизантискиот период, ”Св. Богородица Перивлепта-Охрид” (13 век); ”Св. Богородица-манастир Лешок” (14 век) и ”Св. Ѓорѓи” (18 век) од с. Лазарополе. За секоја од овие цркви се испитувани сликарските материјали кои биле употребени во сидното сликарство. Посебно внимание е дадено кон одредување на причините за појавата на деструкција на живописот. Хемиските испитувања се насочени кон анализа на солите кои се искристализирани на површината, а за квалитативниот и квантитативниот состав на солите е развиена статистичка метода со примена на Целна Факторна Анализа. Добиените резултати се во функција на непосредните конзерваторски третмани за заштита на живописот.

Своето образование го заокружила во 2011 година, кога се стекнала со научно звање - доктор на науки на фолклористика, после одбраната на докторската теза *Ерминиите и македонската зографска традиција- Хемиска анализа на сиден живопис од 19 век* на Институтот за фолклор, Универзитет “Св. Кирил и Методиј”. Предмет на истражување се македонските сликарски прирачници од 19 век - Ерминиите, кои се основни пишани извори кои го отсликуваат традиционалниот начин на живописување и украсување на црковните светилишта. Во фокусот на поставената теза е технолошкиот дел од ерминиите со тенденција да се проучи зографскиот занает, сликарските манири и основните материјали за работа на македонските зографи. Докторската дисертација претставува еден вид соединување на *традицијата и науката*. Во потесна смисла, во научниот труд е направена корелација помеѓу традиционалниот зографски занает и природните науки (хемија, физика). Во рамките на експерименталните испитувања е

испитуван сиден живопис од три цркви од Р. Македонија за кои постои податок дека се дел од ликовниот творечки опус на познатиот македонски зограф Дичо Зограф. Имајќи предвид дека досега во Р. Македонија не е објавено издание со ваква тематска разновидност, докторската работа може да се смета дека е прва студија која разработува ваква проблематика.

Првото работно искуство го стекнала како *наставник по хемија* во средното училиште ЕМУЦ “Никола Тесла”. Во 1995 година стапила во редовен работен однос во Репуличкиот завод за заштита на споменици на културата-РЗЗСК, кој потоа е регистриран како Национален конзерваторски центар (НКЦ).

Работното искуство во областа на културното наследство го започна токму во Централната хемиска лабораторија при НКЦ како стручен работник за физичко-хемиски испитување, каде што има остварено веќе 18-годишно работно искуство. Во текот на работниот стаж добива унапредување во стручните звања, конзерватор и виш конзерватор, а во 2012 година го стекнала највисокото стручно звање во конзерваторската практика - *конзерватор советник*.

Во своето активно работење се соочувала со проблематика која е во доменот на *примена на хемијата во конзерваторски истражувања* на културното наследство:

- идентификација на материјали кои се употребувани во историски споменици (фрески, икони, канвас, археолошки наоди, мозаик, градежни материјали);
- карактеризација на сликарска палета и сликарска техника во уметнички дела;
- термохигрографски мерења на микроклиматски услови во кои опстојуваат културните добра (сакрални објекти, галерии и сл.);
- примена на современи материјали во конзерваторско-реставраторски цели;
- стручно мислење и сугестии за примена на соодветни конзерваторско реставраторски третмани;
- учество во комисији за стручна контрола и прием на конзерваторски проекти.

Во периодот 2009-2010 била во функција на *раководител на секторот за непосредна заштита* во Националниот конзерваторски центар-Скопје.

Потесната специјализираност на кандидатот Лидија Робева Чуковска е аналитичката хемија со примена на инструментални аналитички техники - спектроскопски техники (FTIR, Raman), рендгенска дифракција (XRD) и оптичка микроскопија.

Во рамките на стручните активности, таа има членувано во стручни тимови на конзерваторско реставраторски проекти и тоа во над 70 проекти од областа на сидното сликарство, најмалку 12 проекти од областа на иконосликарството, како и проекти од областа на архитектурата (15 проекти) и археологијата (8 проекти).

Како раководител на проект има изготвено проекти од областа на конзерваторските истражувања: “Примена на синтетички материјали за конзервација на сиден живопис” и “Карактеризација на градежни материјали од културно наследство со примена на хеометриски техники”. Во интерес на унапредувањето на истражувачкиот капацитет на хемиската лабораторија во НКЦ била и раководител на проектот “Опременување и унапредување на централната физичко - хемиска лабораторија при Национален конзерваторски центар – Скопје”.

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Своето прво работно искуство д-р Лидија Робева Чуковска го стекнала во средното училиште ЕМУЦ “Никола Тесла”, каде што била *наставник по хемија* во текот на учебната 1995/96 година.

Во периодот 2010 - 2012 година изведувала *практична настава* (вежби) по предметот *хемија во конзервација и реставрација (I и II)* на последипломски студии на Факултетот за ликовни уметности, Универзитет “Св. Кирил и Методиј” во Скопје, под менторство на проф. д-р Билјана Минчева – Шукарова, од Институтот за хемија при ПМФ во Скопје. Практичната настава

беше изведувана во лабораторијата при Националниот конзерваторски центар каде што кандидатката е вработена. Во рамките на вежбите, на студентите им беше презентирана аналитичката процедура за испитување на сликарски материјали од референтни материјали (пигменти, врзива, сликарска подлога, лепаци, масло, лакови и сл.) и реални примероци, применувајќи визуелни техники, класични аналитички тестови, инфрацрвена спектроскопија и начин на интерпретирање на податоците. Добиените резултати од своевидните анализи се во функција на магистерските истражувања од страна на магистрантите.

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Научноистражувачката активност на д-р Лидија Робева Чуковска е од областа на *хемијата применета во конзервација и реставрација* на објекти од културното наследство: сидно сликарство, икони, градежни материјали од недвижно културно наследство, археолошки наоди и сл. Таа досега објавила вкупно 8 труда во домашни и странски научни и стручни списанија, од кои 2 се во странски списанија. На научната и стручната јавност, д-р Лидија Робева Чуковска презентирала 12 усни или постерски соопштенија (на конгреси/симпозиуми/работилници)

Список на трудови со оригинални научни резултати, објавени во научни и/или стручни списанија:

- 1.
2. Л. Р. Чуковска, КЛАСИФИКАЦИЈА НА МАЛТЕРИ ОД АРХЕОЛОШКИ ИСКОПУВАЊА ВО ГАЛЕРИЈАТА ОД ЈЕНИ ЏАМИЈА-БИТОЛА, *Културно Наследство*, Национален конзерваторски центар, Скопје, **32-33**, 71–80 (2007).
3. B. Minceva-Sukarova, O. Grupce, V. Tanevska, L. Robeva Cukovska, S. Mamucevska, MICRO-RAMAN SPECTROSCOPIC STUDIES OF BYZANTINE CULTURAL HERITAGE IN REPUBLIC MACEDONIA, *Maced. J. Chem. Chem.*, **26**, 103-110 (2007).
4. Л. Робева Чуковска, ФИЗИЧКО-ХЕМИСКИ ИСПИТУВАЊА НА СИДНО СЛИКАРСТВО ОД СВ. ЃОРЃИ, *Патримониум.мк*, КАЛАМУС, Скопје, **1-2**, 137–146 (2007).
5. Blažo Boev, Tena Šijakova-Ivanova, Lidija Robeva-Čukovska, Ivan Boev, MINERAL RESEARCHES OF THE EXAMPLES OF THE ARCHEOLOGICAL LOCALITY “STOBI” USING THE METHOD OF THE X-RAY DIFFRACTION, *Geologica Macedonica*, **22**, 27-41 (2008).
6. L. Čukovska, O. Grupče, B. Minčeva-Šukarova, I. Kuzmanovski, CHARACTERIZATION OF SALT EFFLORESCENCE USING TARGET FACTOR ANALYSIS. DEVELOPMENT OF THE METHOD, *J. Braz. Chem. Soc.*, **20**, 57-63 (2009).
7. Л. Робева Чуковска, З. Георгиев, Б. Боев, ИСТРАЖУВАЊА НА РАНОХРИСТИЈАНСКА ИНТАРЗИЈА ОД АРХЕОЛОШКИОТ ЛОКАЛИТЕТ СТОБИ, *Патримониум.мк*, КАЛАМУС, Скопје, **5-6**, 233-238 (2009).
8. Л. Робева Чуковска, КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА НА ТЕХНОЛОШКИОТ ДЕЛ ВО МАКЕДОНСКИТЕ ЕРМИНИИ ОД 19 ВЕК И АНАЛИЗА НА СИДНО СЛИКАРСТВО ОД ИСТИОТ ПЕРИОД, *Културно наследство*, **35-37**, 95-107 (2011).
9. L. Robeva Čukovska, B. Minčeva – Šukarova, A. Lluveras-Tenorio, A. Andreotti, M. Perla Colombini, MICRO-RAMAN AND GC/MS ANALYSIS TO CHARACTERIZE THE WALL PAINTING TECHNIQUE OF DICHO ZOGRAPH IN CHURCHES FROM REPUBLIC OF MACEDONIA, *J. Raman Spectroscopy*, **43**, 1685-1693 (2012).

Список на соопштенија на научни и стручни манифестации:

1. Л. Робева Чуковска, ФИЗИЧКО-ХЕМИСКИ ИСПИТУВАЊА НА МАЛТЕРИ И СИДНО СЛИКАРСТВО ОД КУЛТУРНО ИСТОРИСКИ СПОМЕНИЦИ, Работилница: Примена на спектроскопски методи во културното наследство - Дијалог помеѓу научници и конзерватори, Програма, 1-2 јуни 2005, Скопје, Р. Македонија.

2. Minceva-Sukarova, L. Robeva Cukovska, L. Andreeva, O. Grupce, M. Skenderovska, S. Mamucevska, SPECTROSCOPIC STUDY OF THREE PAIR OF PIGMENTS FROM THE FRESCOS DATING FROM 17TH AND 19TH CENTURY IN SV. BOGORODICA CHURCH – LESHOK, Macedonia, *International Workshop COST G8: In-situ Non-destructive analysis and testing of Museum Objects*, Abstract, p. 48-49, Bratislava, Slovakia, 15th - April 2005.

3. L. Robeva Cukovska, I. Kuzmanovski, B. Minceva-Sukarova, O. Grupce, CHARACTERIZATION OF EFFLORESCENCE IN FRESCOS USING INFRARED SPECTROSCOPY AND TARGET FACTOR ANALYSIS, *XVIII European Congress on Molecular Spectroscopy*, Book of Abstracts, P1-5, Istanbul, Turkey, September 2006.

4. L. Robeva Cukovska, P. Vandenabeele, B. Minceva-Sukarova, O. Grupce, V. Tanevska, RAMAN SPECTROSCOPIC APPROACH TO THE PROBLEM OF MIXED OR SUPERIMPOSED PIGMENTS IN BYZANTINE FRESCOS. I. REFERENT SAMPLE STUDY, *5th International Conference of the South-East European Chemical Societies*, Book of Abstracts, Vol.1, ACH-10, Ohrid, Republic of Macedonia, September 2006.

5. L. Robeva Cukovska, I. Kuzmanovski, B. Minceva-Šukarova, O. Grupce, QUANTITATIVE DETERMINATION OF SALT EFFLORESCENCE IN THREE CHURCHES IN R. MACEDONIA, *Balkan Symposium on Archaeometry-Science meets Archaeology & Art History*, Book of proceedings, P10, p. 61, Ohrid, 18-20 Sept, 2008.

6. L. Robeva Cukovska, METHODOLOGY FOR CHARACTERIZATION OF SALT EFFLORESCENCE ON WALL PAINTINGS BY USING INFRARED SPECTROSCOPY AND CHEMOMETRIC TECHNIQUES, *Regional Workshop: Harmonization Procedure related to NAT for characterization and preservation of cultural heritage artifacts* ATHENS, p. 13-17, October 2008.

7. Л. Робева Чуковска, ИСТРАЖУВАЧКИ РАБОТИ ВРЗ АРТЕФАКТИ ОД КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО СО ПРИМЕНА НА ИНСТРУМЕНТАЛНО АНАЛИТИЧКИ ТЕХНИКИ, *18 април-меѓународен ден на културното наследство*, Струмица 24-25 Април/2009.

8. Robeva Čukovska, L. Minceva Šukarova B., Nastova I., MICRO-RAMAN SPECTROSCOPIC STUDY OF PIGMENTS USED IN WALL PAINTINGS IN TWO CHURCHES FROM XIX CENTURY PAINTED BY DIČO ZOGRAF, *XXI Congress of Chemists and Technologists of Macedonia (with international participation)*, Book of Abstracts, SSC-9, p. 23, Sept. 2010, Ohrid.

9. B. Minceva-Šukarova, V. Tanevska, O. Grupce, L. Robeva Cukovska, MICRO-RAMAN SPECTROSCOPIC STUDY OF PIGMENTS USED IN WALL PAINTINGS, ICONS AND ILLUMINATED MANUSCRIPTS FROM REPUBLIC OF MACEDONIA, *2nd Balkan symposium on Archaeometry - Science meets Archaeology and Art history*, Book of Abstracts, OL-2, p. 9, 15-17 September, 2010 Istanbul-Turkey.

10. L. Robeva Čukovska, B. Minčeva Šukarova, A. Lluveras, M. Perla Colombini, I. Nastova, MICRO-RAMAN AND GC/MS ANALYSIS OF PIGMENTS AND BINDERS IN THE 19TH C. WALL PAINTINGS IN THREE CHURCHES FROM REPUBLIC OF MACEDONIA, *6th International Congress on the Application of Raman Spectroscopy in Art and Archaeology*, Book of Abstracts RAA, p. 63 2011, 5-8 Sept, Parma, Italy, 2011.

11. L. Robeva Čukovska, I. Spahiu, B. Minčeva-Šukarova, THE CONTRIBUTION OF MICR-RAMAN AND FT-IR SPECTROSCOPY IN ART HISTORY STUDY OF WALL APINTINGS FROM THE 16TH CENTURY CHURCH IN REPUBLIC OF MACEDONIA, *CHEMCH*, 2nd International Congress “Chemistry for Cultural Heritage”, Book of Abstracts PS1.04, p. 86, 9-12 July 2012, Istanbul, Turkey.

12. A. Lluveras Tenario, L. Robeva Čukovska, A. Andreotti, M. P. Colombini, B. Minčeva-Šukarova, PY/GC/MS AND GC/MS BASED TECHNIQUES FOR ANALYSIS OF ORGANIC MATERIALS USED BY DICHO ZOGRAPH WORKSHOP, *CHEMCH*, 2nd International Congress “Chemistry for Cultural Heritage”, Book of Abstracts, PS1.15, p. 97, 9-12 July Istanbul, Turkey, 2012.

Според основните карактеристики на содржината на објавените трудови на д-р Лидија Робева Чуковска, тие може да се поделат во две основни групи, а во продолжение следува анализа на вака групираниите трудови.

1) Анализа на живопис (сидно сликарство и икони) од сакрални објекти

Во оваа група спаѓаат трудовите 2, 3, 5, 7 и 8 (како и соопштенијата од научните истражувања 2-12) кои се однесуваат на идентификација на традиционалните материјали кои биле употребени во сидното сликарство од страна на зографите, реставраторските материјали применети во функција на непосредната заштита на живописот и одредување на продукти на деструкција на сиден живопис. Овие испитувања се вршени со цел да се карактеризира оригиналната уметничка палета и сликарската техника, а добиените информации да послужат во други научно- истражувачки сфери од аспект на историја на уметност, датирање и хронологија на сидното сликарство во еден сакрален објект, одредување на сликарска работилница, авторство, аналогна анализа, како и непосредната заштита.

Преку хемиските анализи изведени во овие трудови се добиени информации за конститутивните материјали на оригиналното сликарство (пигменти, бои, врзиви), стратиграфија и постоење на преслики, сликарска техника (фреско, секо, темпера и сл.), главно со примена на *оптичка микроскопија*, *раманска* и *инфрацрвена спектроскопија*. Предмет на анализа се материјали кои може да се разгледуваат како сложени смеси составени од различни супстанции со различно потекло (органски/неоргански, природни/синтетички, традиционални/ реставраторски) при што во научните истражувања е истакната *комплементарноста* на применетите аналитички техники за карактеризацијата на материјалите и добивањето на една целосна престава за конкретните сликарски изведби.

Резултатите објавени во трудовите 2 и 8 (соопштенија 2, 4, 8, 9, 10 и 11) ја презентираат несомнената идентификација на неорганските супстанции, употребени како пигменти или полнила во уметничките дела, со примена на раманската спектроскопија. Од друга страна, одредувањето на сликарската техника, или со други зборови, идентификацијата на врзивниот медиум во употребените бои (жолчка, белка, туткал, казеин, масло) како и заштитните премази врз живописите, кои главно се основаат на смола и масло, е еден од најсложените анализи во областа на испитувањето на културното наследство. Ова се должи, пред сè, на хемиските промени на првобитните материјали после повеќе вековно постоење и хемиските реакции кои се одвиваат меѓу самите компоненти. Трудот 8 (соопштение 12) претставува прва истражувачка работа на оваа проблематика за сидно сликарство од Р. Македонија, каде што покрај раманската спектроскопија е применета и GC/MS и PY/GC/MS изведувани во Одделот за хемиски науки и заштита на културното наследство при Универзитетот во Пиза, Италија. Податоците добиени од GC/MS во овој труд се статистички обработени со PCA со цел да се направи класификација на органските материјали од протеинско потекло (жолчка, казеин, туткално врзиво).

Примената на инфрацрвената спектроскопија во културното наследство е презентирана во трудот 5 и соопштенијата од научните истражувања 3, 5, 6, и 11. Во трудот 5 е даден посебен осврт на одредувањето на хемискиот состав на солната ефлоресценција во три цркви од Р. Македонија, која се образува како резултат на деструкциони процеси на сидното сликарство и последица на атмосферски влијанија, некомпатибилни реставраторски материјали и несоодветни

микроклиматски услови. Карактеризацијата на солната ефлоресценција е извршена со примена на FTIR и хеометриската метода TFA.

Истражувачките работи во насока на обединување на традицијата и науката се објавени во трудот 7 каде што се истакнати традиционалните сликарски материјали и рецепти за иконописување врз основа на македонските сликарски прирачници од 19th век. Во овој стручно-популарен труд се објавени и резултатите од раманска спектроскопија преку која беа одредени оригиналните уметнички палети, но и реставраторските бои во сиден живопис од три цркви од Р. Македонија кои датираат од истиот период.

2) Анализа на археолошки материјали

Во оваа група спаѓаат трудовите 1, 4 и 6 (соопштение 1,7). Овие истражувања се во функција на хронологијата на одредени градби во еден локалитет (труд 1) и одредување на потеклото на откриените археолошки наоди (трудои 4 и 6).

За време на реновирачките интервенции во Јени-цамијата во Битола се откриени стари градби кои предизвикале потреба за археолошки ископувања. Во трудот 1, се објавени резултатите од хемиските анализи на квалитативниот и квантитативниот состав на градежните малтери земени од различни позиции. Целта на анализата во овој труд е класификацијата на малтерите според хемискиот состав и претпоставка на технологијата на нивна подготовка. Во овие истражувања се применети класични хемиски анализи (комплексометрија, гравиметрија), а класификацијата на малтерите е изведувана со статистичка обработка на податоците применувајќи ја хеометриската метода PCA. Насликаните фрагменти, најдени при ископувањата, се анализирани со примена на FTIR. Резултатите од истражувањата посочуваат дека се работи за градби кои биле изведувани во различен временски период.

Трудовите 4 и 6 се однесуваат на истражувања на една ранохристијанска интарзија (мозаик на дрвена подлога) најдена во локалитетот Стоби. Фрагментите од овој мозаик се анализирани со примена на XRD (труд 4), а дополнителни анализи, пред сè на органските материјали се изведувани со примена на FTIR (труд 6). Резултатите од овие анализи претпоставуваат дека интарзијата содржи видови на камчиња кои не се наоѓаат на минералашката карта на Р. Македонија.

Стручно усовршување

Своето стручно усовршување д-р Лидија Робева Чуковска го стекнувала во реномирани хемиски лаборатории во европски научни институти кои се специјализирани за истражување во областа на конзервацијата и реставрацијата на културните добра, како што се:

- Department of Analytical Chemistry, Ghent University, Belgium, 5th - 16th . September 2005;
- National Center of Scientific Research "Demokritos"- Institute of Nuclear Physics-Athens, Greece, 22nd - 26th January 2007;
- Regional Training Course on Chemometrics, Tirana, Albania 10th - 14th December 2007
- Sarayköy Nuclear Research and Education Center, Ankara, Turkey, 22nd -26th December 2008;
- Department of chemistry and chemical science for the safeguard of cultural heritage group - University of Pisa, Italy, 8th-20th November 2010;
- Scientific Research Laboratory in the British Museum, London UK, 13th-17th May 2013.

Учество во проекти и други активности

Д-р Лидија Робева Чуковска учествувала во три важни **меѓународни проекти** од областа на примената на хемијата и физиката во заштитата на културното наследство:

- 2005-2006: COST G8 “Non-destructive analysis and testing of museum objects“, EU - Research and Technological Development (RTD) Framework Programme;
- 2005-2010: IAEA- “Nuclear Techniques for the protection of Cultural Heritage Artefacts in the Mediterranean Region“ Project Number RER1006/0;

- 2013: CHARISMA: “Cultural Heritage Advanced Research Infrastructures-Synergy for a Multidisciplinary Approach to Conservation/Restoration“ Programme GA No. FP7- 228330.

Како **раководител** на национален проект има изготвено и реализирано три проекти:

- 2008: “Примена на современи конзерваторски материјали за заштита на сидното сликарство”.
- 2009-2012: “Опремување на Централната хемиска лабораторија при НКЦ со инструментални аналитички техники за испитување на културното наследство”.
- 2012: “Унапредување на хемиско-конзерваторската истражувачка дејност во областа на испитување на органски материјали од живописани културни добра”.

Како **член** на национални проекти учествувала во бројни проекти во рамките на редовната работа во хемиската лабораторија на Националниот конзерваторски центар: проекти од областа на сидното сликарство (над 70 проекти);

- проекти од областа на иконосликарството (12 проекти);
- проекти од областа на архитектурата (15 проекти)
- проекти од областа на археологијата (8 проекти)

Во периодот 2008 - 2012 учествувала во **Комисии** за:

- (1) Комисија за стручна контрола на *проекти од областа на конзервацијата и реставрацијата* (во 19 Комисии);
- (2) Комисија за *прием на изведени работи од непосредна заштита* (во 5 комисии).

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Од погоре изнесеното јасно произлегува дека кандидатката д-р Лидија Робева Чуковска покажала голема активност како стручњак од практика, научник-истражувач и педагог.

Бројот на научни трудови, стручни проекти и меѓународни соработки, како и долгогодишното работно искуство во тесно специјализираната област, примена на хемија во културното наследство, јасно зборува дека се работи за еден изграден стручњак во научноистражувачката дејност и конзерваторско-реставраторската проблематика на културните добра. Треба да се одбележи дека таа е првиот кандидат кој, во нашата средина, изработил докторска дисертација која претставува еден вид соединување на традицијата и науката, односно поврзување на традиционалниот зографски занает и природните науки (хемија и физика). Како хемичар по вокација, таа е соодветна за **насловното звање - наставник од областа на хемијата за конзервација и реставрација**.

Важно е да се нагласи дека при своите усни настапи (вклучително и при одбраната на дисертацијата) д-р Лидија Робева Чуковска покажала дека има способности за добро организирање во излагањето на материјалот – квалитет што е од суштинско значење при работа со студенти.

Поради сето погоре кажано, на членовите на Рецензентската комисија им претставува особена чест на Наставно-научниот совет на Факултетот за ликовни уметности во Скопје да му предложи д-р Лидија Робева Чуковска да биде избрана во звањето **насловен доцент** по предметот хемија за конзервација и реставрација (втор циклус).

Членови на Рецензентската комисија

1. Проф. д-р Билјана Минчева Шукарова - претседател с.р.
2. Проф. м-р Блаже Кузмановски - член с.р.
3. Вонр. проф. м-р Антони Мазневски - член с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Лидија Васил Робева Чуковска

Институција: Факултет за ликовни уметности

Научна област: хемија во областа на конзервација и реставрација

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред.б рој	Назив на активноста:	Поени
1.	Одржување вежби од втор циклус студии	
	2010/2011 Хемија во конзервација и реставрација I и II (5 x 4 x 0,03)	0,6
	2011/2012 Хемија во конзервација и реставрација I и II (5 x 4 x 0,03)	0,6
	2012/2013 Хемија во конзервација и реставрација I и II (5 x 4 x 0,03)	0,6
2.	Интерна скрипта по практични/лабораториски вежби	
	Хемија во конзервација и реставрација I и II	3
	ВКУПНО	4,8

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред.б рој	Назив на активноста:	Поени
	Раководител на национален научен проект	
1.	2008 Раководител на истражувачки проект: Примена на современи синтетички конзерваторски материјали за непосредна заштита на сидно сликарство (НКЦ - Скопје).	6
2.	2009-2012 Раководител на проект: Опременување на Централната хемиска лабораторија при НКЦ со инструментални аналитички техники за испитување на културното наследство (НКЦ - Скопје).	6
3.	2012 Раководител на конзерваторско истражувачки проект: Унапредување на хемиско-конзерваторската истражувачка дејност во областа на испитување на органски материјали од живописани културни добра, прва фаза (НКЦ - Скопје).	6
	Учесник во национален научен проект	
	2008	
4.	Учесник во стручен тим за изработка на конзерваторски проект: Проект за презентација на сидното сликарство од 17 век во црквата „Св. Богородица“ - манастир „Лешок“ (II фаза) (НКЦ - Скопје).	3
5.	Учесник во стручен тим за изработка на архитектонски проект - Проект за конзервација и реставрација на фасадата од црквата “Св. Богородица-манастир Лешок “ (НКЦ - Скопје).	3

6.	Учесник во стручен тим за изработка на конзерваторски проект: Проект за внатрешно и фасадно ѕидно сликарство во Шарена џамија, Тетово (НКЦ - Скопје).	3
7.	Учесник во стручен тим за изработка на конзерваторски проект од областа на археологијата: Проект за конзервација и реставрација на ранохристијанска интарзија од објектот “Коцкарница” – Стоби (НКЦ - Скопје).	3
8.	Учесник во стручен тим за изработка на конзерваторски проект: Проект за конзерваторски реставраторски работи на ѕидното сликарство во црквата „Св. Ѓорѓи”, Лазарополе (I фаза- северен ѕид) (НКЦ - Скопје).	3
9.	Учесник во стручен тим за изработка на конзерваторски проект: Проект за ѕидното сликарство од црквата “Св. Никола“ во с. Манастир – Прилеп (ЗЗСК - Прилеп).	3
10.	Учесник во стручен тим за изработка на конзерваторски проект: Проект за ѕидното сликарство во црквата “Св. Богородица” во с. Дивље (НУКЦ - Скопје).	3
	2009	
11.	Учесник во стручен тим за истражувачки работи и изработка на конзерваторски проект: Проект за конзервација и реставрација на фреско живописот во црквата “Св. Никола“ во с. Љуботен (НУКЦ - Скопје).	3
12.	Учесник во стручен тим: Проект за конзерваторски истражувања на архитектурата на црквата “Св. Богородица”, с. Дабниште, Кавадарци (НКЦ - Скопје).	3
13.	Учесник во стручен тим - Проект за конзерваторски истражувања на архитектурата на споменикот “Амам“ во Дебар (НКЦ - Скопје).	3
14.	Учесник во стручен тим за изработка на конзерваторски проект - Проект за ѕидното сликарство во црквата “Св. Јован Богослов“ во с. Слечче-Демир Хисар. (НУЗМ - Битола)	3
15.	Учесник во стручен тим за изработка на Проект за санација на оштетувањата од влагата на Национална галерија Даутпашин амам во Скопје (НУКЦ - Скопје).	3
16.	Учесник во стручен тим: Проект за конзерваторски истражувања на архитектурата на црквата „Св. Атанасие” во Варош, Прилеп (ЗЗСК - Прилеп).	3
17.	Учесник во стручен тим за изработка на конзерваторски проект: Проект за ѕидното сликарство во црквата “Св. Никола“ во с. Зрзе-Прилеп (ЗЗСК -Прилеп).	3
	2011	
18.	Учесник во стручен тим за конзерваторски истражувања на сводните површини во ентериерот и ѕидното сликарство во црквата “Св. Јован Крстител-Кратово“ (НКЦ - Скопје).	3
19.	Учесник во стручен тим за изработка на конзерваторски проект: Проект за конзервација и реставрација на фасадната декорација на заштитеното недвижно добро Шарена џамија во Тетово (НКЦ - Скопје).	3

20.	Учество во проект за археолошки истражувања: Проект за сидното сликарство - фрагменти од црквата Св. Ѓорѓи во Мехмед Ефенди - Јени џамија во Битола, откриени со археолошки ископувања (НУ Завод и Музеј -Битола).	3
21.	Учество во тим за конзерваторски истражувања: Проект за сидното сликарство во ентериерот на тремот во “Мехмед ефенди - Јени Џамија во Битола“ (НУ Завод и Музеј - Битола).	3
22.	Учесник во конзерваторско истражувачки проект: Проект за конзервација и реставрација на сидното сликарство во црква “Св. Богородица” во с. Бродец (НУ-КЦ-Скопје).	3
23.	Учесник во конзерваторско истражувачки проект: Проект за сидното сликарство во црквата “Св. Петка” с. Побожје (НУ-КЦ Скопје).	3
2012		
24.	Учесник во конзерваторски истражувања проект: Проект за решавање на проблемот со влагата во заштитеното недвижно добро “Стар амам“ - Уметничка галерија во Тетово (НКЦ -Скопје)	3
25.	Учесник во стручен тим за изработка на Проект за санација на оштетувањата од влагата (ентериер и екстериер), заштита од продор на вода, воведување на систем за вентилација на ентериерот, заштита од УВ зрачење и оградување на културното добро - Чифте амам во Скопје (НУ-КЦ - Скопје).	3
26.	Учесник во конзерваторско истражувачки проект: Проект за конзервација на фреско живописот во црквата “Св. Ѓорѓи“ во с. Градовци (НУ - КЦ - Скопје).	3
27.	Учество во истражувачки проект: Проект за конзервација на фреско живописот во црквата “Св. Петар и Павле” Голем Град, Преспа (НУ - ЗМ - Битола).	3
28.	Учество во археолошко-истражувачки проект за конзервација и реставрација на објектот Театар - Стоби (НУ -Стоби).	3
29.	Учесник во археолошко истражувачки проект на поден мозаик од наосот и нартексот во Епископската Базилика -археолошки локалитет Стоби (НУ -Стоби).	3
30.	Учесник во археолошко истражувачки проект за конзервација и реставрација на метални предмети од Стоби (НУ -Стоби).	3
31.	Учесник во конзерваторско истражувачки проект за три икони од Св. Марина, Св. Марина со житие и Св. Наум/Архангел од Охридската збирка икони (НУ-КЦ - Охрид).	3
Учесник во меѓународен научен проект		
32.	2005-2006 COST G8 “Non-destructive analysis and testing of museum objects“, EU - Research and Technological Development (RTD) Framework Programme	5
33.	2005-2010 IAEA: “Nuclear Techniques for the protection of Cultural Heritage Artefacts in the Mediterranean Region“ Project Number RER1006/0	5
34.	2013 CHARISMA: “Cultural Heritage Advanced Research Infrastructures-Synergy for a Multidisciplinary Approach to Conservation/Restoration“ Programme GA No. FP7- 228330	5

	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор	
35.	B. Minceva-Sukarova, O. Grupce, V. Tanevska, <u>L. Robeva Čukovska</u> , S. Mamucevska, Micro-Raman spectroscopic studies of Byzantine Cultural Heritage in Republic Macedonia, <i>Maced. J. Chem. Chem.</i> , 26 No. 2, pp 103-110, Skopje (2007). JCR impact factor 1,079	4,679
36.	B. Boev, T. Š. Ivanova, <u>L. Robeva-Čukovska</u> , I. Boev, Mineral researches of the examples of the archeological locality “Stobi” using the method of the x-ray diffraction, <i>Geologica Macedonica</i> , Vol. 22, 27-41, (2008).	3,6
37.	<u>L. Čukovska</u> , O. Grupče, B. Minčeva-Šukarova, I. Kuzmanovski, Characterization of Salt Efflorescence using Target Factor Analysis. Development of the Method, <i>J. Braz. Chem. Soc.</i> , Vol. 20, No. 1, 57-63, (2009). JCR impact factor 1,434	5,034
38.	<u>L. Robeva Čukovska</u> , B. Minčeva – Šukarova, A. Lluveras-Tenorio, A. Andreotti, M. Perla Colombini, Micro-Raman and GC/MS analysis to characterize the wall painting technique of Dicho Zograph in churches from Republic of Macedonia, <i>Journal of Raman spectroscopy</i> , DOI 10.1002/jrs4183(2012). JCR impact factor 3,087.	6,687
	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во стручно /научно популарно списание	
39.	<u>Л. Р. Чуковска</u> , Класификација на малтери од археолошки ископувања во галеријата од Јени - џамија-Битола, <i>Културно Наследство</i> , Национален конзерваторски центар, Скопје, 32-33 , 71–80, (2007).	2
40.	<u>Л. Робева Чуковска</u> , Физичко-хемиски испитувања на сидно сликарство од Св. Ѓорѓи, <i>Патримониум.мк</i> , КАЛАМУС, Скопје, 1-2 , 137–146, (2007).	2
41.	<u>Л. Робева Чуковска</u> , З. Георгиев, Б. Боев, Истражувања на ранохристијанска интарзија од археолошкиот локалитет Стоби, <i>Патримониум.мк</i> , КАЛАМУС, Скопје, 5-6 , 233-238, (2009).	1,6
42.	<u>Л. Робева Чуковска</u> , Споредбена анализа на технолошкиот дел во Македонските ерминии од 19 век и анализа на сидно сликарство од истиот период, <i>Културно наследство</i> , 35-37 (2011).	2
	Учество на научен/стручен собир	
	Усна презентација	
43.	<u>Л. Робева-Чуковска</u> , Физичко-хемиски испитувања на малтери и сидно сликарство од културно историски споменици, Работилница: <i>Примена на спектроскопски методи во културното наследство</i> - Програма, 1-2 јуни 2005, Скопје.	1
44.	<u>L. Robeva Chukovska</u> , <i>Methodology for characterization of salt efflorescence on wall paintings by using infrared spectroscopy and chemometric techniques, Regional Workshop, IAEA RER 1/006: Harmonization Procedure related to NAT for characterization and preservation of cultural heritage artifacts, Athens, 13-17 October 2008.</i>	1

45.	Л. Робева Чуковска, Истражувачки работи врз артефакти од културното наследство со примена на инструментално аналитички техники, 18 април-меѓународен ден на културното наследство, Струмица, 24-25 април 2009 година.	1
46.	<i>B. Minceva-Šukarova, V. Tanevska, O. Grupce, L. Robeva Čukovska, Micro-Raman spectroscopic study of pigments used in wall paintings, icons and illuminated manuscripts from Republic of Macedonia, 2nd Balkan symposium on archaeometry-Science meets archaeology and art history, Book of abstracts, 15-17 Sept. 2010 Istanbul-Turkey</i>	1
47.	<i>Robeva Čukovska L., Minčeva Šukarova, Lluveras A., Perla Colombini M., Nastova I., Micro-Raman and GC/MS analysis of pigments and binders in the 19th c. wall paintings in three churches from Republic of Macedonia, 6th International Congress on the Application of Raman Spectroscopy in Art and Archaeology, Parma, 5-8 Sept, 2011, Book of Abstracts: RAA 2011</i>	1
	Постерска презентација	
48.	<i>Minceva-Sukarova, L. Robeva-Cukovska, L. Andreeva, O. Grupce, M. Skenderoska, S. Mamucevska, Spectroscopic study of three pair of pigments from the frescos dating from 17th and 19th century in Sv. Bogorodica Church – Leshok, Macedonia, International Workshop COST G8: In-situ Non-destructive analysis and testing of Museum Objects, Abstract, p. 48-49, Bratislava, Slovakia, 15th April 2005.</i>	0,5
49.	<i>L. Robeva-Cukovska, I. Kuzmanovski, B. Minceva-Sukarova, O. Grupce, Characterization of efflorescence in frescos using infrared spectroscopy and target factor analysis, XVIII European Congress on Molecular Spectroscopy, Book of Abstracts, P1-5, Istanbul, Turkey, September 2006.</i>	0,5
50.	<i>L. Robeva- Cukovska, P. Vandenabeele, B. Minceva-Sukarova, O. Grupce, V. Tanevska, Raman spectroscopic approach to the problem of mixed or superimposed pigments in Byzantine frescos. I. Referent sample study, 5th International Conference of the South-East European Chemical Societies, Book of Abstracts, Vol.1, ACH-10,</i>	0,5

	<i>Ohrid, R. Macedonia, September, 2006</i>	
51.	<i>L. Robeva Chukovska, I. Kuzmanovski, B. Minceva-Šukarova, O. Grupce, Quantitative determination of salt efflorescence in three churches in R. Macedonia, Poster session, Balkan Symposium on Archaeometry-Science meets Archaeology&Art history, Ohrid 18-20 Sept, 2008.</i>	0,5
52.	<i>Robeva Chukovska, L. Minceva Šukarova B., Nastova I., Micro-Raman spectroscopic study of pigments used in wall paintings in two churches from XIX century painted by Dico Zograf, XXI Congress of chemists and technologists of Macedonia, 23-26 Sept, 2010, Ohrid.</i>	0,5
53.	<i>L. Robeva Čukovska, J. Spahiu, B. Minceva-Šukarova, The contribution of Micro-Raman and FTIR spectroscopy in art history study of wall painting from the 16th century church in Republic of Macedonia, Poster session, 2nd International Congress Chemistry for Cultural heritage-CHEMCH, 9-12 July, 2012, Istanbul, Turkey.</i>	0,5
54.	<i>A. L. Tenorio, L. Robeva Chukovska, A. Andreotti, M. Perla Colombini, B. Minceva Sukarova, The painting technique of Macedonian painters: Py/GC/MS and GC/MS based techniques for the analysis of organic materials used by Dicho Zograph workshop, Poster session, 2nd International Congress Chemistry for Cultural Heritage-CHEMCH, 9-12 July, 2012, Istanbul, Turkey.</i>	0,5
	<i>ВКУПНО</i>	153,1

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред.б рој	Назив на активност:	Поени
	Дејности од поширок интерес	
	Студиски престој во странство	
1.	▪ Department of Analytical Chemistry, Ghent University, Belgium, 5 th - 16 th . September 2005.	0,5
2.	▪ National Center of Scientific Research "Demokritos"- Institute of Nuclear Physics-Athens, Greece, 22 - 26. January 2007.	0,5
3.	▪ Regional Training Course on Chemometrics, Tirana, Albania 10 th - 14 th December 2007	0,5
4.	▪ Sarayköy Nuclear Research and Education Center, Ankara, Turkey, 22-26 December 2008.	0,5

5.	▪ Department of chemistry and chemical science for the safeguard of cultural heritage group - University of Pisa, Italy, 8 th -20 th November 2010	0,5
6.	▪ Scientific Research Laboratory in the British Museum, London UK, 13 th -17 th May 2013.	0,5
	Раководител на внатрешна организациона единица	
7.	2009-2010 / <i>Раководител на сектор за непосредна заштита во Националниот конзерваторски центар- Скопје.</i>	3
	Учество во комисии	
	2008	
8.	Комисија за стручна контрола - Проект за конзервација и реставрација на царски двери од црквата „Св. Никола/Св. Ѓорѓи“ во с. Орах, Кумановско.	1
9.	Комисија за прием на изведени работи - Проект за непосредна заштита на 20 икони од црквата „Св. Никола“, Штип.	1
10.	Комисија за стручна контрола - Проект за превентивни конзерваторски интервенции на мозаичен под од јужен анекс на Големата Базилика во Хераклеа Линкестис.	1
11.	Комисија за стручна контрола - Проект за конзервација и реставрација на две престолни икони од црквата „Св. Атанасиј“, с. Рајчица.	1
12.	Комисија за прием на изведени работи - Проект за пет престолни икони од проскомидијата во црквата „Св. Петар и Павле“, с. Тресонче.	1
13.	Комисија за стручна контрола - Проект за конзервација и реставрација на црквата „Сите Свети“ во с. Лешани.	1
14.	Комисија за стручна контрола - Проект за конзервација и реставрација на ѕидното сликарство во црквата „Воведение на Богородица“ - Карпински манастир.	1
	2009	
15.	Комисија за прием на изведени работи - Проект за превентивна заштита на ѕидното сликарство на црквата „Св. Ѓорѓи“, с. Младо Нагоричане.	1
16.	Комисија за стручна контрола - Проект за конзервација на осум икони од иконописниот трезор на манастирот „Трескавец“, Прилепско.	1
	2010	
17.	Комисија за стручна контрола - Проект за конзервација и реставрација на уметничките и религиските предмети од ризницата на Бигорскиот манастир „Св. Јован Крстител“.	1
18.	Комисија за стручна контрола - Проект за конзервација на 11 икони од збирката икони на Галеријата на икони - Кавадарци.	1
19.	Комисија за стручна контрола - Проект за конзервација и реставрација на две икони од перманентната поставка на Галеријата на икони - Охрид.	1
20.	Комисија за стручна контрола - Проект за конзерваторско - реставраторски работи на фрескоживописот од Епископската	1

	базилика во Стоби.	
21.	Комисија за стручна контрола - Проект за конзерваторско реставраторски работи на иконостасните икони во црквата „Св. Ѓорѓи”, с. Лазарополе општина Маврово-Ростуше.	1
	2011	
22.	Комисија за стручна контрола - Проект за конзервација и реставрација на 15 уметнички дела од колекцијата на Музеј за современа уметност-Скопје.	1
23.	Комисија за стручна контрола - Проект за конзервација и реставрација на мозаикот во наосот на Старата епископска базилика во Стоби.	1
24.	Комисија за стручна контрола - Проект за конзервација и реставрација на 5 икони од депото на МПЦ - Скопска православна епархија.	1
25.	Комисија за стручна контрола - Проект за конзервација на 22 икони изложени во галериската поставка во црквата “Успение на Пресвета Богородица” во Ново Село, Штип.	1
26.	Комисија за стручна контрола - Проект за конзервација и реставрација на иконостасниот фриз од Карпински Манастир, дел од постојната поставка на НУ Музеј на Македонија-Скопје.	1
	2012	
27.	Комисија за стручна контрола - Проект за конзервација и реставрација на 9 икони од црквата „Св. Петар и Павле” во с. Папрадиште, општина Чашка.	1
28.	Комисија за прием на изведени работи - Проект за непосредна заштита на иконата Исус Христос со архангелите Гаврил и Михаил од постојната поставка на НУ Музеј на Македонија .	1
29.	Комисија за стручна контрола - Проект за конзервација и реставрација на иконите и иконостасот од црквата Св. Спас, Кучевиште.	1
30.	Комисија за Проект за конзерваторско-реставраторски работи на мозаикот во наосот на Стара епископска базилика, Стоби.	1
31.	Комисија за стручна контрола -Проект за конзервација на 3 икони од перманентната поставка на Галеријата на икони - Охрид.	1
32.	Комисија за прием на изведени работи - Проект за конзервација на Царските двери во црквата Св. Никола во с. Челопек.	1
	ВКУПНО	31

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	4,8
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	153,1
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	/
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	31
	188,9

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Билјана Минчева Шукарова - претседател с.р.
2. Проф. м-р Блаже Кузмановски - член с.р.
3. Вонр. проф. м-р Антони Мазневски - член с.р.

ПРЕГЛЕД

на пријавени и прифатени теми за изработка на магистерски труд на
Факултетот за ликовни уметности во Скопје

[illegible]

**РЕЦЕНЗИЈА
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
„УСТАВНОСУДСКА КОНТРОЛА НА УСТАВНОСТА И НА
ЗАКОНИТОСТА“
ОД КАНДИДАТКАТА М-Р ЈЕЛЕНА ТРАЈКОВСКА-ХРИСТОВСКА,
ПРИЈАВЕНА НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО
СКОПЈЕ**

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, на седницата одржана на 28. 6. 2013 година, по предлог на Институтот за правни и политички науки, формираше Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација под наслов „Уставносудска контрола на уставноста и на законитоста“ од кандидатката м-р Јелена Трајковска-Христовска, во состав: проф. д-р Саво Климовски (ментор), проф. д-р Гордана Силјановска-Давкова, проф. д-р Рената Дескоска, проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска и проф. д-р Марика Ристовска.

Комисијата во наведениот состав со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Приказ на трудот

Докторската дисертација на кандидатката м-р Јелена Трајковска-Христовска со наслов „Уставносудска контрола на уставноста и на законитоста“ содржи 429 страници компјутерски обработен текст во Times New Roman со 1,5 проред и големина на букви 12. Докторската дисертација содржи 563 фусноти и 296 библиографски единици, меѓу кои научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет ресурси.

Трудот има вовед, три дела, заклучни согледувања и користена литература. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови со што се обезбедува соодветно следење на обработената материја.

Во **воведот** на дисертацијата, кандидатката ги изложува предметот и целите на истражувањето, хипотезата, истражувачките прашања, теоретската рамка и методите на истражувањето. Основниот предизвик за истражување на темата кандидатката го пронаоѓа во неопходноста од ефикасна заштита на уставот и на принципите на уставноста и на законитоста. Подлабокото истражување на уставносудската контрола на уставноста открива многу слоеви и различни

значења на овој институт. Сè уште присутниот интерес за истражување на прашањата: што ги афирмирало принципите на уставност и законитост, каде се нивните историски, општествени и политички корени, од каде потекнува значењето на овие принципи во современото општество, кои се најефикасните средства и инструменти за нивно обезбедување, наведува на констатацијата дека токму преку системот и практиката на контрола на уставноста се прекршуваат недостатоците во извршувањето на државната власт, односно нејзината законодавна, а во современи услови сè почесто и извршната функција. Комплексноста на оваа материја не е можно да се согледа само преку анализа на правните и на теоретските основи на контролата на уставноста, односно преку проучувањето на Меркл-Келзеновата теорија на степени (*Stufentheorie*), постоењето на цврст устав како *condition sine qua non* за оцена на уставноста на законите, влијанието на принципот на поделба на власта или принципот на единство на власта врз моделот на контрола на уставноста, констатира кандидатката. Напротив, подвлекува таа, неопходно е да се земат предвид современите доктринарни концепти (доктрината на самовоздружување, концептот на противмнозинска тешкотија, теориите за заткулисен, симболичен и ограничен устав) кои се врзуваат за институтот на судска контрола на уставноста во САД, а со особена претпазливост се развиваат и на стариот континент. Мотивот за разработка на оваа материја кандидатката го наоѓа и во потребата од детално разграничување на системите на контрола на уставноста, поради што во трудот се разработени и компаративните аспекти на контролата на уставноста, односно уставното судство.

Првиот дел од докторската дисертација насловен како „*Воведно-теоретски прашања за уставносудската контрола на уставноста и на законитоста на правните акти*“ е поделен во пет поглавја, при што се разработени: историската појава и развојот на институтот на контрола на уставноста на законите; поимот, природата и теоретското оправдување на уставносудската контрола на уставноста; претпоставките за воспоставување уставносудската контрола на уставноста на правните акти; односот помеѓу уставносудската контрола на уставноста и на законитоста и принципите на организација на власта; класификацијата на системите на контрола на уставноста на правните акти. Во овој дел, кандидатката го применува историско-компаративниот метод како општ метод за доаѓање до сознанија поврзани со настанокот и развојот на идејата и појавата на институтот на контрола на уставноста на законите. Притоа, кандидатката констатира дека контролата на уставноста на законите, како општоприфатена гаранција за устројување на демократскиот уставен поредок, не станала лесно стандарден елемент на државниот поредок. Иако од појавата на овој институт пред повеќе од 200 години до денес тој не се развивал со идентичен интензитет, свеста за него како јавен интерес, се создавала и се развивала мошне внимателно, констатира кандидатката.

Втората точка ги идентификува поимот, природата и теоретското оправдување на уставносудската контрола на уставноста. Се чини дека од зачетокот на институтот на контрола на уставноста на законите до денес, повеќе од 90 години од неговото доверување на посебни специјални судови, научната јавност сè уште го задржува вниманието на дилемите околу неговата теоретска

оправданост, како и околу природата, основаноста и ефектите од реализирањето на уставносудската функција. Акцентот и натаму се става на судирот меѓу концептите на противмнозинската тешкотија наспроти доктрината на врз правата заснована судска постапка (*couter-majoritarian difficulty vs. rights-based judicial review*), или меѓусебно спротивставените тези од доктрината на судски активизам vs. доктрината на самоограничување, самовоздржување на судиите или т.н мит за супрематија на судовите. Сепак, кандидатката во дисертацијата доаѓа до констатација дека прашањето за оправданоста и за целисходноста на институтот уставно-судска контрола на уставноста е надминато, односно дека уставниот суд замислен како чувар на уставот и Келзенов негативен законодавец, е основа на современата државност. Така, контроверзиите околу природата и целисходноста на уставно-судската контрола на уставноста се заменети со некои други прашања како, на пример, со опсегот на овластувања кои уставотворецот му ги доверил на уставниот суд, неговата положба во системот на организацијата на власта, а посебно со прашањето за односот со законодавната и извршната власт, уредувањето на постапката за решавање на уставните спорови, видот и дејството на одлуките на уставните судови итн.

Третата точка од првиот дел на дисертацијата ги идентификува четирите основни претпоставки за воспоставување на уставносудската контрола на уставноста на правните акти, и тоа: 1) уставот како *lex superior*; 2) хиерархијата на правните акти; 3) принципот на уставност и законитост и 4) природата на судската функција. Во ова поглавје направен е осврт и на некои современи концепти за уставот кои во целост ги акцептираат дефинициите за уставот во формална и во материјална смисла, но се специфични со оглед на дилемите кои се јавуваат на релација современи концепти за уставот-уставносудска контрола на уставноста. Така, концептите за ограничен устав (*limited constitution*), симболичен устав (*symbolic constitution*) или заткулисен устав (*constitution behind the constitution*), во обидот да изнајдат решение за „неограничените“ овластувања на законодавниот орган, всушност, го продуцираат проблемот за „ограничените“ овластувања на судиите. Анализирајќи ги овие концепти, кандидатката ќе констатира дека доколку тие добијат радикална екстензија во смисла на потреба од ограничување на законодавната и на извршната власт во процесот на создавање на неуставни акти, во смисла на скриена заднина на уставните одредби која остава простор за различни толкувања, уставни празнини кои создаваат простор за толкување и создавање нови правила, уставните судии како чувари на уставот, тогаш наполно оправдано се наметнува дилемата *quis custodiet ipsos custodes*.

Во четвртата точка е направен осврт на односот на уставносудската контрола на уставноста и законитоста со принципите на организација на власта, односно начелото на поделба и начелото на единство на власта и контролата на уставноста на правните акти. Иако институтот на уставносудска контрола на уставноста и на законитоста се поврзува со земјите кои го практикуваат принципот на поделба на власта, прашањето за меѓусебниот однос на овој институт со начелата на организација на власта повторно се актуализира по распаѓот на социјалистичките држави. За уставносудската контрола на уставноста и законитоста прашањето се чини е особено значајно, не толку од аспект на потребата и целисходноста од постоење на соодветен механизам на односи меѓу одделните гранки на државната власт, колку од аспект на односот на субјектот кој

го има својството „гарант на уставот“ со законодавниот орган. Притоа, а priori ставовите за начелото на единство или на поделба на власта, нивното поедноставување и претерување во нивниот однос со институтот на контрола на уставноста, како и тезите за нивната (ин) компатибилност со уставносудската контрола на уставноста, не ја намалуваат вредноста на овој институт. Потврда за тоа е фактот дека контролата на уставноста на законите, низ разновидноста на облиците низ кои се остварува, е прифатена и во системите кои почиваат на начелото на поделба на власта и во системите кои почиваат на начелото на единство на власта.

Петтата точка е посветена на прашањето врзано за класификацијата на системите на контрола на уставноста. Во тој контекст кандидатката ги претставува класификациите на одделните системи на контрола на уставноста направени според различни критериуми, и тоа: времето кога се врши контролата на уставноста, правната заснованост - начинот на настанување на контролата на уставноста, правниот ефект на одлуките за уставноста. Конечно, со цел подетално презентирање, елаборирање и анализирање на уставносудската контрола на уставноста, кандидатката како клучен критериум на класификација го зема критериумот според органот кој ја врши контролата на уставноста, со оглед на тоа што тој на извесен начин ги содржи сите останати критериуми за поделба. Кандидатката подвлекува дека независно од прифатените модели за контрола на уставноста, јасно се деференцираат две основни задачи кои треба да ги исполнат: 1) да го зачуваат остварувањето на демократските процеси во т.н. „внатрешна игра“ меѓу институциите од законодавната, извршната и судската власт и 2) не помалку значајна, функцијата на заштита на граѓаните и нивните слободи и права од арбитрерното однесување на кој било орган - носител на некоја од функциите на државната власт.

Во овој дел, кандидатката има направено осврт на вонсудската и судската контрола на уставноста преку моделите на контрола на уставноста на правните акти во Франција и во САД. Така, системот на контрола на уставноста на правните акти од страна на политички орган е презентиран преку моделот на контрола на уставноста, согласно со уставните и законските решенија за Уставниот совет на Петтата Француска Република. Анализирајќи ги прашањата кои се однесуваат на природата на овој орган, неговата организација и структура, надлежностите и постапката на контрола на уставноста на обичните, органските закони и другите акти, нејзините елементи и востановената практика на Уставниот совет, кандидатката потенцира дека е завршен процесот на барање најсоодветна формула за заштита на уставноста во Франција. Иако Уставниот совет е роден и се развива под знакот на двосмисленоста, тој останува да биде централна фигура и контратежа на современиот француски уставен еквилибрум.

Моделот на судска контрола на уставноста на правните акти, како најраспространет и историски најстар модел, често означен како систем на екцепција на противуставноста, е елабориран преку моделот на контрола на уставноста во САД. Системот на контрола на уставноста на законите од страна на редовното судство во САД, кандидатката го презентира низ неколку потточки кои се однесуваат на: судската супрематија (*judicial supremacy* или *judicial paramountcy*) како обележје на современиот конституционализам во САД, теоретското оправдување на институтот на судска супрематија и одделните теории

за самоограничување на судовите во вршење на нивната функција на оцена на уставноста на законите кои ги применуваат. Така, во прилог, се елаборирани доктрината на *judicial self-restrain*, позитивистичките интерпретативни теории, теоријата за народниот конституционализам, департаментализам и судската супрематија на Lerry Kramer.

Во вториот дел од докторската дисертација, кандидатката дава компаративен приказ на системите на уставносудска контрола на уставноста и законитоста во Австрија, Германија, Италија, Шпанија и Словенија. Секој од воспоставените модели на контрола на уставноста во овие земји е предмет на конкретна анализа преку проучувањето на организацијата и составот на уставните судови и нивните надлежности, а особено на контролата на уставноста на правните акти. Така, кандидатката потенцира дека во сите разработени системи, уставните судови претставуваат *materia constitutionis* и *materia legis*. Фактот дека системот на контрола на уставноста, или попрецизно, уставниот суд, (неговата положба во системот на организација на власта, составот, надлежностите, елементите на постапката на контрола на уставноста, нејзиниот предмет, фазите низ кои истата се реализира, видот и дејството на одлуките) е предмет на прецизно и детално уредување со закон, во современата уставносудска литература и воопшто во уставното право, не се перцепира како начин преку кој се загрозува неговата самостојна и независна положба, туку, напротив, се разгледува како потреба. Оваа констатација кандидатката ја засилува со фактот дека законското регулирање на оваа материја треба да го подигне квалитетот на разработка на овие прашања и прецизно и детално да ја уреди оваа материја. Контролата на уставноста на правните акти во секој од наведените модели е разработена преку анализа на: 1) предметот на контрола на уставноста, односно кои акти подлежат на контрола на уставноста и кој од облиците на контрола на уставноста (превентивна или репресивна) се остварува со секој од нив; 2) елементите на постапката на контрола на уставноста, односно овластените предлагачи на постапката за контрола на уставноста и начините на нејзино покренување; 3) фазите од постапката за контрола на уставноста согласно со законските и деловничките решенија и 4) видот и дејството на одлуките. Во прилог на споменатото, кандидатката подвлекува дека прецизното уредување на материјата за елементите на постапката директно влијае и ја условува ефикасноста на самиот систем на контрола на уставноста. Имено, прецизирањето на овластените предлагачи, и диференцирањето на предлогот за поведување на постапка од иницијативата за поведување на постапка, е исклучително важно поради фактот што од тоа зависи дали ќе биде воспоставен ефикасен систем на контрола на уставноста, дали уставниот суд ќе је остварува функцијата на „негативен законодавец“ или тој ќе биде оставен во хибернирачка состојба. Од друга страна, кандидатката посочува дека начините на покренување на постапката или попрецизно покренување на постапката *ex officio* од страна на самиот уставен суд треба да бидат јасно уредени. Ова е посебно важно заради опасноста решенијата за ова прашање да доведат до трансформација на уставниот суд во „позитивен законодавец“ или „норматворец“. Конечно, преку анализата на востановената практика на уставните судови и анализата на нивните одлуки, кандидатката прави разграничување меѓу одлуките на касација, вообичаени за овој орган во услови на утврдена несогласност на нормативните акти со уставот и т.н интерпретативни

одлуки. Притоа, кандидатката подвлекува дека интерпретативните одлуки, првично востановени во практиката на судовите со цел да ги хармонизираат односите со законодавниот орган во услови кога акт кој тој го донел не е во согласност со уставот, често пати доведуваат до пополнување на правните празнини во актот кој е предмет на контрола, доведуваат до оценка на неговата целисходност, што зад себе ја крие опасноста од преобразба на уставниот суд во „паралелен законодавец“.

Во вториот дел од докторската дисертација кандидатката ги разработува и прашањата кои се однесуваат на новите предизвици пред кои се исправени уставните судови. Ова е посебно значајно поради фактот што процесот на европската интеграција и создавањето на наднационални механизми треба да обезбедат соодветно толкување на меѓународните норми и принципи со цел нивно имплементирање во одделните системи на државите, со што доаѓа до практично менување на традиционалното сфаќање за суверенитетот. Овој процес поттикна лавина прашања врзани и за уставните судови, нивните надлежности, примената на наднационалното право во одлучувањето и повикувањето на судската практика на уставните судови на другите држави. Така, преку примерите и искуствата на СР Германија, Шпанија и Италија, анализиран е односот на уставните судови во поглед на примената на примарните и секундарните извори на правото на ЕУ во процесот на контрола на уставноста на правните акти.

Третиот дел од докторската дисертација насловен како „Уставносудска контрола на уставноста и на законитоста на правните акти во Република Македонија“ е поделен на четири точки и заклучок. Во првата точка, кандидатката дава осврт на историската појава и развој на институтот на контрола на уставноста на правните акти, согласно со уставните решенија од 1963 и 1974 година, потенцирајќи ги притоа недостатоците кои резултирале со неефикасен систем на контрола на уставноста, како и некои предности и решенија кои во времето на нивното воведување претставувале вистинска новина. Анализирајќи ја положбата, составот и надлежноста на Уставниот суд на РМ согласно со Уставот на РМ од 1991 година, кандидатката извлекува заклучоци врзани за постојните решенија на нормативната рамка и изнесува свое мислење и предлози за нивно усовршување. Последното особено во контекст на потребата од воведување превентивна контрола на уставноста на меѓународните договори и воведување уставна жалба како специјално правно средство за заштита на правата на човекот и на граѓанинот. Системот на уставносудска контрола на нормативните акти е разработен преку анализа на прашања кои се однесуваат на предметот на контрола на уставноста, елементите на постапката за контрола на уставноста, постапката пред Уставниот суд на РМ и дејството на одлуките на Уставниот суд. Преку анализа на уставните решенија кои се однесуваат на актите - предмет на контрола на уставноста, кандидатката заклучува дека македонскиот уставотворец не го прецизирал докрај ова прашање и употребил термин „други прописи“ кој е премногу широк и остава простор самиот Уставен суд да определува кои акти ќе бидат предмет на оценка на уставноста. Кандидатката дава критички осврт и на решенијата од нормативната рамка во однос на прашањето на кој начин се уредени елементите на постапката на контрола на уставноста, како и видот на одлуките кои ги донесува уставниот суд. Конечно, преку анализата на одлуките и

веќе востановената практика на Уставниот суд на РМ, кандидатката прави обид да констатира во кој степен се применуваат современите доктринарни концепти.

Оцена на трудот

Докторската дисертација на кандидатката м-р Јелена Трајковска-Христовска со наслов „Уставносудска контрола на уставноста и на законитоста“ се фокусира на особено важна и актуелна уставна материја.

Трудот ги истражува основните теоретски прашања за уставносудската контрола на уставноста на правните акти, одделните системи на контрола на уставноста на правните акти од страна на уставните судови, нормативните решенија за одделните аспекти кои контролата на уставноста ги опфаќа, ги разработува и ги анализира, одлуките и востановената практика на овие органи, а со цел согледување на предностите и недостатоците на различните модели на контрола на уставноста. Кандидатката критички ги анализира нормите во РМ, низ призмата на усвоените стандарди, но и од аспект на резултатите од нивната (не)реализација, укажувајќи на потребата од нивна промена, односно прецизирање и поуспешно уредување. Така, по анализата на историските, компаративните и практичните аспекти поврзани со одделните системи на уставносудска контрола на уставноста, кандидатката извлекува логични заклучоци и посочува на можни нормативни решенија кои би довеле до поефикасен модел на уставносудска контрола на уставноста во Република Македонија.

Докторската дисертација има конзистентна структура и научна прегледност, пишувана е на јасен и разбирлив јазик кој овозможува лесно следење на мислата и на ставовите на кандидатката во однос на предметот на истражување и неговото елаборирање. Очигледна е способноста на авторката за научен пристап кон значајните аспекти на истражуваните проблеми, за прегледно презентирање на темата и логично поврзување на одделните делови.

Кандидатката користи повеќе научни методи во објаснувањето на одделните модели на контрола на уставноста: методот на анализа, дедуктивниот метод и методот на синтеза.

Посебна вредност на докторската дисертација и дава богатата литература што е користена во изработката на тезата.

Според Комисијата за оцена и одбрана, докторската дисертација на м-р Јелена Трајковска-Христовска е самостоен научен труд преку кој кандидатката ја потврдува способноста за самостојна научна работа.

Заклучок со предлог

Врз основа на горенаведеното, Комисијата смета дека докторската дисертација **„Уставносудска контрола на уставноста и законитоста“**, од кандидатката **м-р Јелена Трајковска-Христовска**, ги исполнува законските услови за докторат од областа на правните науки и му предлага на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје да го прифати овој рецензентски извештај и да закаже јавна одбрана на трудот.

Комисија:

Проф. д-р Саво Климовски с.р
Проф. д-р Гордана Силјановска-Давкова с.р
Проф. д-р Рената Дескоска с.р
Проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска с.р
Проф. д-р Марика Ристовска с.р

**РЕЦЕНЗИЈА
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
„УСТАВНОПРАВНИОТ СТАТУС НА РЕЛИГИИТЕ И НА СЛОБОДАТА НА
ВЕРОИСПОВЕД (КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА)“ ОД КАНДИДАТОТ М-Р АЛЕКСАНДАР
СПАСЕНОВСКИ, ПРИЈАВЕНА НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ
„ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ**

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ при Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" во Скопје, на седницата одржана на 26.4.2013 година, донесе Одлука за формирање Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација под наслов **„Уставноправниот статус на религиите и на слободата на вероисповед (компаративна анализа со посебен осврт на Република Македонија)“**, од кандидатот м-р Александар Спасеновски, во состав: проф. д-р Саво Климовски (ментор), проф. д-р Гордана Силјановска-Давкова, проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска, проф. д-р Рената Дескоска и проф. д-р Марика Ристовска.

Комисијата до Наставно - научниот совет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Приказ на докторската дисертација

Докторската дисертација на кандидатот м-р Александар Спасеновски има 315 страници компјутерски обработен текст со проред 1,5 и големина на букви 12; 670 фусноти и 575 библиографски единици.

Трудот содржи: предговор, два дела структурирани во четири глави и заклучоци.

Во предговорот, кандидатот не запознава со: мотивите, причините, намерите и целите на трудот. Тој потенцира дека статусот на религиите и слободата на вероисповед беа и останаа предизвик за истражување.

Во првата глава од трудот дадена е историско-правна анализа на односот на државата со религиите и разработени се трите модели на односи меѓу нив, и тоа: моделот на религиска држава, односно теократија, моделот на државна религија, како и моделот на одвоеност на државата од религијата - секуларизам. При тоа, кандидатот укажува дека теократијата е еден од окосните поими при освртот на односите помеѓу државата и верските организации. Акцентот кај овој модел на власт е ставен на карактерот на владеењето, а не на религијата која е извор на легитимитетот на власта.

Моделот на државна религија кандидатот го објаснува како модел во кој на една верска организација и се гарантира привилегирана положба во државата, при што ваквиот статус не го исклучува постоењето на други вероисповеди. Привилегираниот статус одредена верска заедница го стекнува најчесто заради нејзината улога во развојот на државноста на односниот народ. Сепак, кандидатот потенцира дека и при постоење на овој модел, на останатите вероисповеди државата им гарантира соодветен обем на права, во согласност со меѓународните документи и цивилизациски стандарди.

Секуларната држава, според кандидатот, во себе вклучува релации помеѓу неа, верските организации и граѓанинот, при што во односите помеѓу граѓаните и државата, религијата е исклучена. Во овој модел на односи меѓу државата и религијата, граѓаните се независни во одлучувањето дали и на која верска организација ќе одлучат да припаѓаат, а државата е сосема неутрална во однос на овие прашања за кои смета дека се дел од приватната сфера врз која таа нема надлежност.

Секој од трите модели кандидатот го објаснува преку соодветни историски, но и современи примери на држави кои се нивна персонификација. Така, моделот на религиска држава, односно теократија, кандидатот го објаснува преку примерите на Светата Столица – Ватикан и Андора. Моделот на државна религија е елабориран преку примерите на Грција, Кралството Шведска, Кралството Норвешка, Кралството Данска, Обединетото Кралство на Велика Британија и Северна Ирска, а моделот на секуларизам е објаснет преку примерот на Република Франција.

Втората глава е посветена на слободата на вероисповед. Во неа, по теоретско-историскиот осврт, кандидатот се осврнува на улогата и значењето на Обединетите нации во гарантирањето и заштитата на оваа слобода, презентирајќи ги позначајните документи во оваа област. Организацијата на ОН, како што истакнува кандидатот, не само што ги утврди стандардите за остварување на верските слободи, туку и постојано дава огромен придонес во развојот на стандардите во оваа област. Имајќи ги предвид цивилизациските разлики помеѓу нациите во светот во однос на карактерот на слободата на вероисповед, ОН ја имаат и исклучително важната улога на медијатор кој се обидува да ги исфилтрира минималните стандарди кои нужно мора да ги почитуваат државите. Исто така, имајќи го предвид ригидниот однос на одредени држави кон постоењето на други вероисповеди, надвор од официјалната или во однос на промената на верата, кандидатот оценува дека ОН, во одредена мера имаат просветителска (едукативна) улога во насока на натамошен развој на демократијата во делот на верската толеранција.

Покрај овие прашања, кандидатот во оваа глава се осврнува и на најзначајните одлуки донесени од Европскиот суд за човекови права, во функција на докажување на улогата и значењето на Советот на Европа во заштитата на ова човеково право.

Во третата глава, со наслов „Односот на слободата на вероисповед со другите човекови права и слободи“, кандидатот дава компаративен приказ за односот меѓу слободата на вероисповест и другите човекови права и слободи, а посебно со правото на еднаквост, со слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, слободата на здружување и слично. Во овој контекст, кандидатот прави анализа и на други теоретски концепти поврзани со природата на (не)постоењето на ова човеково право.

Во вториот дел од дисертацијата, во четвртата глава, насловена како „Уставноправен статус на религиите и слобода на вероисповест во Република Македонија“, кандидатот го анализира статусот на религиите и на слободата на вероисповед во нашата држава од 1945 година до денес, низ идеолошко-политичката призма на фактите во оваа сфера, како и законските решенија. Кандидатот во оваа глава го објаснува карактерот на македонскиот

социјалистички облик на секуларизам. Тој истакнува дека за време на социјализмот во Македонија, односот држава-религија се темелел врз начелото на секуларизам, во рамките на идеолошките постулати на марксистичкиот атеизам. При тоа, државата им ги одзела на верските организации надлежностите кои ги имале во минатото, а кои излегуваа надвор од рамките на темелните обврски поврзани со проповедта на верата. Иако слободата на вероисповед била широко поставена на уставно рамниште, со почитување на меѓународните стандарди, законската и подзаконската рамка за надлежностите на верските заедници била мошне рестриktivна.

Во овој дел од дисертацијата, кандидатот, исто така, го разработува статусот на религијата по воведувањето на демократскиот плурализам во Република Македонија. Тој се осврнува на дебатата за статусот на религиите и слободата на вероисповед која се водела при креирањето на Уставот на Република Македонија од 1991 година. Исто така, во овој дел на дисертацијата се осврнува и на законските решенија, мотивите за нивно донесување и начинот на кој со нив се регулираат прашањата за: верската припадност, денационализацијата, приговорот на совеста, изучувањето на веронауката, верскиот благослов во државните училишта, државното прославување на верските празници, борбата за автокефалност на Македонската православна црква и др. Во оваа глава се изразени видувањата на кандидатот за улогата на постојните институции во грижата за слободата на вероисповед, и тоа: Комисијата за односи со верските заедници и религиозни групи, Уставниот суд, Постојаната анкетна комисија за заштита на слободите и правата на граѓанинот, народниот правобранител и Комисијата за спречување и заштита од дискриминација. При тоа, кандидатот потенцира дека во Република Македонија државната власт е одвоена од верските заедници, што претпоставува немешање на институциите во надлежностите на верските организации, како и забрана за суштинско инволвирање на верските организации во работите кои се во надлежност на државата. Исто така, тој укажува дека Република Македонија обезбедува гаранции за остварување на верските слободи и права на граѓаните, кои се темелат на универзалните и западно-европските стандарди. Кандидатот, исто така, потенцира дека, со оглед на традицијата на македонскиот народ на поврзаност со православната варијанта на

христијанството, во светлината на наследството на Византиската Империја, православната црква во Македонија, како и нејзиното историско и духовно наследство, имаат примарно место. Од тие причини, кандидатот оценува дека македонскиот модел на односи со верските организации е сместен некаде на средината меѓу моделот на државна религија и моделот на секуларизам, бидејќи во историско-државотворна и симболичка смисла, православната црква во Македонија е издвоена наспроти останатите верски организации, но сепак, основниот корпус на права, како и гаранциите на слободата на вероисповед се на ниво на демократските стандарди на развиениот свет.

На крајот на докторската дисертација, кандидатот ги изложува заклучните согледувања кои произлегуваат од предметот и целите на оваа докторска дисертација.

Оценка на трудот

Докторската дисертација на кандидатот **м-р Александар Спасеновски** со наслов „Уставноправниот статус на религиите и на слободата на вероисповед (компаративна анализа со посебен осврт на Република Македонија)“ претставува самостоен научен труд, кој обработува мошне значајна и актуелна тема, врзана за односот меѓу државата и религијата и статусот на слободата на вероисповед во современите политички системи.

Кандидатот во докторската дисертација укажува на најзначајните класификации на моделите на односи меѓу државата и религијата и успешно го идентификува местото на македонскиот модел во рамките на овие односи.

Од текстот, но и од приложената библиографија, видливо е дека при работата на дисертацијата кандидатот користел голем број библиографски единици, како и модерен пристап во цитирањето на референтните публикации.

Во текот на изработката на докторската дисертација, кандидатот успешно соработуваше со Комисијата, земајќи ги предвид нејзините предлози и сугестии, во функција на подобрување на нејзиниот квалитет.

Во тезата доминира политиколошкиот пристап на истражување.

Во нејзината изработка, кандидатот користел повеќе методи: компаративен, дескриптивен, метод на анализа и синтеза, исполнувајќи ги методолошките барања за подготовка на докторски труд и потврдувајќи ја оспособеноста за самостојна научна работа.

Заклучок и предлог

Со оглед на наведеното, Комисијата констатира дека докторската дисертација под наслов **„Уставноправниот статус на религиите и на слободата на вероисповед (компаративна анализа со посебен осврт на Република Македонија)“** од кандидатот м-р Александар Спасеновски ги исполнува законските услови и стандардите за докторат од областа на политичките науки и од тие причини му предлага на Наставно-научниот совет на Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје да го прифати овој извештај и да овозможи јавна одбрана на трудот.

КОМИСИЈА:

Проф. д-р Саво Климовски с.р.

Проф. д-р Гордана Силјановска-Давкова с.р.

Проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска с.р.

Проф. д-р Рената Дескоска с.р.

Проф. д-р Марика Ристовска с.р

ПРЕГЛЕД

на пријавени и прифатени теми за изработка на магистерски трудови на Градежниот факултет во Скопје
на 404. седница на Наставно – научниот совет одржана на 26.9.2013 година

Р. бр.	Кандидат	Работен наслов на темата	Ментор
1	Боре Еркечов, дипл.град.инж.	Однесување на шините во класичен колосек во функција од повеќе влијателни фактори	проф. д-р Дарко Мославац
2	Садредин Елезоски, дипл. град.инж.	Критериуми за утврдување на надоместок за градење и одржување на платните патишта	проф. д-р Зоран Кракутовски
3	Сашо Димески, дипл.геод.инж.	Македонски позициски систем	проф. д-р Златко Србиноски

РЕЦЕНЗИЈА
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
„ВЛИЈАНИЕТО НА РИМСКИТЕ РЕАЛНИ ДОГОВОРИ НА
СОВРЕМЕНОТО МАКЕДОНСКО ПРАВО“ од м-р Башким Селмани,
пријавена на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, на седницата одржана на 26.4.2013 година, по предлог на Институтот за историско-правни науки, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Башким Селмани со наслов ***Влијанието на римските реални договори на современото македонско право.*** Комисијата за оцена и одбрана на докторската дисертација е во следниов состав: **проф. д-р. Мирјана Поленак Аќимовска, проф.д-р. Владо Бучковски (ментор), проф.д-р. Јадранка Дабовиќ Анатастасовска, проф.д-р. Гоце Наумовски и доц.д-р Марија Игњатовиќ.**

Комисијата во наведениот состав со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Приказ на трудот

Комисијата утврди дека кандидатот направил една опсежна анализа на римските реални договори и притоа, користејќи се со соодветни методолошки алатки, посебно се задржал на истражувањето кое се однесува на влијанието што римските реални договори го имале на современото македонско право, како и нивната улога во правниот систем на Република Македонија.

Во трудот кандидатот успеал да истражи во колкава мера правните концепции за римските реални договори имаат своевидна примена во современото македонско право, при што ја потврдил општата хипотеза на својата дисертација. Притоа, кандидатот посебно ја потенцира важноста на реалните договори во економскиот сообраќај, почнувајќи од старото римско право, преку првите граѓански законици, па сè до современото право.

Улогата на ова проучување добива на значење, особено заради фактот што претставува понов обид попрецизно да се утврди дека концептот на римските договори го претставуваат стандардот на облигационото право, и притоа имаат посебна улога во договорите и договорното право низ вековите, па и во македонското право.

Со посебен осврт кон етиологијата и факторите кои влијаат на правниот систем на Република Македонија, овој труд претставува истражувачки обид да ги задоволи научните барања со кои уште еднаш се потврдува потребата од анализа

на старото римско право како добра одредница за поставеноста и идниот развој на речиси сите институти на облигационото право.

Докторскиот труд под наслов *Влијанието на римските реални договори на современото македонско право* содржи 321 страници пишан текст и класифицирана библиографија

Трудот е структуриран во вовед, проектна рамка на трудот, теоретски дел (сочинет од десет глави), истражувачки дел и заклучоци и препораки.

Во воведниот дел од дисертацијата кандидатот се осврнува на причините за изборот на соодветната тема, особено нотирајќи ја поставеноста на римските реални договори, но и значењето и местото на современите реални договори.

Проектната рамка на трудот е посветена на поставувањето на предметот, целите, хипотезите, методологијата и примерокот на истражувањето, кои имаат за цел детално запознавање со прашањата кои се во фокусот на интерес на дисертацијата, со доследно внимание на начинот на кои кандидатот пристапува кон анализата на предметот на истражувањето и презентирањето на заклучоците и препораките.

Првата глава од теоретскиот дел содржи анализа на римското договорно право, посветувајќи посебно внимание на дефинирањето на поимот *contractus*, како извори на облигациите. Во овој дел, кандидатот се осврнува на неколку основни прашања од римското облигационо право, кои во суштина се основа за понатамошната анализа на предметот на истражувањето. Во таа смисла, во овој дел е содржана анализата на поимот на облигацијата, поимот на договорот, основните елементи на договорите и нивната класификација, при што кандидатот посветува посебно внимание на нивниот хронолошки развој во рамките на тринаесетвековното постоење на римскиот правен систем.

Во втората глава, кандидатот посебно ги разгледува основните претпоставки за склучување на договорите според римското право. Во овој дел, кандидатот се осврнува на битните, природните и небитните елементи на договорите, при што се добива детална слика за потребните претпоставки за склучување на договор. Во тој контекст, во овој дел е посветено должно внимание и на неважноста на договорите и причините кои доведуваат до нивна неважност. Последната точка, посветена на класификацијата и критериумите за класификација на римските договори, е вовед кон следните пет глави посветени токму на римските реални договори.

Третата глава содржи анализа на некои воведни прашања во материјата на римските реални договори. Имено, таа е посветена пред сè на причините за настанокот (генезата) на римските реални договори, определувањето на нивниот поим и класификација, со кус осврт на современата димензија на овој вид договори.

Четвртата и петтата глава од дисертацијата кандидатот ги посветува на проблематиката врзана за природата на римските реални договори, издвојувајќи

го *mutuum*, заради некои негови посебни карактеристики, наспроти *commodatum*, *depositum* и *pignus* кои ги разгледува во петтата глава, сумирајќи ги сознанијата од изворите на римското право за карактеристиките на секој од видовите реални договори посебно.

Шестата глава делумно ја затвора анализата на римските реални договори со освртот што кандидатот го прави за реалната, како една од формите на договорите. Во суштина, се работи за опсежен опис на суштината на еден од основните критериуми за класификација на договорите во римското право, според нивната форма.

Седмата, осмата и деветтата глава се операционализација на современата димензија на оваа дисертација, погледната од аспект на состојбите од оваа област во домашното позитивно право. На почетокот, кандидатот дава една анализа од оваа област од една поширока општествено-економска констелација, при што се обидува да ги постави основите врз основа на кои ќе го докаже тврдењето поставено во основната хипотеза.

Притоа, кандидатот тргнува од претпоставката, која во повеќе наврати е докажана, дека римското облигационо право е основа на повеќето облигациони права кои припаѓаат на континенталното правно семејство, вклучувајќи го тука и македонското облигационо право.

Преку анализата на основните прашања на македонското договорно право, кандидатот се фокусира на современите реални договори, предвидени во позитивното македонско право, во исто време правејќи компаративна анализа со веќе обработените сознанија за римските реални договори, што понатаму ќе му послужи како аргументиран доказ дека римската концепција на реалните договори има извесна рефлексija врз реалните договори во македонското позитивно облигационо право.

Во овие глави е направена опсежна анализа и на улогата на нотаријатот, извршителите, адвокатите и катастарот при склучувањето и реализацијата на реалните договори.

Во заклучните согледувања за овој дел, дисертацијата содржи поглед на кандидатот кон перспективата на реалните договори во македонското право.

Десеттата глава од дисертацијата е посветена на анализата на состојбите во областа на реалните договори во некои европски законодавства и влијанието што го извршило римското право врз нивните концепции.

Притоа кандидатот направил преглед на позитивноправните решенија во областа на договорното право, со посебен акцент на поставеноста на реалните договори во Република Германија, Република Италија, Република Шпанија, Република Холандија и Република Швајцарија. Со тоа, кандидатот го заокружува теоретскиот дел на своето истражување.

Во истражувачкиот дел од дисертацијата се содржани обемот и динамиката на анкетното истражување и на јасен и недвосмислен начин се презентирани резултатите и направена е анализа на нивната интерпретација.

На крајот на трудот се изложени заклучни согледувања во кои се содржани и видувањата на кандидадот за конкретните прашања кои се предмет на истражување на овој труд.

Оцена на трудот

Врз основа на изложеното, Рецензентската комисија смета дека трудот на кандидатот м-р Башким Селмани, според својата содржина, обем и приод кон прашањата кои претставуваат материја што се елаборира, претставува солидна основа и ги поседува потребните атрибути на вредности и како таков може да биде предмет на јавна одбрана.

Од овие причини, Комисијата со задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ по разгледувањето на овој извештај и неговата оцена да го усвои следниов

Заклучок со предлог

Со оглед на наведеното, Комисијата смета дека докторската дисертација ги исполнува законските услови за стекнување право на усна јавна одбрана и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан први“ во Скопје му предлага да ја прифати позитивната оцена и да закаже одбрана на докторската дисертација на **м-р Башким Селмани** под наслов: ***Влијанието на римските реални договори на современото македонско право.***

Скопје,
4.10.2013

К о м и с и ј а

Проф. д-р Мирјана Поленак Акимовска, с.р.

Проф.д-р Владо Бучковски, с.р.

Проф. д-р Јадранка Дабовиќ Анастасовска, с.р

Проф.д-р Гоце Наумовски, с.р.

Доц. д-р Марија Игњатовиќ,с.р.

Преглед
на прифатени теми за изработка на магистерски труд

1. Комуникациски и информациски технологии

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Марјан Приестел	Емпириска анализа на nstreme, nv2 и IEEE 802.11 комуникациските протоколи на второ протоколно ниво	Empirical analysis of nstreme, nv2 and IEEE 802.11 communication protocols on second protocol layer	Доц. д-р Перо Латкоски

2. Проектен менаџмент

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Стефче Петров	Менаџирање на инфраструктурни комплексни проекти	Managing Infrastructural complex projects	Проф. д-р Вангел Фуштиќ
2	Ана Марија Спасовска	Управување со животни циклуси на финансиски и бизнис софтвер	Product Lifecycle Management on financial and business software	Проф. д-р Дејан Ѓорѓевиќ
3	Весна Будиноска	Влијанието на методологијата на агилен развој на софтвер на продуктивноста, квалитетот и проектниот менаџмент	Impact of Agile Software Development on Productivity, Quality and Project Management	Проф. д-р Дејан Ѓорѓевиќ

3. Електроенергетски системи

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Сашо Урумов	Оптимално водење на напоните во СН дистрибутивни мрежи	Optimal Voltage Control in MV Distribution Networks	Проф. д-р Ристо Ачковски
2	Данчо Костов	Можности за работа на трафостаници среден/низок напон со здружено заштитно и работно заземјување	Possibilities for Operation with Joint Grounding in Medium/Low Voltage Substations	Вон. проф. д-р Мирко Тодоровски

4. Метрологија и менаџмент на квалитет

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Билјана Андревска Јандреоска	Паметни броила и системи за управување со електрична енергија	Smart meters and systems for electrical energy management	Проф. д-р Владимир Димчев

5. Вградливи микрокомпјутерски системи

ред. бр.	Студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Зоран Анастасовски	Автоматизирана тест-поставка за испитување еднонасочни извори за напојување базирана врз вгнезден систем во јамка	Embedded system-in-the-loop based DC voltage power supply test setup	проф. д-р Јосиф Косев

6. Обновливи извори на енергија

ред. бр.	Студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Сашо Милевски	Енергетска ефикасност на хибридни системи за напојување кои работат автономно и во интегриран електроенергетски систем	Energy efficiency of hybrid power systems operating autonomous and in integrated power system	проф. д-р Антон Чаушевски

7. Електроенергетика

ред. бр.	студент	тема на македонски јазик	тема на англиски јазик	предложен ментор
1	Сандра Ивановска	Енергетски придонес на ветерната енергија со економска евалуација на трошоците на производните единици во електроенергетски систем	Energy contribution of wind power with economic evaluation of the operational costs of generating units in the power system	Проф. д-р Антон Чаушевски
2	Емилија Ангеловска	Намалување на трошоците за реактивна енергија кај фотоволтаичните системи врзани на мрежа	Reducing Reactive Energy Costs for Grid Connected Photovoltaic Plants	доц. д-р Димитар Димитров
3.	Томислав Дамјанов	Ревитализација на управувањето и заштитата на далекуводните полиња 110 kV во ТС 220/110/35 kV “Скопје 1“	Revitalization of control and protection systems of 110kV line bay in substation 220/110/ 35 kV “Skopje 1”	Проф. д-р Атанас Илиев

РЕЦЕНЗИЈА НА УЧЕБНИКОТ “ОРТОДОНЦИЈА I И II” ОД АВТОРОТ МАРИЈА ЗУЖЕЛОВА

Врз основа на член 19 од Правилникот за организирање на издавачката дејност на УКИМ во Скопје, Наставно-научниот совет на Факултетот, на 10. седница одржана на 16. 09. 2013 година, донесе Одлука за одредување рецензенти за пишување на рецензија за печатење на учебник со наслов “Ортодонција I и II”, во состав:

- доц.д-р Габриела Курчиева Чучкова,
- доц.д-р Стипица Поповски и
- проф.д-р Марија Стефановиќ

Во врска со оваа Одлука, во својство на рецензент, го поднесувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

Учебникот ОРТОДОНЦИЈА I и II е второ издание од овој вид учебник, со комплексна содржина која дава теоретско и практично знаење за ортодонцијата во стоматологијата, изготвена на 220 страници A4-формат.

Учебникот е изготвен од автор кој долго време се занимава со оваа научна дисциплина.

Авторот на учебникот е проф.д-р Марија Зужелова.

Учебникот “Ортодонција I и II” е наменет за студиската програма

1. стручни забни техничари

Учебникот “Ортодонција I и II” е во согласност со содржината на предметната програма, и тоа за предметот ортодонција I за стручни забни техничари кој се слуша во III семестар и ортодонција II за стручни забни техничари кој се слуша во IV семестар.

Фондот на часови и бројот на ЕКТС- кредити за овие предметни програми, според студиските програми се следните:

1. предметот ортодонција I за студентите од студиската програма за стручни забни техничари е со вкупно 60 часа (15+45). Број на ЕКТС-кредити е 6;
2. предметот ортодонција II за студентите од студиската програма за стручни забни техничари е со вкупно 75 часа (30+45). Број на ЕКТС-кредити е 6.

Целта на подготовката на овој учебник е да се сублимира научната мисла во врска со знаењето на ортодонцијата во стоматологијата. Во последните декади во светот се направени бројни истражувања со кои науката дојде до огромен број сознанија кои дадоа широко за улогата на ортодонцијата во превенција и лекување на големиот број ортодонтски аномалии. Следејќи ги тие сознанија, се создаде потреба од создавање на уште еден современ учебник, преку кој студентите на лесен и разбирлив начин ќе можат да ја совладаат предметната

содржина. Ваквиот современ учебник целосно ја опфаќа предметната содржина. Во 2004 година авторката има издадено учебник “Ортодонција” кој веќе го нема во продажба, така што сметам дека ова второ издание, кое е изменето и дополнето со нови содржини, е навистина потребно?

Материјалот е поделен на 10 поглавја. Во сите поглавја се користи универзалната класификација што му дава извонредна прегледност на изнесенiot материјал, овозможувајќи го согледувањето на целината и нејзините вклучени поделни компоненти. Сите поглавја се илустрирани со бројни фотографии и цртежи што го олеснуваат разбирањето и прифаќањето на материјалот. Тие се нумерирани во согласност со поглавјето кон кое припаѓаат.

Учебникот содржи “Предговор”, во кој авторот ја објаснува намената на учебникот.

Содржината на учебникот е следна:

Поглавје 1. Вовед во ортодонцијата со осврт на нејзиниот историски развој

Поглавје 2. Раст и развој на орфацијалниот систем во пренаталниот и постнаталниот период и раст и развој на нормална оклузија

Поглавје 3. Етиолошки фактори-општи и локални

Поглавје 4. Малоклузии. Класификација на ортодонтските аномалии.

Неправилности на заби и дентални лакови, сагитални неправилности (I, II и III класа, трансверзални неправилности (вкрстен загриз) и вертикални неправилности (отворен и длабок загриз)

Поглавје 5. Ортодонтски апарати. Класификација на ортодонтски апарати и биомеханика

Поглавје 6. Изработка на студио-модел

Поглавје 7. Изработка на интерцептивни помагала- коса рамнина, вестибуларна плоча, брадова држалка, чувари на простор, миофункционални вежби

Поглавје 8. Лекување со подвижни плочести апарати

Поглавје 9. Лекување со функционални апарати

Поглавје 10. Фиксни ортодонтски апарати

Поглавје 11. Ретенциони апарати и позиционер.

Предлози за потребни корекции нема.

Материјалот е разработен детално и е надополнет со корисни илустрации кои се интегрирани во дидактично-методското обликување на учебникот. Напишан е на литературен македонски јазик. Стилот на изразување е јасен и концизен што ќе овозможи студентите не само полесно, туку и подобро да ја совладаат наставната материја. Користената литература е од понов датум.

Поради тоа што целосно го опфаќа наставниот материјал во согласност со студиските програми за стручни забни техничари при Стоматолошкиот факултет, овој материјал во ракопис треба да биде категоризиран како учебник по предметот ортодонција I и II.

Значењето на овој учебник по ортодонција на македонски јазик ќе биде мошне големо за студентите стручни-забни техничари, дипломираните доктори по дентална медицина и забните техничари, за потсетување на важноста на ортодонцијата во секојдневната практика.

Стоматолошкиот факултет со овој уџебник ќе добие мошне корисно градиво во бројните додипломски, индивидуални и групни дејности.

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на изнесеното, задоволство ми е овој ракопис да го поддржам и да предложам да се отпечати како учебник по предметот ортодонција I и II од авторот проф.д-р Марија Зужелова, пред сè за студентите на Стоматолошкиот факултет во Скопје.

Рецензент
Доц.д-р Стипица Поповски с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА УЧЕБНИКОТ “ОРТОДОНЦИЈА I И II”
ОД АВТОРОТ МАРИЈА ЗУЖЕЛОВА

Наслов	Ортодонција I и II
Автор	Проф.д-р Марија Зужелова
Студиска програма	Содржините во учебникот “Ортодонција I и II” се основна литература за студентите од студиската програма за стручни забни техничари, мој е да послужат како литература за специјализанти и специјалисти по ортодонција и дипломирани забни техничари.
Се однесува за предметната програма	Ортодонција I и II
Покриеност на наставниот материјал	Со учебникот се опфатени сите предвидени наставни содржини за теоретска и практична настава
Семестар	Предметот ортодонција I на студиската програма за стручни забни техничари се слуша во III семестар Предметот ортодонција II на студиската програма за стручни забни техничари се слуша во IV семестар
Фонд на часови и ЕКТС-кредити	Предметот ортодонција I за студентите од студиската програма за стручни забни техничари е со вкупно 60 часа (15+45). Број на ЕКТС-кредитот е 6. Предметот ортодонција II за студентите од студиската програма за стручни забни техничари е со вкупно 75 часа (30+45). Број на ЕКТС-кредити е 6.
Усогласеност со наставата	Содржината на учебникот одговара со наставната програма за теоретска и практична настава на соодветните предмети на првиот циклус студии.
Време и акт на назначување на рецензентите	Со одлука за одредување на рецензенти за пишување на рецензија за печатење на учебник, донесена на 10, редовна седница на Наставно-научниот совет на Стоматолошки факултетот во Скопје, одржана на 16.09.2013 година.
Издание	второ издание
Ревидирани сегменти од претходно издание	Има
Ист или сличен учебник на Факултетот	Повеќе нема
Општи податоци за	Учебникот “Ортодонција I и II” содржи 220 страници А4-формат, со огромен број на илустрации, фотографии и

учебникот	цртежи.
Содржина	Поглавје 1. Вовед во ортодонцијата со осврт на нејзиниот историски развој Поглавје 2. Раст и развој на орфацијалниот систем во пренаталниот и постнаталниот период и раст и развој на нормална оклузија Поглавје 3. Етиолошки фактори-општи и локални Поглавје 4. Малоклузии. Класификација на ортодонтските аномалии. Неправилности на заби и денални лакови, сагитални неправилности (I, II и III класа, трансверзални неправиолности (вкрстен загриз) и вертикални неправилности (отворен и длабок загриз) Поглавје 5. Ортодонтски апарати. Клиасификација на ортодонтски апарати и биомеханика Поглавје 6. Изработка на студио-модел Поглавје 7. Изработка на интерцептивни помагала: коса рамнина, вестибуларна плоча, брадова држалка, чувари на простор, миофункционални вежби Поглавје 8. Лекување со подвижни плочести апарати Поглавје 9. Лекување со функционални апарати Поглавје 10. Фиксни ортодонтски апарати Поглавје 11. Ретенциони апарати и позиционер.
Предлог за корекција	Во материјалот нема потреба од корекција во квантитетот и квалитетот на содржината, начинот на уредувањето на текстот, како и потреба од дополнување или исклучување на одреден текст.
Категоризација	Учебник
Општа педагошка оцена	Методските единици се напишани на осмислен начин и секоја методска единица претставува посебна целина која се надоврзува на претходната, така што сите заедно се вклопуваат во постојната програма за теоретска и практична настава по предметот ортодонција I и II. Авторката ја изнесува материјата концизно, стручно и разбирливо. Овој текст е поддржан со фотографии и цртежи, кои материјалот го прават полесно разбирлив за студентот. Според тоа, општата педагошка оцена за овој учебник е дека напoлно соодветствува за едукација на студентите.
Заклучок	Ракописот содржи материјал што треба да послужи како учебник за студентите на студиската програма за стручни забни техничари при Стоматолошкиот факултет во Скопје. По обемот и содржината, тој во целост одговара на програмата на Стоматолошкиот факултет. Стилот на пишување е разбирлив и лесен за усвојување од страна на студентите за кои учебникот е наменет. Во учебникот се застапени голем број илустрации и фотографии, кои

	придонесуваат за подобар квалитет. Според тоа, задоволство ми е да бидам рецензент на ваков учебник, кој ќе им овозможи на студентите и на сите оние за кои претставува поле на интерес, успешно изучување на содржината. Врз основа на наведеното, мојот заклучок е дека овој учебник заслужува да биде позитивно рецензиран и затоа предлагам да биде објавен на Стоматолошкиот факултет при Универзитетот “Св. Кирил и Методиј”, како “Ортодонција I и II”
--	--

Рецензент
Проф.д-р Марија Стефановиќ с.р.

РЕЦЕНЗИЈА НА УЧЕБНИКОТ “ОРТОДОНЦИЈА I И II” ОД АВТОРОТ МАРИЈА ЗУЖЕЛОВА

Врз основа на член 63 од Законот за високото образование (Сл. весник на РМ бр. 35/08 и 103/08) и член 40 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Стоматолошкиот факултет во Скопје во соостав на Универзитетот “Св.Кирил и Методиј” во Скопје, а по разгледувањето на барањето за одобрување на учебник од авторот проф.д-р Марија Зужелова, Наставно-научниот совет на факултет на својата 10-та редовна седница одржана на 16.09.2013 година, донесе одлука за одредување рецензенти за пишување на рецензија за печатење на учебник со наслов “Ортодонција I и II”, во состав:

- доц.д-р Габриела Курчиева Чучкова,
- доц.д-р Стипица Поповски,
- проф.д-р Марија Стефановиќ.

По извршениот преглед на ракописот, јас доц.д-р Габриела Курчиева Чучкова, со задоволство го поднесувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот

Ракописот “Ортодонција I и II” од проф.д-р Марија Зужелова концептиран и пишуван според наставниот план и програма на предметот ортодонција I и II која се изучува на студиите од студиската програмаа за стручни забни техничари, во третиот и четвртиот семестар. Предметот ортодонција I и II е со вкупен број на часови- 75 (30+45) и број на ЕКТС-кредити 6.

Ракописот кој ми е доставен претставува материјал преку кој студентите ќе можат да стекнат сознанија и лесно да ги реализираат барањата потребни за предметната материја, и во целост одговара со наставната програма за дадениот предмет од првиот циклус студии за стручни забни техничари. Истиот учебник може да послужи како дополнителна литература за специјализантите по ортодонција и забните техничари.

Податоци за обемот на ракописот

Содржината на ракописот, кој е наменет за издавање на учебник по предметот Ортодонција I и II, е претставен во текст од 220 страници А4-формат и поддржан со многу фотографии и цртежи. Ракописот е подготвен според стандардната методологија, а обемот на трудот и неговата содржина ги задоволуваат критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за остварување на издавачката дејност на Стоматолошкиот факултет во Скопје.

Краток опис на содржината

Ракописот е напишан на лесен и разбирлив јазик. Материјата е распоредена во 11 поглавја.

Поглавје 1. Вовед во ортодонцијата со осврт на нејзиниот историски развој

Во првото поглавје детално се опишува историскиот развој на ортодонцијата.

Поглавје 2. Раст и развој на орфацијалниот систем во пренаталниот и постнаталниот период и раст и развој на нормална оклузија.

Во поглавјето, главниот акцент е ставен на нормалниот пренатален и постнатален раст и развој на сите орфацијални структури и претставен е начинот на растење на коските на висцерокраниумот и неврокраниумот. На разбирлив и систематичен начин е прикажана поделбата на нормалната оклузија на пет развојни стадиуми

Поглавје 3. Етиолошки фактори-општи и локални

Во третото поглавје детално се прикажани етиолошките фактори, кои се поделени на општи и локални, а кои доведуваат до нарушување на нормалниот раст и развој на орфацијалниот систем.

Поглавје 4. Малоклузии. Класификација на ортодонтските аномалии.

Авторката во ова поглавје ја презентира класификацијата на ортодонтските аномалии и подетално ги опишува неправилностите на забите и денталните лакови, сагиталните неправилности (I, II и III класа), трансверзалните неправилности (вкрстен загриз) и вертикалните неправилности (отворен и длабок загриз).

Поглавје 5. Ортодонтски апарати. Класификацијата на ортодонтски апарати и биомеханика

Даден е акцент на значењето на познавањето на биомеханиката во третманот на малоклузиите.

Поглавје 6. Изработка на студио-модел

Претставени се методите на изработка на студио-модел кои се од особена важност за дијагностицирање и планирање на ортодонтската терапија.

Поглавје 7. Изработка на интерцептивни помагала: коса рамнина, вестибуларна плоча, брадова држалка, чувари на простор, миофункционални вежби

Во ова поглавје се опишани методите и апаратите за ран ортодонтски третман.

Поглавје 8. Лекување со подвижни плочести апарати

Во ова поглавје претставени се видовите на мобилни активни апарати, со нивните составни делови и начинот на нивна изработка, како и нивното дејствување.

Поглавје 9. Лекување со функционални апарати

Во ова поглавје се опишани функционалните апарати и начинот на нивно дејствување, индикации и контраиндикации.

Поглавје 10. Фиксни ортодонтски апарати

Во ова поглавје се опишани индикациите и контраиндикациите за примена на фиксни ортодонтски апарати и нивната примена во третманот на скелетни дисгнатии.

Поглавје 11. Ретенциони апарати и позиционер

Даден е посебен осврт на битниот фактор ретенција и стабилизација по завршениот ортодонтски третман и постигнатите резултати од овој третман.

Ракописот на проф.д-р Марија Зужелова претставува рационално структуриран сублимиран материјал на една поширока тема, која на студентите на многу едноставен начин им ги претставува основните знаења од оваа многу значајна област од стоматологијата, но исто така и спецификите кои се однесуваат на малоклузиите, неговите последици како и современите можности за ортодонтско лекување.

Цитирана е литература од светско, балканско и домашно подрачје.

Врз основа на горенаведеното, го предлагам следниов

ЗАКЛУЧОК

Ракописот за учебникот “Ортодонција I и II”, од авторот проф д-р Марија Зужелова, опфаќа поглавја кои по обем и содржини во целост одговараат на програмата на Стоматолошкиот факултет, а кој истовремено го краси и го одликува современ приод во разработка на методските единици, неопходно за успешно изучување на содржината на предметот ортодонција I и II. Врз основа на изнесеното, предлагам трудот да биде објавен и отпечати на Стоматолошкиот факултет, при Универзитетот “Св.Кирил и Методиј” во Скопје, како учебник во неговиот изворен облик.

Рецензент
Доц.д-р Габриела Курчиева-Чучкова с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР ВО СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ - АСИСТЕНТ ВО НАУЧНАТА
ОБЛАСТ ХИГИЕНА И ТЕХНОЛОГИЈА НА ПРОИЗВОДИ И СУРОВИНИ
ОД ЖИВОТИНСКО ПОТЕКЛО НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ВЕТЕРИНАРНА
МЕДИЦИНА ВО СКОПЈЕ

Со Одлука на Наставно-научниот совет на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје бр. 0201-3352/7 од 4.9.2013, формирана е Комисија за избор на асистент во научната област *хигиена и технологија на производи и сировини од животинско потекло*. На објавениот конкурс во дневните весници „Нова Македонија“ и „Коха“ од 21-22.8.2013 година, за избор на еден асистент од областа *хигиена и технологија на производи и сировини од животинско потекло*, се пријавија кандидатите м-р Сандра Мојсова, Јадранка Тасевска Аврамовска и м-р Марија Кочовска.

Врз основа на доставената документација од страна на кандидатите, Комисијата го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Библиографски податоци за кандидатите

а) Сандра Мојсова

Сандра Мојсова е родена на 13.4.1980 година во Скопје, каде што во 1998 година со одличен успех го има завршено средното образование во гимназијата „Јосип Броз - Тито“.

Во 2007 година дипломирала на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје со просечен успех 8,66.

Во 2007 година се запишала на постдипломски студии на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, сектор-технологија на млеко. По успешното полагање на испитите предвидени со програмата на постдипломските студии, со просечна оценка 9,57, го пријавува магистерскиот труд со наслов „Микробиолошки биодиверзитет на традиционално овчо бело саламурено сирење“ на Наставно-научниот совет на ФЗНХ, под менторство на проф. д-р Соња Србиновска. На 2.4.2013 успешно го одбрани магистерскиот труд, со што се стекна со звањето магистер на земјоделски науки и храна од областа технологија на млеко.

Во септември 2013 година се запиша на трет циклус – докторски студии на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на студиската програма безбедност на храна, под менторство на проф. д-р Павле Секуловски.

Од мај 2006 година работи како аналитичар во Лабораторијата за микробиологија на храна и добиточна храна на Институтот за храна при Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје. Активно учествува во подготовка, изработка и спроведување на процедури на стандардните оперативни постапки во процесот на акредитација за потребите на Лабораторијата за микробиологија на храна и добиточна храна при Институтот за храна на ФВМС.

Во ноември 2006 е избрана за демонстратор по предметот хигиена и технологија на млеко и млечни производи (Одлука бр. 0302-4200 од 24.11.2006)

Во мај 2007 е избрана во соработничко звање помлад асистент по предметите безбедност на храна, согласно со рефератот објавен во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје бр.918 од 27 мај 2007 (Одлука бр. 0201-2292/4 од 15.6.2007).

Во мај 2009 година заснова работен однос на работното место истражувач на Институтот за храна, на неодредено време (Одлука бр. 03-2106 од 8.05.2009), а во јуни е распределена на работното место помлад асистент по предметот хигиена и технологија на млеко и млечни производи (Одлука бр.03-3017 од 1.7.2009).

Во јуни 2010 е повторно избрана за помлад асистент по предметот безбедност на храна, согласно со рефератот за избор објавен во Билтенот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје бр.987 од 1 јуни 2010 (Одлука 0201-2071/3 од 16.6.2010).

Во ноември 2011 е распоредена на работното место соработник во Лабораторијата за микробиологија на храна и добиточна храна на Институтот за храна при Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје (Одлука 03-3274 од 2.11.2011).

Исто така, активно е вклучена во организацијата на меѓународниот научен собир „Денови на ветеринарна медицина 2012“, како член на секретаријатот, и „Денови на ветеринарна медицина 2013“ како член на организацискиот одбор (Одлука на Наставно-научниот совет на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје бр. 0201-384/4 од 16.И 2012 година, односно бр. 0201-2903/8 од 1.10 2012 година).

Едукативни, научноистражувачки и апликативни дејности

Во продолжение е даден приказ на едукативните, научноистражувачките и апликативните дејности на кандидатката м-р Сандра Мојсова во периодот од дипломирањето па сè до денес, во согласност со Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ Скопје.

НАУЧНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Одржување на вежби (лабораториски, аудиториумски и консултации за изработка на семинарски труд

1. Хигиена и технологија на производи и сировини од животинско потекло

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Специјализации и научни и студиски престои

1. Учество на едnodневен тренинг за familiarity with Laboratory management and accreditation procedures, Скопје, 10 септември 2007.
2. Едномесечен престој на Факултетот за земјоделски науки во Атина, на Одделот за испитување на млеко, ноември 2009 (Одлука бр. 0202-4396/2-6 од 22. 10. 2009).
3. Учество на научно-стручниот собир 6 Балкански конгрес за микробиологија „Микробиологија Балканика 2009“, Охрид, во периодот од 28 до 31 октомври 2009 (Одлука бр. 0202-4394-2-8 од 22.10.2009).

4. Едномесечен престој на Факултетот за ветеринарна медицина, Виена, на Катедрата за хигиена на млеко и млечни производи, септември 2010 (Одлука бр. 0202-2820.4-5 од 1.9.2010).
5. Учество на научно-стручниот собир „Денови на ветеринарната медицина 2010“, организиран од страна на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, во Охрид, во периодот 28-30.X 2010 година.
6. Учество во Работилница за автоматизирана микробиологија Vidas, Vitek, Tempo, Скопје, 29-31 март 2010.
7. Учество на научно-стручниот собир „Денови на ветеринарната медицина 2011“, организиран од страна на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, во Охрид, во периодот 9-11.IX 2011 година.
8. Учество на Pulsed field gel electrophoresis and fingerprint analysis software training Скопје 21-23 март 2011.
9. Учество на семинарот за обука “Quality Assurance and Measurement Uncertainty for Microbiological Laboratories” Скопје 5-7 ноември 2012.
10. Учество на 7 Работилница на национални референтни лаборатории за *L. Monocytogenes*, Париз, Франција 16- 18 април 2013 година (Одлука бр. 0202-1456/3-6 од 12.4.2013).
11. Учество на научно-стручниот собир „Денови на ветеринарната медицина 2012“, организиран од страна на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, во Охрид, во периодот 3-4.IX 2012 година.

Научноистражувачки проекти

Во периодот од 2006 до денес, кандидатот има учествувало како соработник во следниве научноистражувачки проекти:

1. SEE-ERA.NET PLUS Project ERA 083, Одржливо производство на традиционално сирење од локално овчо млеко на Балканот.

Учество на домашни и на интернационални симпозиуми и конференции

Претходно објавени трудови во Билтен број 987, Скопје, 1 јуни 2010

1. **Костова Сандра**, Јанкуловски Деан, Раткова Марија, Ангеловски Љупчо, Ераковиќ Токалиќ Ирена, Секуловски Павле (2008). *Застапеност на *Campylobacter* spp. во месо и производи од месо увезени во Република Македонија*. Македонски ветеринарен преглед, вол.31, бр.1, стр.21-24, 2008.
2. Јанкуловски Деан, Раткова Марија, **Костова Сандра**, Љупчо Ангеловски, Ераковиќ Токалиќ Ирена, Секуловски Павле (2008). *Антимикробна резистентност на изолати на *Salmonella* spp. од различни видови сурово месо и МОМ од увоз од Р.Македонија*. Македонски ветеринарен преглед, вол.31, бр.1, стр.25-34, 2008.
3. Љупчо Ангеловски, Деан Јанкуловски, **Сандра Костова**, Марија Раткова, Ирена Ераковиќ Токалиќ, Павле Секуловски (2008). *Квалитет на суровото крајво млеко во Република Македонија согледан преку испитување на бројот*

на соматски клетки и бројот на микроорганизми. Македонски ветеринарен преглед, вол.31, бр.1,стр.25-34,2008.

4. Lj. Angelovski, P.Sekulovski, D.Jankuloski, **S.Kostova**, M.Ratkova, M.Prodanov (2009). *Kontrola patogenih mikroorganizma u proizvodnji sireva*. Sveuciliste u Zagrebu Veterinarski Fakultet, Zbornik sazetaka – Znanstveno struci sasatanak veterinarska znanost I struka, Zagreb 01 – 02 Septemvri 2009.
5. М. Раткова, **С. Костова**, П. Секуловски, Д. Јанкулоски Љ.Ангеловски, М. Проданов (2009). *Профил на антибиотска резистентност на изолати на Escherichia coli, Staphylococcus aureus и коагулаза негативни Staphylococci изолирани од сирења и кашкавали од домашно производство*. 4. Конгрес на микробиолозите во Македонија со меѓународно учество – Зборник на апстракти.
6. **С. Костова**, М. Раткова, П. Секуловски, Д. Јанкулоски, Љ. Ангеловски, М. Проданов (2009) *Микробиолошка исправност на мразот кој се употребува во пијалоци*. 4 -ти Конгрес на Микробиолозите во Македонија со меѓународно учество – Зборник на апстракти.
7. Sekulovski P., Jankuloski D., **Kostova S.**, Ratkova M., Angelovski Lj., Prodanov M. *Practical experience in accreditation of microbiology laboratory* .Microbiologia Balkanica 2009 – 6-th Balkan Congress of Microbiology – Abstract book.
8. Jankuloski D., Sekulovski P., Angelovski Lj., **Kostova S.**, Ratkova M., Prodanov M. *Calculation of specificity, sensitivity and accuracy of ISO method for detection of Salmonella spp. in feed matrix* (2009) Microbiologia Balkanica 2009 – 6-th Balkan Congress of Microbiology – Abstract book
Трудови поднесени кон пријавата:
9. Ангеловски Љупчо, Секуловски Павле, Јанкулоски Деан, Раткова Марија, **Костова Сандра**, Проданов Мирко; *Фактори за појава на висок број на бактерии во сурово кравјо млеко*; Македонски ветеринарен преглед vol 32, No 1; 2009, Скопје, Македонија.
10. Јанкулоски Деан, Проданов Мирко, Ангеловски Љупчо, Раткова Марија, **Костова Сандра**, Секуловски Павле; *Истражување на улогата на официјалниот ветеринар во вкрстената контаминација на органите и трупот на линија за колење со примена на маркер микроорганизми*; Македонски ветеринарен преглед vol 32, No 1; 2009, Скопје, Македонија.
11. Ангеловски Љ, Секуловски П, Јанкулоски Д, Раткова М, **Костова С**, Проданов М *Присуство на патогени микроорганизми во сурово кравјо млеко*, Мак Вет.Прег. Вол.32, Бр. 2; 53-58, 2009.
- 12.Lj. Angelovski, P.Sekulovski, D.Jankuloski, **S.Kostova**, M.Ratkova, M.Prodanov *Survey of the microbiological quality of cakes and pastries sold in*

Skopje, Macedonia 5th Central European Congress on Food CEFOOD Congress, Bratislava, Slovak Republic (2010).

13. M. Ratkova, Lj. Angelovski, P. Sekulovski, D. Jankuloski, **S. Kostova**, M. Prodanov *Antimicrobial resistance of E.coli and Staphylococcus aureus isolated from cheese and Salmonella spp. isolated from different types of raw meat* 5th Central European Congress on Food CEFOOD Congress, Bratislava, Slovak Republic (2010).
14. **S. Kostova**, M. Ratkova, Lj. Angelovski, P. Sekulovski, D. Jankuloski, M. Prodanov *Microbial analysis of Ice cream produced by small-scale manufacturers* 5th Central European Congress on Food CEFOOD Congress, Bratislava, Slovak Republic (2010).
15. Lj. Angelovski, P. Sekulovski, D. Jankuloski, **S. Kostova**, M. Ratkova, M. Prodanov *Factors that influence high bacterial count in raw cow milk* *Journal of animal science*, 2010, Софија, Бугарија.
16. Проданов М., Секуловски П., Јанкуловски Д., Ангеловски Љ., **Костова С.**, Раткова. *Контрола на хигиена на процес во производство на пастеризирано млеко во Р. Македонија*, II научна конференција „Квалитет и безбедност на храна“, Битола, Македонија, 2010.
17. Раткова М., **Костова С.**, Секуловски П., Јанкуловски Д., Ангеловски Љ., Проданов М. *Микробиолошки квалитет на свежо овошје од малопродажни објекти во Скопје, Р. Македонија* II научна конференција „Квалитет и безбедност на храна“, Битола, Македонија, 2010.
18. Јанкуловски Д., Ангеловски Љ., **Костова С.**, Раткова М., Секуловски П. *Детекција на антимикуробна чувствителност на изолати на Salmonella enteritidis од синџирот на храна со примена на vitek 2 compact biomerieux - II научна конференција „Квалитет и безбедност на храна“, Битола, Македонија, 2010.*
19. Prodanov M., Sekulovski P., Jankuloski D., Angelovski Lj., Ratkova M, **Kostova S**, *Microbiological parameters of water from wells and natural sources in the vicinity of Skopje*, Денови на ветеринарна медицина 2010, Охрид, Македонија.
20. Angelovski Lj., Sekulovski P., Jankuloski D., Ratkova Marija, **Kostova Sandra**, Prodanov M. *Prevalence of thermophilic Campylobacter spp. at poultry processing plant*, Денови на ветеринарна медицина 2010, Охрид, Македонија.
21. Jankuloski D., Sekulovski P., Angelovski Lj., Ratkova Marija, **Kostova S**, Prodanov M, *Characterization of Listeria Monocytogenes isolated antimicrobial resistance from small ruminants and poultry chickens slaughterhouse environment and carcasses*, Денови на ветеринарна медицина 2010, Охрид, Македонија.
22. Angelovski Lj, Sekulovski P, Jankuloski D, Ratkova M, Prodanov M, **Kostova S**, *Antimicrobial resistance of Campylobacter jejuni and Campylobacter coli isolates from broiler flocks*, Mac Vet Rev 2011; 34(1): 15-18.

23. Angelovski Lj, Sekulovski P, Jankuloski D, Ratkova Ma, **Kostova S**, Prodanov M *Microbiological quality and occurrence of antibiotic residues in ewe milk* Mac Vet Rev 2011; 34(2): 57-98.
24. Ratkova M, Sekulovski P, Jankuloski D, **Kostova S**, Angelovski Lj, Prodanov M *Comparison of the survival and transfer ability of Salmonella enteritidis and Salmonella Typhimurium from domestic food contact surfaces*, Mac Vet Rev 2011; 34(2): 57-98.
25. Dean Jankuloski, Sekuloski P, Angelovski Lj, Prodanov M, Ratkova M, **Kostova S**, *Effect of acetic acid, citric acid and lactic acid on Salmonella enteritidis and Listeria monocytogenes*, Journal of Hygienic Engineering and Design 2011, Macedonia.
26. Ratkova M, Sekulovski P, Jankuloski D, Angelovski Lj, **Kostova S**, Perodanov M *Study of the microbiological profile of the fresh fruits gained from small retail establishments, and effects of their washing*, CEFOOD 2012, Novi Sad, Serbia.
27. Ratkova M, Sekulovski P, Jankuloski D, Angelovski Lj, **Mojsova S**, P Rodanov M, *Antimicrobial activity of plant extract on some food borne patrhogenic and saprophytic bacteria*, Days of Veterinary medicine 2012 3rd International Scientific Meeting.
28. Ratkova M, Prodanov M, Angelovski Lj, Jankuloski D, Sekulovski P, **Mojsova S**, *Evaluation of the hygiene status in several meat and dairy processing establishments in R.Macedonia*, Mac. Vet. Rev 2013; 36 (2); 101-105.
29. Angelovski Lj, Jankuloski D, Ratkova M, Prodanov M, **Mojsova S**, Sekulovski P *Mastitis in dairy goats: isolated microorganisms and antimicrobial resistance*, Days of Veterinary Medicine 2013, Struga.
30. **Mojsova S**, Sekulovski P, Jankuloski D, Ratkova M, Prodanov M, Angelovski Lj, Gavrilova J, *Antibiotic resistance of enterococci isolated from dairy products*, Days of Veterinary Medicine 2013, Struga.
31. Ratkova M, Prodanov M, Angelovski Lj, Jankuloski D, Sekulovski P, **Mojsova S**, *Antimicrobial effect of white wine and lemon juice marinade against Salmonella enteritidis and Listeria Monocytogenes in chicken meat*, Days of Veterinary Medicine 2013, Struga.
32. **Mojsova Sandra**, Jankuloski Dean, Sekulovski Pavle, Angelovski Ljupco, Ratkova Marija, Prodanov Mirko *Microbiological properties and chemical composition of Macedonian traditional white brined cheese* Македонски ветеринарен преглед, вол.36,(1):13-18,2013.

б) Податоци за кандидатката Јадранка Тасевска Аврамовска

Јадранка Тасевска Аврамовска е родена на 13.VII 1983 година во Скопје. Средно образование завршила во ДСМУ „Д-р. Панче Караџов“ во Скопје (медицинска сестра), а дипломирала во 2010 година на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје.

Нема доставено никаква документација за евентуална стручна, наставно-научна или апликативна дејност од научното поле на ветеринарната медицина.

в) Податоци за кандидатката м-р Марија Кочовска

Марија Кочовска е родена на 20.9.1986 година во Битола. Средно образование завршила во Битола. Дипломирала во 2009 година на Факултетот за биотехнички науки во Битола, на студиската програма преработка на анимални производи. Завршила едногодишни магистерски студии на Факултетот за биотехнички науки во Битола, на студиската програма преработка на анимални производи.

Во 2008 година била избрана за демонстратор на Катедрата за млеко на Факултетот за биотехнички науки во Битола (Договор бр. 03-1481-1 од 23.12.2008). Во 2009 година била избрана како демонстратор од областа на техничките науки на Факултетот за биотехнички науки во Битола (Договор бр. 03-1272/1 од 23.11.2009). Во 2010 година била избрана како демонстратор од областа на земјоделското машинство и Механизација на Факултетот за биотехнички науки во Битола (Договор бр. 03-1225/1 од 4.11.2010). Во 2011 година била избрана за демонстратор од областа на земјоделското машинство и механизација на Факултетот за биотехнички науки во Битола (Договор бр. 03-1088/1 од 01.11.2011). Во 2012 година го положила испитот за државни службеници.

Обуки и сертификати

- завршена обука за Воведување на HACCP-систем, Македонско научно друштво, Битола 2008;
- пофалница за постигнат најдобар успех како студент на Факултетот за биотехнички науки при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Битола, 2009;
- потврда за завршен курс по компјутерска техника, Едукативен центар „Мегасофт плус“, 2008;
- диплома за шпански јазик, AIESEC, Прилеп;
- диплома за освоено 3. место за прегледен и стручен труд од Универзитет во Крагуевац, Агрономски факултет -Чачак, Србија, 2009;
- сертификат за завршен англиски јазик - VI степен, 2009-2010;
- сертификат за освоено второ место за оригинален труд, Универзитет во Крагуевац, Агрономски факултет - Чачак, Србија, 2011;
- сертификат за интензивен германски јазик, together Macedonia, 2011.

Список на трудови:

1. **Main pork part derived by commercial dissection**, (Svinjsko meso u osnovnim delova dobijeno industriskim nacinom rasecanje), Koovska Marija, Elena Milevska, Stojanovski Mitre, Univerzitet u Kragujevcu, Agronomski Fakultet u Čaku, Smotra naucnih radova studenata agronomije sa megunarodnim ucescem, Zbornik

radova (University of Kragujevac, Faculty of agronomy Čačak, Rewiew of scientific papers of the students of agronomy with international participation), Vol.6 Br.6, 2009, Čačak, 27-29.Avgust 2009. Pp. 67-71.

2. Influence of the consummation of meat on the Body Mass Index of humans, Kochovska Marija, Shambevskaa Katerina, Stojanovski Mitre, Univerzitet u Kragujevcu, Agronomski Fakultet u Čačku, Smotra naučnih radova studenata agronomije sa međunarodnim učešćem, Zbornik radova (University of Kraguevac, Faculty of Agronomy Čačak, Conference of agronomy students with international participation –proceedings), Vol.7 Br.7, 2011,Čačak 24-26.Avgust 2011,00. 131-136.

3. Uticaj konzumiranja mesa na BMI kod različitih grupa odraslih ljudi, (Impact of meat consumption on bmi in different age groups of people), Kochovska Marija, Stojanovski Mitre, Shambevskaa Katerina, Marijana Radevska, Institut za higijenu i tehnologiju mesa- Beograd, Zbornik kratkih sadržaja, 56.Međunarodno savetovanje industrije mesa, Meso i proizvodi od mesa-bezbednost, kultura, razvoj, kvalitet života. (Institute of meat hygiene and technology – Belgrade, Book of abstracts, 56 International meat industry conference, Meat and meat products – safety, culture , development, life quality), 12-15 Juni . 2011 Godine. Pp.137-138.

4. Assessment of knowledge and problems related to implementation of the HACCP system that has small , Shambevskaa Katerina, Koshovska Marija, Kochovski Ljupce, Univerzitet u Kragujevcu, Agronosmski Fakultet u Čačku, Smotra naučnih radova (University of Kragujevac, Faculty of Agronomy Čačak, Conference of agronomy students with international participation – proceedings) Vol.7. Br.7, 2011. Čačak,24-26.Avgust 2011.pp.137 -141.

5. Potražnja i potrošnja svinjskog, govđeg i živinskog mesa u toku sedmice u Makedoniji , (Weekly demand and consumption of pork, beef and poultry meat in Macedonia), Shambevskaa Katerina, Stojanovski Mitre, Kočovska Marija, Radevska Marijana, Institut za higijenu i tehnologiju mesa – Beograd, Zbornik kratkih sadržaja, 56. Međunarodno savetovanje industrije mesa, Meso i proizvodi od mesa – bezbednost, kultura, razvoj, kvalitet života.(Institute of meat hygiene and technology-Belgrade, Book of abstracts, 56 International meat industry conference, Meat and meat products – safety, culture, development, life quality), 2011 Godine.pp 150-151.

6. Tradicionalna tehnologija proizvodnje domaće kobasice u okolini Prespanskog jezera u Makedoniji, (Traditional production technology of national sausage around Prespa lake in Macedonia), Radevska Marija, Stojanovski Mitre, Kuzelov Aco, Shambevskaa Katerina, Kochovska Marija, Institut za higijenu i tehnologiju mesa – Beograd, Zbornik kratkih sadržaja, 56. Međunarodno savetovanje industrije mesa, Meso i proizvodi od mesa – bezbednost, kultura, razvoj, kvalitet života. (Institute of meat hygiene and technology – Belgrade, Book of abstracts, 56.International meat industry conference, meat and meat products- safety, culture development, life quality), 12-15 juni, 2011 Godine, pp.110-111.

7. Učešće osnovnih delova polutki zaklanih svinja dobijenih ukrštanjem velikog jorkšira i švedskog landrasa (Share of main carcass parts obtained from pig crosses – large white swine and Swedish landrace), Stojanovski Mitre, Kuzelov Aco, Radevska Marijana, Shambevskа Katerina, Kochovska Marija, Institut za higijenu i tehnologiju mesa – Beograd, Zbornik kratkih sadržaja , 56. Međunarodno savetovanje industrije mesa , Meso i proizvodi od mesa- bezbednost, kultura, razvoj, kvalitet života.(Institute of meat hygiene and technology – Belgrade, Book of abstracts, 56. International meat industry conference, Meat and meat products- safety, culture, development, life quality)12-15 Juni, 2011 Godine. pp. 154-155.

8. Influence of the thermal treatment in plate heat exchangers on chemical composition of milk designed for cheese production, Jovanovska Vangelica, Kochovska Marija, Shambevskа Katerina, Prehrambena Industrija-Mleko I mlečni proizvodi, Časopis saveza hemijskih inženjera Srbije, (Food industry, Milk and dairy products, association of chemical engineers of Serbia (AChE)Faculty of technology, University of Novi Sad (Fot NS), Vol.23, Beograd,2012.

Заклучок и предлог

Врз основа на изнесените податоци за работата и активноста на кандидатите и анализата на објавените трудови, Комисијата смета дека условите според Законот за високото образование, Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и Правилникот за внатрешните односи и работењето на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје ги исполнува исклучиво кандидатката **м-р Мојсова Сандра**.

Имајќи го предвид гореизнесеното за кандидатката м-р Сандра Мојсова, а врз основа на нејзиното досегашно активно и успешно работење во реализација на научноистражувачки и апликативни проекти, учество во изработка на научни и стручни трудови, научно усовршување и студиски престои во странство, како и активно учество во наставата на додипломските студии на ФВМС, евидентно е дека се работи за кандидат кој покажува способност за наставно-научна дејност и квалитет за научноистражувачка и апликативна дејност.

Врз основа на приложената документација, познавањето на кандидатката, досегашната соработка и нејзините постигнати резултати, ни претставува особена чест и задоволство да му предложиме на Наставно-научниот совет на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, кандидатката м-р Сандра Мојсова да биде избрана во звањето асистент од областа *хигиена и технологија на производи и сировини од животинско потекло*.

Рецензентска комисија

1. Доц. д-р Деан Јанкулоски, доцент на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје с.р.
2. Проф. д-р Павле Секуловски, вонреден професор на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје с.р.
3. Доц. д-р Зехра Хајрулаи – Муслиу, вонреден професор на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „УПРАВУВАЧКО ПРЕСМЕТУВАЧКА СИНЕРГИЈА НА ФАЗИ-ПРЕВКЛУЧУВАЧКИ И ФАЗИ-НЕВРОНСКИ НЕЛИНЕАРНИ СИСТЕМИ“, ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р ВЕСНА ОЈЛЕСКА, ПРИЈАВЕНА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СКОПЈЕ

Со одлука на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, број 02-1834/7, од 21.8.2013, определени сме за членови на Комисијата за оцена и одбрана на докторската дисертација „Управувачко пресметувачка синергија на фази-превклучувачки и фази-невронски нелинеарни системи“, од кандидатката м-р Весна Ојлеска.

Врз основа на извршениот преглед на докторската дисертација, до Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Општи податоци за докторската дисертација

Докторската дисертација „Управувачко пресметувачка синергија на фази-превклучувачки и фази-невронски нелинеарни системи“ од кандидатката м-р Весна Ојлеска е изложена во 8 поглавја. Заедно со библиографијата и прилозите, дисертацијата се состои од 210 страници. На почетокот е дадена содржина, а на крајот се наоѓа список на референци (користена литература) и прилози кон дисертацијата.

2. Предмет на докторската дисертација

Предметот на истражувањата во рамките на оваа докторска дисертација произлегува од досегашните сознанија за фази-превклучувачките системи на управување. Преку анализи на подобрувањата што се воведуваат при користење на ваквите управувачки стратегии се доаѓа до нови идеи, сознанија и предлози за решавање на низа нерешени проблеми во оваа актуелна област, за на крај да се заврши со предлог-алгоритми за компјутациона синергија на ова поле со полето на фази-невронските мрежи.

Досегашните сознанија укажуваат на фактот дека превклучувачките фази-логички управувачки системи, како специјален тип на хибридни системи, можат да обезбедат управувачко решение што ќе гарантира системска стабилност и добра оперативна перформанса кога ниту еден друг единствен управувач не е ефективен. Дополнително, кај многу комплексни нелинеарни временски континуирани или дискретни системи кои не можат да се стабилизираат со еден единствен

континуиран или дискретен управувач може да се постигне и стабилизација и задоволително квалитетна перформанса со превклучување помеѓу конечен број управувачки закони во повратна спрега по состојбен или излезен вектор.

И покрај досегашните бројни истражувања во областа на превклучувачките фази-логички системи, областа е нова, со што постојат низа нерешени проблеми. Дел од овие нерешени проблеми во оваа актуелна област го дефинираат предметот на докторската дисертација, која нуди предлози за нивно решение. Тука спаѓаат: опсежна и иновирана прегледна студија на достигнувањата во ова подрачје; поставување на општи услови и начини за симулациона анализа и синтеза на овој тип на системи; примена на симулационите механизми за синтеза на превклучувачки фази-логички управувачи на примери на нехолономни возила и иследување на подобрувања што се добиваат кога се користи фази-превклучувачкиот пристап; паралелна анализа на однесувањето на еден ист систем како при примена на континуалните, така и при примена на дискретни фази-превклучувачки управувачки стратегии; анализа на влијанието на поделба на просторот на состојби на региони врз стабилноста и перформансите на превклучувачкиот фази-логички систем; предлог-анализа и синтеза на управувачи за превклучувачки фази-логички системи кои содржат неизвесности, временско доцнење и кои немаат целосно мерлив состојбен вектор; дефинирање на можни начини за моделирање на дискретни и континуални превклучувачки фази-логички системи од влезно-излезни податоци со помош на невронски мрежи, со цел да се дојде до потенцијална примена на мноштвото досегашни теоретски резултати за анализа и синтеза на превклучувачки фази-логички управувачи кај реалните системи, кај кои физикалните модели не се познати.

Направените анализи и предлозите за решавање на низата нерешени проблеми, преку предложените нови модели и алгоритми, се детално елаборирани во докторската дисертација, а преку докази и симулации се соодветно валидирани. Потврда за ова се и бројните трудови објавени во текот на изработката на докторската дисертација, како и исцрпните референци од најзначајните списанија и конференции од областа на управувањето кои се користени во дисертацијата.

3. Анализа на докторската дисертација

Текстот на докторската дисертација е организиран во осум глави. По првата воведна глава, следува втората глава во која со цел подобро и попрецизно да се објасни обединетиот концепт за превклучувачките фази-логички системи и нивната синергија со невронските мрежи, даден е осврт кон трите засебни подрачја на: превклучувачки системи на управување, Такаги-Сугено (Т-С) фази-логичките системи на управување и невро-фази логичките системи. Прелиминарните разгледувања се изложени со внимателна селекција, специјално за потребите на докторската дисертација. Со ова се овозможува подобра читливост на остатокот од изложениот материјал.

Во третата глава е изложена детална прегледна студија за превклучувачките фази-логички системи, која произлегува од досегашните сознанија за ваквите системи, а со цел поставување на иновирана гледна точка кон различните пристапи на

интеграцијата на превклучувачката логика со интелигентното фази-логичко расудување и заклучување. Со тоа се прави и темелен критички осврт кон различните резултати во моделирањето, анализата на стабилноста и синтезата на стабилни управувачи на превклучувачките фази-логички системи, од нивното појавување до денес.

Четвртата глава дава посебен акцент на подобрувањата што се добиваат со воведување на обединетата стратегија на превклучувачките фази-логички системи наспроти засебната примена на обичните фази-логички системи и засебната примена на превклучувачките управувачки системи. Со цел да се изврши успешна анализа на перформансите на овие системи, предложен е концептуално обединет и иновиран методолошки приод кон севкупниот процес на моделирање и синтеза на стабилизирачки управувачи, а преку симулации извршена е примена на истиот за управување на нелинеарни динамички системи. Сите предлог-симулациони механизми се применети на една мошне интересна класа на системи, т.н. нехолономни системи, за кои е карактеристично дека не можат да се стабилизираат со непрекинат закон на управување. Двата избрани примера на нехолономни системи за кои е направена анализа и синтеза на превклучувачки фази-логички управувачи се: нехолономното возило хOVERKRAFT и нехолономното возило моноцикл. За возилото хOVERKRAFT, од една страна, претставен е целиот процес на моделирање, анализа на стабилноста и стабилизација со помош на обичен фази-логички управувач, а од друга страна направена е синтеза на превклучувачки фази-логички управувач. Притоа направена е споредба на резултатите кои се добиваат кога овој систем треба да постигне определена управувачка цел при користење на двата типа на управување. За возилото моноцикл направена е споредбена анализа на перформансите во трите случаи на управување на овој систем: управување со традиционален фази-логички управувач, управување со традиционален превклучувачки управувач и управување со превклучувачки фази-логички управувач. Освен претходно споменатото, она што е интересно и претставува дополнителен новитет во оваа глава, извршена е споредбена анализа на перформансите при примена на превклучувачки фази-логички континуални управувачи наспроти дискретните превклучувачки фази-логички управувачи, на еден ист репрезентативен пример. Сите анализи се направени со помош на програмскиот пакет MATLAB.

Во петтата глава се изложени анализи за круцијалното влијание на начинот на поделба на просторот на состојби на региони при изградба на превклучувачкиот фази-логички модел. Ваквиот модел понатака се користи за синтеза на превклучувачки фази-логички управувачи кои се применуваат за управување на реален систем. Направените и детално изложени влијанија на начинот на поделба на просторот на региони се симулирани во програмскиот пакет MATLAB, а како репрезентативен пример за нивно симулирање искористен е моделот на нехолономно возило-хOVERKRAFT.

Преку излагањата во шестата глава, претставен е нов модел за тип на превклучувачки фази-логички системи кои содржат неизвесности и имаат временско доцнење. За вака дефинираниот нов модел изложени се условите за робусна стабилност и стабилизација со превклучувачки фази-логички PDC-управувачи. Дополнителна карактеристика на новиот модел е нецелосната

мерливост на состојбениот вектор, што освен синтезата на стабилен управувач ја наметнува и потребата од синтеза на стабилен естиматор. По ова е изложен начинот на симулација на ваквиот тип на модели со помош на одредена симулациона околина, во случајот MATLAB, по што добиените резултати се успешно применети на репрезентативен пример.

Во седмата глава е направена синергија на превклучувачките фази-логички системи со фази-невронските системи. Најпрво е изложен предлог-алгоритам/процедура за можните начини на идентификација на превклучувачки фази-логички системи со помош на неврронски мрежи. Понатаму, предложен е нов/проширен модел на превклучувачкиот модел со нивоа во неговата структура, со цел да се изврши успешна апроксимација на нелинеарниот систем преку негова идентификација со помош на превклучувачки фази-невронски систем од влезно-излезни податоци, и да се изврши успешна синтеза на стабилни управувачи за идентификуваните превклучувачки фази-невронски модели. Првично, предложените пристапи се искористени за идентификација на дискретни превклучувачки Т-С фази-логички модели (со форма на предиктор од прв ред), а понатаму е предложен пристап за трансформација на овие дискретни модели во континуални превклучувачки Т-С фази-логички модели. За потврда на идентификационите алгоритми/пристапи, како и на новиот предложен модел, изведена е идентификација на превклучувачки фази-невронски Т-С модел (дискретен, а потоа и континуален) за нехолономното возило моноцикл. Врз основа на добиените идентификувани модели за возилото моноцикл, направена е синтеза, како на дискретен така и на соодветен континуален Т-С фази-логички управувач. Симулационите резултати ја покажуваат ефективността на предложените концепти.

Заклучоците за постигнатото во докторската дисертација и насоките за натамошни истражувања се изложени во осмата глава од дисертацијата.

4. Публикации произлезени од истражувањата

Трудови во меѓународни списанија:

- [1] **Vesna M. Ojleska**, Tatjana Kolemishavska-Gugulovska and Georgi M. Dimirovski, "Influence of the State Space Partitioning into Regions when Designing Switched Fuzzy Controllers," in *The Scientific Journal Facta Universitatis, Series Automatic Control and Robotics*, Vol. 9, No 1, 2010, pp. 103 – 112, UDC 681.5.01 681.523.4.
- [2] **Vesna M. Ojleska**, Tatjana Kolemishavska-Gugulovska and Georgi M. Dimirovski, "Superior Performance of Switched Fuzzy Control Systems: an Overview and Simulation Experiments," in *International Journal of Simulation Systems, Science and Technology*, Vol. 12, No 2, April 2011, pp. 19-29, ISSN 1473-804x online, 1473-8031 print.

Глави од книги:

- [3] **Vesna Ojleska**, Tatjana Kolemishavska-Gugulovska and Imre J. Rudas, "Uncertain Switched Fuzzy Systems: A Robust Output Feedback Control Design," in *Innovative Issues in Intelligent Systems*, V. Sgurev, R. Yager, J. Kacprzyk, V. Jotsov (Eds.), VIP

Springer book (accepted for publication)

Трудови во зборници од конференции:

- [4] **Vesna Ojleska**, Tatjana Kolemishavska-Gugulovska, Gyorgyi Dymirkovsky, "Recent Advances in Analysis and Control Design for Switched Fuzzy Systems: A Review," in *Proceedings of the IEEE 6th International Conference on Intelligent Systems, IS 2012*, Sofia, Bulgaria, September 6-8, pp. 248-257, Print ISBN 978-1-4673-2276-8, INSPEC Accession Number: 13082521, DOI: 10.1109/IS.2012.6335226.
- [5] **Vesna Ojleska**, Tatjana Kolemishavska-Gugulovska, Imre J. Rudas, "A Robust Output Feedback Control Design for Uncertain Switched Fuzzy Systems," in *Proceedings of the IEEE 6th International Conference on Intelligent Systems, IS 2012*, Sofia, Bulgaria, September 6-8, pp. 264-271, Print ISBN 978-1-4673-2276-8; INSPEC Accession Number: 13082523 DOI: 10.1109/IS.2012.6335228.
- [6] **Vesna M. Ojleska**, Tatjana D. Kolemishavska-Gugulovska, Georgi M. Dimirovski, "Uncertain Switched Fuzzy Systems: A Robust Output Feedback Control Design," in *Proceedings of the Special International Conference on Complex Systems: Synergy of Control, Communications and Computing, COSY 2011*, Ohrid, Macedonia, September 16-20, pp. 381-388, ISBN 978-9989-2175-8-6.
- [7] **Vesna M. Ojleska**, Tatjana Kolemishavska-Gugulovska, Georgi M. Dimirovski, "Switched Fuzzy Control Systems: Exploring the Performance in Applications," in *Proceeding of the 2010 UKSim Fourth European Modelling Symposium on Computer Modelling and Simulation, EMS 2010*, Pisa, Italy, 17-19 November, pp.37-42, ISBN: 978-0-7695-4308-6, DOI: 10.1109/EMS.2010.20.
- [8] **Vesna M. Ojleska**, Tatjana Kolemishavska-Gugulovska and Georgi M. Dimirovski, "Influence of the State Space Partitioning into Regions when Designing Switched Fuzzy Controllers," in *Proceedings of X Triennial International SAUM Conference on Systems, Automatic Control and Measurements, SAUM 2010*, Niš, Serbia, 10-12 November, pp.228-231, ISBN: 978-86-6125-020-0.
- [9] **Vesna M. Ojleska**, Tatjana Kolemishavska-Gugulovska and Georgi M. Dimirovski, "Switched Fuzzy Control Systems: Concepts for Simulation," in *Proceedings of the XLV International Scientific Conference on Information, Communication and Energy Systems and Technologies, ICEST 2010*, Ohrid, Macedonia, 23-26 June, vol.1, pp.387-390 ISBN: 978-9989-786-57-0.
- [10] **Vesna M. Ojleska**, Tatjana D. Kolemishavska-Gugulovska, Georgi Dimirovski, "A Survey on Modeling, Analysis and Design of Switched Fuzzy Control Systems", in *Preprints of IFAC WS DECOM 2009*, September 26-29, Ohrid, Macedonia, ETAI Society, also to appear in IFAC Papers On-Line 2011 in the Proceedings of DECOM-IFAC-09.
- [11] **Vesna Ojleska**, Goran Stojanovski, "Switched Fuzzy Systems: Overview and Perspectives," in *Proceedings of the 9th International PhD Workshop on Systems and Control - A Young Generation Viewpoint*, Izola, Slovenia, 1-3 October, 2008, ISBN: 978-961-264-003-3 1.

5. Главни придобивки од дисертацијата

Според она што е добиено како резултат од истражувањата, главните придобивки од изработката на докторската дисертација можат сижејно да се обединат во следните неколку групи:

1. Направена е иновација во прегледната анализа и постигнувањата во областа на превклучувачките фази-логички системи, со цел да се добие добра основа за можностите за надградба на постојните концепти со нови и иновирани методологии за анализа, синтеза и компјутерско-симулациона интерпретација на ваквите системи.
2. Предложени се нови компјутационо-симулациони механизми со чија помош можат да се анализираат и синтетизираат превклучувачки фази-логички управувачи за различни реални системи.
3. Извршена е примена на досегашните сознанија за превклучувачките фази-логички системи на реални системи.
4. Направена е анализа на влијанието на начинот на поделба на просторот на состојби на региони врз стабилносното поведение на системот.
5. Изучени се можностите за примена на превклучувачките фази-логички системи кај системи со временско доцнење и неизвесности, за кои состојбениот вектор не е целосно мерлив. Притоа, предложен е нов модел за анализа и синтеза на управувачи кои ќе ги стабилизираат ваквите системи и направена е целосна анализа на стабилноста со користење на заедничка и повеќекратна функција на Љапунов.
6. Изучени се методите за идентификација на функциите на припадност и коефициентите во последичниот дел на правилата на локалните Т-С модели од влезно-излезни податоци. Ова е со цел да се добијат превклучувачки фази-логички модели кои во целост ја опишуваат динамиката на нелинеарниот систем. На овој начин се изучени можностите за моделирање на превклучувачките фази-логички системи со користење на невронски мрежи и предложен е соодветен алгоритам за добивањето на успешна синергија на фази-превклучувачките и фази-невронските нелинеарни системи.
7. Предложен е нов проширен модел на еден од постојните превклучувачки фази-логички модели со цел тој да се користи како основа при идентификација на превклучувачките фази-логички модели со помош на ANFIS/MANFIS/CANFIS структура на невронска мрежа. Неопходноста од воведување на еден ваков нов модел е со цел да се направи примена на постојните резултати за стабилност и стабилизација на превклучувачките фази-логички системи кај превклучувачките фази-невронски системи. Предложените нови пристапи се успешно применети кај дискретни и кај континуални модели.

Исто така, треба да се потенцира дека предложените методи и алгоритми за решавање на дел од нерешените проблеми во областа на превклучувачките фази-логички системи, кои се предложени и потврдени во дисертацијата, имаат изразито ниво на иновативност.

6. Заклучок и предлог

Врз основа на погоре изнесеното, Комисијата заклучи дека во докторската дисертација „Управувачко пресметувачка синергија на фази-превклучувачки и фази-невронски нелинеарни системи“, од кандидатот м-р Весна Ојлеска е даден

значителен научен придонес во областа на превклучувачките фази-логички системи на управување и нивното компјутационо проширување со невронските мрежи.

Преку анализите на подобрувањата што се воведуваат при користењето на ваквите управувачки стратегии се доаѓа до нови идеи, сознанија и предлози за решавање на низа нерешени проблеми во оваа актуелна област. Дополнително, извршена е компјутациона синергија на полето на превклучувачките фази-логички системи со полето на фази-невронските мрежи. На овој начин отворен е патот за потенцијална примена на мноштвото досегашни теориски резултати за анализа и синтеза на превклучувачките фази-логички системи кај реални примери, за кои физикалните модели не се познати.

Со постигнатите резултати, кандидатката м-р Весна Ојлеска покажала длабоко познавање на проблематиката на докторската дисертација и истражувачки дух, што резултира со научен придонес во областа автоматика и системско инженерство. Резултатите од докторската дисертација се публикувани во 11 труда, од кои 2 во меѓународни списанија, еден во глава од книга од странска издавачка куќа и 8 во зборници од научни конференции.

Според законите на Р. Македонија, трудот е внесен во базата на податоци на Министерството за образование и наука – plagijati.mon.gov.mk и врз основа на добиениот извештај, а и врз основа на нашите сознанија, трудот не претставува плагијат.

Врз основа на погоре изнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје да го прифати овој извештај и на кандидатката м-р Весна Ојлеска да ѝ одобри јавна одбрана на докторската дисертација „Управувачко пресметувачка синергија на фази-превклучувачки и фази-невронски нелинеарни системи“.

Скопје, 8.10.2013 КОМИСИЈА

1. Акад. проф. д-р Георги М. Димировски, претседател с.р.
2. Проф. д-р Татјана Колемишевска-Гутуловска, ментор с.р.
3. Акад. проф. д-р Имре Рудаш, член с.р.
4. Проф. д-р Миле Ј. Станковски, член с.р.
5. Проф. д-р Елизабета Лазаревска, член с.р.

R E V I E W

OF THE DOCTORAL DISSERTATION “CONTROL AND COMPUTATIONAL SYNERGY
OF SWITCHED-FUZZY AND FUZZY-NEURAL NONLINEAR SYSTEMS”, PREPARED
BY VESNA OJLESKA, MSc, SUBMITTED AT THE FACULTY OF ELECTRICAL
ENGINEERING AND INFORMATION TECHNOLOGIES IN SKOPJE

We have been appointed as members of the Jury for evaluation and oral defense of the doctoral dissertation “Control and Computational Synergy of Switched-Fuzzy and Fuzzy-Neural Nonlinear Systems”, prepared by Vesna Ojleska, MSc, by the decision of the Academic Scientific Council of the Faculty of Electrical Engineering and Information Technologies in Skopje, number 02-1834/7, from 21.8.2013.

Based on the detailed review of the doctoral dissertation, we submit the following

R E P O R T

1. General Information of the Doctoral Dissertation

The doctoral dissertation “Control and Computational Synergy of Switched-Fuzzy and Fuzzy-Neural Nonlinear Systems”, from Vesna Ojleska, MSc, is elaborated in 8 chapters. Along with the bibliography and appendices, the Dissertation consists of 210 pages. The beginning of the Dissertation gives Table of Contents, whereas at the end a list of References and Appendices are presented.

2. Subject of the Doctoral Dissertation

The scope of the research in this dissertation stems from the previous findings in the field of switched fuzzy control systems. Through analyses of the improvements that are introduced when using these control strategies, new ideas, insights and suggestions for solving a series of unsolved problems in the field of switched fuzzy systems are given, finalizing the presentation with new algorithms and procedures for computational synergy of this field with the field of fuzzy-neural networks.

Recent developments in the field of switched fuzzy systems, as a special class of hybrid dynamical systems, put forward the fact that this class of systems can provide control strategy that ensures system stability and good performance even when any other single controller is not effective. Additionally, in many complex nonlinear continuous or discrete systems, which can not be stabilized with any single continuous or discrete controller, a state or output feedback control switching strategy in certain set of controllers can stabilize the system.

Despite the numerous studies in the field of switched fuzzy systems, being a new scientific field, it contains many unsolved problems. Parts of these unsolved problems define the subject of the Doctoral Dissertation, in which solutions to some of them are given. These include: in-depth and innovated overview of the developments in this area; setting the general conditions and methods for simulation analysis and synthesis of switched fuzzy systems; application of the simulation mechanisms for nonholonomic vehicles control, and analysis of the improvements that this control strategies bring forward; parallel study of the performance when both continuous and discrete switched fuzzy control is applied to the same system; analysis of the influence of the state-space partitioning into regions when designing switched fuzzy controllers; robust output feedback control design for a class of uncertain switched fuzzy time-delay systems whose states are not fully measurable; definition of the possible ways for fuzzy-neural modeling of discrete and continuous switched fuzzy systems out of input-output data pairs, in order to apply many of the fruitful results in the field of switched fuzzy systems in real-world problems, for which the physical models are often not known.

The presented analyses and solution proposals for some of the unsolved problems in the field of switched fuzzy systems, through the definitions of new models and algorithms, are elaborated in details in the Doctoral Dissertation. Through adequate proves and simulations experiments they are appropriately validated. Numerous conference and journal papers are published during the preparation of the Doctoral Dissertation.

3. Analysis of the Doctoral Dissertation

The Doctoral Dissertation is elaborated in eight chapters. After the first chapter, where Introduction is given, the second chapter brings forward carefully selected preliminaries in the three distinctive areas: the field of switched systems, the field of fuzzy model based systems and the field of fuzzy-neural systems. This is in order to better and more accurately explain the unified concept of switched fuzzy systems and their synergy with neural networks, providing better readability of the rest of the material.

The third chapter is a detailed survey study of the recent advances in the field of switched fuzzy systems. Aimed at an innovated insight into the different approaches to integration of the intelligent fuzzy reasoning and the switching logic, it makes a thorough and critical review of the latest results on modeling, stability analysis and control design of switched fuzzy systems. Thus it is a reasonably comprehensive survey to date.

The fourth chapter gives a special emphasis on the improvements obtained by introducing the unified strategy of switched fuzzy systems versus both traditional fuzzy model based control and traditional switching control. In order to perform successful analyses of the performance of switched fuzzy systems, a conceptually unified and innovative methodological approach for the whole process of modeling and design of stabilizing switched fuzzy controllers is given. Application on the given representative examples, along with the numerous simulation results, verifies the correctness of the proposed methodology. All proposed simulation mechanisms are applied to a very interesting class of nonholonomic systems, with a characteristic that they cannot be stabilized by any continuous feedback control law. The two selected nonholonomic example systems are: hovercraft vehicle and the monocycle vehicle. For the hovercraft vehicle, the whole process of modeling, stability analysis and stabilization is presented, using both,

traditional fuzzy model based control strategies, versus switched fuzzy model based control strategies. Performance analyses are thoroughly elaborated, comparing both concepts. For the monocycle vehicle a comparative analysis of the system performance is made using the three types of control strategies: traditional fuzzy model based control, traditional switching control, and switched fuzzy control. Furthermore, an additional novelty in this chapter is the comparative study of the control performance when using switched fuzzy continuous controllers versus switched fuzzy discrete controllers. All analyses are done using MATLAB Program Packages.

In fifth chapter analyses for the crucial influence of the state space partitioning into specific regions, when building switched fuzzy models for the given nonlinear system, are given. These models are further used for design of stabilizing switched fuzzy controllers for the given nonlinear control system. The design is made for four different ways of state-space partitioning. The simulation results, using MATLAB Program Packages, verify the influence of the different partitioning of the state space to the control performance of the system. As a representative example, the nonholonomic hovercraft vehicle model is used.

The sixth chapter presents a new model for a type of uncertain switched fuzzy time-delay systems. Based on the Parallel Distributed Compensation Strategy the fuzzy output feedback controllers are designed, such that the corresponding closed-loop system possesses stability and robustness for all admissible uncertainties. An additional feature of the new model is that its states are not fully measurable, which imposes the need for design of stable estimator. Following the given concepts for simulation of this type of models in some simulation environment (in this case MATLAB), the results are successfully applied to an illustrative example.

In the seventh chapter the established concepts for synergy of switched fuzzy and fuzzy-neural systems are presented. First, an algorithm/procedure for neural network identification of switched fuzzy models, out of input-output data is given. Furthermore, an extension of the switched fuzzy model with levels of structure is presented, in order to perform a successful design of stable controllers for the identified switched fuzzy-neural model. The proposed concepts are firstly used for identification of discrete switched fuzzy models (using one step ahead predictor form), after what the concept for transformation of this discrete models into continuous switched fuzzy models are presented. To confirm the proposed algorithm/procedure, and the new proposed model, a fuzzy-neural identification of the switched fuzzy model (both discrete and continuous) for the nonholonomic monocycle vehicle is presented. Based on the identified switched fuzzy models for the monocycle vehicle, design of switched fuzzy controllers (both discrete and continuous, respectively) is made. The simulation results show the effectiveness of the proposed concepts.

Conclusions of the Doctoral Dissertation achievements, as well as directions for future research, are given in the eight chapter of the Dissertation.

4. Publications related to the Doctoral Dissertation

Articles in International Journals:

- [12]**Vesna M. Ojleska**, Tatjana Kolemishavska-Gugulovska and Georgi M. Dimirovski, "Superior Performance of Switched Fuzzy Control Systems: an Overview and Simulation Experiments," in *International Journal of Simulation Systems, Science and Technology*, Vol. 12, No 2, April 2011, pp. 19-29, ISSN 1473-804x online, 1473-8031 print.

- [13] **Vesna M. Ojleska**, Tatjana Kolemishavska-Gugulovska and Georgi M. Dimirovski, "Influence of the State Space Partitioning into Regions when Designing Switched Fuzzy Controllers," in *The Scientific Journal Facta Universitatis, Series Automatic Control and Robotics*, Vol. 9, No 1, 2010, pp. 103 – 112, UDC 681.5.01 681.523.4.

Book Chapters:

- [14] **Vesna Ojleska**, Tatjana Kolemishavska-Gugulovska and Imre J. Rudas, "Uncertain Switched Fuzzy Systems: A Robust Output Feedback Control Design," in *Innovative Issues in Intelligent Systems*, V. Sgurev, R. Yager, J. Kacprzyk, V. Jotsov (Eds.), VIP Springer book (accepted for publication; to appear in 2014)

Papers in Conference Proceedings:

- [15] **Vesna Ojleska**, Tatjana Kolemishavska-Gugulovska, Gyorgyi Dymirkovsky, "Recent Advances in Analysis and Control Design for Switched Fuzzy Systems: A Review," in Proceedings of the *IEEE 6th International Conference on Intelligent Systems, IS 2012*, Sofia, Bulgaria, September 6-8, pp. 248-257, Print ISBN 978-1-4673-2276-8, INSPEC Accession Number: 13082521, DOI: 10.1109/IS.2012.6335226.
- [16] **Vesna Ojleska**, Tatjana Kolemishavska-Gugulovska, Imre J. Rudas, "A Robust Output Feedback Control Design for Uncertain Switched Fuzzy Systems," in Proceedings of the *IEEE 6th International Conference on Intelligent Systems, IS 2012*, Sofia, Bulgaria, September 6-8, pp. 264-271, Print ISBN 978-1-4673-2276-8; INSPEC Accession Number: 13082523 DOI: 10.1109/IS.2012.6335228.
- [17] **Vesna M. Ojleska**, Tatjana D. Kolemishavska-Gugulovska, Georgi M. Dimirovski, "Uncertain Switched Fuzzy Systems: A Robust Output Feedback Control Design," in Proceedings of the *Special International Conference on Complex Systems: Synergy of Control, Communications and Computing, COSY 2011*, Ohrid, Macedonia, September 16-20, pp. 381-388, ISBN 978-9989-2175-8-6.
- [18] **Vesna M. Ojleska**, Tatjana Kolemishavska-Gugulovska, Georgi M. Dimirovski, "Switched Fuzzy Control Systems: Exploring the Performance in Applications," in *Proceeding of the 2010 UKSim Fourth European Modelling Symposium on Computer Modelling and Simulation, EMS 2010*, Pisa, Italy, 17-19 November, pp.37-42, ISBN: 978-0-7695-4308-6, DOI: 10.1109/EMS.2010.20.
- [19] **Vesna M. Ojleska**, Tatjana Kolemishavska-Gugulovska and Georgi M. Dimirovski, "Influence of the State Space Partitioning into Regions when Designing Switched Fuzzy Controllers," in Proceedings of X Triennial International SAUM Conference on Systems, Automatic Control and Measurements, SAUM 2010, Niš, Serbia, 10-12 November, pp.228-231, ISBN: 978-86-6125-020-0.
- [20] **Vesna M. Ojleska**, Tatjana Kolemishavska-Gugulovska and Georgi M. Dimirovski, "Switched Fuzzy Control Systems: Concepts for Simulation," in *Proceedings of the XLV International Scientific Conference on Information, Communication and Energy Systems and Technologies, ICEST 2010*, Ohrid, Macedonia, 23-26 June, vol.1, pp.387-390 ISBN: 978-9989-786-57-0.
- [21] **Vesna M. Ojleska**, Tatjana D. Kolemishavska-Gugulovska, Georgi Dimirovski, "A Survey on Modeling, Analysis and Design of Switched Fuzzy Control Systems", in *Preprints of IFAC WS DECOM 2009*, September 26-29, Ohrid, Macedonia, ETAI Society, also to appear in IFAC Papers On-Line 2011 in the Proceedings of DECOM-IFAC-09.

[22] **Vesna Ojleska**, Goran Stojanovski, “Switched Fuzzy Systems: Overview and Perspectives,” in *Proceedings of the 9th International PhD Workshop on Systems and Control - A Young Generation Viewpoint*, Izola, Slovenia, 1-3 October, 2008, ISBN: 978-961-264-003-3 1.

5. Main Contributions of the Doctoral Dissertation

According to the obtained results, the main contributions of the Doctoral Dissertation can be summarized in the following groups.

1. An innovated insight into the different approaches and achievements in the field of switched fuzzy systems is made. This is in order to get a good base for potential upgrades of the existing concepts for this type of systems, with new and innovated methodologies for analysis, design and computational interpretation.
2. New computational and simulation mechanisms are proposed, aimed for analysis and design of switched fuzzy controllers for real-world systems.
3. Existing theoretical achievements in the field of switched fuzzy systems are applied to few nonlinear real-world models.
4. An analysis for the influence of the state space partitioning into regions, when designing switched fuzzy controllers, to the stability performance of the system is made.
5. The problem of robust output feedback control for a class of uncertain switched fuzzy time-delay systems is solved. Based on employing Parallel Distributed Compensation strategy, via multiple Lyapunov function method, the fuzzy output feedback controllers are designed, such that the corresponding closed-loop system possesses stability and robustness for all admissible uncertainties. As the model states are not fully measurable, design of stable estimator is proposed, using a common Lyapunov function strategy.
6. The methods for identification of membership functions and linear model coefficients in the consequent part of the rules of local T-S models, out of input-output data sets, are studied. This is to identify switched fuzzy models that fully describe the nonlinear system dynamics. In this way the possibilities for neural network modeling of switched fuzzy systems are studied. In this manner an algorithm for successful synergy of switched-fuzzy and fuzzy-neural systems is proposed.
7. A new extended model to one of the existing switched fuzzy models is proposed, in order to be used as a basis for identification of switched fuzzy models with ANFIS/MANFIS/CANFIS fuzzy-neural networks. Introduction of this model is necessary in order to use the existing stability and stabilization results in the field of switched fuzzy systems to the identified switched fuzzy-neural models. The proposed new approaches have been successfully applied to both discrete and continuous models.

It should be noted that the proposed methods and algorithms for solving some of the unsolved problems in the field of switched fuzzy systems, that are proposed and validated in the Doctoral Dissertation, have a significant level of innovation.

6. Conclusion and Proposal

According to the presented report, the Commission concludes that the Doctoral Dissertation “Control and Computational Synergy of Switched-Fuzzy and Fuzzy-Neural Nonlinear Systems”, submitted by Vesna Ojleska, MSc, has significant scientific contribution in the field of switched fuzzy systems and their computational extension with neural networks.

Through analyses of the improvements that are introduced when using these control strategies, new ideas, insights and suggestions for solving a series of unsolved problems in the field of switched fuzzy systems are given. Additionally, a new algorithms and procedures for computational synergy of this field with the field of fuzzy-neural networks are proposed. This paves the way for potential applications of many existing results for analysis and design of switched fuzzy controllers on real-world problems, for which the physical models are often not known.

With the achieved results in the Doctoral Dissertation, Vesna Ojleska, MSc, shows comprehensive knowledge in the area that is subject of the Doctoral Dissertation, and has a research spirit, that results in scientific contribution in the field of automation and system engineering. The results of the Doctoral Dissertation are published in 11 papers, among which 2 in international journals, one in chapter of a book by international publishing house, and 8 in conference proceedings.

According to the positive laws of Republic of Macedonia, the Doctoral Dissertation has been uploaded in the Ministry of Education and Science database – plagijati.mon.gov.mk. On the grounds of the received report (only 3.08% words), and also based on our knowledge, this Doctoral Dissertation is not a plagiarism.

It is therefore that the Jury has the honor and pleasure to suggest the Academic Scientific Council of the Faculty of Electrical Engineering and Information Technologies in Skopje to accept this report, and approve public defense of the Doctoral Dissertation “Control and Computational Synergy of Switched-Fuzzy and Fuzzy-Neural Nonlinear Systems”, submitted by Vesna Ojleska, MSc.

Skopje, 13.10.2013

THE JURY

1. Academician Prof. Georgi M. Dimirovski, chair
2. Prof. Tatjana Kolemishenska-Gugulovska, advisor

3. Academician Prof. Imre Rudas
4. Prof. Mile J. Stankovski
5. Prof. Elizabeta Lazarevska

РЕЦЕНЗИЈА
НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
„КРИМИНАЛ НА ЗЛОУПОТРЕБА НА ВЛАСТА“,
ПОДНЕСЕНА ОД М-Р ВАСКО СТАМЕВСКИ,
ПРИЈАВЕНА НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Правниот факултет “Јустинијан Први” при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на седницата одржана на 26.9.2013 година, донесе Одлука за формирање на Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација на кандидатот **м-р Васко Стамевски** под наслов: **„Криминал на злоупотреба на власта“**, во состав: акад. проф. д-р Владо Камбовски - ментор, проф. д-р Никола Тупанчески, проф. д-р Гордан Калаџиџиев, доц. д-р Александра Груевска Дракулевски и доц. д-р Александра Деаноска Трендафилова.

Комисијата во горенаведениот состав, со внимание ја прочита, ја разгледа и ја оцени подготвената докторска дисертација и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, со задоволство му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Приказ на докторската дисертација

Докторската дисертација на кандидатот м-р Васко Стамевски, под наслов „Криминал на злоупотреба на власта,” се состои од вовед, шест дела и заклучни согледувања, при што е направена теоретска, криминолошко – политиколошка и нормативна анализа, како и емпириско истражување за овој облик на криминал. Овој труд е напишан на 429 страници, со прилози, и има 731 фуснота и преку 220 библиографски единици.

Во *првиот дел* е направена анализа на власта од политиколошки аспект, при што се опфатени различните пристапи кон дефинирање на власта, како и нејзиниот однос со другите поими, моќ, авторитет, легитимитет итн. Во овој дел е направена анализа на елементите на власта, системите како и нејзината поделба. Направен е осврт кон начелото на поделба на власта, функциите на власта како и условите за уставно, законско и одговорно вршење на власта - правната држава и владеењето на правото.

Втората глава од овој дел е посветена на Република Македонија и принципот на поделбата на власта, со посебен осврт кон транзицијата како процес кој детерминира примена на принципот на поделба на власта во Република Македонија. Овде се елаборирани и функциите, контролата како и одговорност на власта.

Криминолошкиот аспект на криминалот на злоупотреба на власта е опфатен во *вториот дел* каде што се анализирани неговите етиолошки и феноменолошки карактеристики, при што е направен сериозен обид да се дефинира криминалот на злоупотреба на власта, при што се одвојува од другите форми на криминал, како и поимното определување на криминалот на злоупотреба на власта, заедно со елементите на неговиот поим.

Во првата глава кандидатот ги презентирал спецификите и пристапите кон дефинирањето на криминалитетот, од криминолошко-социолошки аспект, од една страна, и казненоправниот поим од друга страна. Понатаму, тој споменува голем број автори кои направиле обид да го дефинираат криминалот на злоупотребата на власта преку најразлични различни пристапи, и на крајот кандидатот дава свое дефинирање на овој облик на криминал. При дефинирањето на криминалот на злоупотребата на власта и неговите карактеристики, кандидатот ги определува поимите на криминалот на злоупотреба на власта и неговите составни елементи.

Кандидатот го посочил криминалот на злоупотреба на власта како криминал кој има свои феноменолошки и етиолошки карактеристики, кои го идентификуваат како посебна форма, со свои посебни сигнификации. Тој се забележува скоро во сите нивоа на власта, каде што нејзините носители, преку злоупотреба на службената положба, вршат најразлични незаконски активности. Отука, тој потенцирал неколку криминогени фактори, но како еден од поважните го потенцирал субјективниот фактор кој се однесува на интеракцијата помеѓу човекот - поединец со општествената околина. Овде, кандидатот концентрацијата на власта во една држава, како и влијанието на извршната власт, ја дава како еден од многуте објективни фактори, а исто така, како криминогени фактори кои го детерминираат овој облик на криминал, кандидатот ги посочува социјалните услови, економскиот и политичкиот систем, правниот систем и легислативата итн. Покрај криминогените фактори, кандидатот посебен осврт направил и на феноменолошките карактеристики, при што феноменологијата на криминалот на злоупотреба на власта ја гледа преку неколкуте облици кои можат да се препознаат како политички дела на злоупотреба на власта, коруптивни дела на злоупотреба на власта – корупцијата и загрозувањето на слободите и правата на граѓаните, како трет облик на криминалот на злоупотреба на власта. Во оваа глава е ставен акцент и на начинот на извршување - „modus operandi” на делата поврзани со криминалот на злоупотреба на власта.

Во втората глава кандидатот прави осврт кон елементите кои го поврзуваат криминалот на злоупотреба на власта со другите форми на криминал, меѓу кои организираниот криминал, економскиот-финансискиот криминал, криминалитетот на „белите јаки“ и др.

Третата глава се однесува на актуелната состојба со криминалот на злоупотреба на власта во Република Македонија, каде што кандидатот направил осврт на етиолошките и феноменолошки аспекти, како на обемот и динамиката на овој облик на криминал. Тој тоа го направил преку презентација и темелна анализа на официјални статистички податоци, за сите облиците на криминал, кај кои се појавуваат елементи кои се пронаоѓаат во битието на криминалот на злоупотреба на власта.

Во четвртата глава од овој дел, кандидатот применува еден од основните методи за добивање на емпириски податоци, каде што прави успешен обид, преку сопствено истражување, спроведено преку електронска анкета врз репрезентативен примерок, да дојде до одговори на прашањата кои се отвориле во претходните излагања. Притоа, тој доаѓа до сознанија за ставовите на граѓаните кои се однесуваат на поделеноста на институциите на власта и нивната независност, како и ставовите на граѓаните кои се однесуваат на извршната власт и нејзиното влијание врз работата на судството, како и врз другите органи и тела (ДКСК, ЈО, МВР итн.). При спроведувањето на анкетата, кандидатот ги третира и прашањата што се однесуваат на политичката мотивираност и

политичкото влијание врз органите и институциите во борбата против криминалот и нивната непристраност. Во еден дел од анкетата се третирали и прашањата околу соработката на институциите и нивната транспарентност. На крајот на анализата кандидатот прави осврт врз слободите и правата на граѓаните и нивната заштита преку институциите на државата, односно власта. Функционирањето на политичката одговорност е последното прашање од спроведеното истражување, при што се добиени сознанија за ставовите на граѓаните и по ова прашање. Од спроведената анкета која има околу дваесетина прашања, како и нејзините одговори, кандидатот успеал да направи анализа, притоа давајќи критички осврт со сопствени ставови и мислења, кон секој одговор поединечно.

Третиот дел во својата содржина ги опфаќа механизмите за превенција и спречување на криминалот на злоупотреба на власта. Притоа, направен е осврт кон институционалните механизми, Државната комисија за спречување на корупцијата како носечка, понатаму Јавното обвинителство, Државниот завод за ревизија, Министерството за внатрешни работи, инспекциските органи итн. Во институционалните механизми за превенција и спречување на овој облик на криминал се обработени во втората глава од овој дел, каде што посебен акцент е ставен на народниот правобранител и неговиот однос кон заштитата на човековите слободи и права, притоа анализирајќи ги податоците кои ја отсликуваат состојбата со заштитата на слободите и правата на граѓаните. Исто така, овде е анализирана и улогата на невладиниот сектор, како и на кој начин тој може да придонесе кон спречувањето на злоупотребата на власта.

Четвртиот дел се однесува на улогата на судството и неговата независност, како и на судската заштита од злоупотребите на извршната власт. Овде е посветено посебно внимание на судот и неговата положба во системот на поделбата на власта, понатаму интегритетот на судската власт и спречувањето на нејзината злоупотреба, каде што се обработени принципите на независност и интегритет. На крајот од првата глава, даден е акцент на начините на спречување на злоупотреба на судската власт.

Втората глава од четвртиот дел посветува посебно внимание на судската заштита од злоупотребите на извршната власт и притоа е ставен акцент на правото на судска заштита како основно човеково право. Исто така, оваа глава ги обработува и уставносудската заштита на слободите и правата, средствата за заштита на правата на граѓаните во управните постапки, како и инспекцискиот надзор. На крајот на овој дел е направен осврт кон реформите во судството и унапредувањето на правната рамка за спречување на злоупотребите на судската власт.

Дел од оваа дисертација е посветен и на концептот на одговорност во Република Македонија, каде што начелото на поделба на власта е посочено како детерминанта, односно извор на концептот на одговорност. Во овој дел се разработени сите сегменти кои го сочинуваат концептот на одговорност, и тоа: казнената, прекршочната, дисциплинската и материјалната одговорност, со посебен осврт кон политичката одговорност - парламентарната контрола врз власта.

Шестиот дел е посветен на законските гаранции за спречување на злоупотребата на власта и претставува најобемниот дел од оваа дисертација. Поделен е на три глави. Првата глава ја обработува меѓународната регулатива која се однесува на криминалот на злоупотребата на власта. Тука се елаборирани документите на ООН, понатаму документите на Советот на Европа, Пактот за стабилност, како документи на ОЕЦД -

Организација за економска соработка и развој. Оваа глава завршува со регулативата на Европската унија во справувањето со криминалот на злоупотреба на власта.

Во втората глава од овој дел е направен компаративен приказ на криминалот на злоупотреба на власта и нејзината инкриминација во законодавствата на Германија, Франција, Србија, Хрватска и Словенија, и притоа анализирани се сите закони кои допираат до оваа проблематика. Третата глава се однесува на нормативната рамка во Република Македонија за спречување на криминалот на злоупотреба на власта. Најпрво се опфатени делата од Кривичен законик на Република Македонија, каде што постојат елементи на злоупотреба на власта. Тука се кривичните дела против службената должност, понатаму кривичните дела против слободите и правата на човекот и граѓанинот, во еден дел се обработени и делата поврзани со изборниот процес и на крајот, кривичните дела против јавните финансии, платниот промет и стопанството. Сите овие дела се таксативно наброени со нивна кратка анализа и објаснување. Во оваа глава е посветено внимание на Законот за спречување на корупцијата, за кој е направен и критички осврт кон неговото спроведување во практика, како и на останатите закони кои во еден дел ја регулираат оваа материја (Закон за спречување судир на интереси, Закон за финансирање на политичките партии, Законот за државна ревизија итн.) На крајот е направена и анализа на етичките кодекси, односно кодексите на професионалната етика, и нивното влијание врз функционирањето на органите и телата, како и потребата од нивно донесување таму каде што ги нема. Исто така, потенцирана е и нивната важност при донесувањето на одлуки од страна на носителите на власта, како и последиците од нивното непочитување, за кои освен дисциплински санкции, кои ни од далеку не ја задоволуваат вистинската суштина на казната, други санкции нема.

Добиените сознанија и заклучоци јасно даваат до знаење дека криминалот на злоупотреба на власта е длабоко навлезен во сите пори на општеството, на сите нивоа на одлучување. Оваа констатација може само да се надополни со анализата на добиените одговори при спроведената анкета, од каде што, пак, може да се заклучи дека граѓаните не веруваат во органите на власта и нивната деполитизираност, ниту, пак, имаат позитивен став за нивната ефикасност. Оттука, и заклучокот дека политичката волја во едно општество е основна детерминанта за донесувањето и спроведувањето на законите во пракса. После сите предходни излагања и заклучоци неминовно е да се отвори прашањето: Како понатаму? Оттука, само со доследно спроведување на законите и активно учество на сите органи и тела, без притоа да има какво било политичко влијание, може да се зборува за некаков иден успех во превенција и спречување на криминалот на злоупотребата на власта.

На крајот од трудот, кандидатот дава преглед на библиографските единици. Во прилог на оваа дисертација е приложена и целокупната спроведена електронска анкета како поткрепа на целокупниот труд.

2. Оцена на докторската дисертација

Не само во нашата наука, туку и во науката воопшто, научната разработка на криминалот на злоупотребата е во почетна фаза на развој, што во голема мера се должи на бројни, пред сè, методолошки и концепциски проблеми. Основен е проблемот на определување на предметот на истражување, при вообичаеното дефинирање на поимот на криминалот како збир на недозволености, законски одредени поведенија забранети со

казнениот закон. Законот се донесува од страна на парламентот, значи власта, која според тоа по дефиниција има надлежност да одредува што е забрането и следствено во кругот на забранетото да не ги опфати и дејствијата на нејзините протагонисти (*kompetenz-kompetenz*). За казненото право, засновано врз врховенството на начелото на законитост, тој факт претставува елементарна пречка за третирање како криминал на поведенија што не се изречно забранети со законот. Врз таа основа настануваат бројните теоретски контроверзи околу тоа- што е криминал и дали под тој поим може да се подведе и “криминалот под заштита на законот”- концепт што во казненоправните науки го внесе критичката (наречена уште и “радикална” и “нова”) криминологија, доминантна во англо-саксонскиот научен круг од почетокот на седумдесеттите години. Прашањето на криминогенезата овој современ правец на потрага по клуч за загатката на криминалот го сведува на процес на етикетање и стигматизација: една политички доминантна социјална група ги “стигматизира”, “етикетира” припадниците на другите групи како криминалци (оттука: да ги укинеме казнените закони и нема да постои криминал); од друга страна, криминалниот акт не е ништо друго освен политички акт на отфрлање од страна на делинквентот на конкретната социјална организација. Независно од сознанието дека таквиот криминолошко-социолошки приод се судира со основните постулати на казненото право, негов придонес кон темата, која е предмет на овој труд, е проблематизирањето на самиот концепт на неправото (криминалното) и отворањето на прашањето за легитимноста на законите во светлината на филозофијата на човековите права и постулатите на демократската правна држава. Научното проникнување во тоа средишно прашање за власта и човековите слободи и права мора да даде јасен одговор на прашањата: дали и во која мера казненото право се користи како инструмент на државните владејачки структури, дали има легитимна основа и дали одредени однесувања што претставуваат вистинска повреда на човековите слободи и права и заедничките функции на живот остануваат надвор од дострелот на казненоправната репресија или, дури, добиваат директна легална основа. Во казненоправната наука, проблематизирањето на овие прашања денес станува предмет на жива теоретска дебата, заврзана околу феноменот на “злосторство на државата”, пројавено низ различните варијанти: од агресивна војна врз други држави, “државен терор”, “криминал на белите јаки” до “криминал на злоупотреба на власта”, чијашто зачестеност го драматизира до крајни граници прашањето- што е криминал и кој е вистински криминалец. Во своите елаборации на овие прашања, кандидатот се потпира врз учењето за “девијантна држава”, развиено во современата американска криминолошка мисла, кое за свој предмет ја има моќта на структурите на власт да го дефинираат девијантното однесување на другите, исклучувајќи го од таквата дефиниција однесувањето на парламентот, владата или другите институции. Овие основни методолошки проблеми кандидатот успешно ги совладал, повлекувајќи јасна дистинкција помеѓу општите политиколошки, социолошки и културолошки сфаќања за природата на власта, од една страна, и нејзиното функционирање во нужно детерминирани општествени услови на конкретно општество и држава.

Кога елаборирањето на овие појдовни гледишта би завршиле на рамништето на нивна општа анализа, дисертацијата би останала на рамништето на политиколошка студија за легитимноста и функционирањето на власта во македонското општество во периодот на премин (транзиција). Амбициите на кандидатот да изврши и нивна криминолошка, криминално-политичка и казненоправна концептуализација

соодветствуваат со основните постулати на демократската правна држава и на владеењето на правото за власт подредена на законот и одговорна пред законот за сопствените злоупотреби. Тој успешно одговорил на нивните предизвици, поставувајќи го таквиот концепт на потребното научно рамниште, кој мора да се подреди на барањето за поставување на цврста правна рамка на нивно спречување и репресија. Неговото прецизирање е нужно наметнато со начелото на владеење на правото, кое подразбира правна заснованост на борбата против криминалот на злоупотребата на власта. Повеќе од дефинирање на основните правци на една нова социологија на казненото право и криминална политика, кандидатот успешно ја обликува казненоправната рамка на спречувањето на овој најкомплексен облик на криминал не само низ инкриминациите во казниот закон, туку и низ практиката на нивната неселективна и ефикасна примена.

Врз таквиот приод, и покрај неподобноста за попрецизно одредување, кандидатот успева да даде конзистентна дефиниција на криминолошкиот поим на овој облик на криминал, да ги анализира неговите етиолошки и феноменолошки карактеристики и да даде правна типологија на инкриминациите со кои е поставена казненоправна рамка на неговото спречување: политички дела на злоупотреба на власта, коруптивни дела на злоупотреба на власта – корупција и загрозување на слободите и правата на граѓаните, како трет облик на криминалот на злоупотреба на власта. Според кандидатот, основна карактеристика на ваквите “нови” форми на криминал е таа дека се работи за малигна мутација на политичката функција од страна на самите нејзини носители. Посебен придонес кон научниот третман на овој феномен претставува и анализата начинот на „modus operandi” на делата поврзани со криминалот на злоупотреба на власта. Теоретската елаборација на споменатите аспекти кандидатот успешно ја аргументира и со спроведеното истражување и анализа на добиените резултати од електронски спроведената анкета.

Понатаму, кандидатот посветил особено внимание на неприменувањето или селективната примена на казненоправните забрани како клучен проблем на превенција и репресија на овој облик на криминал што кореспондира со поновите движења во современата криминална политика и казненото право во постсоцијалистичките држави. Гонењето на највисоки државни функционери за злоупотреби на власта станува во нашите простори редовна појава (Република Македонија, Словенија, Хрватска, Румунија, Грција, но и Италија, Франција итн.). Тоа се случува, меѓутоа, по загубата на фактичката моќ на сторителите на делата по губењето на власта и сосема ретко за време додека имаат таква позиција. Кандидатот со право своето истражување го насочил токму кон потрагата по ефикасни инструменти за откривање и гонење на сторителите додека имаат привилегирана положба на највисоки државни функционери, макар што и нивното гонење по губењето на власта претставува охрабрувачки чекор за казненото право. Колку и да не е тоа експлицитно изразено, треба да се појде од реалната и логичка претпоставка дека токму научната обработка на оваа тема, кон која значаен придонес има и оваа дисертација, може да изврши соодветен притисок врз промена на колективната свест заради побрз развој на ефикасен систем на превенција и репресија на злоупотребите на власта на државни функционери и пред завршувањето на нивната функција. Таквата претпоставка е потврдена со резултатите на своєвременото (од крајот на 90-тите години) влијание на науката за воспоставување казненоправна и превентивна рамка за спречување на корупцијата, кое доведе во 2002 година до усвојување на Законот за спречување на корупцијата, Законот за спречување на перењето пари и други реформски

измени. Нејзиното влијание треба да биде насочено кон јасна идентификација на злоупотребите на политичките партии (финансирање, изборни кампањи) и, особено, злоупотребите на преголемите дискрециони овластувања на извршната власт (нетранспарентно трошење на буџетски средства и располагање со државниот капитал, постапки на тендери, преземање на мерки за расчистување на криминалните случаи итн.).

Концептот на спречувањето на криминалната злоупотреба на власта не може да ја заобиколи поставеноста на системот на контрола, откривање и гонење на делата на злоупотреба на власта, со оглед на фактот дека често пати тие функции се концентрирани во рацете на самите сторители на овие дела. Поаѓајќи од сознанието дека системот на заштита од гонење е идентичен со организираниот криминал и се состои во обезбедување на фактички имунитет по пат на политичко-партиско влијание, политичка уцена, корупција итн., кандидатот ги елаборира нужните претпоставки за ефективна и ефикасна примена на казнените закони. Покрај казненоправните и други правни инструменти (посебно антикорупциското законодавство, евиденција на имотната состојба на носителите на јавни функции), тој го потенцира значењето на превентивната улога на институционалните механизми (Државната комисија за спречување на корупцијата, Јавното обвинителство, Државниот завод за ревизија, Министерството за внатрешни работи, инспекциските органи итн.). Критичките забелешки на кандидатот кон механизмите на превенција би можеле да бидат уште повеќе изострени и аргументирани со поопсежна емпирска граѓа, а клучен дел во кој би требало и натаму да се истражува е остварувањето на правото на судска заштита на човековите права како брана пред злоупотребите на извршната власт, како и заштитата пред Уставниот суд и Европскиот суд за човекови права во однос на злоупотребите на законодавната власт.

Кандидатот успешно ги развива основните тези во однос на стратегијата за спречување на овој облик на криминал иако донекаде се запоставува разликата на општествено-политичкиот амбиент во кој таа треба да функционира. Ако во социјализмот едноставно не функционираше одговорноста на власта за криминални злоупотреби поради неповредливоста на идеолошкиот и монопартискиот систем, бара научно објаснување продолжувањето на инерцијата на неодговорност и во системот на политички плурализам и дезидеологизараната (каква што треба да биде) демократска правна држава. Потрагата по причините за таквата инерција може да ги насочи интересите на науката кон слабоста во функционирањето на демократските институции и апсолутистичкиот начин на владеење на партиите во изборните периоди во кои се на власт. Бара продлабочени истражувања и фактот дека во речиси сите постсоцијалистички држави, базичните постулати на демократската правна држава се во огромен дефицит (“секоја држава има своја мафија, но на Балканот секоја мафија си има своја држава”), а казненото право не може да ги остварува своите функции или функционира само на периферијата на системот (ситни дела, отпадници од политички структури, казнено гонење само по смената на власта итн.). Таквите истражувања би можеле да ја потврдат претпоставката дека главна пречка за ефикасна казненоправна одговорност на власта е нејзиниот апсолутистички карактер (“секоја власт корумпира, апсолутната власт апсолутно корумпира”).

Независно од изложените забелешки, во дисертацијата се расветлени основните фактори што може да влијаат врз ефикасната превенција и репресија на криминалот на злоупотреба на власта. Првиот фактор, елементарен, е надвор од дофатот на казненото

право и е поврзан со развитокот на демократските односи во општеството и со забрзувањето на преминот (транзицијата) на политичкиот систем кон демократска правна држава. Вториот фактор, е обврската на државата (придружена со заканата со меѓународни последици и, евентуално, санкции) да ги почитува меѓународните договори и стандарди што се однесуваат на одговорната власт (конвенциите за организираниот криминал, корупцијата, перењето пари, економскиот криминал, недискриминацијата итн.). Третиот фактор, пак, е внатрешниот отпор на злоупотребите од позициите на корпусот на основни човекови слободи и права, врз кој се издига и сè поцврстата меѓународна вертикала (Европскиот суд за човекови права, институциите на Советот на Европа и Европската унија, меѓународните казнени судови). Четвртиот фактор, кој треба да биде најефикасен, е самостојното и независно судство, како гаранција и заштитник на човековите слободи и права од злоупотребите на власта. Кандидатот успешно укажува на значењето на сите овие фактори, со чиешто ефектуирање може да се излезе од маѓепсаниот круг на злоупотребите на власта во нашето општество.

3. Заклучок со предлог

Поаѓајќи од изложените оценки, ни причинува особена чест и задоволство на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје да му предложиме да го прифати овој рецензентски извештај со позитивна оценка и да закаже јавна одбрана на дисертацијата.

Комисија за оценка и одбрана

Академик проф. д-р Владо Камбовски с.р.

Проф. д-р Никола Тупанчески с.р.

Проф. д-р Гордан Калајџиев с.р.

Доц. д-р Александра Груевска Дракулевски с.р.

Доц. д-р Александра Деаноска Трендафилова, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „СЕГАШЕН ПЕРФЕКТ (ПРОСТ И ТРАЕН) ВО АНГЛИСКИОТ И НЕГОВИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК“ ОД М-Р ЛЈУБИЦА КАРДАЛЕСКА, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, на продолжението на триесет и осмата редовна седница од 11.9.2013 година, избра Рецензентска комисија за оцена на докторската дисертација „Сегашен перфект (прост и траен) во англискиот и неговите еквиваленти во македонскиот јазик“ поднесена од м-р Лјубица Кардалеска.

Рецензентската комисија беше избрана во состав:

професор	1. д-р Марија Јанева-Михајловска, редовен
	2. д-р Екатерина Бабамова, редовен професор
професор	3. д-р Јованка Лазаревска-Станчевска, вонреден
	4. д-р Анета Дучевска, вонреден професор
вонреден професор	5. д-р Станислава-Саша Тофоска-Јанеска,

Откако Комисијата темелно ја проучи дисертацијата, има чест на Наставно-научниот совет да му го достави следниов

ИЗВЕШТАЈ

Приказ на трудот

Докторската дисертација „Сегашен перфект (прост и траен) во англискиот и неговите еквиваленти во македонскиот јазик“ од м-р Лјубица Кардалеска е изготвена во обем од 260 страни, фонт 11 (или 362 страни, фонт 12) во согласност со автоматскиот стил што го генерира програмата за пишување *Мајкрософт Ворд 2010*. Целта на докторската дисертација, преку проучувањето на теоријата поврзана со концептите релевантни за *сегашниот перфект* и анализа на резултатите од испитаниците, е да се препознае суштината на ова глаголско време, да се издвои карактеристика или карактеристики кои се инваријантни, но и карактеристики од кои зависи кој подвид или која конкретна употреба на *сегашниот перфект* ќе се одбере за определена ситуација. Во истражувачкото ангажирање за потребите на оваа дисертација, кандидатката се определува првенствено за квалитативниот метод, сметајќи го како најприкладен како инструмент за анализа и толкување, според природата на собраниот материјал, составен од ексцерпирани примери и одговори од страна на испитаниците.

Трудот главно се состои од два поголеми дела: Теориски и Истражувачки дел.

Теорискиот дел, покрај проследувањето на *сегашниот перфект* во англискиот во граматика со примарно дидактичка ориентација (педагошки граматика), опфаќа и преглед на граматика кои претставуваат своевидни теориски расправи, укажувајќи на комплексноста на ова глаголско време, со што се имплицира и на ризичните симплификации кон кои честопати се прибегнува во педагошките граматика. Тоа е особено видливо во расправите за аспектолошките анализи, понатаму за полисемичноста на конструкциите кои претставуваат своевидни логички загатки. Основната призма за анализа на материјалот е релацијата форма-значење, со што семантичките расчленувања на подвидовите или, пак, компоненти на **перфектот** заземаат значајно место. Патиштата на граматикализација и дијахронискиот тек на елементи релевантни за предметот на нашето истражување се исто така земени предвид.

Покрај англискиот *сегашен перфект* (прост и траен) како појдовен во анализата, кандидатката м-р Кардалеска се интересира за корелатите во македонскиот темпорален систем. Во македонскиот јазик се опфатени зоните на минатоста и сегашноста како значајни за оваа релација. Преку преводните вежби кандидатката го проверува степенот до кој мајчиниот (македонски) јазик влијае на совладувањето на компонентите на англискиот *сегашен перфект* и на неговите манифестации во вид на подвидови или различни употреби.

Имено, кандидатката се обидува да ја препознае и актуелната состојба на тенденции, проверувајќи ја издржаноста на својот став во однос на повторното афирмирање на преведувачко-граматичкиот метод и контрастивната анализа.

Покрај традиционалните, перфектот во оваа дисертација е разгледуван и во рамките на поновите теории, вклучително и когнитивната лингвистика и теоријата за усвојување втор јазик.

Истражувачкиот дел од анализата, покрај проверка на преводните еквиваленти на англискиот *сегашен перфект* во македонскиот, значаен дел отстапува на проверка на претпоставките за влијанието од мајчиниот јазик кај испитаниците, изучувачи на англискиот со македонски мајчин јазик. Во анализата се земени предвид следниве критериуми:

- 1) семантичките и синтаксичките својства на конструкциите со *сегашен перфект* во двата јазика;
- 2) функционалната оптовареност на *сегашниот перфект* во англискиот напоредно со инвентарот на корелати во македонскиот јазик;
- 3) степенот на влијание на мајчиниот јазик врз усвојувањето на англискиот како странски јазик од страна на македонските изучувачи.

Кандидатката напоредно со граматичките, ги вклучува и преводните вежби, од кои извлекува сознанија со кои ја потврдува својата увереност за дидактичката применливост на контрастивната анализа, анализата на грешки и граматичко-преводниот метод. Потребата од присуство на мајчиниот јазик, според кандидатката, повеќе не е дискутабилна, туку станува збор за правилно определување на мерка, степен на застапеност на мајчиниот јазик напоредно со комуникациски ситуации за искажување на изучуваната јазична функција. Индиректно, освен збогатувањето со сознанија за

странскиот (англискиот) јазик, целта на преводните вежби воопшто е и овозможување да се воочат спецификите на граматичките структури на мајчиниот јазик.

За да ја провери претпоставката за целисходноста на фокусот кон формата, особено преку преводот како дидактичка постапка, како и укажување на формата пред се, а потоа и на имплицираниите значења покриени со таа форма, напоредно со главното истражување кандидатката го проверува својот став со дополнително истражување со експериментален карактер. Заклучокот на кандидатката м-р Кардалеска е дека упатувањето на формата, особено со контрастивни укажувања за двата јазични система доведува до намалување на бројот на грешки направени и манифестирани на тестовите пред да се посвети внимание на елементите од двата јазика.

Идејата е да се обезбеди холистички пристап, како и импликации за практична примена. Апликативната вредност на постигнатите заклучоци може да се провери во наставата и во преводот од и на англиски јазик.

Предноста на оваа дисертација е тоа што таа не се разгледува како изолирана граматичка форма, туку како дел од аспектually – темпоралниот систем. Покрај семантиката, вклучена е и прагматиката.

Структура на дисертацијата

Содржините на тезата се обликувани во седум глави:

Во **првата глава (Вовед)** е истакната повеќеслојноста на *сегашниот перфект*, а следствено и загадноста на прашањата што се отвораат, кои и го прават се уште актуелен предмет на истражување. Во анализата како појдовен се зема англискиот јазик, и се разгледува во однос на неговите корелати во македонскиот јазик.

Втората глава (Сегашниот перфект во лингвистичките теории) претставува своевиден преглед на литература со теоретска ориентација, која ги акцентира и загадочните подрачја на *сегашниот перфект* во англискиот, од каде што произлегуваат и проблемите во неговото дефинирање.

Покрај традиционалните гледишта, кандидатката дава преглед и на поновата научна литература. Перфектот е несомнено и семантички и функционално комплексен. Она што е значајно да се нагласи е тоа дека кандидатката посочува и третирање на проблематиката на *сегашниот перфект* од страна на автори кои се определуваат за толкувања од аспект на когнитивната лингвистичка теорија и прагматиката.

М-р Кардалеска се обидела *сегашниот перфект* да го погледа и на синхронски и на дијакронски план, со граматичките категории кои имаат значителен удел во неговото толкување и употреба. Тука се вбројуваат: категоријата вид (аспект), модалноста, а во тие рамки и евиденцијалноста, прагматичките фактори на конкретната употреба, примената на прилози за време и сл.

Анализите се потпираат на четирите подвидови или различни употреби на *сегашниот перфект*: резултативен перфект, перфект на блиско минато, искусвен перфект и перфект на трајна ситуација (континуативен перфект). Од бројните класификации, кандидатката се определува за класификацијата на Бернард Комри, како најчесто посочувана во релевантната литература, додека едновременно е прикажано разноличието во однос на

класификацијата и називите на одделните употреби или подвидови на *сегашниот перфект*.

Имплицитно влијание во анализата на јазичниот материјал кандидатката имала и од сознанија од области како редослед на усвојување структури, универзална хиерархија на тешкотии кај изучувачи на еден јазик, уделот на маркираноста, начините на предавање на материјата – конкретно преку укажување на значењето на формата. Низ спорадични илустрации таа ја проверува применливата страна на овие теории.

Во третата глава (*Корелати на англискиот сегашен перфект во македонскиот глаголски систем*), кандидатката се обидува да ги разгледува еквивалентите на англискиот *сегашен перфект* во македонскиот јазичен систем. Во оваа глава се прикажуваат подрачјата 'сегашност' и 'минатост' како семантички поими, изразени преку соодветните глаголски времиња во македонскиот јазик. Во посебни потпоглавје се претставуваат и ставовите на некои лингвисти во врска со изразувањето на категоријата глаголски вид и евиденцијалност во словенските јазици.

Мораме да напоменеме дека, за жал, студиозноста со која кандидатката му пришла на разгледувањето на сегашниот перфект во англискиот, не е присутна во иста мера во делот кој се однесува на македонскиот јазик. Како прво, деловите од оваа глава се необично хиерархиски подредени и структурно невоедначени: во потпоглавје '*Минатост*' се даваат објаснувања за конкретните глаголски времиња со кои се изразува минатоста, а во потпоглавје '*Сегашност*', по кусото претставување на дел од сознанијата за типовите сегашност и средствата за нејзино изразување, во истото подглавје се преминува на преглед на сознанија за глаголската придавка, евиденцијалноста, типовите перфект и сл. Во потпоглавје за категоријата вид во словенските јазици (претставено само на 1 страница?!) се зборува повеќе за перфектот во црковнословенскиот јазик отколку за глаголскиот вид итн. Како второ, би забележале дека кандидатката занемарила повеќе значајни трудови од македонски и странски лингвисти кои се однесуваат на перфектот и конструкциите со кои се изразува перфектно значење во македонскиот јазик (некои од овие студии се однесуваат токму на споредба со англискиот јазик), чие консултирање би придонесло во изведувањето заклучоци во однос на еквивалентите во македонскиот јазик.

Како и да е, кандидатката настојува да ги издвои сознанијата кои подоцна би можеле да се исползуваат како основа во толкувањето на добиените одговори од страна на испитаниците, родени говорители на македонскиот јазик, во описите на јазичниот материјал, но и во применетите подрачја, како дидактика и преведување.

Таа заклучува дека поимот перфект во рамките на *сегашниот перфект* се употребува за конструкција којашто изразува anteriornost во однос на сегашниот момент, а не на кој било момент од временската оска. Со оглед на оваа карактеристика, перфектот се изучува во рамките на глаголските времиња. Релевантноста на категоријата вид за *сегашниот перфект* лежи во резултативната семантика. Резултативната семантика и во англискиот и во македонскиот темпорален систем е задржана.

Сознанието дека не постои целосно совпаѓање на времињата во двата јазици претставува особена тешкотија за изучувачите на англискиот јазик со македонски мајчин јазик. М-р Кардалеска забележува дека некои подвидови на *сегашниот перфект* во англискиот покажуваат еквиваленција со: *има перфектот*, *сум перфектот* и со конструкцијата *сум + глаголска придавка*.

Четвртата глава (*Англискиот сегашен перфект во педагошките граматики*) дава приказ на педагошки граматики, и целта според кандидатката е можноста *сегашниот перфект* да се разгледа и низ призмата на теориски ориентираната литература, во која се издвојува едно прашање или загадочен аспект и се нуди продлабочен увид, но и низ призмата на литературата наменета не само за стручната и научна јавност, туку и за потребите на дидактиката и за самостојно учење.

Петтата глава (*Теориски рамки за усвојување странски јазик и студии за перфект*) се однесува на теориите од областа на усвојувањето странски јазик, но и студии конкретно поврзани со усвојувањето на англискиот *сегашен перфект*. Всушност, од теориите за усвојување странски јазик се издвоени оние што ќе послужат како илустрација и проверка на тестовите детално претставени во истражувачкиот дел.

Поради застапените преводни вежби и со поставувањето на двата јазични система како особено важни за толкување на резултатите се наведуваат придобивките од подрачјето на усвојувањето странски јазик, особено дисциплините како: *контрастивна анализа, теории за јазичен трансфер, интерференција, меѓујазик и анализа на грешки*.

Шестата глава (*Истражувачки дел*) ги опфаќа конкретните анализи на добиените одговори на тестовите од страна на испитаниците. Тестовите се составени од преводни и од граматички вежби.

Во однос на методологијата, во своето истражување на примерокот *кандидатката* м-р Кардалеска се користи со корпус на англиски и македонски реченици, преку стандардни инструменти на истражување: прашалници и тестови со кои се проверуваат отстапувањата во употребата на перфектот и неговата замена со конкурентни конструкции.

Истражувањето е направено врз основа на ексцерпција, но и јазичен материјал од информанти. Од добиените резултати направена е анализа во насока на отстапувања и грешки во употребата на перфектот од страна на македонските ученици под влијание на мајчиниот македонски јазик.

Седмата глава (*Педагошки импликации и заклучок*) ги содржи заклучните согледувања од истражувањето, кои даваат подлога за развивање дискусија, исцртување контури за идни истражувања, не занемарувајќи ги и ограничувањата на спроведеното истражување погледани *ex post*.

Оцена на трудот

Предметот на дисертацијата несомнено влегува во кругот на прашања кои во лингвистичката мисла се уште поттикнуваат преиспитување и дополнителни дискусии. Пристапот на кандидатката кон оваа тема соодветствува на основните тенденции на современите пристапи.

Во тезата е доследно застапено гледиштето дека при разгледувањето на едно граматичко прашање е потребно да се посвети внимание на релевантните граматички категории што придонесуваат за неговото подобро толкување, како и тоа дека дијакхронискиот пресек дава продлабочен увид.

Во однос на доближувањето на изучуваното глаголско време до изучувачите на *сегашниот перфект*, кандидатката аргументирано ја брани тезата дека експланаторната верзија на контрастивната анализа, како и граматичко-преводниот метод во наставата

заслужуваат повторна афирмација. Таа тоа го поткрепува со собраниот корпус одговори од испитаниците, но и со дополнителна студија. И во обете се покажал позитивниот исход во совладувањето на преводот и со поставувањето на англиските примери со соодветните еквиваленти во македонскиот јазик.

Врз таа основа кандидатката ја развива својата анализа на подвидовите или одделните употреби на *сегашниот перфект* и ги проверува своите тези. Особено внимание кандидатката посветила на холистичкиот приод во анализата на речениците во кои се употребува *сегашниот перфект*. Излагањата се надоврзуваат на теоријата за меѓујазик и за интрајазична или интерјазична интерференција, но и спротивставените гледишта во однос на тоа кои фактори условуваат или спречуваат влијание на мајчиниот врз совладувањето на структури во еден странски јазик.

Врз избраниот методолошки пристап, кандидатката ја определува рамката на своето излагање и формулира заклучоци и предлози релевантни за научната мисла.

Само, тука би морале да забележиме дека при евентуално објавување трудот би требало да помине јазична редакција, затоа што тргнувајќи од англискиот јазик кандидатката во трудот допуштила поголем број јазични нерегуларности во македонскиот јазик, и тоа како во поглед на правописните правила (пишувањето голема буква), така и во однос на употребата на голем број ненеопходни англицизми и конструкции директно преведени од англиски кои во извесна мера го отежнуваат читањето на трудот.

Предлог

Дисертацијата „Сегашен перфект (прост и траен) во англискиот и неговите еквиваленти во македонскиот јазик“ е плод на студиозна работа. проблемот што се обработува е актуелен. Корпусот е грижливо избран, репрезентативен и опсежен. Методологијата и техниката на работа се современи и прилагодени кон проблемите на материјалот. При класификацијата на појавите користени се и сознанијата на многумина истакнати лингвисти – цитирани во наведената литература. Но, би забележале дека постои драстична разлика меѓу користената литература за англискиот и онаа за македонскиот јазик: наспроти импресивниот број консултирани единици за перфектот и релевантните граматички и семантички категории во корелација со него (наведени на 20 страници во делот *Користена литература*), има само 19 единици консултирани за македонскиот јазик (наведени на 1,5 страница во истиот дел).

Постојат голем број трудови од македонски и странски лингвисти посветени на македонскиот јазик, од областите за кои кандидатката дискутира, и такви посветени директно на перфектот и глаголските времиња, и од областа на *глаголскиот вид, евиденцијалноста, усвојувањето на втор/странски јазик* и сл. (области во кои за македонскиот јазик се работи продлабочено во последните 10-тина години), што не се земени предвид. Консултирањето на овие трудови секако би придонело за поголема релевантност на трудот и во однос на изнаоѓањето еквиваленти на перфектот во македонскиот јазик и за употреба на соодветна веќе востановена лингвистичка терминологија во македонскиот јазик (*меѓујазично* наместо *интерлингвално* влијание, *пресечна* наместо *низ-лингвистичка* студија итн.)

Секако, резултатите на анализата спроведена во овој труд може да се сметаат за придонес кон морфологијата и семантиката на англискиот јазик и кон контрастивната анализа на англискиот и македонскиот јазик. М-р Кардалеска покажала посебна креативност во следењето на патиштата на семантичката деривација на англискиот *сегашен перфект* како една од основните линии на еволуцијата на јазикот. Таа успеала на релативно среден начин да ја прикаже внатрешната организација на материјалот чија релација е форма-значење, утврдувајќи го нејзиното централно јадро околу кое се лоцираат секундарните и терцијарните семантички релации. Со дополнително средување и попрегледно претставување на резултатите од анализата на извршеното истражување во однос на усвојувањето на англискиот *сегашен перфект*, овој труд може да има голема практична применливост.

Му предлагаме на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје да ја прифати докторската дисертација на м-р Љубица Кардалеска и да закаже одбрана.

Скопје, 20.9.2013

Рецензентска комисија

1. Д-р Марија Јанева-Михајловска, редовен професор, с.р.
2. Д-р Екатерина Бабамова, редовен професор, с.р.
3. Д-р Јованка Лазаревска-Станчевска, вонреден професор, с.р.
4. Д-р Анета Дучевска, вонреден професор, с.р.
5. Д-р Станислава-Саша Тофоска-Јанеска, вонреден професор, с.р.

Р Е Ф Е Р А Т

ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН РЕДОВЕН ПРОФЕСОР ОД ОБЛАСТА НА ФИЗИКАТА НА КОНДЕНЗИРАНАТА МАТЕРИЈА И ОПШТАТА ФИЗИКА, НА ИНСТИТУТОТ ЗА ФИЗИКА ПРИ ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со Одлука број 07-1063/3 од 2.10.2013 година на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет (ПМФ) во Скопје, од седницата одржана на 26.9.2013 година, определени сме за Рецензентска комисија за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања од областа на физиката на кондензираната материја и општата физика, на Институтот за физика при Природно-математичкиот факултет во Скопје.

На конкурсот објавен во весниците „Дневник“ и „Коха“ на 11.6.2013 година, се пријави кандидатот д-р Атанас Танушевски, вонреден професор на Институтот за физика при Природно-математичкиот факултет во Скопје.

Комисијата во состав: д-р Ненад Новковски, редовен професор на ПМФ, д-р Мимоза Ростова, редовен професор на ПМФ и д-р Верка Георгиева, редовен професор на ФЕИТ, откако ја разгледа доставената документација, на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет му го поднесува следниов

И З В Е Ш Т А Ј

Биографски податоци

Д-р Атанас Танушевски е роден на 15.1.1961 година во Струмица, каде што завршил основно и средно образование. На Факултетот за физика се запишал во учебната 1979/80 година, на наставната насока. Студиите ги завршил во септември 1985 година. Во 1988 година се запишал на постдипломски студии на Институтот за физика на ПМФ во Скопје, на насоката сончева енергија. Во октомври 1990 година е примен за стручен соработник на Институтот за физика на ПМФ. Постдипломските студии ги завршил со просечен успех 9,16, а магистерската работа „Фотоволтаични ќелии од CdO-PbS препарирани со хемиско таложeње и нивна примена“ ја одбрал на 15 декември 1994 година. За асистент на Институтот за физика е избран во 1995 година, а преизбран е во 1998 и 2001. Докторската дисертација под наслов „Оптички и електрични особини на тенки полупроводнички филмови од SnS добиени со методот на хемиско таложeње“ ја одбрал на 21.3.2003 година.

Наставно-научна и стручна активност

Во наставната дејност на Институтот за физика при ПМФ, д-р Атанас Танушевски беше вклучен како асистент и учествуваше во изведување на аудиториски и лабораториски вежби по повеќе предмети, како со студенти на Институтот за физика, така и со студенти од други институти на ПМФ и други факултети на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. Тој беше ангажиран во

изведувачето на експерименталните вежби по предметите: електроника, мерења во физиката (за студенти по физика), основи на електрониката и физика I со практикум (за студенти на двопредметните студии математика-физика), физика за студентите од Градежниот и Шумарскиот факултет. Покрај ова тој одржуваше аудиториски вежби за студентите од Градежниот и Шумарскиот факултет.

Во јануари 2004 година е избран за доцент на Институтот за физика при Природно-математички факултет. Во декември 2008 година избран е за вонреден професор. По изборот за доцент е вклучен во изведувачето на наставата за предмети на Природно-математичкиот факултет, Стоматолошкиот факултет и Медицинскиот факултет. На Природно-математичкиот факултет учествува во изведувачето на настава по предметите: електроника (за студентите на физика), основи на електрониката (за студентите на двопредметна настава, математика-физика), физика (за студентите на двопредметна настава, биологија-хемија), одбрани делови од физиката (за студентите на информатика). На Медицинскиот факултет учествува во изведувачето на настава со предметот општа физика за рендген-техничари.

Д-р Атанас Танушевски досега објавил **29** научни труда, од коишто **9** во меѓународни научни списанија со фактор на влијание, а **8** во зборници од меѓународни конференции. Тој учествувал во **7** (**6** научни и **1** образовен, ТЕМПУС) проекти. Резултатите постигнати до изборот за доцент (Билтен на УКИМ бр. 841, 15 декември 2003, стр. 1-6) и резултатите постигнати до изборот за вонреден професор се реферирани претходно (Билтен на УКИМ бр. 952, 14 ноември 2008, стр. 121-126).

Од изборот за вонреден професор, декември 2008 година, до пријавувањето на конкурсот за редовен професор има објавено **9** научни труда (**3** во меѓународни научни списанија со импакт фактор, **1** во зборник од меѓународна конференција, **3** во зборници на трудови од научен/стручен собир и **2** во домашни научни списанија).

Најнови трудови во научни списанија индексирани во SCI

1. N. Novkovski and **A. Tanuševski**, Origin of the optical absorption of In_2O_3 thin films in the visible range, *Semicond. Sci. Technol.* **23** (2008) 095012 (4pp) (IF = 1,921)

Со употреба на нумеричка постапка за екстракција на одделните придонеси во коефициентот на апсорпција, проучена е оптичката апсорпција на In_2O_3 во видливиот дел од спектарот. Идентификувани се придонесите од еден директен забранет премин (3,29 eV) и три индиректни дозволени (2,09 eV; 3,42 eV и 3,58 eV). Тие се припишани на премините од врвот на валентната зона во минимумите на дозволената зона разделени со енергетски процепи од ≈ 2 eV и 3,3 eV, во согласност со *ab initio* пресметките направени од Erhart *et al* (2007 *Phys. Rev. B* **75** 153205). Работ на фундаменталната апсорпција кај ≈ 4 eV набљудуван порано во повеќе експериментални работи, е припишан на премините $\Gamma_8 - \Gamma_1$, каде што Γ_1 е најнискиот минимум во дозволената зона во точката Γ , Γ_8 максимум значително понизок од највисокиот максимум во валентната зона (Γ_4) (Walsh *et al* 2008 *Phys. Rev. Lett.* **100** 167402). Според тоа, високата спроводливост се

должи на премините од највисокиот врв на валентната зона во најблиските минимуми на спроводната, додека високата оптичка трансмија во видливото подрачје доаѓа отгмау што директните дозволени премини коишто водат до силна апсорпција се јавуваат дури за енергии повисоки од 4,09 eV.

2. Biljana Pejova and **Atanas Tanuševski**, A Study of Photophysics, Photoelectrical Properties, and Photoconductivity Relaxation Dynamics in the Case of Nanocrystalline Tin(II) Selenide Thin Films, *J. Phys. Chem. C* **112** (2008) 3525-3537 (IF = 4,814)

Тенки нанокристални филмови од SnSe се наталожени со методот на хемиска депозиција, од еден раствор. Големината на зрната на нанокристални филмови од SnSe е определена од рендген-дифрактограмот, со помош на методата на Дебај-Шерер. Електричните својства на филмовите се испитувани при загревање на супстратите и при нивно осветлување. Со мерење на *I-V* карактеристиките, покажано е дека сребрената паста прави омски контакт со филмовите од SnSe.

Од зависноста на отпорот на филм од SnSe од температурата се определени активационите енергии од 0,090 eV и 0,190 eV, на примесите во забранетата зона. Исто така, определена е термичка ширина на забранетата зона од 0,90 eV за филмовите од SnSe. Покрај тоа, од спектарот на фотоспроводноста определено е дека црвената граница на апсорпција на фотоните е 1,2 eV, а максимална фотоспроводност се јавува на 1,94 eV. Исто така, определена е оптичката ширина на забранетата зона за индиректните премини од 1,24 eV и за директните премини на електроните од 1,54 eV.

Механизмот на фотоспроводноста на филмовите е испитуван со помош на мерење на брзата фотоспроводност, при што е определено дека времето на релаксација на носителите е 1,74 ms.

3. **Atanas Tanuševski** and Verka Georgieva, Optical and electrical properties of nanocrystal Zinc Oxide Films Prepared by dc Magnetron Sputtering at Different Sputtering Pressures, *Applied Surface Science* **256** (2010) 5056-5060 (IF = 2,112).

Тенки нанокристални филмови од ZnO со допант од Al, се наталожени со реактивно магнетронско распршување на стаклени супстрати, за различни температури на загревање на супстратите и притисокот во комората, во опсег од 33–51 Pa. Структурата и составот на филмовите се определени од рендген дифрактограм (XRD) и со скенирачки електронски микроскоп (SEM). Од рендген дифрактограмот и од снимките добиени со скенирачки електронски микроскоп е утврдено дека нетермализираните филмови имаат аморфна структура, а со нивно загревање на 400 °C тие добиваат нанокристална структура. Од друга страна, со испитувања на спектарот на фотоелектронската емисија (XPS) се определени видот и енергијата на сврзување помеѓу цинкот, кислородот и алуминиумот. Покажано е со фотоелектронската емисија (XPS) дека загревањето на филмовите од ZnO:Al на температура од 400 °C придонесува за намалување на енергијата на сврзување и тенденцијата на атомите на цинк кон кислородните атоми.

Определена е оптичката ширина на забранетата зона на нанокристални филмови од ZnO:Al во опсег од 33–51 Pa, при што е утврдено дека таа значително се менува при големи притисоци на таложење. Филмовите од ZnO:Al се транспарентни со трансмисија околу 90 % и отпор од $190 \Omega/\text{cm}^2$, кој не се менува со времето, за филмовите што се загреани на температура од 400°C .

Најнов труд во зборник од меѓународна научна/стручна конференција со меѓународен уредувачки одбор

4. Verka Georgieva and **AtanasTanusevski**, Characterization of p- Cu_2O /n- ZnO Heterojunction Solar Cells, AIP Conference Proceedings BPU-7, Volume 1203, Alexandroupolis, Greece, 2009, pp. 1074-1078

Во овој труд се објавени резултатите од наталожени тенки филмови од ZnO и Cu_2O на супстрати од SnO_2 , со помош на електрохемиско таложење. За испитување на структурата и составот на филмовите се користи рендген-дифрактограм (XRD) и снимки од сканирачки електронски микроскоп (SEM). Утврдено е дека филмовите имаат поликристална структура, а големината на зрната зависи од условите на таложење.

Исто така, врз супстрат од стакло со транспарентен спроводлив слој од SnO_2 , добиени се фотоволтаични ќелии со структура $\text{SnO}_2/\text{ZnO}/\text{Cu}_2\text{O}/\text{графитна паста}$. Од волт-амперските карактеристики на фотоволтаичните ќелии е утврдено дека напонот на отворен круг е 0,33 V, струјата на кус спој е $0,400 \text{ mA}/\text{cm}^2$ а факторот на исполнетост е 0,29. Параметрите на фотоволтаичната ќелија $\text{SnO}_2/\text{ZnO}/\text{Cu}_2\text{O}/\text{графитна паста}$ се испитувани при различни температури.

Најнови трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во научно/стручно списание

5. N. Stojanov, B. Veljanoski and **A. Tanushevski**, Band-structure of semiconductor superlattices with substructures, Physica Macedonica **59**, 2011, 39-46.

Во овој труд е изучувана зонската структура на полупроводникова суперрешетка чијашто елементарна ќелија е составена од еден или повеќе слоеви на $\text{GaAs}/\text{AlGaAs}$. Динамиката на електроните во решетката е опишана со моделот на Крониг-Пени, а дисперзионите криви се добиени со методот на трансфер матрица за што е напишан програмски код во Mathematica. Резултатите од нумеричките пресметки покажаа дека со зголемување на дебелината на потенцијалните бариери се намалува дебелината на зоните, а зголемувањето на дебелината на потенцијалните јами доведува до зголемување на бројот на енергетски зони.

Кога елементарната ќелија има три слоја на $\text{GaAs}/\text{AlGaAs}$, зонската структура на суперрешетката може да се „дизајнира“ за различни потреби во областа на развојот на електронските уреди, како што се, на пример, енергетските филтри на електрони.

6. **A. Tanushevski**, V. Georgieva and N. Stojanov, Nanocrystal $\text{SnO}_2:\text{F}$ films prepared by spray pyrolysis method, Physica Macedonica **59**, 2011, 71-76.

Во овој труд добиени се нанокристални тенки филмови од калај оксид со допант флуор, наталожени на стаклени супстрати со методот на спреј пиролиза на воден раствор. Од дифракционите криви на X-зраците на филмовите е определена структурата и големината на зрната од 9 nm и 14 nm, при температури од 390 °C и 420 °C, соодветно. Трансмисијата на филмовите има просечна вредност од 85 % во опсег на видливата светлина, и од интерферентните криви беше пресметана дебелина на филмовите од 650 nm. Оптичката ширина на забранетата зона за директните дозволени премини е во опсег од 4,0 eV до 4,17 eV, во зависност од температурата на супстратите. Свежо наталожените филмови покажуваат површински отпор од 15 Ω/cm^2 . Исто така, морфологијата на површината на филмовите е проучувана со сканирачки електронски микроскоп (SEM).

Најнов труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во стручно/научно популарно списание со меѓународен уредувачки одбор

7. Verka Georgieva, **Atanas Tanusevski** and Marina Georgieva, Low Cost Solar Cells Based on Cuprous Oxide, InTech, Solar Cells - Thin-Film Technologies, Chapter 3, 55-76, November 2, 2011, DOI: 10.5772/19693, edited by Leonid A. Kosyachenko, ISBN 978-953-307-570-9, Published: under CC BY 3.0 license

Најнови трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир

8. Верка Георгиева и **Атанас Танушевски**, Влијание на некои фактори врз ефикасноста на сончеви ќели со основа од Бакар (I) оксид, MAKO CIGRE, 2011, D1-132R 1/7, 2-4 октомври 2011, Охрид.

9. **Атанас Танушевски** и Верка Георгиева, Тенки наноструктурни филмови од PbS, MAKO CIGRE, 2011, D1-133R 1/5, 2-4 октомври 2011, Охрид.

Резиме на вкупните постигања до пријавувањето на конкурсот

1. Наставна дејност

Д-р Атанас Танушевски бил ангажиран во изведувањето на наставата за предмети на Природно-математичкиот факултет, Стоматолошкиот и Медицинскиот факултет. На Природно-математичкиот факултет учествува во изведувањето на настава по предметите: електроника, дизајн на електронски уреди, вовед во електротехника и електроника, основи на електрониката, физика (за студентите на двопредметна настава, биологија-хемија), одбрани делови од физиката (за студентите на информатика), архитектура на компјутери, конверзија на сончевата енергија и складирање на сончевата енергија. На Медицинскиот факултет учествува во изведувањето на настава со предметот општа физика за рендген-техничари и биофизика за стручни медицински сестри. На Стоматолошкиот факултет учествува во изведувањето на настава со предметот биофизика.

Д-р Атанас Танушевски бил ментор на **3** дипломски работи (Анекс 1, НА 8.), член на **8** комисии за одбрана на дипломска работа (Анекс 1, НА 10.) и член на **2** комисии за оцена и одбрана на докторат (Анекс 1, НА 9.).

Вкупниот број на поени за наставна активност што му се доделуваат според Правилникот е $HO = 192,6$.

2. Научноистражувачка дејност

Д-р Атанас Танушевски бил раководител на **1** (Анекс 1, НИ 1.) а учествувал во **4** национални научни проекти (Анекс 1, НИ 2.) и во **1** меѓународен научен проекти (Анекс 1, НИ 3.), објавил **8** труда со оригинални научни/стручни резултати во научни/стручни списанија (Анекс 1, НИ 4.), **9** труда со оригинални научни резултати во референтни научни/стручни списанија со меѓународен уредувачки одбор (Анекс 1, НИ 5.), **1** труд со оригинални научни/стручни резултати објавен во стручно/научно популарно списание со меѓународен уредувачки одбор (Анекс 1, НИ 6.), **1** труд со оригинални научни/стручни резултати објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир (Анекс 1, НИ 7.), **8** труда со оригинални научни/стручни резултати објавени во зборници на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор (Анекс 1, НИ 8.), **2** труда во зборници на трудови на високообразовни институции (Анекс 1, НИ 9.), учествувал на научни/стручни собири со **4** реферати со усна презентација, а му се објавени **4** апстракти во зборници од меѓународни конференции.

Вкупниот број на поени за научноистражувачка дејност што му се доделуваат според Правилникот е $НИ = 147,1$.

3. Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Атанас Танушевски бил координатор во подготовката на **една** нова студиска програма (Анекс 1, СА 1.), рецензирал **32** труда за меѓународни научни списанија и учествувал во работата на комисији за државни натпревари (Анекс 1, СА 3.).

Вкупниот број на поени за стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес што му се доделуваат според Правилникот е $СА = 48,3$.

Вкупниот број на поени за сите активности што му се доделуваат според Правилникот изнесува **388,0**.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Рецензентската комисија оценува дека кандидатот д-р Атанас Танушевски, досегашен вонреден професор на Институтот за физика при ПМФ, ги исполнува условите за избор во звањето редовен професор, пропишани со Законот и ги задоволува барањата пропишани со Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

Согласно со она што е изнесено во рефератот и заклучокот, Рецензентската комисија му предлага на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот

факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, кандидатот д-р Атанас Танушевски да биде избран во звањето **редовен професор** од областа на физиката на кондензираната материја и општата физика.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Ненад Новковски, редовен професор на ПМФ, Скопје, с.р.

Д-р Мимоза Ристова, редовен професор на ПМФ, Скопје, с.р.

Д-р Верка Георгиева, насловен вонреден професор на ФЕИТ, Скопје,
с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: _____ **Атанас Ѓорге Танушевски** _____
 (име, татково име и презиме)
 Институција: _____ **Природно-математички факултет, Институт за физика** _____
 (назив на факултетот/институтот)
 Научна област: _____ **Физика** _____

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Одржување на настава од прв циклус на студии: Предмети: 1. Електроника, Институт за физика, ПМФ, (3+1+3), зимски и летен семестар, 2003/04, 2 семестра, $3 \times 2 \times (1 \text{ сем} \times 15 \times 0,04) = 3,6$ 2. Основи на електрониката, Институт за физика, двопредметна настава, ПМФ, (3+3), зимски семестар, 2003/04, 2003/04, 2004/05, 2005/06, 2006/07, 2007/08, 2008/09, 2009/10, 2010/11, $3 \times (9 \text{ сем} \times 15 \times 0,04) = 16,2$ 3. Вовед во електротехника и електроника, Институт за физика, двопредметна настава, ПМФ, (3+3), 2011/12 зимски семестар и летен семестар, 2012/13 летен семестар, $3 \times (3 \text{ сем} \times 15 \times 0,04) = 5,4$ 4. Дизајн на електронски уреди, Институт за физика, ПМФ, (2+3), зимски семестар, 2008/09, 2009/10, 2010/11 и летен семестар, 2012/13, $2 \times (4 \text{ сем} \times 15 \times 0,04) = 4,8$ 5. Биофизика, Стоматолошки факултет, (2+0), зимски семестар, 20010/11, 2011/12, 2012/13, $2 \times (3 \text{ сем} \times 15 \times 0,04) = 3,6$ 6. Биофизика за стручни медицински сестри, Медицински факултет, (2+0), редовни студенти, летен семестар, 20010/11, 2011/12, 2012/13, $2 \times (3 \text{ сем} \times 15 \times 0,04) = 3,6$ 7. Биофизика за стручни медицински сестри, Медицински факултет, (2+0), вонредни студенти, летен семестар, 20010/11, 2011/12, 2012/13, $2 \times (3 \text{ сем} \times 15 \times 0,04) = 3,6$ 8. Одбрани делови од физика, Институт за информатика, ПМФ, (2+1), летен семестар, 2007/08, $2 \times (1 \text{ сем} \times 15 \times 0,04) = 1,2$ 9. Општа физика, радиолошки технолози, Медицински факултет, (2+1), летен семестар, 2004/2005, 2005/2006, 2006/07, $2 \times (3 \text{ сем} \times 15 \times 0,04) = 3,6$ 10. Архитектура на компјутери, Институт за физика, ПМФ, (2+1+2), летен семестар, 2011/12, 2012/13, $2 \times (2 \text{ сем} \times 15 \times 0,04) = 2,4$	54

	11. Физика, Институт за биологија, двопредметна настава, ПМФ, (2+0), летен семестар, 2006/07, 2008/09, 2010/11, $2 \times (3 \text{ сем} \times 15 \times 0,04) = 3,6$	
	12. Конверзија на сончевата енергија, Институт за физика, ПМФ, (2+1), зимски семестар, 2011/12, $2 \times (1 \text{ сем} \times 15 \times 0,04) = 1,2$	
	13. Складирање на сончевата енергија, Институт за физика, ПМФ, (2+1), зимски семестар, 2012/13, $2 \times (1 \text{ сем} \times 15 \times 0,04) = 1,2$	
2.	Одржување на настава од втор циклус на студии: Предмети: 1. Сончеви термо-електрични центри, постдипломски студии на Институт за физика-Сончева енергија, ПМФ, (25 часа), 1 семестар, 2007/8, 2009/10, $2 \text{ сем} \times (25 \times 0,05) / 2 = 2,5$ 2. Фотоволтаична конверзија, постдипломски студии на Институт за физика-сончева енергија, ПМФ, (25 часа), 1 семестар, 2007/8, 2009/10, $2 \text{ сем} \times (25 \times 0,05) / 2 = 2,5$ 3. Оптички и фотоелектрични својства, постдипломски студии на Институт за хемија, ПМФ, (20 часа), зимски и летен семестар, 2009/10, $1 \text{ сем} \times (20 \times 0,05) / 2 = 1,0$	6
3.	Настава во школи и работилници: 1. XXIV/XXV летна школа “Млади физичари”, Технологии на добивање полупроводници (и полупроводнички тенки филмови), 1999, 69-79, $1 \times 1 = 1$ 2. XXXII летна школа “Млади физичари”, Претворање на сончевата енергија во електрична енергија, 2007, $1 \times 1 = 1$ 3. XXXVII Летна школа “Млади физичари”, Физички основи на сензори, 2012, $1 \times 1 = 1$	3
4.	Одржување на вежби (лабораториски, клинички, аудиториски или изработка на семинарски труд) 1. Лабораториски вежби по електроника, Институт за физика, ПМФ, (3+1+3), зимски и летен семестар, 1998/99, 1999/00, 2000/01, 2001/2002, 2003/04, 2005/06, зимски семестар-2006/2007, 2007/08, 2008/2009, 2009/2010, 20010/11, летен семестар-2011/12, 2012/13, $3 \times (19 \text{ сем} \times 15 \times 0,03) = 25,6$ 2. Лабораториски вежби по основи на електрониката, Институт за физика, Двопредметна настава, ПМФ, (3+3), зимски семестар, 2003/04, 2003/04, 2004/05, 2005/06, 2006/07, 2007/08, 2008/09, 2009/10, 2010/11, $3 \times (9 \text{ сем} \times 15 \times 0,03) = 12,1$ 3. Лабораториски вежби по вовед во електротехника и електроника, Институт за физика, Двопредметна настава, ПМФ, (3+3), 2011/12 зимски семестар и летен семестар, 2012/13 летен семестар, $3 \times (3 \text{ сем} \times 15 \times 0,03) = 4,0$ 4. Лабораториски вежби по мерења во физиката, Институт за физика, ПМФ, (3+3), 1992/93 зимски семестар, $3 \times (1 \text{ сем} \times 15 \times 0,03) = 1,3$ 5. Лабораториски вежби по дизајн на електронски уреди, Институт за физика, ПМФ, (2+3), зимски семестар, 2008/09, 2009/10, 2010/11 и летен семестар, 2012/13, $3 \times (4 \text{ сем} \times 15 \times 0,03) = 5,4$ 5. Лабораториски вежби по општа физика, Градежен факултет-радежништво, (2+2), зимски семестар, 1991/92/, 1992/93, 1993/94, 1994/95, 1995/96, 1998/99, 1999/00, 2000/01, 2001/2002, $2 \times (9 \text{ сем} \times 15 \times 0,03) = 8,1$	84,3

	6. Лабораториски вежби по општа физика, Градежен факултет-геодезија, (2+2), летен семестар, 1991/92, 1992/93, 1993/94, 1994/95, 1998/99, 1999/00, 2000/01, 2001/2002, $2 \times (8 \text{ сем} \times 15 \times 0,03) = 7,2$	
	7. Лабораториски вежби по општа физика, Шумарски факултет (2+2), зимски семестар, 1991/92, 1992/93, 1998/99, 1999/00, 2000/01, 2002/2003, $2 \times (6 \text{ сем} \times 15 \times 0,03) = 5,4$	
	8. Лабораториски вежби по општа физика, Фармацевтски факултет (3+2), зимски семестар, 1991/92, $2 \times (1 \text{ сем} \times 15 \times 0,03) = 0,9$	
	8. Лабораториски вежби по општа физика, радиолошки технолози, Медицински факултет, (2+1), летен семестар, 1992/93, 2001/2002, 2002/2003, 2004/2005, 2005/2006, 2006/07, $1 \times (6 \text{ сем} \times 15 \times 0,03) = 2,7$	
	9. Лабораториски вежби по општа физика, Стоматолошки факултет, (2+2), зимски семестар, 1994/95, $1 \times (1 \text{ сем} \times 15 \times 0,03) = 0,4$	
	10. Лабораториски вежби по општа физика, Институт за Хемија, ПМФ, (2+2), зимски семестар, 1994/95, $1 \times (1 \text{ сем} \times 15 \times 0,03) = 0,4$	
	11. Лабораториски вежби по механика и молекуларна физика, двопредметна настава математика-физика, Педагошка академија, (3+3), зимски и летен семестар, 1992/93, 1993/94, 1994/95, 1995/96, $3 \times (8 \text{ сем} \times 15 \times 0,03) = 10,8$	
5.	Одржување на вежби (лабораториски, клинички, аудиториски или изработка на семинарски труд) 1. Семинарски труд по биофизика, стоматолошки факултет, (2+0), зимски семестар, 20010/11, 2011/12, 2012/13, $2 \times (3 \text{ год} \times 15 \times 0,03) = 2,7$ 2. Семинарски труд по биофизика за стручни медицински сестри, Медицински факултет (2+0), редовни студенти, летен семестар, 20010/11, 2011/12, 2012/13, $2 \times (3 \text{ год} \times 15 \times 0,03) = 2,7$ 3. Семинарски труд по основи на електрониката, Институт за физика, двопредметна настава, ПМФ, (3+3), зимски семестар, 2003/04, 2003/04, 2004/05, 2005/06, 2006/07, 2007/08, 2008/09, 2009/10, 2010/11, $3 \times (9 \text{ год} \times 15 \times 0,03) = 12,1$ 4. Семинарски труд по вовед во електротехника и електроника, Институт за физика, двопредметна настава, ПМФ, (3+3), зимски семестар, 2011/12, и летен семестар, 2012/13, $3 \times (2 \text{ год} \times 15 \times 0,03) = 2,7$ 5. Семинарски труд по архитектура на компјутери, Институт за физика, ПМФ (2+1+2), летен семестар, 2011/12, 2012/13, $2 \times (2 \text{ год} \times 15 \times 0,03) = 1,8$	22
6.	Подготовка на нов предмет 1. Предавања по биофизика, Стоматолошки факултет (2+0), зимски семестар, 20010/11, $1 \times 1 = 1$ 2. Предавања по биофизика, стручни медицински сестри, Медицински факултет, (2+0), редовни студенти, летен семестар, 20010/11, $1 \times 1 = 1$	2
7.	Консултации со студенти 1. Консултации со студенти, 2003/04, 2003/04, 2004/05, 2005/06, 2006/07, 2007/08, 2008/09, 2009/10, 2010/11, 2011/12, 2012/13, ПМФ, $(141 \times 0,002) = 0,3$ 2. Консултации со студенти, 2006/07, 2010/11, 2011/12, 2012/13, Медицински факултет, $(149 \times 0,002) = 0,3$	3,9

	3. Консултации со студенти, 2010/11, 2011/12, 2012/13, Стоматолошки факултет, (346 x 0,002)=0,7	
	4. Консултации со студенти, 2010/11, 2011/12, 2012/13, Градежен факултет-Градежништво, (919 x 0,002)=1,8	
	5. Консултации со студенти, 2010/11, 2011/12, 2012/13, Градежен факултет-Геодезија, (400 x 0,002)=0,8	
8.	Ментор на дипломска работа 1. (3 x 0,2)=0,6	0,6
9.	Член на комисија за оцена или одбрана на докторат 1. Докторат на Александар Скепаровски 2. Докторат на Лихнида Стојановска (2 x 0,5)=1	1
10.	Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа 1. (8 x 0,1)=0,8	0,8
11.	Позитивно рецензиран универзитетски учебник 1. Автор, Биофизика за Стоматолошки факултет и Медицински факултет-стручни медицински сестри, 2013, 1x8 =8	8
12.	Научно-популарна или наставно-историска статија во стручно-методско списание 1. Некои материјали со необични својства, “Импулс”, 36, 1995, 11-12, 1x1 =1 2. Сензори на гасови, “Импулс”, 43, 1999, 17-18, 1x1 =1 3. Технологии на добивање полупроводници (и полупроводнички тенки филмови), Летна школа “Млади физичари” , XXIV/XXV, 1999, 69-79, 1x1 =1 4. Претворање на сончевата светлина во електрична енергија, 32. Летна школа “Млади физичари”, 2007, 69-79. 1x1 =1 2. Физички основи на сензори, 37. Летна школа “Млади физичари”, 20012, 29-46, 1x1 =1	5
13.	Пакет материјали за одреден предмет 1. Биофизика за Стоматолошки факултет и 2. Биофизика за Медицински факултет-стручни медицински сестри, 2x1=2	2
	Вкупно	192,6

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Раководител на национален научен проект 1. Електрични, фотоелектрични и оптички својства на нанокристални полупроводнички филмови, 2006-2009, шифра на проектот: 05-2180/1, 1x6=6	6

2.	Учесник во национален научен проект 1. Можности за добивање меѓуповршини оксид/полупроводник со минимум недостатоци” (раководител: проф. д-р Ненад Новковски), 1996-1999, 1x3=3 2. Испитување на електро-оптичките особини на полупроводнички тенки филмови и нивна примена” (раководител проф. д-р Марија Фукарова-Јуруковска), 1996-1999, 1x3=3 3. Темпус-Фаре проект “Осовременување на образованието и дообразованието на професорите по физика” (раководител проф. д-р Виктор Урумов), 1998-2000, Project ID-13576-1998, 1x3=3 4. Синтеза и електрооптички својства на тенки полупроводнички филмови и нивна примена, раководител, проф. д-р Марија Фукарова-Јуруковска, 2000-2003, 1x3=3	12
3.	Учесник во меѓународен научен проект 1. LPAMS-FW6 (Low cost Polycrystalline Amorphous Solar cells), Академик Милчо Ристов, 2004 -2007, 1x6=6	6
4.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание 1. Фотоволтаични ќелии од CdO-PbS препарирани со хемиско таложење и некои нивни карактеристики, А. Танушевски, Annuaire-physique, 43/44, (1993/94) 9-15, 1x4=4 2. Препарирање на тенки филмови од In ₂ O ₃ со пиролиза и нивни оптички и електрични особини, А. Танушевски, Н. Новковски, Annuaire-physique, 47 (1997) 63-67, 0,9x4=3,6 3. Properties of CdO and PbS thin films and photocells of CdO-PbS, A. Tanuševski, Physica Macedonica, 49, (1999) 35-40, 1x4=4 4. Depth-profiling of soil to prove uranium contamination, M. Ristova, J. Yuttenhove and A. Tanusevski, Physica Macedonica, 51, (2001) 7-12, 0,9x4=3,6 5. The dependence of the surface roughness on the thermal treatment of SnS thin films prepared by chemical bath deposition, Atanas Tanusevski, Physica Macedonica, 52, (2002) 33-39, 1x4=4 6. Band-structure of semiconductor superlattices with substructures, N. Stojanov, B. Veljanoski and A. Tanushevski, Physica Macedonica, 59, 2011, 39-46, 0,8x4=3,2 7. Nanocrystal SnO ₂ :F films prepared by spray pyrolysis method, A. Tanushevski, V. Georgieva and N. Stojanov, Physica Macedonica, 59, 2011, 71-76, 0,8x4=3,2 8. Квалитет на пинг-понг топчиња определен со примена на компјутерски пакет COACH 5 од кабинетот во средните училишта, Билтен 46, 2004-2006, стр. 1-8, 0,9x4=3,6	29,2
5.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор 1. Optical and photoelectric properties of SnS thin films prepared by chemical bath deposition, A Tanusevski, Semiconductor Science and Technology, 18, 2003, 501–505, (IF=1,6), 1x(6+1,6)=7,6 2. Chemical deposition of semiconducting cadmium selenide quantum dots in thin film form and investigation of their optical and electrical properties", B. Pejova, A. Tanuševski and I. Grozdanov, Journal of Solid State Chemistry, Volume 172, Issue 2, 2003, 381–388, (IF=1,4),	58,9

	0,8x(6+1,4)=5,9 3. Optical and photoconductive properties of SnS thin films prepared by electron beam evaporation, A. Tanusevski, D. Poelman, Solar Energy Materials & Solar Cells, 80, 2003, 297-303, (IF=1,2), 0,9x(6+1,2)=6,5 4. Investigation of photoelectrical properties and relaxation dynamics in photoexcited CdSe nanocrystals in thin film form, B. Pejova, A. Tanuševski and I. Grozdanov, Journal of Solid State Chemistry, Volume 174, Number 2, 2003, 276-284, (IF=1,4), 0,8x(6+1,4)=5,9 5. Semiconducting thin films of ZnSe quantum dots, Biljana Pejova, Atanas Tanuševski and Ivan Grozdanov, Journal of Solid State Chemistry, 177, 2004, 4785-4799, (IF=1,6), 0,8x(6+1,6)=6,1 6. Optical and thermal band gap of chemically deposited bismuth (III) selenide thin films, Biljana Pejova, Ivan Grozdanov, Atanas Tanuševski, Materials Chemistry and Physics, 83, 2004, 245-249, (IF=0,77), 0,8x(6+0,77)=5,4 7. A Study of Photophysics, Photoelectrical Properties, and Photoconductivity Relaxation Dynamics in the Case of Nanocrystalline Tin(II) Selenide Thin Films, Biljana Pejova and Atanas Tanuševski, The Journal of Physical Chemistry C, 112, 2008, 3525-3537, (IF=3,39), 0,8x(6+3,39)=7,5 8. Origin of the optical absorption of In₂O₃ thin films in the visible range, N. Novkovski and A. Tanuševski, Semiconductor Science and Technology, 23, 2008, 095012, (4pp), IF=1,43), 0,9x(6+1,43)=6,7 9. Optical and electrical properties of nanocrystal Zinc Oxide Films Prepared by dc Magnetron Sputtering at Different Sputtering Pressures, Atanas Tanuševski, Verka Georgieva, Applied Surface Science, Volume 256, 16, 2010, 5056-5060, (IF=1,79), 0,9x(6+2,1)=7,3	
6.	Труд со оригинални научни резултати, објавен во стручно/научно популарно списание со меѓународен уредувачки одбор 1. Low Cost Solar Cells Based on Cuprous Oxide, Verka Georgieva, Atanas Tanusevski and Marina Georgieva, InTech, Solar Cells - Thin-Film Technologies, Chapter 3, 55-76, November 2, 2011, DOI: 10.5772/19693, edited by Leonid A. Kosyachenko, ISBN 978-953-307-570-9, Published: under CC BY 3.0 license, 0,8x3=2,4	2,4
7.	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир 1. Transparent conductive oxide films, Atanas Tanusevski, New Frontiers of Low-Cost Photovoltaic Solar Cells, 29-31 May 2008, Skopje, 1x2=2	2
8.	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор 1. Photoconductivity of Thin Films of SnS prepared by the Chemical Bath Deposition, A. Tanuševski, V. Georgieva, Proceedings of BPU-5, Vrnjačka Banja, Serbia, CD-ROM, SP015-004, 2003, 0,9x3=2,7 2. Optical band gap energy determination of thin films of cuprous oxide, V. Georgieva, A. Tanuševski, Proceedings of BPU-5, Vrnjačka Banja, Serbia, CD-ROM, 2003, 0,9x3=2,7 3. Some Properties of Zinc Oxide Thin Films Obtained by Cathodic Electrodeposition, V. Georgieva, A. Tanusevski, AIP Conference Proceedings BPU-6, Volume 899, Istanbul (Turkey), 2006, pp. 756-756,	19,5

	0,9x3=2,7 4.Nanocrystal indium doped zinc oxide prepared by spray pyrolysis method, A. Tanuševski, M. Ristova, M. Ristov, and V. Georgieva, AIP Conference Proceedings BPU-6, Volume 899, Istanbul (Turkey), 2006, pp. 801-801, 0,6x3=1,8 5.Characterization of p-Cu₂O/n-ZnO Heterojunction Solar Cells, Verka Georgieva, AtanasTanusevski, AIP Conference Proceedings BPU-7, Volume 1203, Alexandroupolis, Greece, 2009, pp. 1074-1078, 0,9x3=2,7 6.The resistivity of ZnO coated SnO₂ thin films to the hydrogen plasma, D.Gracin, K.Juraic, M.Ristova, A.Tanusevski, V.Georgievski, Proceedings of 21st European Photovoltaic Solar Energy Conference, Dresden, Germany, WIP-Renewable Energies, 2006. 459-461, 0,6x3=1,8 7.Optical and electrical properties of indium doped nanocrystal zinc oxide prepared by spray pyrolysis method, Atanas Tanuševski, Mimoza Ristova, Verka Georgieva, Proceedings of 22nd European Photovoltaic Solar Energy Conference, Milan, Italy, 3-7 September 2007, 2266-2268, 0,8x3=2,4 8.Electrochemical deposited ZnO thin films and influence of hydrogen plasma on transmittance, Verka Georgieva, Atanas Tanuševski, Proceedings of 22nd European Photovoltaic Solar Energy Conference, Milan, Italy, 3-7 September 2007, 2250-2252, 0,9x3=2,7	
9.	Труд објавен во зборник на трудови на в.о. институција 1. Влијание на некои фактори врз ефикасноста на сончеви ќели со основа од Бакар (I) оксид, Verka Георгиева, Атанас Танушевски, MAKO CIGRE, 2011, D1-132R 1/7, 2-4 Октомври 2011, Охрид, 0,9x2=1,8 2. Тенки наноструктурни филмови од PbS, Атанас Танушевски, Verka Георгиева, MAKO CIGRE, 2011, D1-133R 1/5, 2-4 Октомври 2011, Охрид, 0,9x2=1,8	3,6
10.	Учество на научен/стручен собир со реферат усна презентација 1. Четврта конференција на ДФМ, Охрид, септември 2002 г. со усно соопштение на стручниот труд-“Фотоелектрични и спектрални карактеристики на полупроводнички ласер-покажувач”, Атанас Танушевски, Стојан Рендевски, Мимоза Ристова и Александар Андоновски, 0,6x1=0,6 2. Influence of TiO₂ of photoelectrical properties of CdS thin film, Atanas Tanushevski, 9TH Conference of the Society of Physicists of Macedonia, 20-23 September 2012, Ohrid, Macedonia, 1x1=1 3. Spray pyrolysis Deposition of α-Fe₂O₃ thin film for humidity sensing, Atanas Tanushevski, Mimoza Ristova, 9TH Conference of the Society of Physicists of Macedonia, 20-23 September 2012, Ohrid, Macedonia, 0,9x1=0,9 4. Properties of SnS thin films obtained by electrochemical deposition and their application in solar cells, The second International Conference on Physics of Optical Materials and Devices (ICOM2009), Herceg Novi, Montenegro, 27th-30th August, 2009, 1x1=1	3,5

11.	Апстракт објавен во зборник на конференција -меѓународна 1. Optical and photoelectric characteristics of Thin CdS Films doped by Fluorine, A. Tanusevski, M. Mitrevski, I. Tomov, Balkan Physical Union (BPU-4), 2000, Veliko Turnovo , Bulgaria. =1 2. Nanocrystal SnO ₂ :F films prepared by spray pyrolysis method, Atanas Tanusevski, Verka Georgieva, BPU-7 , 2009, Alexandroupolis, Greece. =1 3. Properties of SnS thin films obtained by electrochemical deposition and their application in solar cells, Atanas Tanusevski, 2nd International Conference on Physics of Optical Materilas and Devices, 2009, Herceg Novi, Montenegro, =1 4. Optical and electrical properties of nanocrystal Zinc Oxide Films Prepared by dc Magnetron Sputtering at Different Sputtering Pressures, Atanas Tanusevski, Verka Georgieva, 5th International Conference on Nanosciences & Nanotechnologies - NN08 (14-16 July 2008). =1	4
	Вкупно	147,1

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Поени

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Координатор во подготовката на елаборат за нова студиска програма 1. Физика на сончева енергија, Студиска програма на Институтот за физика. 1x1=1	1
2.	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија, проценка на капитал, систематизација, методологија Експертски активности: стручна ревизија 1. Рецензија на трудови во: Journal of Semiconductor Technology and Science, 2007, 2008, 2012, 4x1=4 2. Рецензија на труд во: Journal of Crystal Research and Technology, 2011, 1x1=1 3. Рецензија на труд во: Journal of Nanotechnology, 2008, 1x1=1 4. Рецензија на труд во: Journal of Physics: Condensed Matter, 2007, 1x1=1 5. Рецензија на трудови во: Journal of Physics D: Applied Physics, 2006, 2007, 2008, 2009, 2012, 18x1=18 6. Рецензија на труд во: Journal of Alloys and Compounds, 2007, 1x1=1 7. Рецензија на труд во: Journal of Materials Research Bulletin, 2011, 1x1=1 8. Рецензија на труд во: Journal of Materials Science and Engineering B, 2009, 1x1=1 9. Рецензија на труд во: Journal of Solid State Sciences , 2007, 1x1=1 10. Рецензија на трудови во: Physica Macedonica, 2010, 3x1=3	32
3.	Учество во работата на комисији за државни натпревари 1. Републички натпревар по физика за основно образование, 2012, 2013,	3

	2x1=2 2. Републички натпревар по физика за средно образование, 2011, 1x1=1	
	Вкупно	36,0

ДЕЛНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Студиски престој во странство - до три месеци 1. Престој од 8.1.2001 до 8.3.2001 во Гент-Белгија, во рамките на Темпус-Фаре проектот “Осовременување на образованието и дообразованието на професорите по физика” (раководител: проф. д-р Виктор Урумов, Project ID-13576-1998, 1x0,5=0,5	0,5
2.	Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект Носител 1. Електрични, фотоелектрични и оптички својства на нанокристални полупроводнички филмови, 2006-2009, шифра на проектот: 05-2180/1, 1x1=1	1
3.	Раководител на внатрешна организациона единица 1. Раководител на Заводот за кондензирана материја, при Институтот за физика, 2005-2007, бр. 07-1590/16, 1x3=3 2. Раководител на Заводот за кондензирана материја, при Институтот за физика, 2007-2009, бр. 07-2766/36, 1x3=3	6
4.	Член на факултетска комисија 1. Конкурсна комисија за запишување на студенти на прв циклус, 2010/2011, 2011/2012, 0,5x2=1 2. Член на комисија за втор циклус на студии, бр. 07-961/14, 2010 (Наставно – научен колегиум за втор циклус на студии), 0,5x1=0,5 3. Член на комисија за трет циклус на студии, бр. 07-593/2, 2011 (Совет на студиска програма за трет циклус на студии), 0,5x1=0,5	2
5.	Член на комисија за избор во звање 1. Избор на Илија Насов во звање-насловен вонреден професор, б. 07-1874/3, 2012, =0,2 Избор на лаборант на Природно-математички факултет, бр. 02-2507/7, 2007, =0,2 4. Член на комисија за подобност на тема за докторска дисертација (Живко Милосавлевски), бр. 07-2326/3, 2009, =0,2 5. Член на комисија за подобност на тема за докторска дисертација (Лихнида Стојановска-Георгиевска), бр. 07-4236/3, 2008, =0,2	0,8
6.	Учество во комисии и тела на државни и други органи 1. Член на Изборната комисија за претседателски избори, 2009, 1x1=1 2. Претседател на Изборната комисија за парламентарни избори, 2011, 1x1=1	2
	Вкупно	12,3

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	192,6
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	147,1
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	36,0
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	12,3
Вкупно	388,0

Членови на Комисијата

1. Д-р Ненад Новковски, редовен професор на ПМФ, Скопје, с.р., претседател
2. Д-р Мимоза Ристова, редовен професор на ПМФ, Скопје, с.р., член
3. Д-р Верка Георгиева, насловен вонреден професор на ФЕИТ, Скопје, с.р., член

РЕЦЕНЗИЈА
НА УЧЕБНИКОТ
„КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ“
ОД АВТОРИТЕ Д-Р ТИТО БЕЛИЧАНЕЦ, Д-Р АЛЕКСАНДАР КЛИМОВСКИ И М-Р
ТИМЧО МУЦУНСКИ

Со Одлука на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, бр. 02-1002/63, донесена на седницата одржана на 4.9.2013 година, определен сум за рецензент на првото издание на учебникот „Корпоративно управување“, подготвен од авторите проф. д-р Тито Беличанец, проф. д-р Александар Климовски и м-р Тимчо Муцунски. По проучувањето на понудениот текст на учебникот, до членовите на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, го поднесувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

I

Авторите при изработката на учебникот тргнуваат од определбата обемната материја со системски карактер да ја обработат на начин што ќе ги задоволи првенствено потребите на студентите на постдипломските (магистерски) студии за преку изучувањето на институтите на оваа наставно-научна дисциплина да се стекнат со знаења и вештини што ќе ги пренесат во својот професионален ангажман во државните институции, но особено во големиот број трговски друштва во Република Македонија. Несомнено, авторите тргнале и од определбата овој учебник, којшто е создаден за предметна програма од 6 кредити според ЕКТС, односно 52,5 часа, да ги задоволи и практичните потреби на големиот број трговски друштва кои се соочуваат со тековни проблеми во нивното управување.

Приложениот текст на ракописот има вкупно 467 страници и е пишуван во компјутерска техника, без проред. Материјата содржи предговор, содржина и основен текст.

Материјата е поделена на пет дела, а секој од деловите е поделен на глави.

Во првиот дел под наслов „Определување на корпоративното управување“ се разработени прашањата поврзани со теоретското дефинирање на корпоративното управување, појавата и развојот на корпоративното управување и влијанието на светската финансиска криза врз процесите на корпоративното управување.

Во вториот дел под наслов „Дефинирање на корпорацијата и корпоративната сопственост како основни детерминанти на корпоративното

управување" се разработени прашањата поврзани со односот помеѓу корпорацијата и корпоративното управување, корпоративното управување и корпоративната сопственост, како и акционерската демократија и корпоративното управување.

Во третиот дел од наслов „Современо корпоративно управување" се разгледуваат следниве теми: димензиите на современото корпоративно управување, основните модели на корпоративна контрола, корпоративните одбори и корпоративното управување, корпоративната општествена одговорност и корпоративното управување во групите на друштва.

Во четвртиот дел со наслов „Разлики во системите на корпоративно управување", авторите, користејќи го компаративниот истражувачки пристап, ги анализираат моделите на корпоративно управување во САД, Германија, Велика Британија, Франција, Европската унија и Јапонија.

Во петтиот и последен дел од овој учебник насловен „Корпоративното управување во Република Македонија", авторите вршат детална анализа на спецификите на корпоративното управување во Република Македонија и даваат насоки за унапредување на корпоративното управување во Република Македонија преку кодекс за корпоративно управување.

Прегледноста на материјата особено е определена преку структурирањето на обемните тематски целини. Посебна додадена вредност на учебникот е егзегезата на позитивно-правната рамка на системот на корпоративно управување во Република Македонија.

II

Анализата на текстот на учебникот „Корпоративно управување", подготвен од авторите проф. д-р Тито Беличанец, проф. д-р Александар Климовски и м-р Тимчо Муцунски, ми овозможи да ги утврдам следниве

О С Н О В Н И К О Н С Т А Т А Ц И И

Трудот под наслов „Корпоративно управување", подготвен од авторите проф. д-р Тито Беличанец, проф. д-р Александар Климовски и м-р Тимчо Муцунски, е структуриран првенствено да послужи како основен универзитетски учебник и да ги задоволи потребите и интересот на студентите на постдипломските (магистерски) студии. Со подготвувањето на овој учебник, правната литература од областа на деловното право несомнено се збогатува со исклучително квалитетен труд и од теоретски и од практичен аспект.

Трудот е прецизен во дефинирањето на институтите на корпоративното управување, при што е користена соодветна правна рамка. Авторите успешно одговориле на поставените истражувачки задачи, а анализите ги изведуваат врз основа на споредба на акти, документи и голем број на компаративни искуства.

Авторите успешно обработуваат една современа тема која е од битно значење при определување на односите на влијание и моќ во современите корпорации, кои се двигатели на денешниот глобализиран економски систем.

Врз основа на погоре утврдените заклучоци, со задоволство

м у п р е д л а г а м

на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје да го усвои трудот под наслов „Корпоративно управување“ од проф. д-р Тито Беличанец, проф. д-р Александар Климовски и м-р Тимчо Муцунски како основен учебник по соодветниот предмет што се изучува на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.

Рецензент

Проф. д-р Александар Николовски с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
НА УЧЕБНИКОТ
„КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ”
ОД АВТОРИТЕ Д-Р ТИТО БЕЛИЧАНЕЦ, Д-Р АЛЕКСАНДАР КЛИМОВСКИ И М-Р
ТИМЧО МУЦУНСКИ

Со Одлука на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, бр. 02-1002/63, донесена на седницата одржана на 4.9.2013 година, определена сум за рецензент на учебникот „Корпоративно управување“, подготвен од авторите проф. д-р Тито Беличанец, проф. д-р Александар Климовски и м-р Тимчо Муцунски. По проучувањето на понудениот текст на учебникот, до членовите на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, го поднесувам следниов

ИЗВЕШТАЈ

I

Земајќи ја предвид популарноста на научната дисциплина корпоративно управување на глобално ниво, како и потребите од создавање на основен универзитетски учебник за предметот корпоративно управување, кој е со статус на изборен предмет (6 ЕКТС-кредити, односно 52,5 часа) на постдипломските (магистерски) студии по деловно право, се утврди потребата од изработка на основен учебник од оваа материја којшто би бил подготвен во рамките на европскиот кредит-трансфер систем (ЕКТС), а, едновременно, заснован на глобалните теоретски и практични гледишта и појави од оваа областа, како и искуствата од Република Македонија.

Едно е ноторно: авторите при изработката на ова прво издание на учебникот тргнуваат од определбата обемната материја со сложен, но и со системски карактер да ја обработат на начин што ќе ги задоволи првенствено потребите на студентите на постдипломските (магистерски) студии за преку изучувањето на институтите на оваа наставно-научна дисциплина да стекнат со знаења и вештини што ќе ги пренесат во својот професионален ангажман во трговските друштва и во државните институции. Истовремено, овој учебник има особена тежина во тоа што тој ќе им служи на големиот број управители на трговски друштва во Република Македонија, кои се стремат преку подобрување на нивното внатрешно управување да ги направат своите трговски друштва сè повеќе конкурентни. Приложениот текст на ракописот има вкупно 476 страници и е пишуван во компјутерска техника, без проред. Материјата содржи предговор, содржина и основен текст.

Материјата е поделена на пет дела, а секој од деловите е поделен на глави.

Во **првиот дел** кој носи наслов „Определување на корпоративното управување“ се разгледуваат прашањата поврзани со теоретското дефинирање на корпоративното управување, појавата и развојот на корпоративното управување и влијанието на светската финансиска криза врз процесите на корпоративното

управување. Во овој дел, авторите успешно вршат теоретска определба на корпоративното управување, притоа обезбедувајќи широк спектрум на гледишта кои ќе ги насочат студентите кон разбирање на глобалните разлики во корпоративното управување. Исто така, авторите успешно ги алоцираат проблемите кои корпоративното управување ги создаде при појавата на светската финансиска криза, и како неговиот развој е моментално во подем.

Во **вториот дел** под наслов „Дефинирање на корпорацијата и корпоративната сопственост како основни детерминанти на корпоративното управување“, авторите ја анализираат поврзаноста на односот помеѓу корпорацијата и корпоративното управување, корпоративното управување и корпоративната сопственост, како и акционерската демократија и корпоративното управување. Во овој дел, авторите доста умешно ги наоѓаат природата и целите на корпорациите, притоа определувајќи ја можеби и најбитната појава во современите корпорации – акционерската демократија.

Во **третиот дел** од наслов „Современо корпоративно управување“ се разгледуваат следниве теми: димензиите на современото корпоративно управување, основните модели на корпоративна контрола, корпоративните одбори и корпоративното управување, корпоративната општествена одговорност и корпоративното управување во групите на друштва. Авторите сосема очекувано вршат детална анализа на современото корпоративно управување, притоа давајќи насоки за неговиот иден развој, како од теоретска така и во практична смисла.

Во **четвртиот дел** со наслов „Разлики во системите на корпоративно управување“, во детална мера се анализираат теоретските и практичните искуства од моделите на корпоративно управување во САД, Германија, Велика Британија, Франција, Европската унија и Јапонија. Во овој четврти дел, авторите, користејќи го компаративниот научен метод, ги претставуваат моделите на корпоративно управување кои имаат најголемо влијание врз современата, глобализирана, економија.

Во **петиот дел** од овој учебник насловен „Корпоративното управување во Република Македонија“, на дателен начин се анализираат спецификите на корпоративното управување во Република Македонија и даваат насоки за унапредување на корпоративното управување во Република Македонија преку кодекс за корпоративно управување. Во овој дел, кој има посебно значење пред сè заради неговата анализа на историскиот развој на корпоративното управување, авторите сериозно го разгледуваат прашањето за состојбите во македонското корпоративно управување и даваат свои упатства за негово подобрување преку конкретни мерки во деловното работење.

II

Анализата на текстот на учебникот „Корпоративно управување“, подготвен од авторите проф. д-р Тито Беличанец, проф. д-р Александар Климовски и м-р Тимчо Муцунски, ми овозможи да ги утврдам следниве

О С Н О В Н И К О Н С Т А Т А Ц И И

Трудот под наслов „Корпоративно управување“, подготвен од авторите проф. д-р Тито Беличанец, проф. д-р Александар Климовски и м-р Тимчо Муцунски, е структуриран концепциски и содржински првенствено да послужи како основен универзитетски учебник и да ги задоволи потребите и интересот на студентите на постдипломските (магистерски) студии. Со подготвувањето на овој учебник, правната литература од областа на деловното право несомнено се збогатува со исклучително квалитетен научен и автентичен труд.

Трудот е напишан прегнантно, на чист литературен македонски јазик, при што се карактеризира со концизност, јасност на исказите и прецизна терминологија. Материјата е изложена избалансирано, според логичен редослед. Современите и актуелните институти се обработени со користење на соодветна методолошка рамка. Авторите успешно одговориле на поставените истражувачки задачи. Анализите ги изведуваат врз основа на компаративна анализа на акти и документи.

Врз основа на погоре утврдените заклучоци, со задоволство

м у п р е д л а г а м

на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје да го усвои трудот под наслов „Корпоративно управување“ од проф. д-р Тито Беличанец, проф. д-р Александар Климовски и м-р Тимчо Муцунски како основен учебник по соодветниот предмет што се изучува на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.

Рецензент

Проф. д-р Елена Градишки-Лазаревска с.р.